Ion GRECEA

Cupidon

Talida

EDITURA PORTO FRANCO

Ion
GRECEA

Talida

roman

Editura PORTO-FRANCO
GALAȚI, 1991

I.S.B.N : 973-557-049 1

O femeie a ucis!

A ucis un bărbat, căruia i-a fost cîndva dragă, poate că şi ea l-a iubit, nu ştiu, nu-mi pot da seama, acum toate gîndurile îmi sînt învălmăşite şi zbuciumate, negre şi tulburi ca şi noaptea ce abia a trecut biciuită de viscol, aici în hăurile dintre munţi.

Această femeie sînt eu...

Cutremurat de cele citite, priveam adînc mişcat prima filă a caietului pe care îl ţineam în mînă şi parcă în clipele acelea, scrisul mărunt, dezordonat, ce trăda o nervozitate evidentă, îmi juca fantomatic în faţa ochilor, iar literele prinseseră a se amesteca într-un tot cenuşiu, uniform, ca pasta de culoare de pe un şevalet. Ale cui or fi aceste însemnări, mă întrebam, stăpînit de curiozitate şi cum de ajunseseră pe patul meu în cuşeta rapidului de noapte? Ce dramă, oare, ascundeau ele, ce univers necunoscut şi sumbru puteau dezvălui, a cui era mîna care, înserînd cuvintele în disperarea destăinuirii, putuse deopotrivă ţine şi arma ce luase viaţa unui om?

Pe pled, lîngă caiet era aruncat un pachet de ţigări „Snagov" pe jumătate consumat, iar lîngă el o brichetă din dublé cu un monogram frumos încrustat, format din două litere, N şi T; alături o pereche de ochelari de soare, un „mers al trenurilor" şi un program de sală al teatrului muzical „Fantasio" din Constanţa... De bună seamă, mi-am zis, toate aparţinînd bărbatului voinic, ars de soare, cu părul uşor grizonat la tîmple, care, pe semne se întorcea dintr-o vacanţă pe litoral şi acum, învelit cu cearşaful, dormea dus în legănarea trenului, pe patul de jos al cuşetei. Mi-l şi închipuiam cum, îndată după plecarea rapidului, se dezbrăcase grăbit şi se culcase, uitînd toate acele lucruri, bineînţeles şi caietul pe patul de sus. Sau poate, văzînd că nu

are un tovarăş de călătorie, deci neavînd pe cine să deranjeze, îşi permisese să le lase împrăştiate care încotro, pe unde se nimeriseră.

Afară era întuneric. Stropi de ploaie loveau geamul cabinei, răpăiau ca boabele de grindină pe acoperişul de tablă al vagonului, iar trenul alerga vertiginos pe întinsul parcă fără sfîrşit al Bărăganului, cu roţile ţăcănind sacadat, ca-n ritmul unui jazz nevăzut. Cînd şi cînd, locomotiva dădea un ţipăt prelung, ascuţit, al cărui ecou se perpetua peste cîmpia învăluită în noapte, sub năvala apelor. Eram obosit, vroiam să mă culc, pentru că a doua zi, chiar de dimineaţă, mă aşteptau treburi importante în îndepărtatul oraş de la marginea ţării. Aşadar, nu l-am mai aşteptat pe însoţitorul de vagon să-i comand o băutură răcoritoare sau aşa ceva şi, cu grijă, să nu-mi trezesc tovarăşul de drum, am început să mă dezbrac, adunînd mai întîi lucrurile acelea străine de pe patul meu. Şi, în timp ce-mi scoteam haina, am observat la valiza celui ce dormea, aşezată pe suportul nichelat de deasupra ferestrei, o carte de vizită prinsă într-un chenar de piele şi agăţată de mînerul metalic. Interesat să văd cu cine călătoresc şi mai ales să ştiu al cui era caietul cu pricina, m-am apropiat şi am citit scrisul frumos caligrafiat al literelor tipărite: „Maior Nicolae Teodorian". Deci un ofiţer, un maior, mi-am zis, dar ce fel de maior? De poliţie? Sau din justiţia militară? Era în civil, i-am văzut hainele rînduite frumos pe-un umeraş, deci nu-i puteam preciza arma, dar ceea ce mă determina să-l socotesc vreun anchetator sau procuror în uniformă, nu era altceva decît descoperirea acelor însemnări ce făceau, cred, parte dintr-un dosar penal şi pe care omul legii le luase cu el să le studieze. Sau ridicase caietul de la vreo instanţă de judecată, de undeva de pe litoral, avînd nevoie de el pentru completarea cercetărilor, iar acum se întorcea în oraşul unde îşi făcea serviciul... În orice caz, primele fraze, ale primei file, ce-mi căzuseră involuntar sub ochi, afirmau destul de limpede o acuzaţie şi încă una foarte gravă: o femeie ucisese. Pe cine? Cînd? Şi pentru care motiv? Ce o determinase să-şi relateze propria vină, confesiune dureroasă, lucidă, pe un ton atît de sincer, nu însă lipsit de căinţă?

Vădit interesat să aflu cît mai degrabă drama acelei femei, convins fiind că nu comit o indiscreţie sau, mai bine

zis, un act de nepolitețe — oricare, mi-am zis, ar fi procedat la fel —, mi-am pus pijamaua, m-am urcat în pat și, renunțînd la somn, cu toate că eram obosit și vroiam să dorm, m-am apucat să citesc la lumina lămpii de noapte al cărei fascicul discret bătea lateral, peste umărul meu. În definitiv, cine mă putea acuza că fără voia cuiva mi-am luat permisiunea de unul singur să cunosc tainele respectivei acuzate ? Ar fi fost posibil ca asemeni oricărui cetățean cu treburi pe la tribunal să mă fi găsit în sala de judecată și să aflu totul din dezbaterile procesului. Nu ? Sau dacă, să zicem, n-a avut însă loc un asemenea proces, în mod sigur, aflînd despre el, aveam să mă duc să audiez rechizitoriul procurorului, să ascult cercetarea judecătorească, declarațiile martorilor, ale împricinatei și așa mai departe. Atunci ? Nu era, oare, același lucru ?

În vuietul furtunii de afară și în legănarea trenului, mi-am potrivit mai bine capul pe pernă și am deschis la prima filă pregătindu-mă de lectură... Cu aviditatea omului dornic să pătrundă într-o lume — conștient că nu este a lui — dar care speră că-l va fascina prin ineditul faptelor ce dau totuși vieții un sens.

Așadar ...

1

O femeie a ucis!

A ucis un bărbat căruia i-a fost cîndva dragă. poate că şi ea l-a iubit. nu ştiu nu mi pot da seama acum toate gîndurile îmi sînt învălmăşite şi zbuciumate, negre şi tulburi ca şi noaptea ce abia a trecut biciuită de viscol, aici în hăurile dintre munţi.

Această femeie sînt eu...

Ah. e groaznic înfiorător, mă cutremur cînd îmi aduc aminte de toate cîte au fost şi cîte s-au întîmplat. simt cum mi se încrînceneazǎ carnea pe mine şi mi se taie răsuflarea de spaimă. pentru că eu fiinţa plăpîndă ca un lujer de floare, temătoare şi înfiorată pînă şi de ţipătul unei păsări rănite am fost în stare — nu ştiu ce putere stranie, diabolică m-a împins s-o fac! — da am fost în stare să ucid... Cu sînge rece fără un calcul premeditat fără să mă gîndesc într-o clipă poate de coşmar de nebunie, de răzbunare... O clipă care acum mi se pare o viaţă. Viaţa lui... Sau putea fi viaţa mea...

Firesc, oricine se poate întreba de ce am făcut-o? Nu ştiu Poate ca să-mi apăr dragostea... Sau fericirea pe care mi-a dăruit-o dragostea... Sau amîndouă deopotrivă. Poate dintr-un legitim instinct de conservare... Sau pentru că propria-mi conştiinţă mi-a dictat astfel. Sau acea secundă a reacţiei cînd am pus mîna pe armă a fost să fie secunda de fatalitate ce uneori, voit sau nu schimbă cursul vieţii unui om. Nu ştiu! N-am ştiut atunci şi poate că nu voi şti niciodată Ceea ce ştiu este.. că am ucis...

Va trece timpul. — oare cum va trece acest timp pentru mine? — voi medita sau poate că nu voi avea putinţa

s-o fac, voi uita aşa cum se uită multe sau dimpotrivă clipa aceea va fi obsesia vieţii mele, nu, nu-mi dau seama acum de nimic, dar ceea ce ştiu cu certitudine este faptul că voi fi stigmatizată de toţi cei care m-au cunoscut, de toţi cei care au fost mai apropiaţi sau mai depărtaţi de sufletul meu, iar scurgerea timpului, implacabila scurgere a acestui timp, va săpa clipă de clipă în inima mea acea durere adîncă şi neiertătoare care, pînă la urmă, cred că va însemna moartea.

Ştiu că mă înţelegi, tu, fiinţa care te-ai contopit cu însăşi existenţa mea, cu viaţa mea, cu visurile mele, cu tot ce s-a legat de numele meu, de trăirile mele. De aceea îţi scriu şi te rog să mă crezi că o fac pentru că în fiecare rînd ce ţi-l aştern pe hîrtie, în fiecare cuvînt destăinuindu-mă pun ceva din amarul sufletului meu încărcat de durere, din inima mea însîngerată de chin, din viaţa mea... O fac pentru că simt nevoia să mă despovărez de greutatea acestui blestem ce m-a apăsat întreaga noapte cînd copleşită de toate şi răvăşită de durere, cu ochii plini de lacrimi şi obosiţi de nesomn, încerc cu mîna tremurîndă să rotunjesc cît mai caligrafic literele unor cuvinte ce se lasă cu greu găsite.

Afară este frig de azi noapte viscolul şuieră bezmetic pe la ferestre, învîrtejind zăpada troienită aici, în munţi, acoperind mica noastră aşezare cu valuri mari de zăpadă, gata parcă să-i ia răsuflarea. Privesc pe geamul îngheţat — prin pîcla ninsorii nu se zăreşte mai departe de doi paşi —, privesc tulbure ca printr-o ceaţă albă şi totul în jur este estompat şi uniform, apăsător de uniform. Prin cernerea deasă a fulgilor abia se conturează vag, ca o părere clădirea pichetului ascunsă sub omăt, iar dincolo de ea cu greu se desluşeşte înălţîndu-se schela metalică a foişorului de veghe. Mă uit cu atenţie, caut să străpung cu privirea pînza tot mai compactă a fulgilor de nea, dar nu văd nici un grănicer acolo sus pe platformă. De altfel, în afară de cei ce stau de veghe sau patrulează de-a lungul hotarului, ar fi o nebunie ca cineva să stea măcar cîteva clipe sus, sub tăişul viscolului, n-ar avea nici un rost, pentru că, oricît s-ar strădui, n-ar putea zări nimic de-a lungul frontierei a cărei linie nu se conturează acum nici pe creste nici în hăurile tăcute şi albe. În odaia în care sînt reţinută pen-

tru anchetă este cald, pereții de bîrne sînt bine căptușiți cu tencuială, în sobă focul arde domol, iar în juru-mi stăruie mireasma aromată a unor cetini de brad aruncate de dimineață de către unul dintre grănicerii pichetului. E liniște aici, în această încăpere în care, pînă ieri, primeam rarii oaspeți ai pichetului, acum transformată ad-hoc în cameră de detenție pentru mine, o liniște într-atît de adîncă și grea, încît aproape că-mi aud inima cum bate în timp ce penița aleargă pe hîrtie înșirîndu-mi gîndurile pline de zbucium și suferință. Și, în această liniște de catedrală, ce mă înfricoșează ca niciodată, trăiesc clipe de incertitudine și groază, aud numai cum zăpada viforîtă în trîmbe albe se lovește cu furie de geamurile înghețate, în timp ce lemnele din sobă trosnesc ușor. Dincolo de ușă, pe coridor, se aud bocănind rar pîslarii grei ai santinelei. Poate că este Simon, cel înalt și voinic, tăietorul de lemne, sau Gavrilă, olarul, cel ce a împodobit întregul pichet cu farfuriile lui smălțuite, de la Horezu, sau poate că este Tache, acordeonistul, nu știu, n-am de unde-l cunoaște pe cel care acum, în ceasul dimineții, își fac e datoria și, cu pistolul mitralieră la umăr, așa după cum a primit ordin, stă și veghează odaia în care este reținută pentru anchetă soția comandantului. Îmi dau seama numai că băieții îndeplinesc acest serviciu cu o jenă ascunsă, reținută, ori de cîte ori îi văd trecînd prin dreptul ferestrei, să schimbe postul de la ușa mea, le citesc pe chipurile întunecate aceeași durere, ce le sfîșie și lor inima, de ieri noapte încoace, cînd gloanțele pistolului meu au luat o viață de om... Pentru că într-adevăr, nu le este ușor, lor, prietenilor mei — serviciul de graniță ne-a legat sufletește în acest colț de țară, departe de lume — zic nu le este ușor acestor băieți care pînă ieri mă alintau în fel și chip cu micile lor atenții, ca acum să stea cu arma în mînă și să mă păzească ca pe cel mai înrăit infractor prins în zona de frontieră.

N-am dormit toată noaptea. Am așteptat să vină ofițerul anchetator, dar se vede treaba că, luat cu alte treburi, a întîrziat și va sosi în cursul zilei de azi. Și așteptînd simțeam cum mă încearcă oboseala, cum o sfîrșeală îmi cuprinde întregul trup ca după un lung leșin. Am vrut să mă culc, să închid ochii, dar somnul m-a ocolit și m-a chinuit, vlăguindu-mă dureros. Am stat pe scaun, la masă, în liniștea odăii, cu fruntea sprijinită în palme, ascultînd

şuierul viscolului de afară şi glasurile grănicerilor care plecau sau veneau din serviciu, tresărind la fiecare pas ce cadenţa pe sub fereastra mea. În întuneric, flăcările de la gura sobei făceau să danseze umbre şi lumini pe pereţii odăii, nu-mi dădeam seama cît este ceasul, în orice caz timpul s-a scurs destul de greu şi noaptea mi s-a părut nespus de lungă, la fel de tristă şi de dureroasă ca aceea cînd, copilă fiind, am trăit sfîrşitul celei dintîi drame ale mele...

Era iarnă ca şi acum. Şi noapte... Şi de la fereastra vechiului conac boieresc priveam cum ninge peste cîmpie şi peste satul nu prea îndepărtat ale cărui slabe luminiţe pîlpîiau firav ca nişte candele prin fulguirea albă şi deasă. Priveam şi, înfricoşată de groază, aşteptam, în aceeaşi linişte grea, sfîrşitul unui om. Un om care, împotriva voinţei mele, a visurilor mele de fetiţă încă pe băncile liceului, împotriva a tot ce poate fi firesc şi uman, urma să-mi fie soţ. Îi auzeam uneori, dincolo de perete, respiraţia întretăiată, adîncă şi chemările-i deznădăjduite dinaintea morţii, mă cutremuram în singurătatea acelei odăi înalte şi reci, cu mobilă veche, mîncată de cari, departe de sat şi de lume, ţipetele lui tot mai stinse tăiau adînc în carnea mea, dar ceva mă ţinea locului lipită de fereastră şi nu mă lăsa să fac un singur pas, să trec pragul dincolo, în cealaltă odaie, unde bătrînul paralitic îşi trăia ultimele clipe dinaintea sfîrşitului. Doamne, şi cît îmi era de frică! Şi cît eram de copleşită de teamă! Căci ce curaj şi ce putere de a-şi alunga temerea putea avea o copilă ce abia împlinise şaisprezece ani şi care, printr-o nenorocită ironie a soartei, se afla singură, la miez de noapte, cu un muribund, într-un conac dărăpănat şi stingher, în mijlocul unei cîmpii albe, departe de sat, avînd de jur împrejur numai troiene şi viscol?

Mi-a fost dat să mă nasc într-o familie săracă, ce-şi ducea zilele de azi pe mîine într-o căsuţă cu două odăi ridicate din chirpici, la marginea oraşului. Alţi cinci copii veniseră pe lume înaintea mea, toate fete şi un singur băiat după mine, cel de mult aşteptat şi înconjurat din prima clipă cu dragoste de către toţi ai casei, cel care a fost şi a rămas bucuria tatei pînă-n clipa cînd a închis ochii.

— Mi-ai adus pe lume nişte pietre de moară! îi striga el cîteodată mamei pînă a se naşte Traian, cînd se în-

torcea seara beat de la cariera de piatră unde lucra din zori şi pînă se lăsa noaptea. Nişte poveri... Pietre de moară ce-mi macină sufletul ăsta păcătos şi bolnav, şi eu trebuie să le car în spinare... Le car că aşa mi-e ursita, fir-ar ea a dracului de ursită să fie !Uite la ele... pietre de moară...

Vorbea din pragul uşiii în timp ce ne arăta cu degetul pe fiecare în parte, iar noi, înfricoşate, stăteam toate ghemuite prin colţurile odăii, fără să scoatem un cuvînt, fără să ne mişcăm, împietrite de spaimă şi groază. Îl priveam în ascuns pe tata, ne cutremura faţa lui subţiată şi aspră, cu cute adînci tăiate în obrazul neras de multă vreme, cu fruntea acoperită de praf alb şi sudoare, ne înfricoşau ochii aceia ai lui sticloşi ca de gheaţă, goi de orice omenie, a căror uitătură parcă tăia parcă sfredelea adînc, răscolindu-te, îi vedeam hainele rupte numai trenţe, albe şi ele de colbul carierei, mîinile mari şi ciolănoase cu care ne închipuim ridicînd barosul şi lovind stîncile de granit, pregătindu-le pentru malaxoare.

Stătea un timp, clătinîndu-se în mijlocul odăii, privirea lui tulbure vedea şi nu ne vedea, mai arunca vorbe într-aiurea, după care zvîrlea pălăria pleoştită pe unde se nimerea, se aşeza la masă, murdar cum era, aşteptînd să i se aducă mîncarea, dar după cîteva clipe adormea cu capul pe braţe, aşa cum de multe ori îl găseam adormit în cîrciuma „La trei roşiori" din colţul străzii, tîrziu cînd grecul Vanghelis trăgea obloanele, închidea deci şi noi trebuia să-l ducem acasă.

Nu rare erau zilele cînd din te miri ce ne bătea şi cea care avea cel mai mult de suferit eram eu, ultima dintre cele cinci, nedorită şi neaşteptată şi care-i stăteam ca „un ghimpe-n ochi" sau ca „un cui în inimă" cum îmi striga el. Pricini se găseau destule : nu aveam grija găinilor care scăpau printre uluci la vecini sau pe cîmp întîrziam venind de la şcoală şi trebuia s-o ajut pe mama gravidă care mă trimitea să cumpăr ba una, ba alta, nu-şi găsea pachetul de ţigări şi mă zorea să i-l caut „în doi timpi şi trei mişcări" şi cîte altele. Cum i se părea că nu i-am făcut într-un fel pe plac, că l-am supărat cu ceva, simţeam de îndată palma lui lată şi grea căzîndu-mi scurt după ceafă încît mi se zdruncinau creierii în cap de durere şi mi se făcea negru

înaintea ochilor. Şi cum mă lovea, mă şi prăbuşeam pe unde mă nimeream, izbucnind în plîns că eram firavă şi neîmplinită, mai mult o umbră

— Nu mai plînge,mî ă afurisită ce eşti ! îmi mai dădea ei iar un ghiont, văzînd cum îmi şiroiau lacrimile pe obraz. Ai venit pe capul meu ca un blestem. Toate aţi venit ca un blestem! Să vedem ce i-o hărăzi Dumnezeu maică-ti, că de-mi leapădă iar o mîţă ca tine să se ducă dracului, unde-o vedea cu ochii! '

Eram o fire bolnăvicioasă de fapt aşa mă născusem, răceam din nimica toată făceam febră, tuşeam, mă durea ba una, ba alta, dar nu mă văicăream, mai ales cînd era tata acasă, stăteam şi zăceam lîngă tăblia patului, cu picioarele ghemuite sub mine, înecîndu-mă în suspine, dar el cum mă zărea seara, venind de la cariera de piatră, ghicind ce-i cu mine îmi şi arunca aspru, săgetîndu-mă rece cu privirea lui de gheaţă :

— Eşti bolnavă?

— Nu tată...

— De ce plîngi?

— Nu plîng...

— Să nu te aud scîncind, că te arunc în stradă!

— Las-o, Dionisie, ce ai cu ea? intervenea mama. Ce ţi-a făcut? N-o vezi cum arată? Parcă duce apă la morţi! Se ţin frigurile de ea de nu mai are scăpare...

— Poate crapă pînă la miezul nopţii! bombănea tata, trîntind uşa şi ieşind în săliţă. Îmi iau o belea de pe cap...

Mama, scundă şi slăbuţă ca o trestie cu faţa trasă şi umerii ascuţiţi, lucra la o fabrică de pălării în celălalt capăt al oraşului. Era călcătoreasă stătea ore întregi în aburi, cu fierul de călcat în mînă, într-un atelier întunecos şi îndrepta borurile la pălăriile ce urmau a fi împachetate pentru expediţie. Venea seara istovită abia trăgîndu-şi picioarele cu părul despletit sub basma şi ochii apoşi suflînd din greu — cred că avea o boală a pieptului şi fără să aibă o clipă de răgaz se apuca atunci să facă mîncare, să deretice prin casă sau să alerge pe la prăvălii după de-ale gurii. Pe tata îl găsea ori dormind cu capul pe masă, aşa cum îi era obiceiul ori trîntit pe pat sforăind, cu ţigara aprinsă între degete duhnind a băutură şi mirosind greu a sudoare şi a praf de piatră Nu-l trezea pentru că

nu vroia să-i umple capul cu blestemele lui, cu înjurăturile şi vorbele de ocară ce i le arunca aşa, tam-nisam. Îi lua numai ţigara dintre degete, încet să nu-i scuture scrumul alungit, o arunca afară, în curte, închidea şi-l lăsa să-şi facă somnul pînă ce spre ziuă se scula singur, ieşea la cişmea cu părul vîlvoi şi mutra acră, se spăla turnîndu-şi o găleată de apă rece pe cap, după care, liniştit de parcă nu băuse cu o seară înainte, pleca la lucru, fără să uite a mîngîia cîinele ce i se gudura la picioare, pînă la poartă.

— Ce-i, mă, bătrine mă? îi vorbea el cu duioşie, de parcă animalul l-ar fi înţeles. Ce vrei tu? Hai, îl împingea apoi cu piciorul să nu iese în stradă, du-te la ale tale. Du-te că mă superi şi-ţi dau una peste bot!

Locuiam într-un cartier mărginaş, spre cariera de piatră, cu case mici, din paiantă multe dintre ele acoperite cu bucăţi de tinichea sau de gudron, ascunse sub coroanele bogate ale nucilor, teilor sau pe sub bolţile viţei de vie, case peste care deseori în după-amiezele toride, se înălţau pînă sus spre zări, porumbei jucători sau zmeie cu cozi lungi, colorate, case în curţile cărora mai ales sîmbătă seara se auzeau petreceri de cheflii, cu cîntece şi chiuituri în sunetul armonicilor şi ţipătul femeilor, petreceri ce se sfîrşeau uneori cu scandaluri şi bătăi cu cuţite, cu înjurături şi încăierări ce cuprindeau patru-cinci străzi deodată.

Cînd s-a născut Traian, într-o primăvară, doamne ce-a mai fost în curtea noastră! M-a strigat mama din odaia ei, unde era cu nişte vecine şi de unde se auzea plînsul celui ce abia venise pe lume şi-l îmbăia într-o copaie şi mi-a spus să las orice treabă şi să alerg la carieră, să-l vestesc pe tata că are un băiat. Tocmai îmi făceam lecţiile, dar bucuroasă de bucuria mamei, am strîns cărţile caietele, mi-am luat o basma pe cap — că trăgea un vînt rece dinspre cîmpie — şi am alergat într-un suflet la carieră. Îmi părea bine că eu sînt aceea care-i dau prima de ştire tatei fiind sigură că are să se înveselească, pentru că de ani şi ani numai nădejdea asta îi stătea la inimă de neîmplinirea ei se îmbăta, ne ocăra şi ne blestema pe toate cele cinci fete şi pe mama.

L-am găsit cu greu printre sutele de muncitori ce se mişcau ca nişte umbre în praful alb ca de cretă, încărcînd

camioanele cu lopeţile grele de piatră, în zgomotul infernal al malaxoarelor ce mestecau scrîşnind din măselele lor de oţel bucăţile mari de granit.

— Ce-i cu tine fă? a zvîrlit el lopata cît colo şi apropiindu-se degrabă, m-a prins de umeri, privindu-mă speriat drept în ochi. E ceva pe-acasă? Spune! Ce-i cu mumă-ta?

— Avem un băiat tată! am zis eu semeaţă, ferindu-mi faţa cu palmele de praful înecăcios ce mă învăluia ca o ceaţă. M-a trimis mama să...

— Fă, nu mă minţi? m-a întrebat el bănuitor, plin de neîncredere, dar cu faţa luminată deodată ca de-un soare. Nu cumva...

— Dacă-ţi spun... Acum o jumătate de oră l-a născut...

— L-ai văzut?

— Nu l-am auzit numai ţipătul. Dar îi băiat, mi-a zis mama de dincolo de uşă, mi-a zis şi vecina Polina a lui Drăgobete, că a ieşit cu ligheanul să zvîrle apă în curte.

Atunci, cutremurat de emoţie şi cu ochii sticlind de bucuria mult aşteptată a scos pălăria lui ponosită de pe cap a înălţat ochii spre cer, cu degetele împreunate a făcut o cruce mare pe piept şi a dat drumul unui oftat greu, din adîncul sufletului:

— Doamne, aibi-l în paza ta! a şoptit printre buzele arse. Ţine-i sănătos să avem parte de sprijinul lui!

S-a întors apoi deodată şi, ca un apucat, a dat un ţipăt către grămada de muncitori ce la cîţiva paşi de noi încărcau piatră în camioane:

— Mă fraţilor, măăă! Am un flăcău, măăăă! Măăă sînt cineva, măăă! Născătoarea ei de viaţă!

Înveselit peste măsură, m-a luat apoi protector de după umeri cum n-o mai făcuse niciodată pînă atunci, m-a tras mai încolo din calea prafului ce ne umplea ochii şi mi-a spus zorit:

— Du-te acasă, fata tatii, du-te... Mă învoiesc şi vin şi eu. Mumă-ta îi bine?

— Bine.

— Du-te îndată sînt şi eu acasă. Ai grijă, însă cum ieşi la drum m-a povăţuit blînd, petrecîndu-mă cîţiva paşi printre grămezile înalte de granit. Vin şi pleacă mereu maşinile astea cu piatră...

Spre seară, am auzit la poartă scuturîndu-se șiragul unor zurgălăi, gălăgie, chiote, apoi un taraf de lăutari a izbucnit drăcește din viori și armonici și peste toată larma aceea am deslușit glasul tatei, răgușit și dîrz, țipînd să se facă auzit de toată lumea.

— Am un băiat, măăă! Să-mi trăiască și să trăiți cu toții! Marșul, mă! Cîntați marșul, că așa vreau să-mi întîmpin băiatul!

Am alergat la poartă. Eu și surorile, care cum veniseră de la lucru sau de la școală. O trăsură hodorogită, cu arcurile lăsate și caii numai piele și os, abia de se mai ținea pe roțile-i scălîmbăiate, sub greutatea celor vreo șase-șapte prieteni de-ai tati, toți beți, și a patru lăutari tuciurii ce veniseră înghesuiți sus pe capră, lîngă birjarul bătrîn și cocîrjat. Pe la porți sau pe gardurile încărcate de bogăția liliacului abia înflorit, auzind larma, ieșiseră vecinii cu mic cu mare, stăpînind cu greu cîinii să nu latre, chemînd copiii să nu se bage între picioarele cailor.

— Ești boier, Dionisie, ai venit cu trăsura ca grangurii! se auzeau glasuri din mulțime. Și cu orchestra... Lasă, să-ți trăiască băiatul și să-l vezi mare!

— Să trăiți cu toții! Eu am venit cu trăsura, el o să mă aducă cu otomobilul! Că domn vreau să fac din el, să știți! Haideți în curte, haideți cu toții... S-o găsi un pahar de vin pentru fiecare. Fetelor! Unde sînteți, fetelor?

— Aici, tată! ne-am arătat noi și l-am ajutat să coboare din trăsură. Hai, ușurel...

— Trap, mînca-v-ar tata, trap la domnu' Vanghelis, să vă dea niște sticle cu vin și doi-trei metri de cîrnați afumați. Gata, mă? Ați dispărut? Să treacă acolo, la catastif, am să-i plătesc eu, mama lui de hoț! N-o sărăci din cauza mea...

Toată noaptea, în curtea noastră, la lumina lămpilor de gaz, prinse de stîlpii casei sau agățate de uluci, s-a cîntat și s-a jucat, încît pe patru-cinci străzi în jur n-a dormit nimeni. Mama era în pat, bolea încă, slăbită și cu fața trasă, dar avea un zîmbet abia ghicit în colțul buzelor un zîmbet al mulțumirii și împlinirii, ce-i dădea o anume strălucire ochilor încercănați și obosiți. Tata mai beat ca niciodată, abia ținîndu-se pe picioare, se sprijinea cu greu de pereți, intra de zeci de ori în odaie, lălăind cuvin-

tele vreunui cîntec, vroia s-o mîngîie pe mama, umbla să dezvelească fărîma de om din copaie, ochii îi avea înlăcrimați, nu știa ce-i cu el, nici pe ce lume se află.

— Să-l iau și să-l joc o țîră-n curte! spunea el de fiecare dată, bîjbîind cu mîna peste copaie. Să-l vadă lumea... Să ia hora înainte, mînca-l-ar tata de flăcău!

— Lasă-l, Dionisie, lasă-l! căuta mama să-l îndepărteze. Vrei să răcească?

— Numai o sîrbă să fac cu el? Numai una!

— Mă, ești într-o ureche? abia vorbea mama cu glasul stins. Du-te afară, vezi de oamenii ăia, că ai sculat mahalaua-n picioare!

Două săptămîni a stat mama în pat. Veneau vecinele și scăldau copilul, noi, surorile ne ocupam de-ale casei, găteam, umblam după cumpărături pe la piață, prin prăvălii, dereticam prin odăi, măturam curtea, aduceam apă cu gălețile și spălam, într-un cuvînt ne ocupam cu rîvnă de gospodărie ca să găsească tata o mîncare caldă și o rufă curată, să nu aibă pricină de ceartă și de scandal. Apoi a început și mama lucrul la fabrica de pălării. Plecam diminețile cu toate, unele dintre noi pe la magazine unde erau vînzătoare, cele mai mici la școală. Rămînea acasă numai Cornelia, cea mai mare dintre noi și poate cea mai frumoasă, dar care umbla cu greu în cîrje și nu putuse căpăta nici un serviciu. Cu ani în urmă, într-o noapte geroasă de iarnă, fusese cu tata la furat cărbuni din vagoane, dincolo de gară. Nu apucaseră însă să umple nici măcar o găleată, că au auzit fluierele paznicilor și au rupt-o la fugă peste linii, trecînd peste garnituri de tren, macazuri și rampe, să li se piardă urma. Dar din grabă înfricoșată de urmăritori, a scăpat piciorul între tampoanele unor vagoane ce tocmai începuseră manevra și a rămas cu el zdrobit pentru toată viața.

— Ești o neghioabă! a pălmuit-o tata, după ce o cărase drum lung și greu pe brațe pînă acasă. Din pricina ta era să înfund pușcăria! Acuma ai să rămîi în casă fără lucru și ai să mănînci pe de-a pomana!

Intr-adevăr, nu s-a mai dus la atelierul de croitorie al unei bătrîne doamne din centrul orașului, unde intrase cu puțin timp înainte ca ucenică. A zăcut doi ani, biata de ea, cu piciorul prins între scîndurele de brad, învelit în cîrpe și oblojit cu fel de fel de buruieni, după grija mamei. Se prindea

greu osul, dar s-a prins, a rămas însă infirmă și n-avea să mai cunoască niciodată bucuria alergării prin zăvoiul Bahnuței sau al plimbărilor, seara, prin parcul orașului. A rămas să aibă grijă de casă și de Traian, sufletul tatei și de fapt al nostru, al tuturor. Umbla cu greu în cîrje de colo pînă colo, făcea cum putea mîncare, încercînd s-o ajute pe mama, deretica prin cele două odăi, spăla, stînd cu greu aplecată peste albie, cosea ce era de cusut, dădea de mîncare cîinelui, orătăniilor, într-un cuvînt nu stătea o clipă cît era ziua de mare și căuta să arate că este folositoare familiei, că-și merită și ea farfuria cu cartofi ce i se punea dinainte, la amiază. Era deșteaptă Cornelia, avea o minte sprințară, ascuțită, poate că infirmitatea îi sporise inteligența, nu știu, dar noi, celelalte surori, îi recunoșteam într-un fel superioritatea, ea impunîndu-ne o anumită autoritate, cuvîntul ei fiind respectat de către noi, surorile, cu sfințenie și fără nici un fel de comentariu. Cît timp fusese ucenică, învățase să coase la mașină, să croiască rochii simple, fără pretenții deosebite. Nevoită să rămînă acasă, s-a gîndit că în puținul ei timp liber ar putea cîștiga un ban lucrînd femeilor sărace din cartier capoate de casă, fuste, bluze, așa că a închiriat de la o bătrînă o mașină de cusut și și-a făcut repede clientelă, mai ales că cerea puțin și fiecare dădea cînd avea bani la îndemînă. Își trecea astfel timpul, fără un anume preț pentru ea, dar se simțea mulțumită că putea face ceva, avînd o îndeletnicire care să-i dea satisfacție, că dădea și ea un ban în casă și putea înfrunta privirea tatei, care nu mai contenea s-o considere o povară pentru familia lui săracă, cu multe guri la masă.

Începuse războiul, se făceau concentrări peste concentrări, curtea regimentului de dorobanți din orașul nostru era plină de lume, mereu treceau către gară șiruri lungi de soldați ce formau batalioanele pentru front, soldați se vedeau și prin curțile oamenilor unde fuseseră băgați în cantonamente, stînd pe prispe și curățînd de unsoare puști și mitraliere noi-nouțe, țesălînd caii, îngrijind tunurile ce-și înălțau țevile peste ulucele gardurilor.

La școală începuseră să se rărească profesorii, nu se prea țineau lecțiile, stăteam mai mult prin recreație și priveam prin grilajul de fier al liceului coloanele lungi de mașini grele germane, oprite peste drum, pline de praf, cu sol-

dați blonzi, înalți, în uniforme verzui, ce se spălau între camioane turnîndu-și apă din bidoane, cîntau din armonici de gură, lovind cu tălpile țintuite caldarîmul, făceau glume și ne întindeau batoane de ciocolată prin gard, îndemnîndu-ne să servim, odată cu cuvinte ce probabil ne complimentau și de care noi făceam mare haz, pentru că nu prea le înțelegeam.

Duminica sau în zilele de sărbătoare, surorile mai mari decît mine, ce veneau îndată după Cornelia, mai ales Victorița și Mioara, se îmbrăcau în ascuns, își coafau părul, își dădeau cu roșu pe buze și pe unghii și, tot în ascuns, să nu afle tata, se duceau la dans, la un salon în cartier, de fapt o odaie lungă și igrasioasă într-o fostă cîrciumă, unde se întîlneau cu băieți și petreceau pînă aproape de miezul nopții. Veneau apoi acasă însoțite de tinerii aceia gălăgioși și veseli de care se despărțeau în fața porții, vorbindu și de-acum pe șoptite, să nu stîrnească la lătrat cîinele, după care ele intrau încetișor în curte și, pășind în vîrful picioarelor, să nu-l scoale pe tata, treceau pragul odăii ca niște umbre, se dezbrăcau pe întuneric și se culcau pe unde nimereau, sub privegherea mamei care nu putea închide un ochi pînă ce nu le știa în casă. Și nu odată am zărit-o pe Cornelia, pată albă decupată în noapte, ascunsă după uluci și ascultînd în taină, stăpînită de emoție, ce-și spuneau la despărțire băieții și fetele, cu ce vorbe de dragoste și cu ce cuvinte de alint se dezmierdau. O auzeam atunci oftînd și plîngînd, apoi își lua cîrjele, se ridica din ghemuirea ei și venea încet către casă, stăpînită de durere și suspine. Cine și cînd avea să-i spună și ei vreodată asemenea cuvinte? Veni-va cîndva vremea să simtă înfiorarea primelor șoapte de dragoste? Niciodată, își spunea, niciodată... Viața era pentru ea un chin și acest chin îi sporea cu fiecare zi, mai ales în ultima vreme cînd tata, din te miri ce, își vărsa tot mai mult focul pe ea. Venea seara, ca de obicei beat acasă, îl găsea uneori pe Traian, frățiorul cel mic, cu ochii în lacrimi, murdar, umblînd desculț prin noroiul din curte... Sau cerînd de mîncare... Sau vroind să se joace careva cu el....

— Toanto, mă mir că te țin și cîrjele alea! îi arunca tata Corneliei, lovind-o cu palma lui grea peste grumaz. Ce faci toată ziua? De ce plînge ăsta micu? De ce nu ai grijă

de el? Shiloadă afurisită ce ești? Asta, fă, îmi va purta numele! El mă va scoate din sărăcie și mă va îngriji la bătrînețe, nu tu care de-abia îți tragi picioarele!

Da, abia își trăgea picioarele, dar chiar în suferința și în neputința ei fizică, tot ne pregătea mîncarea, spăla rufe, mătura curtea, sprijinindu-se cu greu numai într-o cîrje ca să poată ține mătura, căuta să ne fie fiecăruia dintre noi de ajutor, pentru ca noi să ne vedem de rosturile noastre. Nu e de mirare că în ultima vreme, de atîta plîns și suferință, slăbise mult, ochii îi erau încercănați, dar frumusețea ei rămăsese ca o icoană în lumină și nici una dintre noi n-o puteam egala ca înfățișare. Poate numai Victorița, cea care venea îndată după ea...

Într-o zi, cînd am venit la amiază de la școală, am găsit-o pe Cornelia nespus de veselă, chiar cînta, lucru ce nu-l mai văzusem la ea de multă vreme. Am zvîrlit ghiozdanul pe pat și am venit lîngă ea pe prispă, unde stătea cu cîrjele alăturea, odihnindu-se.

— Ce-i cu tine? am întrebat-o, prinzînd-o de mînă.

— Ce să fie? a înălțat ea din umeri. Nimic...

— Te văd veselă, nu știu... pari altfel...

— Fugi de-aci, că ți se pare!

Mi-a aruncat o privire sprințară, apoi și-a înălțat ochii peste curte —, vai, atîta lumină era în strălucirea lor! —, după care a început să murmure un cîntec ce era atunci la modă, cu violete pentru fete sau așa ceva...

— Hai, zău, Cornelio, am insistat eu, incitată de zîmbetul ochilor ei, ce naiba, știi că eu sînt cea mai apropiată de tine, sînt confidenta ta, crezi că nu pot să țin un secret? Și mai ales cînd e vorba despre tine?

— Dar nu e vorba de nici un secret, a îngăimat ea.

— Atunci?

A stat cîteva clipe în cumpănă, chibzuind. Apoi, cu un gest de timiditate a băgat mîna în buzunarul capotului și a tras afară un plic, cam ponosit, cu multe timbre și ștampile, acoperit cu un scris mărunt, dezordonat, al unui ins, se vede treaba, neobișnuit să țină condeiul în mînă.

— O scrisoare? m-am mirat eu și am luat degrabă plicul. De la cine? Și pentru cine? Pentru tine? Cînd a venit?

— Mi-a adus-o factorul de dimineață.

— Cine ți-a trimis-o?

— Lasă, nu mai întreba, citește! m-a îndemnat ea, puțin stînjenită și și-a acoperit fața cu palmele, cuprinsă de-o subită emoție.

Am deschis plicul, am tras afară hîrtia, am despăturit-o și am început să citesc. Același scris stîngaci, în rînduri strîmbe, înșiruit de la un capăt la altul al paginilor, dar care trăda, prin cuvintele-i simple, multă sinceritate și afecțiune în același timp. Și cu cît citeam, cu atît mă încerca un fior necunoscut, simțeam o ușoară căldură cum îmi cuprinde tot trupul, o senzație de plăcere mă învăluia ca-ntr-un fum, cu arome dulci, de mirodenii. O scrisoare de dragoste! O scrisoare venită de pe front, prin care respectivul îndrăgostit cerea să i se răspundă fără întîrziere.

— Cine este insul? am întrebat-o pe Cornelia, vădit impresionați de cele citite.

— Nu vezi? Îl cheamă Fănel...

— Și cum l-ai cunoscut? Cînd? In ce împrejurare?

— Îți spun, dar să nu vorbești nimănui despre treaba asta. Nici mamei.! Juri?

— Jur!

A început să-mi povestească cu glasul încărcat de emoție, ușor tremurat, dar șoptit, parcă cu grijă nu fie vreo ureche străină în preajmă, să-i afle taina. Stătea într-o dimineață la gard, spre drum, în cîrjele ei, ascunsă după uluci și înălțînd capul privea în stradă; se auzeau nechezat de cai, comenzi, gălăgie, vorbe repezite, rîsete. Oprise, de cîteva minute, o coloană lungă, de tunuri grele, trase de cîte șase cai, pe primul din dreapta, în șa, aflîndu-se cîte un gradat, cu casca trasă adînc peste ochi, cu arma în bandulieră. În spate, pe chesoane cîte un soldat sau doi, alții îngrămădiți în căruțele cu baloturi de fîn sau peste lăzile cu muniție. Unul dintre acești militari, subțirel, nu prea înalt, cu fața bălană și un zîmbet mereu înflorit, în colțul buzelor a sărit de pe cheson și, zărind-o pe Cornelia cum privește peste gard, s-a apropiat de ea și i-a cerut voie să rupă o floare de liliac din crengile ce spînzurau peste poartă.

— Am s-o iau cu mine, o păstrez și cînd mă voi întoarce, voi trece pe aici și am să ți-o arăt. Ochii tăi seamănă cu două petale de liliac albăstrii...

— Să nu uiţi! a zis Cornelia, ruşinată şi parcă o uşoară ameţeală îi cuprinsese fruntea.

— Nu uit. Cum te cheamă?

— Cornelia. Dar pe tine?

— Ştefan. Băieţii îmi spun Fănel...

— Care băieţi?

— Băieţii din atelierul în care lucrez. Sînt tinichigiu...

— In ce oraş?

— Ei, multe vrei să ştii deodată! a rîs el mîngîind cu duioşie floarea de liliac. Vasăzică te cheamă Cornelia şi stai după cîte văd pe tăbliţa asta, pe strada Alion, la numărul 86. Ai să-mi răspunzi dacă-ţi scriu?

— Iţi răspund...

Şi se ţinuse de cuvînt. Trimisese prima lui scrisoare de pe front, care făcuse zile lungi pe drumurile poştei de campanie; plicul era mototolit, cu scrisul pătat de ploi, cu cîteva ştampile ale cenzurii şi oficiilor poştale prin care trecuse. Băiatul era orfan, crescuse într-un orfelinat, învăţase tinichigerie la o şcoală de meserii, scria că pe front deocamdată e bine, dar le mănîncă zilele noroaiele, că intră roţile tunurilor pînă la butuci şi abia le urnesc din loc caii şi oamenii. Floarea de liliac s-a veştejit, dar petalele ei le-a pus între filele unui carnet, iar carnetul îl poartă la el în buzunarul vestonului. Vor trece zilele, se va sfîrşi calvarul războiului, se va întoarce, şi primul drum îl va face către ea, în acele zile de pace şi linişte. Vor rătăci zile în şir prin parcul oraşului, că a văzut în drum Grădina publică umbrită de bătrîni platani, vor merge la un local, vor dansa; chiar în grădină a văzut un restaurant, cu terasă şi acoperiş de tablă. O va lua şi în oraşul lui, departe, pe malul Dunării, vor merge la pescuit, sau la ştrand, sau pe cheiul apei, să privească vapoarele...

— Eşti fericită, Cornelia! i-am spus, prinzîndu-i mîinile într-ale mele. La rîndu-mi sînt şi eu fericită pentru fericirea ta. Mă crezi?

— Te cred... Dar eu n-am să fiu niciodată fericită!

O umbră i-a întunecat pe dată chipul, pînă atunci mîngîiat numai de lumina unui zîmbet ascuns. Şi-a desprins apoi uşor mîinile dintr-ale mele, lăsînd fruntea în palme, copleşită de ascunsa ei durere.

— Ce ai? Ce este cu tine?

— Nimic, a oftat ea, ferindu-şi privirea într-o parte. Nimic...

Suferea, suferea enorm din cauza infirmităţii căzute pe capul ei ca un blestem, o înţelegeam, de aceea căutam să-i fiu mereu în preajmă, cu o vorbă bună, de încurajare, de dragoste, de afecţiune, cu grijă să nu se simtă singură şi tot de aceea evitam deseori, eu şi surorile mele, să-i dezvăluim micile noastre bucurii, împliniri, către care ea n-ar fi îndrăznit să tindă niciodată. Tînărul îi scria că se vor plimba, vor dansa, o va lua în oraşul lui... Ea ştia — şi durerea aceasta îi săpa adînc în suflet — că toate astea nu se vor întîmpla niciodată. Ostaşul de pe front şi alţi băieţi asemeni lui, toţi cei care s-ar fi încumetat s-o cunoască, văzînd-o, ar fi fost cuprinşi de vălul negru al dezamăgirii. Firesc, nu? Şi atunci? Ce mai putea ea, oare, oferi vieţii? Şi ce mai putea cere de la viaţă?

Din ziua aceea, am văzut-o mereu tristă. Nici nu-mi venea să cred că atunci, pe pragul casei, o zărisem pentru cîteva clipe cu chipul scăldat în lumina unei bucurii, o bucurie care ţinuse cît o flacără de chibrit, după care, dezmeticindu-se, revenise la cruda realitate, se stinsese ca şi cînd nici n-ar fi fost. Se tîra prin odăi sau prin curte, sprijinindu-se în cîrje, umbla tot tăcută, abătută şi îngîndurată, o surprindeam de multe ori citind în ascuns scrisoarea aceea pe care apoi o împăturea cu grijă şi o pitea în locuri numai de ea ştiute, ca pe un lucru de preţ, ce făcea parte din însăşi viaţa ei. Am întrebat-o într-o zi, pe şoptite, dacă i-a scris lui Fănel. Mi-a spus că da, dar n-a primit încă răspuns. Şi a trecut o săptămînă două, trei, au trecut două luni, ea stătea mereu pe la poartă la vremea amiezii cînd se împărţeau scrisorile pe la casele oamenilor, dar de fiecare dată bătrînul factor o saluta respectuos şi desfăcea larg braţele, în semn că nu are nimic să-i dea.

— Aşteaptă Cornelio, aşteaptă! o linişteam eu, citindu-i pe chipul înnegurat întristarea. Frontul e departe, îmi spun colegele că au fraţi sau părinţi plecaţi, scrisorile se mai rătăcesc, dar pînă la urmă ajung... Aşteaptă, deci...

— Ce să mai aştept? Şi chiar dacă s-ar întoarce, la ce bun? dădea ea a deznădejde din mînă. Cui îi trebuie o schiloadă ca mine? A fost, poate, numai un joc... A aflat cum arăt sau şi-o fi dat seama, dar a vrut să fie un joc...

Intr-o noapte, cînd nici n-am știut, a plecat de acasă. N-a venit dimineața și nici în zilele următoare. Și nimeni din cartier la insistențele mamei nu ne-a putut da vreo lămurire despre soarta ei. Numai după o săptămînă, un vecin acar la gară a venit și ne-a spus că a aflat de la un alt om, precum că nevasta aceluia, ducînd rufele la spălat dincolo de marginea orașului, a văzut pe apa Bahnitei, oprite în stufărișul dintre sălcii două cîrje.

Erau cîrjele Corneliei, cu care își sprijinise ultimele clipe ale vieții. Cîrjele pe care mama le mai are și acum în pod, păstrîndu-le ca pe unica amintire de la copilul adus întîi pe lume și de care nu s-a putut bucura la bătrînețe.

Cu bani de împrumut și cu ce a mai găsit într-o cutiuță de tablă, agoniseala Corneliei din munca ei de Croitoreasă, mama i-a cumpărat surorii celei mari, dusă în veșnicie, o rochie ieftină de mireasă și un voal alb cu care i-a împodobit fruntea învinețită de ape. Așa a învățat-o lumea că s-ar cuveni, a fost fată harnică, tînără, cinstită și n-a trăit și ea bucuria împlinirii femeiești. I-a mai cumpărat o verighetă de alamă pe care i-a pus-o pe deget, să plece logodită în cealaltă viață, i-a pus în picioare pantofi albi de mușama și un colăcel de ceară curată pe piept...

— Of, fata mea... fata mea... plîngea mama prăbușită peste sicriul din căruță, cum te-ai dus tu din lumea asta, tu, primul meu copil, prima mea bucurie...

Seara, întorcîndu-ne de la cimitir, n-am închis ochii. Am stat toate fetele pe pragul casei, la lumina stelelor, în tăcerea nopții ce învăluia cartierul cu mama alăturea și cu amintirea Corneliei între noi, plîngînd și vorbind în șoaptă ca și cînd n-am fi vrut să trezim somnul cuiva. Tata stătea și el pe-o grămadă de lemne lîngă gard tăcut cu fruntea plecată, fuma țigară după țigară fără să se clintească, împietrit de durere ca și noi. De cînd aflase că pe Cornelia o luase apa Bahnitei, nu pusese strop de băutură în gură. În toate zilele a umblat îngîndurat și abătut, cu chipul tot întunecat și privirea ascuțită, rece, fără să vorbească sau să asculte pe careva.

Intr-un tîrziu, mama s-a ridicat, slabă și prăpădită cum era, a luat de lîngă burlanul casei cîrjele uitate acolo de cînd le adusese un vecin și cu ele în brațe a intrat în odaie, izbucnind iară în plîns, parcă mai avan ca înainte.

— Lasă mamă, căuta s-o liniștească Victorița, rămasă acum cea mai mare dintre noi. Nu mai plînge atîta, vrei să te prăpădești și dumneata?

Biata Victorița! Nu știa ea, atunci, că nu va trece mult și în zilele Anului Nou vom trăi și durerea pieirii ei....

2

Nimeni și niciodată nu va înțelege trista-mi copilărie, lipsită de bucurii, viața grea de mizerie, petrecută numai în certuri și privațiuni în casa părinților mei, în cartierul celor mai sărmani dintre sărmanii orașului, pentru că nimeni și niciodată nu cred să fi trăit zilele pe care le-am trăit eu, în anii de școală, de liceu. Chiar mică fiind și neîmplinită, umblînd încoace și-ncolo, începi să deschizi ochii, să vezi ce-i în jurul tău, cu timpul, vîrsta își cere firesc drepturile dar, conștient și în același timp dureros, și sentimentul amar că nicicînd, oricît te-ai zbate și orice ai face, destinul nu te va ajuta să ajungi la limanul împlinirilor dorite, așteptate.

Tata avea o leafă mică pe care aproape jumătate o lăsa prin cîrciumi, mama cîștiga puțin, muncind istovitor de mult, Victorița și Mioara aduceau și ele cîte ceva în casă, erau doar vînzătoare de magazin, iar Nina și Anișoara, ca ucenice, una la un atelier de coafură, cealaltă la o croitorie, nu primeau deocamdată nimic. Începuse războiul, viața în țară era din ce în ce mai grea, nu se prea găsea de mîncare și noi... atîtea guri la masă! Dar unde era îmbrăcămintea, încălțămintea și toate cîte sînt de trebuință într-o gospodărie, chiar săracă așa cum era a noastră? Victorița și Mioara, ca mai mari și cu pretenții să arate bine în lumea în care se învîrteau, mai puneau un ban deoparte pentru o rochiță sau un pantof, dar Nina și Anișoara umblau ca vai de ele, cîrpite și trențuite, iar cît privește pantofii, cele două aveau o singură pereche, pe care o încălțau cu rîndul, atît la școală, cît și la atelierele unde uceniceau în timpul

lor liber. Eu singură reuşisem să urmez liceul, să trec mai departe de clasele elementare şi asta datorită faptului că fusesem bună la învăţătură în şcoala primară şi directoarea, la absolvire, insistase pe lîngă tata să-mi dea voie să-mi continui studiile.

— E un copil bun, domnule Runcu, căutase să-i vorbească dumneaei tatei, cînd la sfîrşitul clasei a patra, luasem premiul doi. E păcat că o fată atît de inteligentă şi de talentată să rămînă la acest nivel de studii.

— Cu ce-o ţin, doamnă, în şcolile astea înalte? se scărpinase tata în creştetul capului, stînd în uşa cancelariei, ferindu-se să nu murdărească mobilele cu hainele lui prăfuite. Că uite, două mîini am, nu mai multe...

— Dar ce gînd ai cu ea?

— Păi ce gînd? La şcoala de ucenici, ca alea două dinaintea ei, sau vînzătoare ca alea mai mari... Bani n-am să plătesc liceul...

— Fata va fi bursieră, îl asigurase directoarea. Apoi voi vorbi cu secretara liceului care îmi este bună prietenă şi, prin grija „Ligii ortodoxe", va avea dimineaţa un ceai şi la prînz o farfurie de mîncare, la cantina copiilor săraci...

— Şi ţoale pe ea? Că-i trebuie şi ţoale, nu?

— Va avea şi îmbrăcăminte. Atît cît îi trebuie să vină la şcoală.

— Bine, se învoise pînă la urmă tata, cam cu jumătate de glas. Dacă dumneavoastră, ca femeie învăţată, ziceţi aşa, eu nu mă-ncontrez.

Eram frumuşică, la fel ca toate surorile mele, frumuseţe ce a sporit mai tîrziu în anii adolescenţei, cînd mi s-au împlinit şoldurile şi mi s-au rotunjit sînii sub şorţul de uniformă. Părul lung, negru, pieptănat în onduleurile lui naturale, îl purtam prins spre capete în două fundiţe albe, aşa cum ni se cerea la şcoală. Obrazul alb, uşor pigmentat către pomeţii mereu îmbujoraţi, buzele frumos desenate, ochii verzi, cu privirea încărcată de melancolie şi visare, nu odată mi-au adus invidia multor colege, fără să mai vorbesc de unele profesoare, ajunse fete bătrîne şi care nu scăpau prilejul, în diferite ocazii, să mă ironizeze şi să-mi arunce cuvinte jignitoare, îndurerîndu-mă profund.

— Tu, Talida, ai nume enigmatic, trup de balerină şi ochi ce privesc asemeni unei dame de consumaţie. De ce priveşti aşa? Spune, de ce?

— Cum, doamnă?
— Parşiv!
— Nu înţeleg cuvîntul...
— Privesc ca ai ălora de zăpăcesc bărbaţii prin localuri...
— Nu ştiu, doamnă, n-am fost prin localuri şi nu ştiu ce-s acelea „dame de consumaţie". Dumneavoastră, poate, aţi fost... şi...
— Impertinento! La ora mea priveşti numai podelele clasei, ai înţeles?
— Am înţeles!
De fapt nu înţelegeam nimic, pentru simplul motiv că nu-mi dădeam seama în ce fel deranja privirea ochilor mei? Mă uitam la cei din juru-mi ca toată lumea, firesc, fără ostentaţie, aşa cum îmi era felul, fără a urmări un ţel definit. Într-adevăr, îmi mai spusese cineva că am... „o privire fascinantă", „tulburătoare" şi nu mai ştiu cum, fapt ce-mi umpluse inima de bucurie, mai ales că înţelesesem atunci că aprecierea era sinceră, izvorîtă dintr-un sentiment de dragoste, de afecţiune. Le-am auzit într-o iarnă cînd, în vacanţă fiind, treceam pe drumul meu obişnuit către liceu, chemată la cor de profesoara de muzică, deoarece pregăteam nişte colinde pentru Crăciun şi Anul Nou. Într-o dimineaţă, în dreptul unei case înalte, cu grilaj de fier şi trepte de marmură, în curtea căreia se vedea un automobil tras la peron, am auzit pe cineva strigîndu-mă, făcîndu-mă să privesc nedumerită în jur.
— Hei, aici domnişoară, aici!
M-am oprit, gata să intru în nişte nămeţi de zăpadă, îngrămădiţi lîngă rigolă. M-am uitat apoi în sus. La una dintre ferestre, deschisă, între perdelele lungi de mătase, aplecat peste pervaz, am zărit un băiat îmbrăcat într-o haină de casă cafenie, cu reverele matlasate, al cărui ciuf blond îi flutura rebel peste frunte. A înălţat mîna să se facă văzut.
— Un'te duci tu pînă-n zori, cu papucii roşiori? a rîs el şi ochii săi albaştri aveau o strălucire aparte. De două zile tot pîndesc şi, cum treci la aceeaşi oră, nu mi-a fost greu să te văd şi-n dimineaţa asta!
Am înălţat din umeri, fără să ştiu ce să răspund. Mă pierdusem cu totul, fiindcă luată prin surprindere şi în mod atît de direct. Şi mă mai încerca şi o ruşine teribilă, pentru ghetele roşii, ponosite şi cam mari pentru mine ce le

aveam în picioare, ghete ce le primisem chiar cu cîteva zile înainte de Crăciun de la „Comitetul pentru ajutorarea copiilor săraci" ce colectase îmbrăcăminte și încălțăminte de pe la bogătașii și negustorii din oraș pentru elevii nevoiași. Așa se face că aveam și un palton albastru, cu stofa cam rărită și gulerul de blană ros de vreme, dar care-mi prindea bine în zilele acelea geroase ale sfîrșitului de an...

— Te duci în oraș? a insistat băiatul, aranjîndu-și ciuful blond pe frunte. Da?

— La liceu... am îngăimat eu, parcă fără glas, stăpînită de emoția neașteptatei conversații.

— O, dar nu ești în vacanță?

— Sînt, dar ne cheamă la cor...

— Așteaptă-mă, te rog, cîteva secunde, a cerut el. Cobor îndată!

Nu știam ce să cred. Am pornit pe poteca de zăpadă, abia bătătorită, mergînd încet către centrul orașului în timp ce mulțime de gînduri mi se învîrteau în cap ca o morișcă. De ce oare m-a oprit să stăm de vorbă? mă întrebam și întrebarea ciocănea insistent sub frunte. E un băiat de oameni bogați... Casa este a avocatului Ștefan Dragomirescu, o cunosc, și el, în mod sigur este fiul acestui distins politician al orașului. Dar cum de nu l-am văzut pînă acuma? Nu cumva mă confundă cu cineva?

Peste puțin am auzit pași în urmă-mi. Mi-am aranjat repede părul sub căciuliță și am întors capul. Era el. Îmbrăcat într-o frumoasă uniformă bleumarin de liceu militar, cu centură albă și basc în culoarea hainelor, pus pe-o sprînceană. Se apropia zîmbind, în timp ce-și trăgea precipitat mănușile de pe mînă.

— Am venit repede? a întrebat foarte familiar, degajat și mi-a întins mîna.

— Da.

— Îmi dai voie să mă prezint. Mă numesc Mircea. Mircea Dragomirescu. De la liceul militar Mînăstirea Dealu. Tîrgoviște...

— Talida... am spus eu mai mult șoptit, fără să îndrăznesc a-l privi în ochi.

— Cum? s-a aplecat el să mă audă mai bine. Iartă-mă, n-am auzit.

— Talida, am repetat eu. Talida Runcu...

— Talida... s-a mirat el, vădit impresionat de numele

meu. Talida... Romantic... Exotic... De fapt, cum de porți numele ăsta? a devenit interesat, prinzîndu-mă ușor de braț, să nu intru în zăpadă. Nu l-am mai auzit...

— Nici eu... am zîmbit abia schițat, fără să știu ce să-i răspund. Mama mi l-a pus... Și dacă mi l-a pus așa, așa îmi zice...

— Talida... a mai murmurat el, parcă fermecat de sonoritatea numelui meu. Frumos... Foarte frumos... Îmi place... De fapt și ochii îi ai frumoși. Ai o privire fascinantă, tulburătoare...

— Se poate...

Era deci la liceul militar. În clasa a șaptea. Primele patru le făcuse în oraș. Fusese dorința mamei să-l vadă în uniformă, dar și convinsă că în asemenea licee „se face carte serioasă", te poți prezenta la o facultate bine pregătit sau, dacă dorești, poți urma mai departe cariera armelor. Venise în vacanță de cîteva zile. Mai avea un coleg cu el, la Tîrgoviște, fiul unui negustor, tot din oraș, cu care își pierdea diminețile plimbîndu-se pe strada prăvăliilor, prin centru, pe la vitrinele magazinelor. După-amiezele se duceau la patinaj sau la cîte un film...

— Nu ai putea să ieși și tu într-o dimineață?

— Nu, nu pot. Mă duc la liceu, ți-am spus...

— În toate zilele?

— Pînă la Crăciun.

— Și pe urmă?

— Nu știu.

— Dar după-amiezele? a insistat el.

— Trebuie să stau acasă.

— Și ce faci acasă?

— Tot ce poate face o fată într-o gospodărie, am răspuns și, înfrigurată, am vîrît și mai adînc mîinile în buzunarele cam mari ale paltonului. Este atît de important?

— Este, a zîmbit el, pentru că îmi face impresia că nu vrei să ne mai întîlnim și nu știu ce să cred. În ce clasă ești?

— Într-a cincea...

— La „Elena Doamna"?

— Da.

— Înțelege că doresc tare mult să te mai întîlnesc, a urmat el. Întîmplarea a făcut să te zăresc alaltăieri dimineață. Stăteam la fereastră și-mi așteptam colegul. Plănui-

sem să jucăm ping-pong. Cînd ai trecut tu... Şi ţi-ai aruncat involuntar privirea în sus. Privirea asta fascinantă...

— Mi-ai mai spus că-i... fascinantă am vrut eu să-i curm în mod răutăcios şirul complimentelor.

— Şi-o să mai spun!

Ne apropiam de centrul oraşului. Străzile troienite erau tot mai aglomerate. Mă întîlneam cu colege de la liceu se uitau după mine cu uimire, dar şi cu invidie pentru faptul că mergeam alături de un impozant tînăr în uniformă bleumarin, care mă ţinea de braţ şi-mi vorbea atît de curtenitor. Şi cu cît intram mai mult în mulţimea străzii principale, cu atît mă stăpînea mai stăruitor tulburarea, ciuda, revolta pe mine însămi, pe viaţa mea, pe tot ce se lega de existenţa familiei mele. Îmi era ruşine de ghetele mele roşii primite din mila comitetului „pentru rezultate frumoase la învăţătură" cum ţinuse să precizeze o cucoană nevasta unui negustor de ţiglă şi cărămidă, vicepreşedinta acelui for de binefacere, îmi era ruşine cu paltonul meu tot de căpătat, prea larg pentru trupu-mi subţire, de ciorapii groşi de aţă gri, pe care-i purtam, cînd alte fete treceau pe lîngă mine în şoşoni îmblăniţi, pe umeri cu pelerine căptuşite cu mătase, cu căciuli de lînă care mai de care mai fistichii şi fulare aruncate neglijent peste umăr. Cît era de distins acest Mircea Dragomirescu! Cîtă eleganţă emana uniforma lui, bascul bleumarin centura albă, întreaga lui ţinută... Şi ce impunător mergea alături de mine pe stradă! Un pas elastic, sportiv, degajat ceva ce arăta parcă mîndrie, prestanţă, siguranţă de sine...

Nu după mult timp ne-am despărţit. Prima stradă la dreapta era strada liceului. Mi-a întins iarăşi mîna, ceremonios, mi-a sărutat-o de astă dată —, vai, ce-mi ardeau obrajii! —, şi m-a întrebat cînd ne mai putem întîlni. I-am spus că nu ştiu. Trebuia să merg zilnic la liceu, iar de acasă nu puteam lipsi după voia mea.

— Dar doreşti acest lucru? a ţinut să afle el, privindu-mă drept în ochi.

— Ce anume?

— Să ne întîlnim...

— Da... desigur... am murmurat, cu privirea plecată.

— Cît timp mai treci dimineţile spre şcoală?

— Ţi-am spus, pînă la Crăciun...

— Te aştept la fereastră, a propus el. Dacă nu te pot conduce, îţi arunc un bilet. Bine?

— Da.

— Şi poate într-o după-amiază...

— Să vedem... La revedere.

— La revedere!

Am plecat grăbită pe lîngă zidurile caselor, lovind zăpada cu vîrfurile ghetelor, stăpînită de toată acea situaţie nou ivită şi care îmi dădea un simţămînt de nelinişte, dar şi de visare. Am privit înapoi. Nu l-am mai văzut. Dăduse colţul străzii. „Oare ce-o fi cu el? m-am tot întrebat, atunci şi-n clipele următoare cînd repetam colindele, înconjurată de fete. E orb, se joacă, îi plac glumele, n-a văzut cum sînt îmbrăcată? Iar îmbrăcămintea nu i-a spus nimic, nimic? Cine este el, şi cine sînt eu? Oare ce-ar face dacă ar cunoaşte situaţia familiei mle? Sau mă place cu adevărat şi nici o convenienţă nu-i poate sta în cale în dragostea ce poate mi-o poartă? Totul este posibil... În mod sigur mă place... Mi-a şi spus-o. Dar, în definitiv, de ce să nu mă placă?"

Toată ziua aceea m-am uitat numai în oglindă. Doamne, şi cît eram de fericită! Şi cum să nu fiu, cînd colege bogate din liceu, îmbrăcate la magazinele cele mai elegante din centrul oraşului nici nu şi-ar fi putut imagina că puteau fi plăcute de un băiat ca cel al avocatului Ştefan Dragomirescu! Şi eu? Nu, visam! Visam cu adevărat. Un vîs frumos, neaşteptat, un vis ce mă legăna uşor pe aripile lui nevăzute şi-mi dădea o stare ce n-o cunoscusem decît foarte vag, în clipele acelea cînd citisem scrisoarea primită de Cornelia... Biata de ea! O înţelegeam, o înţelegeam acum cu adevărat, abia în clipele astea îmi dădeam seama ce însemnau voioşia, speranţa, strălucirea ochilor ei, toate chiar trecătoare, dar atît de fireşti şi de înălţătoare!

A doua zi, dimineaţa, am trecut pe aceeaşi stradă, a lui Mircea. De departe, cu inima ticăind de emoţie, am zăzit casa înaltă, cu ferestre largi, luminoase, frontonul peronului, gardul de grilaj din fier, frumos ornamentat. Şi cu cît mă apropiam mai mult, cu atît inima îmi bătea mai puternic, parcă gata să-mi sară din piept. Mă aşteaptă oare la fereastră sau nu? Mergeam răvăşind zăpada cu piciorul, dar ochii nu mi se dezlipeau de la geamurile strălucinde, patru la număr, acoperite pe jumătate cu jaluzele de lemn gal-

ben, lustruit. Şi cînd am apuns în dreptul celui de al treilea, am auzit deodată zvîcnetul giurgiuvelei şi dintre perdele a apărut capul lui Mircea, cu ciuful lui blond pe frunte şi ochii albaştri, zîmbind pentru plăcuta revedere. Mi-a făcut un semn discret cu mîna să-l aştept, că va coborî de îndată şi eu am continuat ca şi în ajun să merg încet pînă ce, după cîteva minute, m-a ajuns şi m-a prins familiar de braţ.

— Eşti foarte punctuală, mi-a spus el, strîngîndu-se mult lîngă mine. Mergi tot la şcoală?

— Tot...

— Deocamdată este singura posibilitate de a te întîlni ca să schimbăm cîteva cuvinte. Te-aş aştepta şi cînd ieşi, dar mi-ai spus că nu ştii ora cînd vă dă drumul...

— Nu, nu pot şti, am răspuns puţin supărată, pentru că într-adevăr, iată, îl puteam întîlni şi la sfîrşitul programului de cor. Profesoara este o fire nervoasă, îi sare ţandăra din nimic şi dacă nu-i place ceva ne pune să repetăm pînă ameţim...

Prin fulguirea zăpezii, treceau ofiţeri, cu căciuli brumării şi săbiile sub braţ, unii dintre ei răniţi, sprijinindu-se în cîte un baston sau cu braţul spînzurat în feşe de gît, abia veniţi de pe front sau ieşiţi din spitale, şi atunci Mircea, respectuos, îi saluta ceremonios, ducînd palma la marginea bascului său bleumarin. Mă lua apoi de mînă şi, la fel ca mine, spulbera şi el în joacă nămeţii cu vîrful bocancilor.

În a treia dimineaţă n-a putut coborî, aşa cum mă aşteptam, pentru că trebuie să mărturisesc, povestea aceasta cu întîlnirile, în fiece dimineaţă, la ora exactă, începuse să fie pentru mine o obişnuinţă. A deschis fereastra şi mi-a aruncat un bileţel, cu un scris foarte ordonat, prin care mă vestea că va lipsi două zile din oraş, deoarece îl va însoţi pe tatăl său la o vînătoare. Evident, am mers tot timpul întristată, către şcoală, drumul mi s-a părut pustiu şi dimineaţa destul de mohorîtă, iar orele de repetiţie la cor un adevărat chin. Intuiam însă speranţa că întorcîndu-mă pe strada lui îl voi revedea; poate că nu mai plecase dintr-un motiv sau altul şi-l voi vedea la fereastră sau la poartă, aşteptîndu-mă. Sau mă va întîmpina la colţul liceului... Sau pe strada magazinelor. Şi tot gîndindu-mă la el, mi-l închipuiam undeva, într-o pădure, într-un pulover sport, alergînd prin troiene alături de alţi vînători, cu puşca în mînă şi ochiul ager, gata să deschidă focul. Oare, o ştii să ocheas-

că? Vai, ce prostie, doar era elev la un liceu militar şi orice militar măcar atîta lucru trebuie să ştie, nu? Doamne, şi dacă o să-i iese în cale un urs? Sau un lup? Sau chiar o haită de lupi?

— Eleva Runcu, unde te uiţi dragă? Tu nu auzi?

O colegă mi-a dat în ascuns un ghiont şi am tresărit. Priveam pe fereastră în adîncimea parcului înzăpezit ce înconjura clădirea liceului, parc ce-l asemuiam în acele clipe cu desişul alb al unei păduri. N-auzeam nimic din cele ce se petreceau în jurul meu. Nici cîntecul fetelor, nici loviturile de diapazon ale profesoarei în tăblia catedrei, nimic. Pesemne că luasem şi-o notă falsă. Sau nici nu deschisesem gura...

— Tu nu cînţi?

— Cînt, doamna profesoară!

— În ce măsură?

— Păi... în măsura... în măsura obişnuită!

Fetele au început să rîdă. Profesoara, autoritară, a cerut să se facă linişte, apoi a venit lîngă mine, m-a lovit cu diapazonul în creştetul capului şi mi-a şuierat printre dinţi:

— Obraznico! O să te am în vedere la notare!

Am ajuns acasă copleşită de tristeţe. Nu l-am zărit pe Mircea nici pe stradă, nici la fereastra lui. Şi ce pustie mi s-a părut ziua aceea! Acasă, în odăile noastre era frig. Anişoara îl învelise pe Traian într-un cojocel cam slinos ce fusese cîndva al tatei şi-i ostoia plînsul cu vorbe mîngîietoare. M-am dus în şopron, am adunat cîteva ţăndări de lemne şi am făcut focul în soba de tuci, sub al cărui burlan, prins de tavan, pe-o sfoară, erau întinse la uscat scutecele frăţiorului. Patul mare, cu picioarele bătute zdravăn în pămîntul odăii, în care dormeam de-a latul toate cele cinci fete, era răvăşit, cu păturile şi pernele aruncate care-ncotro. Pe masă fumega lampa cu gaz între cîteva străchini nespălate de cu seara, cu resturi de mămăligă rce şi firimituri de brînză uscată.

— De ce arde lampa, Ani? am luat-o la rost pe soră-mea ce legăna copilul pe-un scaun. Şi de ce n-ai făcut şi tu curat în odaia asta? S-a dus Cornelia dintre noi, acuma n-are cine să mai pună mîna. Ne lăsăm una pe alta...

— Numai ce-am venit, s-a apărat ea, mîngîind fruntea lui Traian. Am dus o rochie la o doamnă pe strada

Dîmbovicioara și am dat puțin pe-acasă. Trebuie să mă duc înapoi...

— De ce să te duci înapoi?

— E mult de lucru pentru Crăciun. Așa mi-a zis patroana...

— Și pe ăsta micu' l-ai găsit singur?

— Nu, cuh mama. Adineaori a plecat și ea la fabrică...

— Și lampa de ce arde?

— Nu știu. Așa am găsit-o...

— Bine, du-te, am zis eu și am suflat în lampă. Rămîn eu cu Traian...

Am luat băiețelul aproape adormit și l-am pus pe pat, învelindu-l bine cu cojocelul. În odaie mirosea a gaz și a lemne umede, aprinse, dar se simțea cum se întețește căldura cu fiecare clipă, aburind geamurile înghețate. Cît mai cu grabă, pînă a nu se face seara, m-am apucat să spăl vasele, apoi să mătur, să curăț sticla afumată a lămpii, să aranjez patul și raftul unde-mi țineam cărțile de școală. Pe pereți, ca și pe tăblia ușii, pe bețe în chip de umerașe erau agățate cîteva rochițe de-ale surorilor, învelite în ziare să nu se prăfuiască. Le-am scuturat și pe acelea. Dincolo, în odaia mamei și a tatei n-am intrat. Am privit numai din prag, am văzut că era curat, pesemne dereticase mama înainte de plecare.

Cînd a început să se lase amurgul, am aprins lampa și m-am apucat să fac lecțiile pentru primele ore de după vacanță. Era cald de-acum în odaie. Traian dormea liniștit lîngă tăblia patului, cu mînuțele scoase afară, peste cojocel, iar un pisoi venit nu se știe de unde, că nu era al nostru, torcea ușor, ghemuit lîngă cenușarul sobei, culcat pe-o parte, cu labele întinse în dezmorțire. Ningea încontinuu, fulguirea tot mai deasă nu se oprise din seara trecută, zăpada se făcuse acum destul de mare în curte iar pîrtia ce-o croisem eu după plecarea Anișoarei, către poartă aproape că nu se mai cunoștea. Scriam în caiete, căutam să pătrund sensul lecțiilor, esența lor, dar gîndu-mi zbura tot la Mircea, întrebîndu-mă cu neliniște pe unde-o fi, ce-o fi făcînd, dacă-i era frig pe-acolo sau dacă era acasă la ora aceea. Oare el se gîndea la mine? Sau poate că mă uitase de cum a plecat? Nu știu, mă simțeam fericită, era prima mea poveste de dragoste, așa mi-o închipuiam, o poveste, cum mai citisem prin cărți, cu primii ei

fiori ce-mi mîngîiau sufletul, totul se realizase peste așteptările visate dar, vai, atît de repede și pe nepregătite, încît vîrtejul amețitor al celor întîmplate mă făcea să plutesc ca un fulg de nea peste necuprinsurile firii. Ce va mai fi mîine? Dar poimîine? Dar în zilele următoare? Un neastîmpăr febril pusese stăpînire pe mine, nu-mi mai aflam locul, nu-mi mai plăcea nimic în juru-mi, aș fi vrut să plec, să umblu pe stradă, să rătăcesc prin desimea fulgilor de nea, cu el alături, ținîndu-mă de mînă, așa cum mă ținuse cu atîta tandrețe în prima zi și în prima noastră plimbare către școală. Oare, îi plac cu adevărat? m-am întrebat, poate de sute sau mii de ori, în dimineața aceea, întrebare ce mă stăpînea și acum, în fața caietelor deschise în fața-mi. Cred că da, de altfel mi-a și mărturisit acest lucru. Dar bănuiește ceva despre sărăcia mea, despre nevolnicia traiului meu, despre acest cartier în care m-am născut și în care se pare că sînt hărăzită să-mi trăiesc viața? Știe ceva despre familia noastră împovărată de nevoi și lipsuri, despre tot și despre toate ce înseamnă universul meu mizer? Și dacă ar afla mai tîrziu, ar fi în stare să treacă peste prejudecăți, peste conveniențe și să rămînă mai departe alături de mine? Cred că da, îmi spuneam, citisem niște cărți, văzusem și vreo două filme, în care feciori de împărați se luptaseră cu zmei, cu armate întregi de potrivnici numai să salveze dragostea dintre ei și cîte o fată sărmană, a pădurarului, a săpătorului de fîntîni sau a cine știe cărui om necăjit. El n-ar putea fi ca aceștia? Dragostea, adevărata dragoste nu te îndeamnă către fapte mărețe ce întrec orice închipuire?

Am auzit poarta și am tresărit. Cîinele a început să se gudure lîngă șopron. Venise tata. Și-a scuturat ghetele de zăpadă în pragul odăii și a intrat. Pălăria și umerii surtucului său erau albite, mîinile înghețate, își sufla în palme, parcă nu era băut, de altfel, de la moartea Corneliei nu prea mai punea strop de țuică în gură, nenorocirea aceea îl zguduise și pe el și fărîma de omenie pe care i-o bănuiam în suflet se vede că exista și-i îndrepta pașii — cu voia Domnului — numai pe calea cea bună.

Și-a scos pălăria, a scuturat-o de zăpadă lîngă sobă, a pus-o într-un cui, și-a scos și surtucul peticit pe care l-a așezat pe pat l-a privit pe Traian cum doarme („ce-i pasă, pezevenghiul! a glumit el, ciupindu-l ușor de obraz,

n-are griji, n-are nimic!"), după care și-a luat un scaun și a venit lîngă mine, la masă. Flaneaua-i îmbîcsită de praf și sudoare, părul năclăit, murdar, ca și cămașa nespălată de multă vreme, totul răspîndea în jur un miros acru, greu, de nesuportat.

— Ce faci tu aici? m-a întrebat el blînd, umblînd cu degetele-i noduroase printre caietele mele ca și cînd ar fi căutat ceva. Înveți?

— Da, tată, îmi fac lecțiile. Vrei să mănînci? Adun imediat astea... și am dat să mă ridic. Îți pun eu mîncare. Nu știu ce-a gătit mama.

— Nu, nu mănînc, m-a oprit el cu același glas blînd, ce nu i-l mai auzisem de multă vreme. Stai, vezi-ți de treaba ta...

S-a căutat prin buzunare, a găsit un chiștoc de țigară, s-a dus și l-a aprins la gura sobii. A revenit apoi pe scaun, lîngă mine, pufăind, slobozind în odaie un fum gros, înecăcios, să-l tai cu cuțitul. A încercat să-l împrăștie, vînturîndu-l cu palma; în zadar. A zîmbit amar, nu știu de ce, privind undeva în gol, peste caietele și cărțile mele, a clătinat apoi capul și iar a zîmbit, vorbea cu el însuși sau își amintise ceva, nu știu, nu-mi puteam da seama, în orice caz îl frămînta un gînd, era limpede că-l frămînta...

Și zici că-ți faci lecțiile? a urmat el, tot căzut pe gîndurile acelea și tot cu privirea în gol, peste cărțile și caietele mele.

— Da, mi le fac...

— Știi ce? s-a întors el și m-a prins cu palma lui grea de umăru-mi prea slab și prea ascuțit. Chestia e că din hîrțoagele astea, așa după capul meu, n-o să ajungi să trăiești și să cîștigi un ban. Ai vrut să te duci la liceu, te-ai dus, ai văzut, n-am zis nimica, asta a fost ambiția ta și gata! Nu?

Îl ascultam tăcută, îngrijorată, cu tocul în mînă, îi priveam fața înăsprită de vînturi și ploi, cu sprîncenele stufoase albite de praful carierei, căutam să fiu atentă, să nu-mi scape nimic, să înțeleg cam care ar fi rostul acestei discuții pe care, oricît mă străduiam, n-o puteam intui în clipele acelea, nu știam ce vroia și unde avea să ajungă, desigur, avea el ceva pe inimă, altfel n-ar fi venit lîngă mine, la masă și niciodată nu-mi vorbise atît de blînd și de așezat ca acuma.

— Tu vezi cum ne zbatem noi în nevoi şi-n greutăţi, a urmat el, făcîndu-şi de lucru cu o riglă a mea pe care o răsucea în mînă pe toate părţile, privind-o prin fumul ţigării. Vezi, nu? Că muncim în brînci şi eu, şi mumă-ta, şi fetele alea, care pe unde sînt, zic muncim şi, oricît am munci, tot nu s-ajunge s-o scoatem şi noi la un capăt, cumva. Apoi mai e şi vremea asta de război cînd toate sînt scumpe, că le scumpesc negustorii de pe-o zi pe alta, şi ce cumperi azi nu mai poţi cumpăra mîine, altele-s preţurile şi pretenţiile ălora de la tejghea. Şi noi trebuie să trăim, nu? Norocul meu că-s bolnav de plămîni, am fost mobilizat pe loc, nu m-am dus la moarte, că altfel cum vă descurcaţi voi, aici, atîtea guri pe timpurile astea?

A tras iar din ţigară, mult, cu sete, a slobozit fumul către tavan şi a aruncat chiştocul jos, la gura sobei, pe tabla de sub cenuşar.

— Şi cum îţi spuneam, zilele sînt grele, fata mea, grele de tot, a vorbit mai departe cu acelaşi glas liniştit, aşezat, privind către fereastra întunecată, pe geamul căreia se prelingeau, în joacă, fulgi mari de zăpadă. Toţi muncim în casa asta, dar tu nu te gîndeşti că eşti singura care mănînci pe de-a pomana, aşa cum era altădată sora ta, Cornelia?

Mi s-a făcut deodată negru înaintea ochilor, odaia parcă a prins a se întîrti cu mine, nu ştiam ce să cred, ce să răspund, ce avea, oare, cu mine, ce vroia de la mine?

— Hai, ce zici? a stăruit el şi m-a privit ascuţit cu ochii săi de gheaţă. Sau...

— Bine, tată, dar învăţ, eu urmez la liceu, ce-aş putea să fac?

— Şi ce-mi ajută mie liceul tău? a ridicat deodată glasul. Îmi dă să mănînc liceul ăsta al tău? Le dă ăstora din casă ceva? Hai, spune, le dă?

— Mie îmi dă, am încercat eu să leg o discuţie cu el. Uite, acum o lună mi-a dat comitetul ghete şi palton. Cam uzate, dar sînt bune, mă pot duce la şcoală... La prînz am o mîncare, acolo, la cantină...

— Sigur, te gîndeşti la tine, dar la ăilalţi nu te gîndeşti? a replicat el aspru, ridicîndu-se de pe scaun. „Mi-a dat comitetul..." a îngăimat apoi, imitîndu-mă. Praf în ochi ţi-a dat. Ce ţi-a dat? Şi să vedem o să mai dea dacă o să cadă guvernul ăsta? Şi n-o mai fi primar ăsta de-a-

cuma? Ce știi tu? Gata, comitetul!... Acuma în vacanță îți mai dă mîncare? Nu-ți mai dă? Vezi? Dar de-o rochie pe tine nu ai nevoie? De-o cămașă nu ai nevoie? Sau de-o flanea, ceva? Ei? Mare brînză a făcut comitetul vostru...

Se înfierbîntase, i se zbăteau aprig venele la încheietura gîtului, ochii îi scăpărau scîntei, ca-n zilele cînd venea beat acasă. Eu tăceam, nu îndrăzneam să scot o vorbă, de altfel nici nu aveam ce spune. Dar nici nu bănuiam ce vroia de la mine... Să mă retrag de la liceu și să intru la o meserie, ca să am leafă, să aduc și eu un ban în casă? Sau ce vroia?

— Te-aș mărita, să scap de tine, a urmat el dîndu-se mai lîngă sobă. Dar ești mică, necoaptă. Gîndurile astea le am pentru Victorița, pentru Mioara, or găsi și ele pe careva pe la prăvăliile alea ale lor să se căpătuiască. Pentru tine am însă altceva...

— Ce? am întrebat înfricoșată, cu sufletul la gură. Nu! am strigat, parcă dezmeticindu-mă dintr-un somn greu și urît. De la liceu să știi că nu plec, dacă ți-e gîndul la asta. Mă omor, dar eu cartea n-o las, să știi!

— Stai și nu te grăbi ca proasta-n bîlci! m-a oprit el, și mi-a dat un ghiont, crezînd că vreau să mă ridic de pe scaun. A spus cineva să pleci de la liceu?

— Nu...

— Păi atunci? Sari cu gura „de la liceu nu plec!", dar ți-am zis eu așa ceva? Spune, fă, ți-am zis?...

— Nu...

— Țifnoaso! Uite, stai liniștită pe scaun și ascultă-mă. Ai să mă înțelegi și ai să-mi dai dreptate și cum te știu cu scaun la cap, vorba aia, n-o să zici nu...

„Doamne, ce i-o mai fi trecînd prin cap? mă întrebam cu aceeași neliniște de la început. Ce planuri o avea omul ăsta, a cărui minte e mereu tulbure din pricina băuturii și niciodată nu poți pune preț pe vorbele lui?"

— Care va să zică, chestiunea stă așa... a început el și a venit iar lîngă mine, la masă, luînd din nou rigla, așa ca să facă ceva. Ascultă-mă, și bagă la cap...

Și încet, încet am aflat despre ce este vorba. Domnul Take Vanghelis, om cu stare, în ale cărui prăvălii găsești de toate, de la lacăte și șine de fier, la cămăși, pînză, sardele, plus restaurantul, brutăria, sifonăria, depozitul de gheață și de fîn, deci acest negustor are foarte mulți clienți. U-

nii vin să fie serviţi la tejghea, alţii nu pot şi cer să li se aducă marfa acasă. Dar nu orice marfă, ci numai pîinea şi sifoanele. Sifoneria o are mai de mult, dar brutăria a deschis-o numai de două săptămîni şi pîine ca la el nu găseşti în tot oraşul, deoarece a adus doi lucrători din Bucureşti, oameni de meserie, harnici, pricepuţi. Are mulţi vînzători domnul Vanghelis, dar toţi sînt tocmiţi ca să stea la tejghele. Dumnealui ar avea însă nevoie de cineva care să mîne calul la sanie, să treacă pe străzi şi să lase ici două sifoane, luîndu-le pe cele goale înapoi, colo o pîine sau un cozonăcel, mă rog, marfă de brutărie. Plăteşte bine, domnul Vanghelis, e om darnic, cu suflet. Şi la urma urmei, ce mare lucru este să te plimbi cu sania? Iar la vară cu dubiţa pe arcuri? Un fel de distracţie care aduce bani...

— Ei, ce zici? m-a întrebat, într-un sfîrşit, tata, punîndu-şi iar palma grea pe umărul meu. Uite, decît să stai seara cu nasu-n cărţile astea, după ce-ţi faci lecţiile, te duci fetiţo şi aduci şi tu un ban în casă. Într-o oră, două ai şi făcut treaba, apoi duci sania, calul, dai socotelile la stăpîn şi vii acasă. Simplu, nu?

Eram de-a dreptul năucă! Parcă mă lovise cu ceva în moalele capului... Nu, la orice mă aşteptasem, dar la treaba asta nu. De unde pînă unde i se mai năzărise să mă trimită să fac munca asta? În viaţa mea nu mînasem un cal, nici nu-l atinsesem măcar cu palma, dar să-l lovesc cu biciul şi să-l strunesc pe străzile oraşului! Şi încă la o sanie care-i o jucărie în urma lui...

— Ei? m-a trezit tata din gîndurile mele. Ce zici? Aud?

— Bine, dar asta-i o treabă de băiat... am spus eu cu jumătate de glas. Nu ştiu să umblu cu calul...

— De unde mă-ta să iau băiat? a răcnit el şi-n clipa aceea l-a înecat tusea, înăbuşindu-se, cu faţa roşie ca para focului. De unde, fă? Să-l trimit pe ăsta micu? Pe el vrei să-l trimit la muncă? Toţi fac cîte ceva în casa asta, numai tu plimbi terfeloagele astea de cărţi de colo pînă colo! Ce, vrei s-ajungi ministru? Sau regină? Ce vrei s-ajungi? Cu palmele astea, fă, se cîştigă banu, să ştii şi tu de la mine, nu cu hîrţoagele astea ale tale! Astea-s bune pentru copii de domni, de boieri, nu pentru tine... Mîine începi treaba! Ai înţeles? Te duci la domnul Vanghelis, am şi vorbit cu el şi începi serviciul. Avem datorie la el, omu ne ajută, mai taie din datoriile alea din catastif şi, încet-

încet scăpăm de belea. Ce, vrei să-mi vină cu priceptoru la poartă? Asta vrei tu? Sau să-mi taie din leafă, la carieră ca la alții? Așa că mîine cînd vii de la școală după masă te duci la grecotei. Ne-am înțeles?

Tăceam cu capul ascuns între umeri, suspinam, lacrimi începuseră a-mi șiroi pe obraz, mă îneca plînsul, dar căutam să-i opresc năvala, doamne, ce blestem pe capul meu, ce blestem! Bine, acuma-i vacanță, dar după ce trec zilele astea cînd voi avea eu timp să-mi fac lecțiile? Și cum să mă înțeleg cu calul acela cînd, de cînd mă știu mi-a fost frică de cai, de vite, de berbeci încît, atunci cînd îi vedeam trecînd pe stradă, mă băgam repede pe după un gard pînă ce se mistuiau cirezile alea în norii de praf...

— Fă, tu n-auzi? m-a zgîlțîit tata de umăr, gata să mă doboare de pe scaun. Ești surdă?

— Ce să aud?

— Mîine te duci la domnul Vanghelis!

— Nu! am răspuns eu hotărîtă, cu un curaj care nu știu de unde pusese atunci stăpînire pe mine.

— Ce „nu"?

— Nu mă duc!

— Nu te duci? s-a ridicat el amenințător de pe scaun. Îmi spui mie că nu?

— Nu!

În clipa aceea, am simțit usturimea palmei lui pe obraz și-apoi pumnii grei zdrobindu-mi grumazul. M-am prăbușit pe pămîntul odăii, agățîndu-mă în cădere de mușamaua mesei și toate cărțile și caietele au venit vraiște peste mine. Le-a călcat în picioare fără milă, făcîndu-le ferfeniță m-a lovit de cîteva ori cu bocancul în spate, după care m-a prins de păr și a început să mă zgîlțîie cu putere, izbindu-mi capul de marginea patului o dată, de două ori, de trei ori, încît am simțit deodată că mă prăbușesc într-o prăpastie neagră și adîncă. Traian s-a trezit și a început să țipe, agitîndu-și mînuțele în aer, aruncînd cît colo cu picioarele cojocelul cu care fusese învelit.

— Te-ncontrezi cu mine, nu? mugea tata, continuînd să mă lovească, cu ochii sticloși ieșiți din orbite de furie. Cu mine, tat-tu care muncește să-ți dea să mănînci pe de-a pomana! Cu mine, fă?

Prăpastia aceea neagră era tot mai adîncă și mai înfricoșătoare, iar eu continuam să mă prăvălesc vertiginos către afundul ei, pînă ce am simțit o liniște mîngîietoare în juru-mi, ecouri metalice, prelungi îmi răsunau în urechi, glasuri multe se învălmășeau deasupră-mi, amețindu-mă într-o beție de somn...

Leșinasem...

3

Stau acum înlăcrimată și îndurerată și înșirui pe hîrtie aceste rînduri, într-o odaie pustie, departe de toate întîmplările ce parcă s-au petrecut aievea, întîmplări ce sînt însăși viața mea, privesc uneori la viscolul de afară ce mi-a acoperit geamul de zăpadă și mă gîndesc la iernile ce mi-au speriat anii copilăriei atunci, de mult, ierni aducătoare de bucurie pentru băieții și fetițele ce plecau la săniuș sau la patinaj pe lacul înghețat din parcul orașului, dar care pentru mine erau adevărate coșmare, înfricoșîndu-mă, umplîndu-mi inima de amărăciune și întristare...

Domnul Take Vanghelis, cel mai înstărit om al cartierului și unul dintre cei cinci ai orașului, de neam grec, dar trăit multă vreme pe alte meleaguri, își începuse cariera negustorească mai întîi cu o tarabă în piață la care vindea țăranilor și necăjiților de prin mahalale oglinjoare, piepteni de sticlă colorată, șireturi, agrafe, pistoale de tablă cu dopuri de plută, iconițe, candele din tinichea, papuci din mușama cu ciucuri de mătase și cîte altele, carieră care se vede treaba că-i adusese în cîțiva ani un însemnat cîștig, la care se adăugase averea unui medic ramolit, cîștigată într-o noapte la cărți, dîndu-i astfel posibilitatea să deschidă deodată șase prăvălii, toate în aceeași clădire, ridicată de el din temelii, în colțul străzii Alion cu Dîmbovicioara. Trei uși se aflau pe-o stradă, trei pe alta, încadrate de geamuri înalte, luminoase, zăbrelite în grilaje de fier, iar în colț sus pe fronton, unde se afla intrarea principală în marele lui magazin, o firmă de tablă, frumos

colorată, pe care erau desenați trei călăreți, cu caii de dîrlogi și în mînă cu cîte o halbă de bere, indica numele restaurantului „La trei roșiori", celelalte prăvălii, fiind de fapt anexele acestuia și nimic mai mult. În orice caz, oamenii cartierului și chiar cei de prin alte părți ale orașului, găseau aci cuie, lacăte, suluri de sîrmă împletită, șine de fier, lopeți, arcuri pentru trăsuri, vopsele, var, ciment, găseau la băcănie sardele, măsline, făină, orez și zahăr, fidea, ulei, macaroane, ca să nu mai amintim prăvălia cu tricotaje, pînzeturi, stofe sau cea de încălțăminte de tot felul de la ghete cu elastic, la papuci și pantofi pentru mirese. Sifoneria, brutăria, depozitul de gheață și cel de fîn, completau ostentativ averea comercială a acestui nequstor care-și construise înapoia prăvăliilor, într-o curte largă, în mijlocul unei mici plantații de brazi și ulmi, o vilă din lemn negru afumat, cu acoperiș de ardezie, cu obloane vopsite în alb și trepte din lemn de stejar, în jurul căreia se desfăta o grădină, tăiată de alei acoperite cu pietriș colorat.

Domnul Take Vanghelis era un om scund și gras, chiar enorm de gras, cu o față mare și nas coroiat, purtînd pe capul veșnic ras o tichie din catifea neagră, cum neagre-i erau lavaliera și jacheta din postav cu nasturi lucitori, ce aproape că plesnea pe trupu-i voluminos. Mergea legănat ca un rățoi, cu pantalonii scurți și largi ca niște burlane încît i se vedeau ciorapii mereu căzuți peste ghetele cu bombeuri înalte, strașnic lustruite. Ochii săi negri, bulbucați, cu pungi vinetii sub ei, priveau întotdeauna blînd, îndatoritor, iar sprîncenele-i stufoase. alburii, de deasupra lor se înălțau deseori a mirare. cînd vreun client mai pricăjit îi trecea pragul prăvăliei, fără prea mulți bani, dar doritor să cumpere ceva.

— Țe, țe este draga prieten, țe este? îl prindea pe acela familiar de braț. împotrivindu-se să-l lase să plece. Țe dorește? O ținzeaca de rachiu. o măslină. se găsește, cum să nu se găsește. N-ai bani? țe daca n-ai bani? Nimeni nu moare de banii dumitale. Ai se dai cînd da Dumnezeu! Costica! se întorcea el dolofan, greoi, către unul din vînzătorii de la tejgheaua acoperită cu tablă zincată și pe care se lăfăiau zeci de pahare și sticle cu băuturi. Da-i, te rog, la dumnealui o ținzeaca de rachiu. Da-i și țe mai dorește inima la el. Și trece la cont...

Era singur Vanghelis. Nevasta îi murise cu patru ani în urmă, de inimă, într-o vară, cînd supraveghea lucrul unor ţigani în spatele vilei, tocmiţi să frămînte pămîntul, pentru cîteva mii de cărămizi, ca să ridice nişte grajduri. Atît strigase la ei, — în loc să muncească, dăduseră năvală în vie —, încît deodată căzuse jos, lîngă şezlongul din care abia se ridicase şi acolo rămăsese, fără să mai scoată un cuvînt. Singurul băiat al negustorului, pe nume Nikos, înalt, brunet, în vîrstă cam de patruzeci şi cinci de ani, era marinar, căpitan de cursă lungă, angajatul unei companii engleze de transport maritim şi făcea drumuri pe apă în toată lumea, poposind acasă foarte rar şi numai pentru scurtă vreme. Era un ins frumos, impunător, bine legat şi-şi purta cu o anume semeţie prin oraş, uniforma bleumarin şi şapca albă, cu însemnele companiei engleze de navigaţie; toată lumea, dar mai ales femeile se uitau lung şi admirativ după el. Nikos, însă, afişa un aer distant, grav, chiar superior, se plimba de unul singur, cu mîinile la spate şi nu băga în seamă pe nimeni. Lăsa în urma lui o undă de parfum de cea mai bună calitate, ca şi aroma de smochină coaptă a tutunului din pipa ce-o ţinea între dinţi cu o distincţie rar întîlnită.

După bătaia pe care am luat-o de la tata, m-am trezit a doua zi dimineaţă cu obrazul vînăt şi ochii încercănaţi, cu oasele zdrobite şi cu o moleşeală în tot trupul. Era acasă numai Victoriţa, acum cea mai mare dintre noi, care îşi călca o fustă pe-o scîndură aşezată pe spătarele a două scaune. Traian dormea dincolo, în odaia mamei, învelit în acelaşi cojocel murdar ce ţinea loc de plăpumioară. Nu mi-a zis nimic Victoriţa, m-a privit numai mirată îndelung, cu ochii mari şi şi-a văzut mai departe de treabă, fără să mă întrebe ceva. Fiecare dintre noi luam bătaie de la tata, din pricini mai mult sau mai puţin justificate, aşa încît eram obişnuite ca una dintre noi să apară dimineaţa cu ochii umflaţi de plîns şi urme de palme pe obraji. M-am îmbrăcat şi am plecat către liceu la cor, dar am ocolit strada lui Mircea, de teamă să nu mă vadă cumva în halul acela. Nici la amiază n-am trecut pe acolo, cu toate că un dor lăuntric mă îndemna să-l văd numai de la distanţă şi să mă liniştesc că s-a întors acasă. După-amiază mi-am mai făcut ceva lecţii şi, la ora patru m-am dus la domnul Vanghelis, aşa cum mă trimisese tata. Ningea, începuse să se

lase amurgul, iar pe stradă se aprindeau unul cîte unul becurile, împrăștiind în jur o lumină slabă, bolnăvicioasă, în raza cărora se zbenguiau în înalt fulgii de zăpadă ca niște fluturași albi într-o joacă nesfîrșită.

Am urcat treptele de piatră ale prăvăliei, cu teamă și m-am dus drept la domnul Vanghelis, care stătea pe un scaun, lîngă tejghea, în apropierea sobei, cu lichia lui neagră pe cap și citea un ziar. De cum m-am apropiat, m-a recunoscut, a lăsat ziarul și s-a ridicat în picioare, privindu-mă blajin, cu ochii săi mari, apoși, luminați de bunăvoință.

— O, țe bine, țe bine, draga domnișoara că ai venit? m-a prins el de bărbie, după care m-a mîngîiat pe creștetul capului, familiar și binevoitor. Se nu spune că cumperi țeva! m-a amenințat el, glumind, cu degetul arătător, scurt și gros, înălțat a admonestare. Se nu spune...

— Nu, domnule Vanghelis, am venit că m-a trimis tata...

— Dionisos, bun băiat Dionisos, a urmat el vesel. Țe spune, fațem treaba, ințelegerea, eu plătesc bine, scadem din datorii... Cum cheamă pe tine?

— Talida...

— Cum? a lungit urechea Vanghelis să audă mai bine, aplecîndu-se lîngă umărul meu.

— Talida...

— Bre, este grecoaică! s-a înveselit pe dată negustorul. Asta place...Ei, ei, afurisit Dionisos, eu am spus că el grec, dar n-a vrut ințelege... Uite, tu Talida... Da, da Talida... Frumosa domnișora, frumos nume ține la tine. Ai frumos ochi, așa ceva culoare cum este apa la Egee, la noi la Salonic...

— Nu sînt grecoaică, domnule Vanghelis, am protestat eu, puțin contrariată. Sînt romîncă...

— Țe spune, țe spune? m-a prins el de mînă. Lasă eu știe, Talida este țeva grecoaica, țeva... așa... nu de tot, dar țeva așa... Ai, ai pacatos, Dionisos...

A plecat prin prăvălie, făcîndu-mi semn să-l urmez, am trecut printre cele două tejghele, apoi pe sub un raft cu sticle, am intrat pe un culoar întunecos și rece, mărginit de-un rînd de geamuri cu perdele cam murdare și pe-o ușă dosnică m-am pomenit într-o curte largă, în mijlocul căreia, sus, într-un stîlp lumina slab un beculeț făcînd ca.

jos, zăpada să scînteieze diamantin. Departe, între brazii înalți se desluşeau ferestrele luminate ale vilei, clădire cochetă dar singuratică sub fulguirea deasă a serii.

Ne-am oprit în fața unor șoproane scunde, acoperite cu țiglă. Troiene de zăpadă se rezemau de scîndurile putrede ale pereților prinși în stinghii groase de lemn, grosolan cioplite. De dincolo de pereți venea nechezat de cai și tropot de copite. Și un miros de bălegar și de fîn mucegăit...

— Dumitra! Bre, Dumitra? Unde este, bre?

Îndată, de după o baracă în care se vedeau diferite unelte de gospodărie, s-a ivit un moșneag, scund și gîrbov, cu un șorț din piele, cam scorojit pe dinainte. Ținea în mînă un felinar, pe care-l ridicase în dreptul frunții să vadă cine și de unde venea chemarea...

— Ei, Dumitra! a zis Vanghelis zărindu-l. Unde umblă bre?

— Au venit cinci care cu gheață, păcatele mele, s-a scuzat bătrînul, rămînînd smerit în fața negustorului. Am deschis poarta ailaltă. Acuma le descarcă oamenii...

— Bre, scoate sania și Țuca, a poruncit Vanghelis și cu capul i-a făcut un semn bătrînului către una din ușile grajdului Țuca, știi, iapa, m-a lămurit el, ai, ai, țe cuminte și blînd țe cuminte, și așa trage sania. Cumperat de la țircus iapa dresat, merge singur.

Peste cîteva minute aveam în fața mea o sanie lucrată cam din topor, pe a cărei tăblie, spre spate, era prinsă o ladă mare, cu capac, iar în față se înălțau cîteva etajere cu zeci de sifoane, înghesuite unele peste altele. Între hulube, o iapă slabă, jigărită, cu părul roșcat, năpîrlit, căreia îi numărai coastele, stătea adormită, cu botul în pămînt, nepăsătoare la tot ce era în juru-i.

— Bre, fetița, asta toată treaba, mi s-a adresat Vanghelis arătîndu-mi sania și iapa. Simpla, se știe la tine, simpla bre n-are bataie de cap. Totul așa ușor... Aici lada cu pîine aici sifoane pline. Pui deasupra patura se nu îngheață apa gazos. Înțeles?

— Da, domnule Vanghelis...

— Primește lista cu strada și numerul, și clientu cutare, și cutare, și cutare, a urmat el tot ridicîndu-și pantalonii pe pîntecu-i voluminos, dai la fiecare cum scria la lista. Dai pîinea, dai sifon plin, iei sifon gol. Cînd gata go-

lește, vii înapoi, iei alta pîine, alta sifon, alta strada, alta clientu, Greu? Nu-i greu! Țeva plimbarea... Cal blînd, cuminte, de la țircus, am spus, merge singur. Așa, Țuca, draga?

Mărinimos, s-a dus, i-a dat iepei un pumn de grăunțe, i-a potrivit hamurile de sfoară putredă, a tras-o de urechi, a mîngîiat-o pe bot, după care s-a întors iarăși către mine.

— Ai, ai, țe cuminte calu... Țe cuminte... Așa blînd...

— Cînd trebuie să încep serviciul, domnule Vanghelis? am întrebat, jucînd pe loc să-mi încălzesc picioarele.

— Mîine. La ceasul trei, cînd afară lumina și scoate cuptoru pîine calda. Se știi, m-a făcut atentă negustorul, Dumitra aduce cal, Dumitra pune ham, tu fetița numai merge plimbarea, diii Țuca, diii Țuca, atîta îndeamna la el...

A doua zi, după ce am venit de la școală, mi-am uscat puțin ghetele la gura sobei, am trecut un fular trențăros de-al tatei în jurul gîtului, mi-am tras căciula mai adînc peste urechi să nu-mi înghețe și, așa înfofolită, m-am dus la domnul Vanghelis să încep treaba. N-am mai intrat prin prăvălie, ci direct pe una din porțile mari dinapoia casei. Un miros de pîine caldă, abia scoasă din cuptor m-a întîmpinat de cum am pășit în curtea largă, îndreptîndu-mă către grajduri. Sania era pregătită. Iapa, parcă mai rebegită ca-n seara din ajun, tremura între hulube, cu picioarele subțiri înfipte în zăpadă. De cum m-a văzut, bătrînul vizitiu Dumitru a și venit înaintea mea. Duhnea a rachiu, tare, respingător de tare, dar se străduia pe cît putea să nu arate turmentat, dimpotrivă, că e vioi și stăpîn pe mișcările sale. A pus o pătură pe spinarea calului, mi-a dat în mînă o biciușcă, făcută dintr-o nuia afumată, cu un ciot de sfoară legată la un capăt. A venit de îndată și domnul Vanghelis care mi-a numărat pîinea, bucată cu bucată, sifoanele, după care mi-a dat un caiet, cu un creion prins cu ață de una din coperți. Calm, cu răbdare, mi-a arătat apoi cum sînt scrise străzile, adresele și numele clienților. De la niciunul din acești clienți nu aveam să primesc bani. Socotelile cu ei le încheia domnul Vanghelis la sfîrșitul lunii, cînd fiecare venea la prăvălie și lichida contul. Eu trebuia numai să mă port cuviincios, să duc pîinea și sifoanele pînă-n pragul casei, să trec tot ce-am dat în caiet, să nu zăbovesc mult pe străzi și să iau aminte ca nu cumva să mi se fure ceva din sanie. Dacă se înnopta, să aprind felinarul prins la una din loitrele saniei.

N-am întrebat cu cît mi se răsplătește munca asta, nici domnul Vanghelis nu mi-a spus nimic. Desigur, se înțelesese într-un fel cu tata și nu avea rost să-i cer explicații pentru acest lucru. Ceea ce știam însă, era faptul sperat. că prin noua mea îndeletnicire aveam să aduc un pic de liniște în casă, să nu mai fiu acuzată că nu fac nimic, decît „plimb cărțile", în timp ce toți ceilalți muncesc de dimineață pînă seara...

Și astfel, urcată pe loitra saniei, cu hățurile de cînepă în mînă, prin desimea fulgilor, îndemnînd mîrțoaga rebegită de frig să-și miște mai repede picioarele, a început pentru mine un șir întreg de necazuri ce aveau să-mi întristeze zilele copilăriei. Dar primul și cel care m-a îndurerat cel mai mult și pe care n-am să-l uit toată viața, s-a întîmplat chiar în după-amiaza aceea, în întîia mea zi de cărăușie. Intîmplarea a săpat adînc în inima mea suferință, dezamăgire, întristare și-am plîns cum cred că n-am plîns niciodată pînă atunci!

Mergeam de-un ceas și ceva cu sania, trecem pe străzile ce le vedeam scrise în caiet, opream la porți, mă dădeam jos și strigam către curțile oamenilor, ieșea careva, dădeam pîinea, întrebam de sifoane, totul mergea bine și lumea se mira („ehei, s-a ținut grecul de cuvînt, asta da negustorie!"), mai căpătam și cîte un ban de la casele mari, fapt ce mă bucura și-mi dădea speranțe că nu-mi voi petrece timpul fără folos. Ba, în sinea mea, chiar începusem să-l iert pe tata, dîndu-i dreptate: muncind, chiar și-n felul acesta, două-trei ore pe zi după venirea de la școală, puteam agonisi și eu ceva pentru o rochiță sau o pereche de pantofi, s-o am de Paști la primăvară. Și așa, încet-încet am intrat și pe strada lui Mircea și privind în caiet am văzut scris și numele tatălui său. Cu emoție stăpînită de rușine, am oprit sania în dreptul porților mari, înalte din grillaj de fier. Încă nu se înserase. M-am dat jos am prins hățurile de loitră și am privit în sus către cele patru geamuri, acoperite pe jumătate cu jaluzele. „O fi venit de la vînătoare?" m-am întrebat, simțind cum inima îmi bate în piept cu putere. De dimineață. cînd am trecut la școală nu-l văzusem De fapt. nici n-aș fi voit să dau ochii cu el. Încă mai aveam vînătăi pe obraz de la palmele tatei...

Iapa a început să scuture salba zurgălăilor de la gît. M-am dus și, stăpînit de aceeași emoție ce mă cuprinsese

de cum dădusem colțul străzii, am apăsat lung butonul alb al soneriei de sub placa de alamă pe care scria „Ștefan Dragomirescu, avocat". Îndată am auzit ușa de la verandă deschizîndu-se. Apoi pași tîrșiți pe cimentul aleii, abia măturată, ce veneau către poartă. Iar după cîteva clipe a apărut în rama porții o bătrînă, măruntică și gîrbovită, cu un șorț alb pe dinainte-i.

— Ce dorești mătăluță, fetițo? m-a întrebat ea cu glas blînd, cercetîndu-mă din cap pînă-n picioare.

I-am spus de ce am venit și femeia a prins să se bucure.

— A, brava! a exclamat ea prinsă de voie bună. Iaca să-i dea Dumnezău sănătate lu'domnu' Vanghelis. Vasăzică, de azi ne vin sifoanele și pîinea acasă. Asta e bine. Foarte bine. Are să fie mulțumit și domnu' avocat.

Ascultîndu-i vorba, m-am dus și am luat din sanie două pîini, mari, albe, i le-am pus în brațe, după care am înșirat și patru sifoane lîngă pragul porții, în zăpadă. Am dat să plec, dar parcă ceva mă reținea locului, ezitînd.

— Mai e ceva, puișorule? m-a întrebat blînd femeia.

— Domnul Mircea este acasă?

— Da, este. Vrei să-l chem pe domnișoru'?

— Nu, nu! am refuzat eu bîlbîindu-mă. Am vrut numai să știu...

— Este acasă, drăguță. Este... Numai ce a venit cu domnu' avocat de la țară...

— Bine, vă mulțumesc!

„Deci este acasă, mi-am zis, într-un fel împăcată cu mine însămi. Am să-l văd mîine dimineață. Pînă atunci o să-mi treacă, sper și vînătaia de sub ochi. „Cu aceste gînduri, liniștitoare, m-am întors la sanie, în stradă. Ninsoarea parcă se pusese și mai tare. Am luat pătura de pe sifoane și am aruncat-o peste grumazul costeliv al iepei. Săraca de ea, îi tremurau coastele, iar în coamă îi înghețaseră ciorchini de zăpadă. Am dat să mă urc, dar am observat cu uimire că se desfăcuse un ștreang de la șișlete. Il lovise iapa cu piciorul și acum bucata de cînepă atîrna pe jos, între tălpicele saniei. Nu știam ce să fac... În viața mea nu mă apropiasem de un cal și acum să umblu printre picioarele acestuia, după sfoara de cînepă? Dacă mă lovește cu copita? Vanghelis îmi spusese ceva de blîndețea animalului, de cumințenia lui, dar mai știi... Îmi era totuși

teamă. Dar nici nu puteam să rămîn acolo, în stradă, sub ninsoare și încă în fața casei lui Mircea! Norocul meu că nu mă văzuse, aducîndu-i pîinea și sifoanele, nu știu, dacă-i întîlneam cumva ochii: cred că aș fi intrat în pămînt de rușine, nu alta! Și așa avusesem complexe din pricina paltonului meu prea lung și ponosit ca și a ghetelor de căpătat; acum aș fi apărut în fața lui într-o lumină și mai sumbră. Ce-ar fi zis, oare? Care ar fi fost reacția lui? Și ce-ar fi urmat? Și tot chibzuind astfel, nevoită de împrejurări, m-a cuprins pe dată un curaj fără seamăn, m-am aplecat cît mai ferit și cu codiriștea biciului, tot privind picioarele dinapoi ale iepei, am bîjbîit prin zăpadă și am tras ștreangul de cînepă cît mai în afară, încît am putut să-l prind cu mîna. Ușurată ca de-un blestem, l-am legat înapoi de șișlete așa cum m-am priceput și am dat să mă urc în sanie. Îmi înghețaseră mîinile, suflam tare în palme să le încălzesc.

— Cine a întrebat de mine? am auzit un glas venind de sus de la ferestre. Dumneata?

Am înălțat privirea. Era chiar Mircea, în haina lui de casă, cafenie, cu revere matlasate.

— A, tu? s-a mirat el, puțin stînjenit și abia i-am zărit chipul prin cernerea fulgilor de nea. Ce faci?

— Bine... am răspuns cu glasul pierit, copleșită de rușine că țineam în mînă hățurile mîrțoagei, dar și înciudată că nu plecasem cu un minut mai devreme din fața porții. Cînd ai venit?

— La amiază...

Îl priveam în tăcere, nu știam ce să mai spun, eram fisticită de-a binelea, cineva aprinsese lumina în camera lui, se vedea lustra de cristal scînteind după perdele de mătase, aș fi vrut în clipa aceea să plec, să mă amestec cu fulgii de zăpadă în noaptea care se lăsa, să pier într-un fel, să nu mai fiu văzută. Strada era tot mai troienită, calul tremura sub pătura trențăroasă, cînd și cînd clinchetul clopoțeilor îmi amintea că sînt acolo, da, eram acolo, doamne și n-aș fi vrut să fiu, nu, nu, nu...

— Și ce-i cu sania aceea? a întrebat el, aplecîndu-se tot mai mult peste pervazul ferestrei. Nu cumva tu ai adus pîinea și sifoanele?

— Da, eu...

— Ești comisioneră?

— Nu știu ce este asta...

— Dar văd că ai un bidiviu tare nărăvaș, doarme-n ham! a rîs el, îndreptîndu-și cu un gest reflex ciuful de păr blond ce-i cădea mereu pe frunte. Vezi să nu-ți răstoarne caleașca de aur!

— Am să am grijă! am răspuns moale, fără să gust gluma lui amară. E un animal liniștit...

— Nu știam că ești birjeriță, a urmat el stînd tot aplecat peste pervazul ferestrei. Te-ai retras de la școală?

— Nu, nu m-am retras. Treaba asta — și am arătat cu capul către sanie — o fac numai după amiezele. Avem familie grea și...

— Bine. Spor la treabă!

Fereastra s-a închis, perdeaua a căzut moale peste geamurile luminate și eu am rămas o clipă ca electrizată, cu ochii ațintiți într-acolo, sus, unde imaginea lui părea a se contura încă deasupra pervazului. Am stat astfel preț de cîteva minute, tăcută, fără să mă mișc, ca și cînd n-aș fi vrut să tulbur chipul acela, chipul lui ce mi se desena limpede ca-n oglinda unei ape. Fulgii tot mai deși și tot mai jucăuși îmi mîngîiau rece obrajii înfierbîntați, fruntea, le simțeam umezeala pe buze, umezeala aceea aș fi vrut să fie sărutul lui, dar, vai, el era departe, tot mai departe de mine și privindu-i chipul care se stingea în amurgul acela de iarnă, o durere îmi apăsa inima și-mi tăia tot mai mult răsuflarea. Oare cum să iau gluma lui? m-am întrebat într-un tîrziu, neliniștită și cuprinsă de îndoieli. Dar a fost chiar o glumă? Ce-și spune oare, în clipele acestea, despre mine? Și de ce s-a retras repede de la geam? Era grăbit? Sau poate ca să nu-l vadă, cumva unul de-ai casei că stă de vorbă c-o fetișcană de mahala... Sau se răcea odaia... Sau l-a chemat tatăl lui... Sau, totuși, el și-a dat seama că... Nu, nu! Mîine dimineață, cînd am să-l întîlnesc ca de obicei în drum către școală, îi voi desluși eu adevăratele gînduri".

Întreaga noapte n-am închis ochii. Am stat cu privirea în întunericul odăii, sub așternut, surorile mele se mișcau prin somn, dincolo, în odaia mamei, Traian scîncea ușor, tata tușea sec pînă se îneca, iar afară ningea, ningea mereu, zăpada se lipise de geamurile înghețate, încercam să dorm, dar somnul mă ocolea, simțeam pleoapele grele, ca de plumb și oricît m-am străduit, n-am putut pune geană pe

geană. Obosită, sfîrșită, dimineața m-am sculat mai devreme ca de obicei, m-am îmbrăcat, m-am uitat în oglindă. Eram trasă la față ca după o boală grea, iar pe obraz mai aveam încă urma vineție de la palma tatei. El poate mai dormea sau chiar plecase, nu știu, dar nu vroiam să mă vadă, m-ar fi întrebat ce e cu mine, n-aș fi știut ce să-i răspund.

Văzîndu-mă cu mîna pe clanța ușii, Anișoara a început să dea zor cu îmbrăcatul, trebuia să fie cu noaptea-n cap la atelierul de croitorie, să facă focul, să măture, să dea zăpada din dreptul vitrinelor.

— Stai că merg și eu! a încercat să mă oprească ea. Uite acuși îs gata...

N-am așteptat-o. Am ieșit în stradă și am pornit-o către școală. Vroiam să fiu singură, eu cu gîndurile mele să trec pe sub ferestrele lui, să-l aștept ca de obicei și tot ca de obicei să mă conducă pînă spre centru sau chiar pînă la colțul liceului. Nu mai ningea, dar se lăsase frig și beteala scînteietoare a chiciurii spînzura pe ramurile înghețate ale pomilor, dantelînd abundent gardurile, sîrmele electrice de deasupra străzii... Cartierul se arăta tăcut, stăpînit încă de noaptea abia trecută, cu rari trecători ce înotau prin nămeți, croindu-și drum pe sub streșinile caselor. Curînd am intrat pe strada lui Mircea. De departe i-am zărit casa înaltă și, mergînd către ea, călcînd zăpada, nu mi-am dezlipit privirea de la geamurile cu jaluzelele pe jumătate lăsate. Și cu cît mă apropiam, cu atît inima îmi bătea tot mai tare, în așteptarea revederii lui. Dar am trecut pe sub ferestre și nici una nu s-a deschis. Nici măcar vreo fluturare de perdea înapoia lor. Totul părea pustiu, stăpînit încă de liniștea nopții abia sfîrșite. M-am dus mai departe către colț, încetinindu-mi mersul, am privit de cîteva ori înapoi, am stat locului și am așteptat, dar zadarnic. Ferestrele se arătau tăcute ca și mai înainte. Am plecat atunci către școală cu nădejdea că la amiază, cînd voi ieși de la repetițiile corului, Mircea mă va aștepta la colțul liceului. Dar nici de data asta nu l-am văzut. Și nici cînd m-am înapoiat, tot pe strada lui privind numai către geamuri n-a fost chip să-l zăresc. Am ajuns acasă mîhnită, copleșită de tristețe, nu știam ce-i cu mine, nu-mi aflam o clipă liniștea, ceva greu îmi apăsa inima pînă la durere. „Ce să fie cu el? mă întrebam căutînd un răspuns cît mai

plauzibil. A plecat iar undeva? O fi bolnav? Sau... Nu, nici nu vreau să mă gîndesc că poate a renunţat. Şi totuşi..."

După-amiaza am plecat din nou cu sania să duc pîine şi sifoane pe la casele clienţilor domnului Vanghelis. M-am oprit şi la poarta avocatului Dragomirescu. Cu aceeaşi nădejde ce mă stăpînise de dimineaţă am privit iar spre geamurile înalte. Erau tot tăcute, cu strălucirea lor rece, ca de dimineaţă. Mi-a deschis bătrîna menajeră, femeia mi-a zîmbit şters, convenţional, luîndu-mi din mînă sifoanele, mi le-a adus pe cele goale, m-a ajutat să le pun în sanie şi am plecat fără s-o mai întreb nimic. Ce rost ar fi avut? Am privit înapoi totuşi, cu speranţa că voi vedea o perdea mişcîndu-se, bănuindu-l înapoia ei pe Mircea. Dar nici acest lucru nu s-a întîmplat. Şi nu avea să se mai întîmple niciodată!

Am înţeles atunci că totul fusese un vis frumos, nessperat de frumos şi atît. Că dragostea lui Mircea pentru mine, nu însemnase în inima lui decît un simplu diverstiment ce se spulberase neaşteptat de uşor ca fumul luat de prima adiere a vîntului. Că mă hrănisem cu speranţe, că trăisem cu iluzii, că-mi făurisem un ideal pe care nu aveam să-l realizez niciodată. Era prea mare prăpastia ce ne despărţea, din punct de vedere social, pentru ca vreo punte aruncată peste ea, fie şi a unei iubiri împărtăşite, curate şi sincere, să ne apropie vreodată. N-am realizat atunci acest lucru, aşa cum îl gîndesc azi, eram prea mică şi prea neştiutoare pentru a înţelege ceea ce societatea îmi impunea prin însăşi structura ei, iar răzvrătirea mea lăuntrică, zbuciumul şi chinul meu sufletesc n-aveau să ajute nimănui. Bineînţeles, nici mie...

În seara ajunului de Crăciun aveam să mă conving pentru totdeauna că nu-mi era permis să mă mai uit vreodată către ferestrele înalte unde, văzînd chipul lui Mircea zîmbetul lui chemarea ochilor lui, trăisem în inocenţa mea primele sentimente de dragoste ce mă învăluiseră uşor şi romantic în balsamul lor ameţitor.

Pînă aproape de înserat am umblat cu sania, să duc pîine şi sifoane. Apoi am alergat acasă, mi-am aranjat puţin părul, mi-am periat paltonul, mi-am şters ghetele şi m-am dus la şcoală. Clasele erau luminate. Ne aştepta profesoara de muzică. Ne-am adunat toţi cei de la cor, ea a trecut şi ne-a inspectat la fiecare îmbrăcămintea, („eşti

cam sărăcuț îmbrăcată, Runcu, ai, să stai în rîndul al treilea, nu se poate, fetițo să apari cu paltonul ăsta !") și nu după mult timp am plecat să ne prezentăm programul de colinde și cîntece de Crăciun pe la casele indicate de către direcțiunea liceului, bineînțeles case al unor oameni înstăriți, notabilități ale orașului. Tîrziu de tot am ajuns și la casa avocatului Dragomirescu. Am intrat în curtea cu dale de piatră, de pe care fusese răzuită zăpada înghețată și am urcat cu emoție greu stăpînită scările de marmură." Oare, cum va fi înăuntru? mă întrebam cu neliniște Mircea o fi acasă? Și dacă va fi și mă va vedea, ce va spune?".

Bătrîna menajeră ne-a poftit într-un salon larg, cu două oglinzi laterale pe pereții tapetați în mătase, salon în care, sub lumina bogată a unei lustre de cristal am văzut într-un colț un pian negru, lăcuit, cîteva fotolii, o masă stil, o canapea care ca și fotoliile era tivită cu un șnur gros din mătase roșie. Femeia a așternut degrabă peste covorul viu colorat cîteva bucăți de pînză țărănească, să nu-l murdărim de zăpadă și s-a retras discret înapoia unei uși înalte, vopsite în alb, cu mîner greu din bronz. Nu după mult timp au apărut toți ai casei, printre care l-am văzut și pe Mircea, în uniforma lui bleumarin de liceu militar, proaspăt frizat, elegant, ținînd-o de mînă pe-o elevă — o cunoșteam — din ultimul an al liceului nostru, Claudia Iliescu, fata unui farmacist invitat în seara aceea cu familia în casa distinsului avocat.

Am venit să colindăm,
Pe la case să urăm
Leru-i, doamne, ler...

Cîntam și plîngeam ascunsă în rîndul al treilea, așa cum îmi poruncise profesoara, lacrimi îmi șiroiau pe obraji, plîngea sărăcia din mine, din sufletul meu amar, plîngeau sentimentele mele sincere, curate, ale unui copil ce îndrăznise să se agațe de iluzii, sentimente zdrobite și de loc înțelese. Nonșalant, Mircea era absent la cîntecul nostru, cred că prezența lui acolo, în seara aceea era impusă numai de conveniența familiei pentru că nici nu ne lua în seamă, fiind preocupat de Claudia căreia îi spunea ceva vesel la ureche în timp ce-i strîngea tandru brațul, căutînd să și-o apropie. Așa mă ținuse și pe mine în drum către li-

ceu, dar timpul acela trecuse, mi se părea rămas undeva departe, în urmă, foarte departe, de parcă nici n-ar fi fost...

— Doamnă profesoară, rămîneți, vă rog cu noi la un pahar cu vin! a spus la urmă avocatul, jovial, sărutîndu-i cu eleganță mîna, iar copiii, prin curte să treacă la acareturile din spate, unde li se vor da cele cuvenite. Mircea, te rog, arată-le tu drumul...

Am fost prima care am ieșit pe ușă, de acolo în stradă și am fugit către casă. Zăpada scîrțîia sub ghetele mele prea largi, lacrimile îmi înghețaseră pe obraji, uneori mă poticneam în nămeți, dar zoream la drum, fără să mă opresc și fără să privesc înapoi. La unele case, prin geamurile sclipitoare se vedeau brazi încărcați de globuri și luminărele aprinse, în cartier se auzeau pocnete de bici, strigătele unor cheflii, lătrat de cîini, eu însă nu luam seama la nimic, pentru mine și ai mei nu era sărbătoare, am ajuns și m-am culcat de îndată, ascunzîndu-mi suspinele sub pătura putredă, să nu mă vadă nimeni, să nu mă audă nimeni, să nu-mi știe nicicare suferința ce-mi îneca sufletul.

Pînă spre sfîrșitul iernii am plimbat sania domnului Vanghelis pe străzile orașului, împărțind pîine și sifoane la numeroasa lui clientelă, apoi m-am îmbolnăvit de-o gripă virotică ce m-a ținut la pat aproape două săptămîni. Tușeam, mă durea capul, parcă toate oasele îmi erau zdrobite, abia mă puteam ține pe picioare. Stăteam în pat, cu ochii împăienjeniți și pleoapele lăsate, răsuflam greu, simțeam o apăsare în capul pieptului, nu mîncam decît ceai și acela foarte puțin, încît nici nu știu cum de am trăit și am ieșit în primăvară. Venea cînd și cînd o colegă din clasa mea, fata unui cismar din cartier, îmi spunea ce-au mai învățat la școală, îmi dădea temele, le scriam și eu cum puteam, cu caietele pe genunchi, în pat, învățam lecțiile la toate materiile ca să fiu la zi, pentru că aveam ambiția să termin anul școlar și să nu rămîn în urma celorlalte fete. Cînd și cînd, în clipele cînd nu-mi mai simțeam fruntea grea, luam o foaie din caietul de desen și încercam să conturez cu creionul obiectele de prin casă sau cele pe care le vedeam pe geam afară. Aveam talent, mi-o spusese chiar profesorul nostru, domnul Panaite, un om în vîrstă, pictor recunoscut care avusese, după cum aflasem, deschise cîteva expoziții nu numai în țară, ci și în străinătate. Omul îmi dădea curaj, căuta să mă inițieze cît mai mult

în tainele culorilor și chiar îmi promisese că vara, în vacanțe mă va chema să lucrez cu el, să mă învețe meșteșugul picturii, întrucît și-a dat seama de înclinațiile mele.

— Nu dau oricui speranțe, mi-a spus el într-o zi, privindu-mi schița unui peisaj de toamnă, dar tu ai evident talent și e păcat dacă nu ți-l cultivi. Iar eu am să fiu alături de tine, pentru că, dacă vei ajunge cîndva să te realizezi în acest domeniu, să știi că are să fie și mîndria mea...

Tata venea seara acasă, așa cum îl știam dintotdeauna, plin de praful alb al carierei de piatră, mereu supărat și nemulțumit, vorbea de unul singur pînă ce răbufnea înjurînd și pleca să-și înece necazurile cu o țuică, în colț, la domnul Vanghelis. Se întorcea cînd afară era întuneric de-a binelea, cherchelit încît abia se ținea pe picioare, lălăind cîte un cîntec pe care numai el îl înțelegea, venea, se așeza cu greutate pe pat, lîngă mine, mă privea lung și tulbure cu ochii lui de gheață, încerca să zîmbească, dar se încrunta iară, mă apuca de mînă și-mi vorbea printre sughițuri.

— Cum te simți, fă? Să nu crăpi, că nu am bani să te duc colo, lîngă soru-ta. E zăpadă mare afară...

Îmi venea să rîd de ce cele ce-i măcinau gîndul, mă abțineam însă: poate că dacă își dădea seama se înfuria mai rău, îi știam obiceiul, din certurile ce le avea cu celelalte surori, ori cu mama. Altădată, cum să nu rîd? Îmi arunca vorbe grele, nu mă scotea din mîță afurisită și-mi dorea sfîrșitul, iar acum nu vroia să mor, că-l băgam la cheltuială. Îl înțelegeam și nu-l băgam în seamă, știam, avea și el necazurile lui, muncea mult și primea puțini bani, iar în ultima vreme l-am auzit că proprietarul intenționa să închidă cariera: nu mai renta, era război, oamenilor nu le mai trebuia ciment, nici piatră, nu se mai construia nimic, fiecare aștepta să se limpezească lucrurile într-un fel. Și atunci, ce avea să facă? Unde avea să muncească?

Într-o zi a venit la amiază acasă, mama încă nu plecase la lucru, eu stăteam tot în pat, cu o cană de ceai in mînă, cu Traian alăturea, într-o copaie, pe care-l legănam să adoarmă.

— Ce-i cu tine, Dionisie? s-a mirat mama; de ani de zile îl știa că vine tot pe înserat acasă.

— Gata, am terminat cu piatra! a zis el hotărît, tăind aerul cu palma. Am dat-o dracu'!

— Păi... cum?

— Am mirosit că banditu' de propitar vrea să vîndă cariera, ăla care-o ia n-are nevoie de toţi muncitorii şi decît să fiu gonit ca un cîine răpciugos, mai bine am plecat eu singur. Mi-am cerut lichidarea...

— Şi ce-o să ne facem acuma? l-a privit mama îngrozită de spaimă. Unde ai să munceşti?

— Am şi aranjat, a liniştit-o tata, aşezîndu-se la masă. Am fost la naşu' Cristescu, la atilerile ceferului şi m-a şi angajat...

— El? Păi are el puterea asta?

— Ei, el! Ăia mai marii, dar s-a dus el, cu propteaua...

— Şi ce lucri acolo?

— Hamal. Car tablă cu spinarea. Cît m-o ţine şi spinarea asta. E rău? Nu-i rău! Meserie sigură, pensie, pensie... Şi nici nu mai înghit prafu' ăla... Se zice că după un an ne dă şi permise pe calea ferată... Avem şi dispensar... Şi economat...

Ascultîndu-l, mama s-a luminat tot mai mult la faţă. I se luase o piatră grea de pe inimă. A pus repede masa, cu ochii tot pe ceas să nu întîrzie, a adus strachina cu ciorbă de fasole, a tăiat mămăliga rece cu sfoara, în felioare drepte şi egale, a adus şi un ardei murat...

— Şi cu leafa, Dionisie, cu leafa cum e? a întrebat ea, gata de plecare. Ai vorbit?

— La început e cam tot atîta ca la carieră, dar am vorbit cu meşterul şi peste două-trei luni mai capăt cîteva sute de lei...

— Dar te-ai şi dus acolo?

— Păi cum crezi? a zîmbit tata în timp ce mestecа ciorba de fasole cu lingura, să se răcească. Am fost. De mîine încep lucrul. Mi-au făcut şi fişe de pontaj... Sînt ceferist, femeie, nu-s un oareşcare! a lovit vesel cu lingura în tăblia mesei. Las' c-o să ne descurcăm noi, n-o să murim, mai rău de ăia care-s pe front...

— Să te-audă Dumnezeu, Dionisie, să fie cum spui tu. Ei, am plecat, că drumu-i lung pînă la fabrică. Tu, fată, mi s-a adresat mama, ai grijă de ăla micu, iar cînd vin ălelalte, să plece una după cărbuni, alta după gaz, că nu mai e strop. Şi Victoriţa să se apuce să spele...

Gînditor, tata și-a văzut mai departe de mîncare. Stătea aplecat cu umerii lui lați peste masă și mesteca rar, în tăcere, privind cînd și cînd pe geam la amurgul ce începuse a albăstri zările.

4

S-a făcut frig în odaie, îmi potrivesc mai bine paltonul pe umeri așa am stat toată noaptea la masă singură îndurerată stăpînită de gîndurile mele negre și triste, așa cum mi-a fost copilăria și anii adolescenței. Afară viscolul continuă să suiere bezmetic, zgîlțîind giurgiuvelele, lovind geamurile înghețate cu rafale de zăpadă, e o dimineață albă, foarte albă un alb ce face ochii să lăcrimeze cu intensitatea culorii lui. Prin vîntoasa zăpezii răscolite se văd lunecînd niște umbre, sînt poate patrulele grănicerești pe schiuri ce se întorc din zona de frontieră sau poate că pleacă în misiune, nu știu, nu deslușesc chipurile ostașilor și chiar dacă le-aș desluși, la ce mi-ar folosi acum, în clipele astea? Ei își văd de treburile lor militare, azi ca și ieri ca și alaltăieri ca întotdeauna, se duc în zona de graniță stau în pînde se întorc și pleacă iar, viața de aici, de la pichetul aflat în vîrful muntelui se desfășoară după tipicul ei obișnuit, de fapt de ce n-ar fi așa și ar fi altfel? Pentru că soția comandantului este închisă în camera de oaspeți a pichetului pînă se vor lămuri niște lucruri legate de fapta ei neașteptată? Dar, oare, cîți alții asemenea ei nu sînt reținuți de grăniceri la o frontieră sau alta pentru a răspunde față de legile țării? Și atunci? Știu, băieții au față de mine anumite sentimente, am fost confidenta multora dintre ei, prietena lor apropiată înțeleg că au resimțit puternic șocul produs de gestul meu spontan, chipurile lor întunecate, grave spun mai mult decît vorbele și eu îmi dau seama de tot pentru că le cunosc sufletele așa cum le-aș fi cunoscut din filele unei cărți sau din propriile lor destăinuiri.

Aud pași în săliță, cineva își scutură zăpada de pe picioare, se răsucește cheia în broască. Tresar... Mă întorc... Fruntașul Simon, nimeni altul, țapinarul cel înalt, încotoșmănat într-o șubă lungă, cu sprîncenele înspicate de zăpadă și umerii albiți de nea. În brațe cu un vraf de lemne...

— V-ați speriat, no? Apăi eu sînt... vorbește moale, cu glas molcom și blajin, ca al unui bătrîn. M-o trimăs dom' sărjent cu gătejele astea...

Intră cu un fel de jenă, aplecîndu-se mult de șale să nu-și lovească fruntea de grinda de sus a ușii. Se lasă într-un genunchi, pune jos lemnele, își suflă în palmele înghețate și deschide binișor ușița de tuci a sobei...

— Tulai! exclamă el, o rămas numa' o țîr de jar! No, mintenaș s-o aprinde vîlvătaie... D-apăi, cum stați așa in răceală? se întoarce el mirat către mine. Și nici n-ați pus capu' pentru hodină, arată el spre patul de fier din colțul odăii, al cărui așternut e nedesfăcut. Or sînteți plînsă? Las, nu-i bai, lejea-i cu dumneavoastră, știu eu bine, așa spun și ăilalți. Numa că trebe o țîr de cercetare, trebe acturi, că făr' de acturi nu se poate, știți doară, e vorba de-o viață de om... Viața lui... Îl privesc și-l ascult în tăcere, da, e vorba de-o viață de om... Viața lui... Dar putea tot atît de bine să fie viața mea... Sau viața celuilalt...

— Trebă să vină ofițărul anchetator, își urmează Simon vorba, în timp ce suflă în focul ce a început să pîlpîie. Numa că jos în vale, îs troienele cît omu și greu o ajunge pe tălpije pînă aicea, sus, la noi. Că pichetu' ăsta al nost, parcă-i în cer! Zău, parcă-i în cer... Cică nu-i altu mai abitir ca el. De aici se vede nu numa zona noastră, ci tătă țara...

Vorbește de unul singur, nu-l mai ascult, dealtfel nici nu știu cînd a ieșit pe ușă, gîndurile îmi sînt învălmășite, negre, amestecate, de-ar veni odată ofițerul anchetator să ies din așteptarea asta care mă apasă cumplit de mult mă sufocă și nu-mi dă liniște. Știu, vor începe interogatoriile, aici, pe urmă în altă parte, întrebări, răspunsuri, iar întrebări, altele pare-se, dar nuanța lor e aceeași, declarații și iar declarații, „trebă acturi, că făr de acturi nu se poate, știți doară...", da, știu, dar nu sînt pregătită pentru asta, așa cum n-am fost pregătită nici atunci, cînd a fost în joc viața tatălui meu... Și am trecut și atunci, ca și acum, prin aceleași clipe grele, eram o fetiță lipsită de experiența

vieții, bine, alta-i răspunderea mea acum față de societate, alta era cea de atunci, ființa mea e aceeași, structura conștiinței mele aceeași, dar societatea de atunci îi reprezenta pe cei avuți și avuții ne țineau în palmă viețile, precum în zugrăvelile din vechime, ctitorii de biserici sfintele lor lăcașuri.

Victorița, cea mai mare dintre noi, după moartea Corneliei, fusese o fată de-o rară frumusețe, cum nu cred că mai exista o a doua în tot orașul. Nu prea înaltă, bine făcută, cu șolduri împlinite și trupul zvelt, cu un păr negru, bogat, ochi albaștri și obrazul ușor măsliniu, îmbrăcată cu gust din mica ei leafă de vînzătoare, trecea pe stradă ca o rază de lumină, unduindu-și în mers trupul mlădiu, privind lumea cam de sus și numai fugar, demnă și plină de importanță, ca o regină. Se știa frumoasă de neegalat, unică în felul ei în tot orașul? Sau firea ei închisă, retrasă îi poruncea în acest fel? Nu știu... Cert este că femeile o priveau cu invidie, bărbații cu voluptate și ascunse dorinți, cele de seama ei cu admirație și respect. Nu erau rare cazurile cînd sîmbăta seara, la salonul din cartierul nostru, se încingeau bătăi în timpul dansului, fiecare dintre cei ce se aflau acolo dorind să-i fie partener numai cîțiva pași de tango sau de vals. Nu erau rare nici acele împrejurări cînd era acostată pe stradă de unul sau de altul sau cînd i se trimiteau scrisori de dragoste, cu promisiuni dintre cele mai ispititoare din partea unor suspuși ai urbei, scrisori discrete, dar umilitoare în același timp, pe care ea le rupea și nu le dădea nici o importanță.

În acea vreme, pe strada principală a orașului nostru, doi frați pe nume Ecovescu au deschis o mare casă de modă feminină, într-un magazin spațios, cu o vitrină largă din cristal și cu firmă luminoasă, în diferite culori, pe care scria „Afrodita". În afișele împărțite peste tot anunțau clientela feminină că i se vor prezenta în curînd cele mai noi modele de rochii după moda pariziană sau londoneză, mantouri, pălării, poșete, costume de baie, rochii de casă, pijamale și cîte și mai cîte... Stofe și imprimeuri de cea mai bună calitate... Un serviciu ireproșabil... Croială după ultimele jurnale străine... Și, pentru ca reclama să fie desăvîrșită, cei doi proprietari ai magazinului au dat zvon în tot orașul că doresc să angajeze, prin concurs o prezentatoare

de mode. Salariu destul de bun. Ore de program acceptabile. Rochiile, mantourile şi tot ce se expunea ca model şi le putea procura cu cincizeci la sută reducere...

Bineînţeles că Victoriţa a lăsat tejgheaua la care vindea ciorapi, fulare şi batiste şi s-a prezentat la concurs. Iar dintre cele optsprezece candidate, de departe a fost aleasă ca cea mai potrivită, considerîndu-se că va avea un mare succes la public. Aprecierile n-au fost lipsite de adevăr. După cîteva zile, o fotografie mare a ei a fost pusă în vitrina de cristal, iar dedesubt, cîteva rînduri anunţau evenimentul: „În curînd, VICKY, zeiţa frumuseţii, va prezenta pentru dumneavoastră cele mai noi modele ale „Afroditei". Doriţi să fiţi o femeie elegantă? Îmbrăcaţi-vă ca VICKY! În orice împrejurare, o distincţie feminină ca VICKY! VICKY surîde fericită pentru că s-a îmbrăcat la „Afrodita". Ceea ce puteţi face şi dumneavoastră..."

Victoriţa devenise, deci, Vicky! Nu-i displăcea acest lucru, dar pe tata nu-l încînta de loc. De unde pînă unde, Vicky? Ce nume poate fi ăsta? Nu-i trecut în nici un calendar, e boieresc, cum de se amestecă alţii în actele fetei? Dar dacă ei îi convine, treaba ei! Însă pentru el tot Victoriţa rămîne. Aşa i-a pus numele naşul Cristescu, aşa îi va spune. Dar nimeni nu lua în seamă părerea tatei. Pentru că în casa noastră era acum sărbătoare... Victoriţa va avea bani, mulţi bani, căzuse norocul pe capul ei; dar în afară de asta, fusese aleasă drept cea mai frumoasă fată din oraş. Şi acest lucru ne fericea pe toate celelalte, dar mai ales pe mama, care se simţea mîndră între lucrătoarele de la fabrica de pălării că are o asemenea fată.

— Victoriţă, mamă, mi s-a făcut mie un semn la naşterea ta, uite că te-a pricopsit norocu' ăsta...

— Pricopseala mea să fie a casei, mamă. Cît cîştig, ştii că aduc aici...

— Bine, fata mea, aşa e. Să te ţină Dumnezeu cuminte...

Un nou afiş mare, colorat a fost lipit pe geamul vitrinei de la „Afrodita": „Începînd de mîine, între orele 9—11 şi 15—17, onorata clientelă este invitată s-o admire pe VICKY!". Şi a doua zi o mare mulţime de oameni, mai ales femei, se înghesuiau în faţa vitrinei noului magazin de mode. Sus, după geamul de cristal, într-un decor ce înfăţişa o grădină, pe malul unui lac desenat într-atît de reuşit încît părea că-i vălureşte apa, a apărut Victoriţa într-o

frumoasă rochie din voal, cu pantofi albi și poșetă în aceeași culoare. Parcă aștepta pe cineva... S-a oprit, a privit de-a lungul închipuitei alei, s-a învîrtit de cîteva ori în loc, și-a privit ceasul de mînă și s-a așezat după aceea pe bancă răsfoind o revistă de mode. A așteptat ce a așteptat, s-a ridicat și a privit iar în lungul închipuitei alei, apoi peste lac, după care a prins să se plimbe cu mersul ei elegant și sobru, ca o doamnă din lumea mare...

Animația din fața vitrinei era neobișnuită, comentariile nu mai conteneau, se auzeau cuvinte de admirație dintre cele mai sincere, elogii dintre cele mai strălucite...

— Vai, e superbă fetița asta! Uite ce corp are!

— Dar ce frumos e îmbrăcată! Și cît de bine o prinde culoarea asta!

— E distinsă, frumoasă, mai bine se făcea artistă...

A doua zi însă, s-a întîmplat un lucru ce avea să schimbe soarta Victoriței și s-o ducă la pieire. Tot așa, dimineața, în vitrina de cristal și în același decor, a apărut într-o rochie de ștrand, albă cu picățele roșii, pe cap cu o pălărie tot albă, cu borul mare și eșarfă din materialul rochiei, în picioare cu niște sandale cu talpă de lemn și în mînă cu un coșuleț din nuiele în care avea o carte. Și-a dat jos ochelarii de soare, a privit în jur căutînd parcă un loc pe malul lacului, a pus coșulețul pe bancă, după care și-a scos încet rochia și a rămas într-un frumos costum de baie, roșu, cu picățele albe...

Lume în fața magazinului de nu aveai loc să treci pe trotuar! Fiecare se înghesuia, se înălța pe vîrfuri să vadă mai bine, se îmbrînceau și se apostrofau, lăsînd la o parte orice gest de politețe și de bună-cuviință. Vînzătorii de la celelalte prăvălii, lăsaseră clientela și alergaseră și ei să vadă ce nu mai văzuseră, sporind hărmălaia din fața vitrinei. Funcționarii de la banca „Creditul român" de peste drum închiseseră chiar birourile pentru o oră, pe motiv că a venit coșarul să curețe sobele. Nu mai vorbesc de obișnuiții gură-cască ai străzii care de-acum își făcuseră un obicei și ocupau primele rînduri din fața vitrinei, ca la teatru, odată cu ridicarea rulourilor și deschiderea magazinului. Și peste toată hărmălaia aceea, un difuzor prins deasupra ușii, ce răspîndea muzică de dans, se oprea cînd și cînd și glasul unuia dintre patroni, anunța pentru toată lumea: „Frumusețea unui trup de femeie sporește prin fru-

musețea unui costum de plajă. „Afrodita" vă oferă cele mai noi modele de sezon. În ștrandurile pariziene, londoneze, în întreaga lume, veți întîlni numai femei ca Vicky, pentru că toate poartă costumele ce vi le oferă „Afrodita" !

Deodată, în vacarmul acela, s-a auzit un zgomot puternic de motoare. Parcă începuse a se cutremura pămîntul. Iar geamurile vitrinelor prinseseră a zumzui continuu. Nu după mult timp, de-a lungul străzii, lîngă trotuar, s-a oprit o coloană de mașini germane înalte, cu roți duble, pline de praf, din care au coborît să se dezmorțească mulțime de nemți, în hainele lor de doc cenușiu, cu pistoale automate agățate de umăr și cisme scurte, țintuite. Dintr-o motocicletă cu ataș, trasă în fața coloanei s-a dat jos un ofițer scund și gras, cu o fată roșcovană plină de coșuri, cu cascheta înaltă dată pe ceafă, care, cum s-a văzut pe trotuar a tras de la spatele pantalonilor, dintr-un buzunar, o sticlă plată, plină cu coniac și, dînd capul pe spate a băut-o dintr-o singură suflare, după care, goală, a aruncat-o departe, în mijlocul străzii cu un gest de dispreț. Și-a șters apoi fruntea cu o batistă, și-a scuturat hainele de praf și întinzînd bretele să se dezmorțească la fel ca ceilalți a dat o roată cu privirea în jur să vadă cum se prezintă orașul. Deodată însă, ochii săi bulbucați, verzi s-au mărit nefiresc de mult, gata să sară din orbite. De ce se îngrămădea lumea aceea în fața vitrinei ? Ce se întîmpla acolo ? Și de ce atîta gălăgie ?

— *Was is hier ?* a întrebat el pe un ins slab și înalt ca o prăjină, ce-l văzuse alături.

Insul n-a priceput vorba neamțului și a înălțat din umeri fără să-i dea vreun răspuns. Dar nici neamțul n-a mai insistat. Făcîndu-și loc cu coatele, s-a zbătut ce s-a zbătut și a ajuns chiar în fața vitrinei. Și, văzînd-o pe Victorița, în costumul de plajă, întinsă pe malul închipuitului lac, a scos un sunet gutural de admirație și și-a dat cu un bobîrnac ștrengăresc cascheta pe ceafă.

— *Mein Gott, mein Gott...* a îngăimat el, admirativ, *wie schön ist sie !"*

Și fără să mai stea pe gînduri, a intrat în magazin și a început să umble la geamul din spate al vitrinei. Au venit de îndată vînzătorii, patronii, s-a adunat și lumea care era acolo, neștiind ce vrea neamțul să facă. Dar nimeni nu se înțelegea cu el. Necunoscînd careva limba germană, cei doi

patroni au încercat prin gesturi să-l întrebe ce dorește, dar el zgîlțîia mereu geamul din spate al vitrinei, gata să-l spargă.

— Ce vrei, omule, ce vrei? a ridicat deodată glasul unul din frații Ecovescu. Explică-ne, te ascultăm...

— Lasă-l, nu vezi că-i beat?

— Și dacă-i beat, să ne distrugă magazinul?

În sfîrșit, au înțeles că vrea să stea de vorbă cu frumoasa domnișoară din vitrină. Atunci, unul dintre patroni a deschis fereastra și i-a făcut semn Victoriței să coboare pentru un minut în magazin. Ea a ascultat, și-a pus degrabă rochia de ștrand peste costumul de baie și peste cîteva minute era în fața neamțului.

— Ce vrea, domnule Ecovescu? l-a întrebat ea pe patron.

— Dracu' știe! a înălțat el din umeri. Să vedem...

Cum a dat cu ochii de Victorița, neamțul, întărîtat, s-a apropiat de ea, a cuprins-o în brațe și a încercat s-o sărute pe gît, dar ea s-a dat la o parte, scăpîndu-i, arătîndu-i chiar semn cu degetul la obraz că nu-i frumos ceea ce vrea să facă. Precipitat, dar tot insistent, neamțul, fără să renunțe, a tras dintr-un buzunar al bluzei prăfuite un portofel doldora, a luat un pumn de bancnote, mărci germane și le-a întins unuia dintre patroni. Refuzat, le-a aruncat nervos pe tejghea și s-a întors din nou la Victorița pe care a încercat s-o prindă de mînă, dar ea s-a răsucit pe loc și a trecut după tejghea să se apere. Înfierbîntat și agresiv, neamțul, lezat, se vede treaba, în bărbăția lui, s-a luat după ea, totodată umblînd cu mîna la tocul pistolului de la șold. A încercat din nou s-o prindă de mînă, dar în clipa aceea, îndîrjită, Victorița a luat dintre vigurile de stofă de pe tejghea o oglindă și a făcut-o țăndări în capul neamțului. Acesta a dat un țipăt sfîșietor de durere, ca și cum l-ar fi înjunghiat careva și s-a prăbușit pe podea, cu fața numai sînge.

Repede unul dintre patroni a tras oblonul în față. De îndată a venit și poliția. Comisarul-ajutor Mișu Zamfirescu, un ins înalt, voinic, în uniformă neagră, cu eghileții albi pe piept, însoțit de un agent și doi gardieni a început să facă cercetări despre cele întîmplate. Apoi au luat-o pe Victorița într-o mașină și au dus-o la poliție. Iar neamțul a fost trimis la spital. Așa încît, într-o jumătate de oră, lu-

crurile s-au liniştit, magazinul s-a redeschis, iar lumea s-a împrăştiat. Coloana de maşini a rămas însă tot în faţa magazinului şi nu a plecat pe la amiază cînd s-a înapoiat ofiţerul neamţ cu capul înfăşurat în feşe albe şi cu cascheta în mînă...

Victoriţa a venit acasă veselă şi bine dispusă de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Mişu Zamfirescu, comisarul ajutor a poftit-o în biroul său, a servit-o cu o cafea, purtîndu-se cu ea mai mult decît amabil, a pus-o să scrie o declaraţie din care să rezulte că a fost atacată şi s-a aflat în legitimă apărare, martori fiind vînzătorii şi patronii magazinului, după care, curtenitor, i-a cerut o întîlnire pentru seara aceea, lucru pe care ea nu l-à refuzat. Aşa că au fost la un restaurant, au băut, au dansat, după care, cu aceeaşi recunoscută amabilitate, a condus-o pînă acasă.

— Vai, fetelor, ne spunea ea a doua zi dimineaţa, ştiţi ce şarmant e comisarul? O bomboană de băiat! Şi auziţi voi, are şi dreptul! Pe cuvînt, are dreptul, aşa ca avocaţii...

— Ce spui! se mira Mioara. Ei, şi?

— Ce, „ei şi"?

— Mai departe...

— Mai departe nimic. Rămîne să mă întîlnesc cu el. Zice că e bolnav după mine, că mă vrea de nevastă, că mă ţine numai în puf şi chestii din astea. Dar poţi să-l crezi?

— De ce să nu-l crezi?

— Uite că nu-l cred şi gata! s-a sumeţit Victoriţa. Las' că ştiu eu cum sînt bărbaţii!

La vreo două săptămîni după povestea asta, într-o seară, vine tata la mine şi-mi spune că trebuie să mă duc pînă la naşul Cristescu, în partea cealaltă a oraşului, să-i duc un pachet. Nişte cărţi... Dar să nu trec prin centrul oraşului, ci numai pe străzile cutare şi cutare. Dacă mă pune dracu' şi-o iau razna pe unde mă taie capul, va fi vai şi amar de mine...

— Bine, tată, fac cum spui matale...

— Ia seama să nu pierzi pachetul.

— Nu-l pierd.

— Dacă mai e cineva în casă, în afară de el, nu-l dai, ai înţeles?

— Da.

— Iar dacă vezi pe careva pe la colțul străzii lui sau că se ia după tine, nu intri la nașu', ci ții drumul tot înainte și vii acasă, ai înțeles, fă?

— Am înțeles.

— Ți-e greu să faci treaba asta?

— Păi de ce să-mi fie greu? m-am mirat eu. Ce, numai odată m-am dus eu la nașu'?

— Bine, știu că te-ai mai dus, dar acuma să fii cu ochii-n patru...

Afară turna cu găleata, potop mare, nu alta. Mi-am luat o haină veche de-a tatei pe mine să nu mă ude ploaia, am pus pachetul sub braț și am plecat, ocolind cu grijă bălțile din mahalaua noastră, cufundată în întuneric. Mergeam și mă uitam mereu înapoi, să iau aminte dacă e cineva pe urma mea. Nu era nimeni. În definitiv, de ce să fie? Tatei, poate îi era teamă să nu se ia de mine vreun derbedeu, vreun bețivan sau mai știu eu cine și s-o pățesc și eu, ca Victorița cu neamțul acela. Dar străzile erau pustii și, prin bezna ce învăluia orașul, din cauza camuflajului, aproape că nu zăreai la doi pași înainte. După vreo jumătate de oră am ajuns, am bătut în poartă, a ieșit chiar nașul...

— Ce-i cu tine? s-a mirat el și m-a tras după poartă, cît mai ferit.

— M-a trimis tata cu pachetul ăsta...

— Dar de ce n-a venit el?

— Nu știu...

— Bine, du-te acuma, mi-a deschis el poarta, cam cu fereală. Și ai grijă, dacă te întreabă cineva ceva, spui că vii de la o colegă în nici un caz de la mine...

— Da, nașule. Sărut mîna...

Am făcut treaba asta de cîteva ori, tot după lăsatul nopții, mergînd pe străzile ce mi le indica tata, fără să înțeleg de ce era nevoie să mă tot ascund atîta de ochii lumii, cînd, la urma urmei, nu făceam nimic rău, ducînd niște cărți lui nașu-meu...

I-am spus gîndul meu mamei. Și mama, puțin înfricoșată, m-a tras într-un colț al odăii, tremurînd toată ca prinsă de friguri...

— Ce-i, mamă, ce s-a întîmplat?

— De cînd te trimite nenorocitu' ăsta de tat-tu la nașu'?

— De vreo trei săptămîni...

— Cu niște cărți, zice...

— Cu...

— M-a trimis și pe mine odată, a vorbit ea precipitat, tot pe șoptite, cu glasul sugrumat de emoție. Am zis că au făcut o fabrică de bani și în pachetul acela sînt numai hîrtii de-o mie. Că sărăcia te-mpinge la lucruri necurate...

— Și?

— Pe drum, n-am avut liniște și m-am uitat în pachet. Știi ce era? Numai afișe, mici cît palma în care se vorbea de Antonescu că s-a încîrdășit cu nemții și au pornit războiul... Abia am deslușit unu' la lumina unui geam ce da spre stradă. Și cum l-am deslușit, parcă m-a apucat un tremurat, uite, ca și-acuma, de ziceai că stau cu tălpile goale pe gheață. Îți dai tu seama în ce belea intră nenorocitu' ăsta de tat-tu, dacă află poliția că s-a dat cu bolșevicii, cu rușii ca să-l dea jos pe mareșal? Și să ne tragă pe toți după el? Uf, doamne, că grele zile mi-ai dat lîngă bețivanu' ăsta!

— Nu mă mai duc mamă, liniștește-te.

— Minte-l într-un fel și nu te mai du... Așa, fetița mea...

Într-o zi a venit la școală un agent de la poliție și a întrebat de mine. Directoarea a intrat în clasă, mi-a spus să-mi adun cărțile și caietele și să vin la cancelarie. Am ieșit pe culoar. Cel de la poliție mă aștepta. Era un ins înalt, știrb, cu fața suptă, cenușie. De cum m-a văzut, m-a luat de braț și a cerut să țină el ghiozdanul, poruncindu-mi să-l urmez. M-am speriat de moarte... Ce avea cu mine? Ce făcusem? Unde mă ducea? Am început să plîng...

— De ce plîngi, fă? mi-a dat el un ghiont. Ți-a murit mă-ta?

— Unde mă duceți?

— Lasă că ai să vezi tu. Hai, umblă mai repede...

M-a urcat într-o mașină, fără să-mi mai spună ceva și m-am pomenit la poliție, într-o odaie cu un birou și-o masă.

— Șezi, fă, acilea! m-a împins insul cel slab și știrb, înghiontindu-mă să iau loc pe scaunul dinapoia mesei.

— Da-ți-mi ghiozdanul, am cerut, cu ochii plînși.

— Închide pliscul că tragi corent la măsele! mi-a aruncat el și a ieșit, trîntind ușa.

După un timp, a intrat un comisar, sau așa ceva era tot în uniformă neagră cum ne povestise Victorița că purta Mișu Zamfirescu și tot cu fireturi albe pe piept. M-a întrebat cum mă cheamă, mi-a întins după aceea o foaie albă de hîrtie, un toc și o sticluță cu cerneală și mi-a cerut pe un ton foarte calm, să scriu tot ce știu de nașu' Cristescu și de prietenia lui cu tata. De cîte ori am fost eu la el și cu ce rost... Și dacă nașul a mai venit pe la noi în ultima vreme... Cînd anume? Și cu cine a mai venit? Și dacă au venit, ce au vorbit, nu se poate ca eu să nu fi auzit un cuvînt sau două... Sau mai multe...

— Ai înțeles, domnișoară? m-a întrebat el pe același ton de blîndețe ca la început și s-a așezat și el pe-un scaun alături, în așteptare, aprinzîndu-și o țigară. Scrie tot, cu amănuntul și vezi să nu uiți ceva...

— Am înțeles...

— Dacă scrii totul, adevărat, îți iei ghiozdanul, pleci acasă, și am să-ți dau și bani să-ți iei o prăjitură...

Plîngînd, m-am apucat să scriu. Îmi șiroiau lacrimile pe obraz iar hîrtia îmi juca alb înaintea ochilor... Și-n timpul ăsta mi-am amintit de temerile mamei, de adevărul acestor temeri, de nopțile cînd tata lipsea de acasă, de mînia ce-l cuprindea în ultima vreme tot mai des. Să-l fi pîrît careva că-i înjura pe nemți, pe miniștrii lui Antonescu și chiar pe mareșal? Bine, dar, oare el era singurul care răbufnea cînd și cînd și asta mai mult la un pahar cu vin, acolo în cîrciuma lui Vanghelis?

Tocmai cînd scriam mai de zor, ușa s-a deschis și în încăpere a intrat un bărbat înalt, frumos, brunet, cu părul ondulat, tot într-o uniformă neagră, cu fireturi albe pe piept.

– Ce-i, Mișule? a întrebat comisarul ce mă supraveghea, trăgînd alene din țigară.

Auzind numele, am tresărit și am înălțat privirea. Desigur insul nu era altul decît acela cu care mai în fiecare seară se întîlnea Victorița. Într-adevăr, era drăguț, avea un zîmbet liniștitor pe chipu-i măsliniu și ochii îi sclipeau într-un fel anume...

– Asta-i fata? a întrebat el, privindu-mă.

— Asta...

— Lasă că preiau eu cazul. Am vorbit cu șeful. Tu ocupă-te de ăia cu spargerea de la ceasornicăria lui Gavrilescu...

— Bine, Mișule, dacă așa-i porunca, așa voi face.

După ce a ieșit comisarul, Mișu Zamfirescu, căci el era, în mod sigur, a venit lîngă mine, s-a aplecat peste umărul meu să vadă ce am scris, apoi zîmbind, mi-a luat hîrtia, a rupt-o în patru și a băgat-o în buzunar.

— Ești frumoasă ca soru-ta, mi-a zis tot zîmbind, prinzîndu-mă de bărbie. Hai, șterge-ți ochii și du-te acasă, nu mai plînge. Vezi, că jos te-așteaptă și tatăl tău...

Nu știam ce să mai cred. Bunătatea acestui om mă copleșise, pur și simplu! Nu-mi puteam închipui că la poliție pot fi și oameni deosebiți, oameni de omenie... Dar, în definitiv, nu-mi cunoșteam nici o vină, nu făcusem nici un rău și nici tata, cred că nu putea fi învinuit de ceva. Și totuși, nu-mi putea explica de ce fusese luat de la ateliere iar eu de la școală? Ceva, ceva se întîmplase, lucru de care cred că nu era străin nașul Cristescu.

Jos, în holul poliției, stînd pe-o bancă murdară, cu ghiozdanul meu pe genunchi, mă aștepta tata. M-a întîmpinat cu un surîs amar în colțul buzelor, cu un aer parcă vinovat de cele ce mi se întîmplaseră. M-a prins ocrotitor pe după umeri și am ieșit în stradă sub privirile plictisite ale unui bătrîn gardian, ce ne-a deschis încet, fără grabă, poarta înaltă, cu gratii.

— Unde-i nașul? am întrebat neliniștită, mergînd alături de tata. L-au chemat și pe el?

— Or că pună mîna pe el, cînd mi-oi vedea eu ceafa.

— Dar ce a făcut?

— Uite și el, și eu, și alții nu ne mai place pîinea cu mălai pe care ne-o dă mareșalul, e clar? Asta e? Și nici că ne stau nemții ăștia-n spinare de nu ne mai putem trage sufletul!

Peste o lună de zile, Victorița s-a căsătorit cu comisarul-ajutor Mișu Zamfirescu și s-a mutat în casa acestuia, undeva în centrul orașului. Amabil și galanton, el a făcut toate cheltuielile ce se întreprind în asemenea împrejurare. Sora mea a îmbrăcat cea mai frumoasă și mai scumpă rochie de mireasă din cîte au fost la „Afrodita". Pantofi, poșetă mănuși — toate albe. Și-o capă de blană tot albă pentru seara. I-a cumpărat și mamei o rochie, tot de la frații E[illegible]ovescu, tatei un costum de haine, nouă, fetelor, pantofi, cîte o bluziță, o fustă. Am fost cu toții la biserică, apoi la restaurant, așa cum se cuvine. Niciodată pînă atunci nu am

trecut pragul unui local și mai ales semandicos, cum era acesta. cel din orașul nostru, niciodată n-am stat la o masă să fiu servită de chelneri și să ascult o orchestră cîteva ore în șir. Mama parcă întinerise de fericire, o lumină blîndă îi juca pe față, se simțea cam stînjenită în noua ei rochie, pantofii o cam strîngeau, era neîndemînatică, la fel ca și noi, surorile, în mînuirea tacîmurilor, dar se descurca și ne părea bine că e veselă, cum n-o mai văzusem niciodată pînă atunci. Trebuia să mai aibă și grija lui Traian pe care-l ținea cînd în brațe, cînd pe genunchi, îi ostoia plînsul, ni-l mai dădea și nouă, ca s-o lăsăm să se bucure în voie de sărbătoarea Victoriței.

Dar spre toamnă s-au abătut nori negri și a răbufnit furtuna peste casa Victoriței. În urma unei sesizări într-o zi a venit în oraș, la poliție, o comisie, după cum se auzea, trimisă personal de mareșalul Antonescu pentru a face cercetări în legătură cu atitudinea ostilă a lui Mișu Zamfirescu față de armata germană, învinuit fiind și de niște afaceri cu refugiații polonezi ce, după invazia hitleristă, își găsiseră adăpost în țara noastră; ba i se mai puneau în sarcină și unele legături ascunse cu comuniștii, declarîndu-l agent bolșevic și cîte și mai cîte. A fost trimis pe front pînă la judecarea procesului. Evident că Victorița a fost distrusă. A plîns zile și nopți într una, nu știa ce să mai facă, unde să se mai ducă pentru a-l salva pe Mișu, pe care-l știa nevinovat, dar oriunde a încercat, toate ușile i-au fost închise, fără nici un fel de explicație. I-a fost confiscată mobila dată afară din casa în care locuise pînă atunci așa încît îndurerată s-a întors iar în odăile noastre în care crescuse ca și noi, în suferință și amar. Patru luni ținuse fericirea ei, și atît! Acum era deznădăjduită, își dădea seama că nu mai are nici un rost în lume, nimic pe fața pămîntului, între oameni. Multe săptămîni n-a mai apărut în vitrina magazinului „Afrodita" — era tot timpul plînsă ce să caute acolo, s-o vadă întregul oraș în halul acela? — și patronii erau disperați că li se împuținase clientela pe care și-o făcuseră în primele luni de la deschidere. I-au mărit leafa Victoriței, s-au rugat de ea în fel și chip, au implorat-o, cîte nu i-au promis, așa că, după ce a mai trecut un timp și s-a mai liniștit, și-a reluat rolul pentru reclama magazinului, rol ce-i adusese atîta faimă, ei, dar și cîștig patronilor.

Atît cît a stat între noi, Mişu Zamfirescu fusese ca un meteor ce strălucise scurt, lăsînd o urmă de lumină şi de fericire în viaţa întunecată a familiei noastre; pierise apoi, stins ca într-un abis, lăsînd în urma lui durerea şi întristarea de mai înainte. Plecase deci pe front, avea să fie judecat şi eram cu toţii îngrijoraţi de soarta pe care avea să i-o hărăzească viitorul.

Parcă-l văd şi acum, noaptea, în gară, îmbrăcat în nişte straie ponosite de soldat, tuns, cu raniţa în spinare şi santinela lîngă el, înconjurat de toţi ai noştri, stătea tot tăcut, îmbrăţişînd-o mereu pe Victoriţa, şoptindu-i la ureche cu glasul frînt de durere:

— Să nu uiţi, draga mea, că am fost şi sînt nebun după tine. Clipele trăite lîngă tine, sînt singurele mele amintiri, pe acolo, pe unde m-oi duce...

— N-ai nici o grijă, Mişule. Am să te aştept...

— De-oi putea, am să-ţi scriu...

A venit trenul, ne-a sărutat pe toţi, s-a urcat repede pe scara unui vagon, cu santinela după el şi-n vacarmul acela de pe peron, l-am mai auzit strigînd în întuneric, peste lume:

— Am să mă-ntorc, Victoriţo! Fac pe dracu-n patru şi am să mă întorc!

Dar viaţa Victoriei avea să treacă prin clipe şi mai grele, clipe ce i-au grăbit sfîrşitul, cernindu-ne iarăşi inimile, şi aşa zdrobite de suferinţă.

Pleca dimineaţa la magazinul fraţilor Ecovescu, în centrul oraşului, îşi făcea orele de reclamă şi apoi, pînă la amiază, urma o şcoală particulară de dactilografie, la un fost funcţionar de bancă. Acesta, om întreprinzător, înghesuise cîteva cursante într-o cămăruţă a casei sale şi, în schimbul unei sume derizorii, le dădea zilnic lecţii, urmărindu-le şi corectîndu-le exerciţiile bătutului la maşina de scris. Vroia ca mai tîrziu să se angajeze undeva, la vreo întreprindere sau instituţie, să aibe un serviciu al ei, bine stabilit, pentru că la „Afrodita" nu ştia cît va mai putea dura angajamentul. Într-o bună zi, fraţilor Ecovescu le putea trece prin cap o altfel de reclamă, întrucît se cam obişnuise lumea cu manechinul în vitrină, situaţie în care ar fi fost nevoită să-şi caute de lucru în altă parte. Iar la tejgheaua cu ciorapi şi batiste nu vroia în nici un chip să se mai întoarcă.

Trecuse vara, venise toamna, chiar începuseră zilele de iarnă, dar frații Ecovescu nu renunțaseră la reclama cu vitrina. Dimpotrivă, printr-un joc de lumini, cu decoruri adecvate, totul pe un fond muzical discret, cei doi negustori prezentau acum mantouri, paltoane de damă, fulare, costume de munte și schi, iar al cincizecelea cumpărător ce făcea un cadou soției de Anul Nou luat din magazinul „Afrodita", se putea fotografia împreună cu Vicky, chiar în incinta magazinului, socotindu-i-se totodată și un rabat de zece la sută din cele ce avea să plătească la casă. Sub o ninsoare artificială, pe panta unui munte, cu schiurile în picioare și într-un splendid costum bleu, Vicky scruta zările albe, zîmbind cînd și cînd celor înghesuiți în fața vitrinei. Sau apărea în holul unui cinematograf, așteptînd pe cineva, într-o frumoasă haină de blană, ce-i venea ca turnată. Începuse să crească iar deverul magazinului și Victorița se gîndise să renunțe la dactilografie, întrucît patronii se ținuseră de cuvînt și-i măriseră leafa, fiind pe deplin mulțumită. Plănuise chiar să plece la București, să se facă artistă de varieteu, auzise cîte ceva despre fetele astea — distracție, bani, lume bună, în jurul lor curtezani cu duiumul — socotind în sinea ei că era o situație ademenitoare. Mai ales că era frumoasă, atrăgătoare și știa să se facă plăcută în orice împrejurare. Dar nu putea întreprinde nimic în acest sens, întrucît nu avea consimțămîntul lui Mișu, care plecase de atîta timp și nu mai dăduse nici un semn de viață. Neliniștită de îndelungata așteptare, Victorița chiar îl oprea zilnic pe bătrînul factor, dar acesta, tăcut, înălța din umeri și, desfăcînd larg brațele, arăta cu părere de rău că nu are nimic pentru ea. Deznădăjduită, prin patronii ei, care aveau fel de fel de relații suspuse, întrebase pe unul și pe altul despre soarta celui trimis pe front. A aflat pînă la urmă că fostul comisar-ajutor este înrolat într-un batalion de sacrificiu, unitate a cărei soartă este întotdeauna incertă, prin misiunile ce le întreprinde. Intervine în luptă, în cele mai grele situații, înregistrînd jertfe peste jertfe și, de cele mai multe ori, efectivul este decimat pînă la ultimul om.

Pe la începutul lui decembrie, unul dintre patroni a chemat-o pe Victorița la el în birou și i-a spus că, după cîte a aflat de la un bun prieten al său, ofițer într-un regiment de dorobanți, recent întors de pe front, acel batalion de sacrificiu a fost complet decimat într-o aprigă lup-

tă care a ținut aproape două zile și două nopți în pustiile cîmpii rusești răscolite de viscol. Se mai spunea că unii dintre soldați ar mai fi scăpat, dar erau probabil numai vorbe, pentru că nu i-a văzut nimeni și nici măcar unul nu se mai întorsese la unitatea de bază.

— Cine v-a spus toate astea? a izbucnit Victorița în plîns prăbușindu-se pe un scaun. Cine, domnule Ecovescu? Vai, Dumnezeule, ce crud ești! Ce crud!

— Domnul maior, clientul nostru, cel care a fost mai înainte in magazin.

— Și e sigur? Doamne, cît sînt de distrusă! Cît sînt de nenorocită!

— Le-a venit comunicarea la partea sedentară...

Zile în șir, după aceea, Victorița n-a mai fost bună de nimic. A stat tot timpul acasă, pe marginea patului, cu fruntea între palme, plîngînd, fără să mănînce, fără să bea nici măcar un strop de apă. Slăbise, se subțiase la față, devenise certăreață, într-o seară chiar era gata să-l lovească pe tata cu un scaun în cap, cînd acesta, venind beat acasă, o insultase nu știu ce fel; pe noi surorile, nici nu ne băga în seamă, privea peste noi ca peste niște umbre, tăcută, gînditoare, fără să scoată un cuvînt...

— Ești o proastă... căuta s-o domolească mama, ți-a venit hîrtie că a murit, cum a venit unora de pe strada noastră? Nu ți-a venit. Și-atunci? Te iei după vorbele unuia și altuia!

— Mi-a spus domnul Ecovescu. Și dumnealui i-a spus un maior.

— Și ce, maiorul îi Dumnezău, le știe pe toate? a stăruit mama, tot mai aprinsă, căutînd să fie cît mai convingătoare. Hîrtia, fata mea, hîrtia la mînă, asta e treaba adevărată, nu spusa unui oarișicare!

Dar hîrtie n-a venit, nici atunci și nici în zilele următoare. Și n-a venit niciodată. Iar cu timpul, Victorița s-a mai liniștit, s-a dus la magazin, veniseră patronii după ea, se apropia Anul Nou, trebuia vîndută marfa, cît mai multă marfă și se știe, reclama e sufletul comerțului. Așa că din nou, de după cristalul înalt al vitrinei, zîmbind, domnișoara Vicky ura „la mulți ani" celor ce se opreau s-o privească și-i invita în magazin să cumpere cîte ceva pentru sărbătorile de care nu-i mai despărțeau decît puține zile.

Intr-o diminează, înainte cu trei zile de Anul Nou. s-a oprit în fața „reclamei" un marinar, înalt, brunet, într-o manta bleumarin, cu fular de mătase albă, iar pe cap cu o șapcă a cărei emblemă era cusută în fireturi din aur. În gură avea o pipă ; mîinile le ținea la spate, ca omul fără treabă, ieșit un ceas-două la plimbare. Și, privind stăruitor vitrina fața lui măslinie, ridată, a prins a zîmbi iar ochii de-un verde căprui aveau o strălucire care putea tulbura și cea mai reținută ființă de pe pămînt. Scoțîndu-și pipa din gură a înclinat ușor capul zîmbind, într-un salut discret, plin de eleganță și bune maniere. Victorița, surprinsă, a zîmbit și ea, poate întîiul ei zîmbet, în afară de cel profesional, de la plecarea lui Mișu pe front.

Ce s-a întîmplat, nu mai știu. Numai că, în ajun de Anul Nou, Victorița a venit mai pe înserat acasă și față de noi celelalte fete i-a spus bucuroasă mamei că în urmă cu cîteva zile l-a cunoscut pe Nikos Vanghelis, băiatul negustorului, căpitan pe un vapor englez. S-a întîlnit de cîteva ori cu el, a așteptat-o cînd a ieșit de la magazin, s-au plimbat prin centrul orașului, pe strada mare, timp în care acesta i-a povestit atîtea întîmplări de prin țările pe unde a umblat încît, ascultîndu-l cum vorbește cu glasul lui baritonal, aveai impresia că vezi un film la cinema sau că citești o frumoasă carte de călătorii...

— Vai, mamă știi ce mi-a spus ? Că numai la Paris și la Marsilia a mai văzut fete atît de frumoase ca mine în vitrinele magazinelor. Ai naibii Ecoviștii ăștia !

— Ei negustori...

— Și mi-a mai spus că orice domnișoară cu fizicul meu poate oricînd să devină manechin în marile case de modă de pe acolo sau să se facă artistă de cinema... Știi ce mi-a promis ? Că atunci cînd mai vine-acum face Anul Nou cu tat-su, o să-mi aducă o mulțime de lucruri scumpe, cum nu s-au mai văzut pe aicea. Sau, dacă vreau, pot merge cu el să mi le cumpăr singură...

— Eh vorbe... a dat mama neîncrezătoare din mînă.

— Nu-s vorbe mamă, e un om serios, pe cuvînt ! Un om calculat... Și știi ce de bani are ? Mi-a arătat portofelul, cu fel și fel de bani de hîrtie de prin toate țările. Unde se duce poate să cumpere ce vrea...

— Așa-s marinarii. Altfel cum ar trăi pe-acolo ?

— Mamă, te rog ceva, a urmat după un timp Victorița, cu glas mieros. Dar te superi?

— Spune, te ascult...

— Nikos m-a invitat deseară să fac revelionul la el acasă. Vin mai multe familii, prieteni de-ai domnului Vanghelis. A insistat, n-am putut să-l refuz... Zău, e așa de drăguț și atît de amabil...

Noi, surorile rămăsesem cu gurile căscate în jurul ei, nu știam ce să credem, uite, ne ziceam ce noroc a dat peste Victorița, i-auzi să fii plăcută, poate chiar iubită de un bărbat ca fiul negustorului, într-adevăr un ins distins, manierat, cu o anume demnitate ce impune, fără doar și poate. Îl văzusem și eu de cîteva ori, dar cîtă lume nu-l admira cînd trecea pe stradă cu aerul lui sobru, grav, impunător, cu luleaua între dinți și șapca pe-o sprînceană, al cărei cozoroc sclipitor îi acoperea fruntea înaltă și părul ușor grizonat la tîmple...

— Mă lași, mamă? a insistat Victorița cu același glas rugător de la început. Sînt și eu necăjită, am trecut prin atîtea o să înnebunesc, nu alta, de atîtea gînduri negre...

— Bine, Victorițo mamă, du-te te mai distrezi și tu s-a învoit mama. Noi o să stăm toate acasă, o veni și tat-tu, ascultăm o vreme cum umblă copiii pe stradă cu colindele, după care o să ne culcăm...

Și soră-mea n-a mai stat pe gînduri. S-a îmbrăcat repede, și-a pieptănat părul, avea o rochie și un palton nou, primite de la patronii magazinului, cizmulițe, mănuși și-o căciuliță de lînă tot de la ei, o priveam care de pe unde ne aciuisem în colțurile odăii și ne minunam cît îi stătea de bine și cît era de frumoasă. Era nespus de veselă, cînta în timp ce-și contura buzele cu ruj, și-a pensat apoi sprîncenele, s-a parfumat, ne-a sărutat pe toate, după care a ieșit repede pe ușă, în zăpada de afară.

— La mulți ani și la anul să avem numai bucurii! ne-a urat ea tuturor din prag.

— La mulți ani!

— Și petrecere frumoasă!

— Mulțumesc, vă sărut...

Nu știam atunci că erau ultimele cuvinte pe care aveam să le auzim, cum nu știam că o vedeam pentru ultima oară. Cele ce s-au întîmplat apoi, ne-au fost povestite de cei care, în noaptea aceea, au fost la masă, în casa negus-

torului, de către vecini, de bătrînul vizitiu Dumitru și de cine s-a mai nimerit să fie prin apropiere.

Mai erau cîteva minute pînă la clipa de sfîrșit a vechiului an. În salonul larg, la masa din mijloc, sub lumina revărsată din plin de bogata lustră de cristal, invitații negustorului se distrau de minune, ascultînd muzică de la radio sau glumele făcute de unul și altul dintre meseni; veselia era generală și cu greu se mai puteau înțelege între ei. Nikos, într-un costum de culoare închisă, cu papion roșu la cămașa albă, imaculată, proaspăt frizat, stătea în capul mesei cu Victorița lîngă el, ținînd-o tandru de după umeri. Tot timpul, parcă absent la tot ce-i în juru-i, o privea numai pe ea, îi dădea să bea din paharul lui, avînd totodată grijă s-o servească cu tot ce dorea de pe masă. Cînd și cînd, strîngînd-o mai tare lîngă el, o săruta discret pe păr sau pe umărul dezgolit, în timp ce ea se retrăgea tot atît de discret, de teamă să nu observe careva dintre cei de la masă, mai ales femeile, acea intimitate permisă numai adevăraților îndrăgostiți. Vanghelis și el într-un costum de culoare închisă, cu aceeași nelipsită tichie de catifea neagră pe cap, era tot numai ochi și urechi la felul cum erau serviți invitații săi, îndemnînd din priviri servitoarele ce stăteau în juru-i să aducă tot ce este nevoie la masă.

— Țe este bre, țe este, de țe nu bea vinul ăsta? ridica el cîte o sticlă brumărie, înfășurată în foiță, cu dop auriu, arătînd-o tuturor ca pe un trofeu. Vin grețește, de la Salonic, numai din smochina și stafida...

În sfîrșit, la miezul nopții s-a stins lumina după obicei, invitații au început să bată din palme cuprinși de-o nestăvilită bucurie, s-au făcut felicitările de rigoare și, cînd brusc becurile lustrei s-au reaprins, inundînd salonul cu valul acela de lumină orbitoare Nikos încă o mai săruta pe Victorița, în timp ce ea rușinată cu obrajii îmbujorați încerca să se apere, dar fără a-și desprinde mîna de după gîtul lui.

— Bravo! Bravo! au început cu toții să aplaude ca la teatru văzîndu-i pe cei doi și înveselindu-se tot mai tare. Așa să vă țină tot anul!

Un nou ropot de aplauze. Victorița n-a mai putut suporta privirile celor din jur și, cu obrajii tot mai aprinși, s-a ridicat brusc de la masă și a ieșit afară, pe terasa largă în aerul rece al nopții de iarnă. Nikos s-a ridicat și el imediat și a venit după ea.

Peste parcul pustiu, însingurat, ningea cu fulgi mari şi pufoşi, noaptea era plină de glasuri, de strigăte, chiuituri şi pocnete de bici. Mai toate casele din jur aveau ferestrele luminate, iar pe străzi, stîrniţi de copii, cîinii lătrau pe întrecute.

— Ce este cu tine? a întrebat Nikos, prinzînd-o protector pe Victoriţa de umeri. De ce ai ieşit?

— Uite aşa... să iau aer. Vai, ne-a văzut toată lumea cum se sărutam, parcă nu mai pot sta la masă în faţa tuturor...

— Mă duc să-ţi aduc paltonul, ai să răceşti...

— Bine, te aştept...

Dar n-a apucat Nikos să intre în salonul vilei, să afară s-a auzit un strigăt disperat, de moarte, da parcă cineva fusese înjunghiat cu un cuţit. În clipa aceea toţi invitaţii au ieşit repede pe terasă îmbulzindu-se să vadă ce s-a întîmplat şi cele ce li s-au dezvăluit ochilor i-au îngrozit de spaimă. Pe cimentul acoperit în parte de zăpadă, Victoriţa se zvîrcolea într-un lac de sînge, ţinîndu-se cu mîinile de gît, horcăind din ce în ce mai greu şi mai stins în zbaterile dinaintea morţii. Imediat, Nikos a luat-o pe braţe şi a dus-o în casă, încercînd să-i dea primele îngrijiri ca s-o salveze. A fost chemat în grabă un doctor. Dar totul a fost zadarnic. În cîteva minute, biata de ea s-a stins, fără să scoată măcar un cuvînt. Tăietura de la gît fusese atît de adîncă şi crestată cu atîta înverşunare, încît nu s-a aflat o cît de mică putinţă de scăpare. Şi în timp ce casa era plină de plînsete şi jale, cîţiva bărbaţi s-au împrăştiat de îndată prin curte cu felinare aprinse, să-l afle pe făptaş. Nu după multă vreme, a venit şi un comisar de la poliţie cu vreo trei gardieni şi au început să facă cercetări, dar totul a rămas fără rezultat. Singurul martor, omul care putea da vreo lămurire era bătrînul Dumitru care se spune că tocmai atunci trecea pe acolo, prin preajma vilei. Plecase să aducă nişte sifoane şi a văzut sus pe terasă un bărbat cu o femeie. Era întuneric, pe deasupra mai şi ningea, aşa încît nu i-a desluşit bine la chip. Atîta că bărbatul era înalt, voinic, îi ţinea bărbia femeii ridicată, privind-o numai în ochi.

— Am zis că fac pe dracu-n patru şi mă întorc! Uite că m-am întors! ar fi spus el. De ce nu m-ai aşteptat? Unde ţi-e cuvîntul?

A sclipit scurt lama unui cuțit sau brici de bărbierit, s-a auzit apoi strigătul acela prelung, de groază, clipa în care bătrînul vizitiu speriat, s-a răsucit în loc să vadă ce s-a întîmplat. Dar pe terasă nu mai era nimeni. Doar după un minut a văzut lumea năvălind dinspre salonul luminat, țipînd și înghesuindu-se, căutînd să afle ce s-a întîmplat.

În zori, polițiștii au descoperit niște urme în zăpadă, chiar lîngă terasa vilei, urme de opinci ce duceau către gardul din spatele casei, iar jos, lîngă uluci, au dat peste o capelă de soldat, cam soioasă, și terfelită, acoperită și ea ca și urmele, în parte, de ninsoarea ce căzuse peste noapte...

Scurtă a fost viața Victoriței... Și a Corneliei. S-au prăpădit ca două flori abia răsărite în primăvară sub năpraznica biciuire a unei furtuni de zapadă și umbrele lor, amintire și durere, au stăruit multă vreme între noi, cei ce-am rămas să ne urmăm destinul...

5

Stăteam în clasă, cu bărbia rezemată în pumni și priveam pe fereastră, afară în stradă, luînd seama la toți cei care treceau pe trotuare către centrul orașului. Era vară, mai aveam cîteva zile pînă la vacanță, nimeni în clasă nu mai avea poftă să învețe și toate fetele așteptau să se încheie cursurile ca să se plimbe prin parcuri, să meargă la cinema sau să plece în excursii prin țară. Profesorii ni se împuținaseră, cîțiva dintre ei căzuseră pe front, unul, cel de fizică era rănit, veneau la ore mai mult profesoare, cele cu care începusem anul școlar și altele noi, pe care nu le mai văzuserăm pînă atunci, aduse prin transfer din alte părți. Prin primăvară, se prezentase la catedra de „naturale", un bătrînel scund și slab, dar care se ținea încă bine și se purta foarte elegant îmbrăcat. Hainele mereu călcate, cămașa din poplin și lavaliera neagră, pantofii bine lustruiți și mîinile fine, privirea lui albastră, superioară, puțin arogantă, făceau din el un ins distins, rezervat, presupus greu accesibil, a cărui severitate la ore începuse să ne cam spe-

rie Domnul Păunescu — căci așa îl chema —, fusese profesor universitar multă vreme în București, studiase la Paris iar înainte de începerea războiului se pensionase din cauza unui preinfarct și se retrăsese la moșia lui de la Izvoarele, o comună nu mai departe de treizeci de chilometri de orașul nostru. Trăia singur, nu fusese însurat niciodată, iar în casă avea de ajutor pe un bătrîn servitor pe nume Walter, un neamț de pe lîngă Sibiu care-i făcea menajul dar se ocupa și de administrația celor patruzeci de hectare de pămînt din jurul conacului. În oraș, domnul Păunescu locuia la o soră, văduva unui general și asta numai pe timpul cît, solicitat de către direcțiunea liceului, fiind mare lipsă de profesori —, acceptase să ne predea „științele naturale" cîteva ore pe săptămînă. Duminicile însă, pleca la moșie, într-o trăsură cam hodorogită, cu coviltir de dril alb, trasă de doi cai pe care-i mîna chiar Walter, ce venea sîmbăta la prînz să-l ia din poarta liceului. Noi, fetele stăteam toate îngrămădite pe pervazul ferestrelor, sus la etaj de unde priveam cu cîtă meticulozitate își pregătea bătrînul profesor plecarea. Îmbrăca mai întîi un halat alb, să-l apere de praful drumului, după care scotea din buzunarul vestei cîte o bucățică de vată cu care-și înfunda urechile, ferindu-se astfel de curent. Apoi dădea o dată înconjur trăsurii să ia seama ca nu cumva vreo roată să aibă șina căzută sau să fie vreo osie ruptă. Își privea ceasul cu lănțișor de aur, ce-l scotea din buzunarul de la vestă, se urca și făcea semn vizitiului că puteau pleca. Dar ceea ce ne amuza mai mult era însuși Walter, cu pălăria lui înaltă din pai de orez, cu barbișonii albi și mustața mare, răsucită pînă sub umerii obrajilor, îmbrăcat într-o haină de doc albastră cu nasturi galbeni lucitori și mănuși albe. Omul, care părea mai degrabă un actor de operetă decît un ins oarecare, stătea țeapăn pe capra înaltă a trăsurii grav, plin de importanță ca și cînd era vizitiul unui echipaj imperial și nu al unei droște, cu arcurile lăsate, prăfuite și trasă de doi cai slabi și prăpădiți ce-și lăsau mereu capetele în hamuri de adormiți ce erau.

Dar dincolo de toate acestea, după cum spuneam, domnul Păunescu era un profesor sever autoritar și de loc îngăduitor cu cei care erau indisciplinați în timpul orelor sau nu-și făceau temele pentru clasă. Deseori, predînd noua lecție, se oprea și ne punea întrebări din cea

dentă, așa încît trebuia să fim mereu cu atenția încordată, să răspundem prompt și fără ezitare, altfel făceam cunoștință cu catalogul în care însera fără rezerve note ce ne duceau la corijență. La început, ne-a distrat ținuta lui de gală, manierele alese și distincția cu care vorbea de la catedră, gesticulînd larg, teatral, parcă ar fi ținut o conferință în fața unui amplu auditoriu, dar după cîteva lecții am început să regretăm lipsa fostei noastre profesoare, mutată definitiv la Tîrgoviște, o femeie cu care ne înțelegeam de minune, comunicativă și drăguță ca nimeni alta. Pe cîtă vreme, domnul Păunescu...

Cu toată această severitate excesivă, care dăduse de gîndit întregii clase, am observat și asta cu multă ușurință, că eu mă bucuram de o deosebită atenție, de o anumită favoare și, de ce să n-o spun, chiar de-o neascunsă simpatie din partea bătrînului profesor. Deseori, cînd vorbea clasei, o făcea de lîngă banca mea, privindu-mă destul de des și insistent, de parcă mi s-ar fi adresat numai mie, o privire ce mîngîia și dezmierda în același timp, dar care, cînd se îndrepta către celelalte colege, devenea severă și gravă, așa cum de fapt o avea mai tot timpul. Uneori, cînd îmi corecta caietul, stătea o secundă sau două cu palma lui fină peste a mea, simțeam tremurul abia perceptibil al mîinii, întreaga-i ființă vibra de o tainică răscolire și-l vedeam cum, după aceea, pleca precipitat la alte bănci la alte caiete, în timp ce, complet schimbat la față, își tampona cu batista fruntea îmbrobonită de sudoare. Îl urmăream puțin speriată, neliniștită, nu înțelegeam ce se întîmplă cu el, apoi plecam privirea în caietul meu și stăteam așa pînă ce, de la catedră îi auzeam din nou glasul și trebuia să-i ascult expunerea. Desigur, simțeam cum îmi ard obrajii, cum o căldură interioară îmi inundă tot corpul, dar totul trecea cînd el părăsea clasa cu catalogul sub braț.

Tata fusese arestat de două ori, îl ținuseră puțin la poliție, apoi îi dăduseră drumul. Era învinuit că lua parte la niște adunări ascunse ale unora și că el, împreună cu aceia pun la cale ceva împotriva mai marelui țării, că blestema războiul, timpurile pe care le trăia și că nu era străin de explozia unui cazan cu aburi de la ateliere. Mama îl tot povățuia să se astîmpere să nu se mai ia după nașul Crisu dacă într-adevăr era în cîrdășie cu el, să-și vadă de lui și de casă. O duceam tot mai greu cu hrana și

din puținul ce-l aduceau mama și surorile, mai ales că totul se dădea pe cartelă, nu ne îndestulam niciodată. Vroiam și eu să cîștig altfel decît umblînd cu sifoanele și pîinea pe la clienții domnului Vanghelis, dar nu știam cum, pentru că școala îmi lua mare parte din timp și nu prea mai aveam vreme de altceva. Astfel stînd lucrurile, am primit bucuroasă propunerea profesorului meu de desen, domnul Sergiu Panaite care, fiind în vîrstă, renunțase a mai lucra pentru expozițiile sale personale și se angajase — socotea el ca fiind cel mai rentabil — să reconstituie frescele unor biserici în cîteva comune din județ, îndeletnicire ce vroia s-o realizeze cu ajutorul cîtorva băieți și fete cu talent la desen. Bineînțeles că, după spusa dumnealui primeam și noi ceva bani, din contractele pe care profesorul le semnase cu respectivele parohii. Așa că, în vacanța de primăvară, eu cu încă două colege, am umblat tot timpul cu șareta între oraș și o comună învecinată unde, la biserica satului, cățărate pe o scară, am spălat cu o soluție specială picturile vechi, din naos și pronaos, le-am limpezit și, cînd s-au uscat, sub supravegherea domnului profesor Panaite, am început, cu vopsele preparate de el, să dăm contur sfinților înșiruiți pînă sub boltă, pe toți pereții. Era o muncă obositoare, dar îmi plăcea, mai ales că cam întotdeauna sub schelele noastre se adunau zeci de țărani — femei, bărbați, dar mai ales copii — care ne admirau munca și ne lăudau talentul. Să fiu sinceră, pot spune că am cîștigat ceva bani, i-am dat în casă, dar ceea ce m-a bucurat foarte mult a fost faptul că, în tot ceea ce am făcut, am fost apreciată în mod deosebit de către profesorul de desen.

— Ascultă, tu, mi-a zis el într-una din zile, dacă ai o astfel de îndemînare, îți văd o carieră strălucită. Mă bucur...

Dar cînd m-am dus la școală, după vacanță, am uitat să-mi fac temele la „științele naturale". Și nu numai eu, dar și alte fete, colegele mele. Motiv pentru care domnul Păunescu s-a făcut foc, ne-a dat nota trei la fiecare, promițîndu-ne totodată că ne lasă și corijente pentru lipsă de respect față de lecțiile domniei-sale. Dintre toate fetele, auzind ce ne așteaptă, numai eu am început să plîng. La mijloc nu fusese rea-voință cum considera profesorul, nici măcar nu ne trecuse prin minte să-i desconsiderăm lecțiile, cum ne acuza dumnealui, dar ar fi trebuit să știe că toată vacanța

muncisem ca să aduc un ban în casă și chiar dacă mi-aș fi adus aminte, nu avusesem o clipă de răgaz să-mi fac respectivele teme. Plecam dimineața în zori și mă întorceam noaptea, cînd cartierul era pustiu și nu se vedea țipenie de om pe străzi...

— De ce plîngi, eleva Runcu? m-a întrebat cu un glas blînd, domnul Păunescu venind lîngă banca mea și luîndu-mi mîna udă de lacrimi într-o sa. Ce s-a întîmplat?

N-am vrut să răspund; am rămas cu privirea plecată, înecîndu-mi suspinele. Cunoștea foarte bine motivul, de ce mă mai întreba oare? Văzînd că tac, n-a mai insistat, mi-a lăsat mîna, după care mi-a spus plin de bunăvoință:

— După-amiază am ore cu cei de la seral. Te rog ca la ora șase să vii la cancelarie. Ne-am înțeles?

— Da, domnule profesor...

— Acum șterge-ți lacrimile și liniștește-te...

Am căutat batista în buzunarul șorțului, n-o aveam, mi-am șters ochii cu latul palmei, după care am rămas cu privirea pironită în paginile caietului, stînd astfel toată ora, încremenită și tăcută ca la o rugăciune. Sincer vorbind, pe lîngă situația în sine, îmi era și rușine față de acest distins profesor, mai ales de cînd înțelesesem, dacă nu mă înșelam cumva că nutrea anumite sentimente pentru mine.

Era vara, cald, pe sus treceau aproape zilnic avioane dușmane. Lumea, înfricoșată din pricina bombardamentelor, le urmărea de după case cu privirea, să vadă dacă nu cumva se rotesc pe deasupra orașului să ne lase încărcătura aceea de moarte, așa cum făcuseră prin alte locuri. La usile prăvăliilor se vedeau lungile cozi ale cumpărătorilor, în mînă cu cartele să ia ulei, zahăr și pîine; treceau pe străzi coloane de soldați, mărșăluind către gară, se duceau pe front, alți soldați stăteau la umbra castanilor de pe strada principală, în cîrje, cu mîinile și capetele bandajate și-i priveau cu ochii triști, bolnavi de suferință pe cei ce plecau, desigur, compătimindu-i în sinea lor pentru ceea ce îi aștepta. În oraș era o atmosferă grea, apăsătoare, se făceau arestări peste arestări, iar tata ne povestea că la ei la ateliere s-a adus și pază militară, încît lucrează cu jandarmul la spate, după cum ceruseră nemții ce ne erau aliați...

Cînd am intrat în cancelarie, domnul Păunescu tocmai stătea la fereastră și privea trecerea unor tunuri trase de cai și a unor căruțe cu coviltir încărcate cu lăzi și baloturi

de fîn. Strada uruia sinistru de zgomotul roţilor grele strînse în şine de fier şi zgomotul acela asurzitor, ca şi nechezatul cailor şi îndemnul repezit al soldaţilor, umplea încăperea, făcînd geamurile să zumzăie.

— A, dumneata? a tresărit el, văzîndu-mă aşteptînd sfioasă şi temătoare lîngă uşă. Te rog, apropie-te...

Îmi spunea „dumneata", nu-l mai auzisem să i se fi adresat cuiva în clasă în acest fel, lucru care m-a mişcat întrucîtva, o emoţie stranie punînd stăpînire pe mine.

— Te rog... te rog... a insistat el şi mi-a ieşit în întîmpinare.

M-a prins de mînă, m-a luat şi m-a poftit pe un scaun la masa lungă din cancelaria profesorilor, pe care se vedeau cataloagele, scrumiere, călimări şi sugative. El s-a aşezat lîngă mine, şi-a tras scaunul mai aproape, mi-a luat amîndouă mîinile într-ale sale şi m-a privit mult timp în ochi fără să-mi spună ceva, fără să rostească vreun cuvînt. Simţeam şi acum cum îi tremurau uşor mîinile ca atunci în clasă, iar luminile ochilor albaştri ardeau de-o febră lăuntrică, ascunsă, pe care cu greu, cred că şi-o putea domoli. Buzele-i umede, cu firişoare de tutun pe ele, şopteau parcă ceva neînţeles sau era numai o părerea mea, totuşi ele îl trădau, ca şi privira aprinsă, o stare de surescitare.

— Spune-mi, de ce ai plîns la ora mea? a zis el într-un tîrziu, blînd, lăsîndu-mi mîinile libere numai pentru o clipă, cînd şi-a apropiat şi mai mult scaunul lîngă al meu. Mi le-a prins apoi iară şi a început să le mîngîie şi să le dezmierde, încît un fior a prins să-mi săgeteze tot trupul, dîndu-mi o senzaţie de nelinişte şi teamă.

În cancelarie era linişte, se mai auzea încă în depărtare uruitul roţilor de la tunurile ce măcinau caldarîmul. În afară de noi doi, înţelegeam că nu mai era nimeni nu numai în odaia aceea înaltă, sobră, şi nici în celelalte ale cancelariei. Nu mai fusesem niciodată aci, acum vedeam pentru prima dată camera asta atît de austeră în care stăteau profesorii şi în care se discutau situaţiile noastre şcolare...

— Te-am supărat cu ceva? a stăruit profesorul, căutînd să mă privească în ochi, în timp ce palma lui fină continua să-mi mîngîie braţul. Spune, da?

Nu ştiam ce să răspund, eram complect fîstîcită, emoţionată, pentru că nu mă aşteptasem să fiu atît de aproape

de acest distins profesor ce venea de la o universitate, unde auzisem că pregătise serii întregi de slujbaşi ai catedrei, un om atît de sobru şi de rezervat, care prin prestanţa lui impunea mult respect şi bunăcuviinţă. Şi cu atît mai mult, date fiind toate acestea, nu mă aşteptasem nici la acea intimitate, pentru că n-o puteam numi altfel, să-mi ţină mîinile într-ale sale, să-mi vorbească blînd şi curtenitor, în timp ce mă privea insistent cu ochii săi albaştri, uşor încercănaţi de oboseala anilor şi a înaltei lui învăţături.

— Hai, spune-mi ceva despre tine, a cerut el. Ce vrei, numai spune-mi ceva. Uite, te ascult...

— Ce să spun?

— Ce vrei...

Fiind atît de stăruitor şi vroind să mă cunoască îndeaproape, i-am povestit întreaga mea viaţă, cu toate vicisitudinile ei, cu întregul cortegiu de împrejurări ce-mi apăsa familia, cu necazurile ce se ţineau lanţ de casa noastră, împovărîndu-ne, cu grijile din totdeauna ale mamei şi ale tatei pentru ca să avem ce mînca, cum am muncit şi muncesc atunci cînd mi se iveşte prilejul să pot aduce un ban în casă, la fel ca surorile mele, cu gîndul să uşurez întrucîtva situaţia precară în care ne găseam fără voia noastră şi din care nu puteam ieşi în nici un fel.

— De ce eşti în doliu? Ce s-a întîmplat?

I-am povestit drama Victoriţei, o cunoştea, auzise, de fapt tragica întîmplare din acea noapte de revelion, încă se mai comenta în întregul oraş, i-am vorbit şi de Cornelia şi el, tăcut, mă asculta cu multă atenţie, vădit mişcat de toate cîte îi auzeau urechile, dînd uşor din cap, înţelegînd durerea mea şi a tuturor celor din casa noastră. Privindu-l cînd şi cînd, îi citeam în ochi compătimirea pentru tot ce era suferinţă în sufletul meu şi acest lucru mă liniştea şi mă făcea să am curaj a-i vorbi mai departe, considerînd că destrămîndu-mă unui om de vază ca el, nu numai că-mi uşurez inima, dar poate că voi primi din partea lui un sfat, o îndrumare, măcar chiar numai o vorbă de alinare. Aşa că nu m-am sfiit să-i spun că în vacanţă, ca să cîştig un ban m-am dus cu domnul profesor Sergiu Panaite să-i ajut în reconstituirea unor picturi, la unele biserici prin comunele învecinate cu oraşul...

— Ești chiar talentată? s-a mirat el, vădit plăcut impresionat de cele ce-i spuneam. Ai aplicații pentru pictură? O, dar asta-i minunat!

Am înălțat din umeri, nu știam ce să-i răspund, nu-mi puteam aprecia singură posibilitățile mele în arta picturii și nici nu mă simțeam în stare să fac considerații asupra a ceea ce avea să se întîmple în viitor, în această privință. Totul rămînea o chestiune de timp, eram numai o simplă amatoare, cu dragoste pentru culori și pentru tot ce puteau reprezenta ele în arta frumosului...

— Bine, a zis el într-un tîrziu, lăsîndu-mi mîinile, pe care eu le-am dus imediat la spate, să nu-l mai tenteze mîngîierea lor. Îmi pare bine că te-am cunoscut întrucîtva... Știi că ai o figură mai aparte decît celelalte colege ale tale din clasă? Spune, știi?

— Nu... am răspuns sfioasă, cu privirea plecată, copleșită de neașteptatul compliment.

— Da, ești mai altfel decît celelalte fete. Nu-ți pot spune ce anume te diferențiază, este o treabă prea complicată ca să mă pot exprima exact, dealtfel nu am o pregătire estetică adecvată, totuși este evident că te detașezi din masa elevelor printr-o caracteristică ce-ți aparține...

Îl ascultam, tăceam, priveam într-o parte, simțeam că toate mobilele cancelariei se învîrtesc în juru-mi într-un dans nebun, amețitor, nu știam ce-i cu mine, o căldură plăcută îmi moleșea trupul, parcă mi se destrămau gîndurile, se învălmășeau, pluteau, iar se adunau, dar niciodată aceleași, cu totul altele, fără să le pot prinde într-o înlănțuire logică, firească, așa cum s-ar fi cuvenit.

— Ochii tăi visează, fată dragă, da visează, a vorbit el mai departe, căutîndu-mi din nou privirea. Lumina lor, cum să-ți spun, e plină de melancolie, plină de... ascunse chemări, niște chemări tainice, tulburătoare, poate tu nu-ți dai seama, dar asta-i adevărul, să știi... Cîți ani ai?

— În curînd voi împlini șaisprezece...

— Ești ca o floare abia răsărită în primăvară. Plăpîndă, frumoasă aureolată de lumină. Spune, a urmat pe alt ton, dar cu aceeași nuanță de bunăvoință, vrei să termini liceul? Ai vreun gînd pentru mai departe?

— Nu știu am zis eu abia șoptit, nehotărîtă. Desigur, aș vrea să termin liceul. Mi-am dorit acest lucru de la în-

ceput, este un vis al meu dintotdeauna. Aş vrea să urmez şi mai departe...

— Ce anume?

— Pictura, dacă s-ar putea... Îmi place, mă pasionează...

— Interesant, foarte interesant! a aprobat profesorul, lăsîndu-se pe spătarul scaunului. Dar, după cîte înţeleg, nu te ajută posibilităţile materiale...

— Asta aşa este, am consimţit puţin tristă, abătută. Nu mă ajută. De-abia m-am putut înscrie şi la liceu... V-am spus, tata s-a împotrivit, prima dată...

— Da... da... a aprobat el gînditor, privind de-acum afară pe fereastră la lumina zilei ce se împuţina tot mai mult. Ştii ce? s-a întors către mine ca la îndemnul unui gînd ce l-a făcut să ia o hotărîre. Spune-i tatălui tău să treacă pe la mine zilele astea. Da?

— Am să-i spun, am răspuns, fără să înţeleg pentru ce anume vroia să stea de vorbă cu tata. Pentru ca să mă dea mai departe la facultate? Vai, dar după gîndul lui, nici nu credeam că am să termin liceul, ce să mai vorbesc de cursuri universitare!

— N-ai să uiţi, da?

— Nu. Vă găseşte la şcoală?

— Da, aici la şcoală. Întreaga săptămînă, în afară de sîmbăta după-amiază cînd plec la ţară...

— Bine, domnule profesor!

S-a ridicat, semn că discuţia noastră luase sfîrşit, m-a luat uşor de braţ, cu tandreţe şi m-a condus încet pînă la uşa cancelariei. Înainte însă de a apăsa clanţa, s-a oprit, mi-a prins capul în palmele sale şi mi s-a uitat drept în ochi, adînc, prelung, cu o voluptate intensă ce nu i-o cunoscusem pînă atunci. Am tresărit şi am încercat să mă retrag.

— Nu, nu te speria, m-a oprit el zîmbind, vreau numai să-mi desfăt privirea în apele verzi ale ochilor tăi. Apele astea nu ştiu dacă-ţi dai seama, sînt pline de linişte, ca adîncurile unei păduri. Şi au o strălucire a lor, ceva aparte, ceva... înţelegi...

Nu înţelegeam nimic, nu-mi dădeam seama de nimic. Mă pierdusem cu totul, nu ştiam ce-i cu mine, iar îmi ardeau tîmplele ca prinse de febră, aş fi vrut să plec, nu mai puteam să stau, întreaga-mi fiinţă era tulburată, ca sub năvala unei furtuni.

— Și te rog să nu-ți faci griji cu amenințarea de corijență! a zîmbit el, deschizînd ușa cancelariei și poftindu-mă să ies pe coridor. Totul ține de așa numitul tact pedagogic. Da?

Am înclinat din cap și am coborît repede scările, fără să mă uit înapoi. Dar am simțit prezența profesorului sus, în pragul cancelariei, urmărindu-mi plecarea, pînă ce am ieșit pe ușa înaltă a școlii.

M-am pomenit în stradă, tot amețită, cu gîndurile zburătăcite, mă loveam de lume umblînd ca o rătăcită, stăpînită de glasul blînd și de vorbele acelea răscolitoare ale profesorului, nu, nu, nu, poate nu erau pentru mine, au fost rostite numai așa, ca o mîngîiere trecătoare pentru cele ce-i povestisem, înmiresmate de euforia clipelor sau datorate sentimentelor filantropice și încurajatoare ale lui, atît și nimic mai mult! În definitiv, la ce mă puteam gîndi? Și către ce limanuri îmi puteam îndrepta corabia speranțelor?

Am ajuns acasă, i-am spus tatei dorința profesorului, el nu s-a prea arătat grăbit să se ducă la școală, nu vedea rostul întrevederii cu bătrînul dascăl, ce putea discuta acela cu un prăpădit de hamal de la atelierele cefereului? La insistențele mele, totuși a trecut pe acolo într-una din zilele următoare și în seara aceea l-am văzut că intră foarte vesel, bine dispus, cum nu-l mai văzusem de multă vreme. Stăteam pe prispă cu mama, Traian se juca, punînd într-o tinichea nisip, cu o lingură de lemn, iar în casă Mioara își ondula părul cu fierul, întrucît pleca la o întîlnire cu un băiat, funcționar la primărie.

— Mănînci? l-a întrebat mama de cum l-a văzut apropiindu-se, că ești plecat de azi dimineață...

— Mănînc, dar mai întîi vreau să am o vorbă cu voi...

— Cu care „voi"? a întrebat mama și a dat să se ridice.

— Nu, stai acolo că uite am să stau și eu.

S-a așezat și tata pe prispă, începuse să se întunece, era cald, pe stradă se auzeau vorbele repezite ale unor chefii, iar în aer plutea mireasma teilor abia înfloriți ce inunda cartierul.

— Mario, a început tata scoțîndu-și pălăria și netezindu-și părul pe frunte, cred că ne-a pus Dumnezeu mîna-n cap! Da, da, nu mă privi așa, că nu-s beat și ce-mi iese din gură e adevărul adevărat!

— Ce vrei să spui? a încruntat mama sprîncenele și și-a strîns mai bine fusta sub ea pe prispă.

— Ce vreau să spun? Ce-ai auzit. O să scăpăm de sărăcie. Destul am răbdat, ne-am chinuit, uite cade casa pe noi, mîncăm ce dă Dumnezeu și nu ne mai vedem ieșiți la un mal, oricît ne-am zbate și am da din coate. Iar de muncit muncim fiecare, nu? Și tu și eu și copiii ăștia... Da' nu s-ajunge... Apăi ne-a blestemat ăl de sus și cu ălea două nenorociri de nu mai știu de mine și parcă am o negură pe ochi de văd tot întuneric înainte-mi...

A tăcut, a scos din buzunar o țigară, a aprins-o, a zvîrlit cît colo chibritul și, după ce a slobozit un fum către înalt, a urmat:

— Și cum îți spuneam, gata Mario, dăm cu sărăcia la gard!

— Păi cum, omule? s-a mirat mama. Eu nu înțeleg nimic!

— Facem fata moșiereasă. Asta-i chestiunea. Și dacă e ea moșiereasă, nouă de ce ne-ar merge rău?

— Care fată? Ce moșiereasă? a făcut mama ochii mari.

— Fata asta, a noastră, a zis tata și a arătat cu capul către mine. O mărităm. Gata, am și aranjat. O mărităm cu un om mare, proprietar cu moșie, conac, trăsură, bani să-i întorci cu lopata! Scăpăm de griji, de necazuri, o duce și ea bine, noi la fel...

— Mă, tu ești zbanghiu? a pus mama mîinile cruciș pe piept și l-a privit pe tata lung, dintr-o parte. Sau vorbește țuica din tine? De unde mi vii cu poveștile astea? De la cîrciuma lui Vanghelis?

— Nu vin de niciunde, tu n-auzi că n-am pus strop de băutură în gură? Ce dracu'! Dar, parcă uite aș bea ceva de bucurie! Să fiu al dracului dacă n-aș bea! Că nu în orice zi te întîlnești cu norocul ăsta...

— Ce noroc, omule? a insistat mama. Despre ce e vorba?

Fără să se lase mult rugat, tata a povestit cum a fost la școală, după cum îi făcuse chemarea domnul profesor Păunescu. S-a cam codit la început să dea ochii cu el, că nu știa ce are să-i spună, în orice caz bănuia că era vorba de felul cum merg eu cu cartea, dar pînă la urmă și-a luat inima în dinți și a intrat în cancelarie. Nu era acolo. Secretara i-a spus să aștepte puțin, că domnul profesor e încă

la ore. Într-adevăr, după ce s-a auzit clopoțelul, pe coridoare și elevii de la seral au umplut curtea cu gălăgia lor, s-a ivit și domnul Păunescu. Tata i-a ieșit înainte, i-a spus cine este...

— A? Domnul Runcu! a exclamat bucuros profesorul. Haide, domnul meu, să stăm puțin de vorbă. Dar mai întîi să duc catalogul la cancelarie. Îi trebuie altui coleg la ora următoare...

A plecat repezind ușile, pe scări, avea un mers vioi, săltat, elevii se dădeau la o parte să-i facă loc și s-a întors într-o clipă, tot așa în graba aceea, zorit nevoie mare.

— Să mergem în laboratorul de chimie, domnule Runcu, a propus el, foarte amabil, prietenos, prinzîndu-l pe tata de braț. Nu este nimeni acolo și n-aș vrea să fim deranjați...

Au intrat într-o sală nu prea mare, cu multe rafturi, iar pe ele felurite eprubete, borcane, mirosind a chimicale. S-au așezat la o masă cu tăblie de marmură albă și dintr-una într-alta, domnul Păunescu a ajuns la subiectul pe care vroia să-l discute. Este un om cult, i-a spus tatei, a umblat mult prin străinătate, a strîns ceva bani de și-a cumpărat o moșie nu prea departe de oraș, la Izvoarele, moșie de care se îngrijește un bătrîn administrator Walter, pentru că el, avînd catedră universitară, a stat mai mult în București și n-a prea avut grijă de soarta pămîntului, de roadele lui și de ce mai trebuie într-o gospodărie țărănească. N-a fost însurat niciodată, pentru că studiile făcute, călătoriile, munca la universitate, nu i-au dat posibilitatea să-și înjghebeze un cămin, cu atît mai mult cu cît viitoarea nevastă trebuia să stea mai mult singură și femeile, cînd se știu singure își găsesc să se distreze cu ce le trece prin cap... Așa ca să-și omoare timpul... De aceea, a socotit că vremea însurătoarei nu este potrivită decît acum, la anii pensiei, cînd poate sta lîngă femeia dorită și-i poate face toate capriciile. Are moșie, are bani, are tot ce-i trebuie ca s-o facă pe cea aleasă fericită cerîndu-i în schimb un singur lucru: corectitudine, cinste, sinceritate. A terminat cu Bucureștiul, un păcătos de preinfarct a pus capăt carierei lui universitare dealtfel era și timpul să se retragă, și a venit la Izvoarele, s-a stabilit acolo, de unde a fost chemat de un inspector școlar, dată fiind lipsa de cadre didactice, să predea „științele naturale" elevelor de la liceul „Elena Doamna".

În timpul liber se delectează mergînd la vînătoare și împăînd păsări și animale pentru un muzeu pe care vrea să-l deschidă peste un an sau doi în oraș. Muzeul de „științe naturale" este pasiunea vieții lui și-l va realiza, nu mai încape îndoială. Să se mai liniștească însă timpurile este încă război și războiul te împiedică să faci multe, datorită unor incertitudini atît ale prezentului, cît și ale viitorului. Așa stînd deci, lucrurile s-a gîndit, și s-a gîndit îndelung, că cea mai potrivită fată pentru el n-ar putea fi alta decît Talida, fiica domnului Runcu o fată frumoasă, cuminte cu multă sensibilitate a auzit că are și talent la pictură; o fată sărmană, care, desigur, va ști să prețuiască bunăstarea ce i se va oferi fiindu-i devotată binefăcătotrului ei cu trup și suflet. Fata, evident este însă elevă, dar își va putea continua studiile „în particular", se va îngriji el de chestiunea asta și o va da și la facultate, pentru că dorește cu tot dinadinsul să-i perfecționeze instrucțiunea, cultura, s-o intelectualizeze cu alte cuvinte, într-un mod deosebit. Va sta la moșie, la conacul de la Izvoarele, nu va duce grijă de nimic, va avea tot ce-și dorește. De bunăseamă că-și va ajuta familia cu tot ce crede de cuviință, pentru că, spunea domnul Păunescu părinții trebuie să simtă ajutorul fiicei în orice timp și la orice nevoie, iar ușile conacului le sînt deschise tuturor cu mult drag, casa de la Izvoarele fiind socotită în viitor și casa dumnealor...

Tata a căzut pe gînduri nu se aștepta la o asemenea propunere, era ademenitoare în felul ei, își putea salva familia din sărăcie, desigur se vor schimba multe în viața lor, în definitiv fata tot trebuia să se mărite odată și-odată pe cine să ia? Pe vreun fluieră-vînt unul care să lege sărăcia lui de-a lor și peste toate astea mai vine și-o gură în plus la masă? Așa că a fost de acord, dar a rămas s-o întrebe și pe fată cu toate că ceea ce hotărăște el e sfînt și nimeni nu-i iese din cuvînt ..

— Ei, ce zici Mario, de toată treaba asta? a zis tata într-un sfîrșit, zvîrlind restul de țigară în mijlocul ogrăzii. Scăpăm sau nu de sărăcie?

Tot timpul cît vorbise tata îmi șiroiseră lacrimi pe obraz, mă îneca plînsul, îmi țineam fruntea în palme pe genunchi, și suspinam, înăbușindu-mi obida, amarul. Vai, ce soartă crudă mă așteaptă, gîndeam înnebunită de du-

rere, de ce mi-a fost mie scris să am soarta asta? Desigur, ca orice fată, visasem şi eu că mă voi mărita, dar altfel îmi închipuiam legarea vieţii mele de a unui soţ, îl vroiam tînăr, exuberant, plin de optimism, să mă poarte tot timpul de mînă, aşa cum mă purtase odată Mircea, să-mi vorbească drăgăstos, stăpînit de patima iubirii, cum ştiam că voi fi stăpînită şi eu, convieţuirea noastră să fie un vis frumos, o poveste adevărată de dragoste, pe care s-o fi trăit cu intensitatea unor sentimente ce ţi le poate da numai tinereţea, anii aceştia frumoşi, inegalabil de frumoşi...

— Cîţi ani are, Dionisie, profesorul ăsta? întrebase mama într-un tîrziu cu glasul scăzut, copleşită şi ea de cele aflate. Că zici că-i la pensie...

— Vreo şaizeci şi cinci...

— Păi...

— Ce „păi"? E un om mare, bogat, are moşie, trăsură, servitori, ţi-am spus doar, fata noastră o să aibă o viaţă de prinţesă! Iar cît despre noi...

— Nu se poate, omule! a zis mama cu hotărîre. Chiar dac-ar fi să fie ceva, nu se poate.

— De ce nu se poate?

— Nu mă vezi că am cîrpă neagră pe cap? Fetele astea la fel... Nu e încă anu' de cînd am îngropat-o pe nefericita aia of doamne, zilele mele...

A început să plîngă, ştergîndu-şi ochii cu colţul basmalei negre, se mai chinuia încă sărmana de ea, nu-i putea pieri aşa uşor durerea săpată în inimă.

— Bine, om mai vedea noi, a zis tata gînditor, fără să se dea bătut. Dar norocul ăsta nu trebuie să ne scape din mînă! O dăm fără acte, aşa o să facem... Şi cununia mai încolo, după iarnă, dacă-i vorba să treacă anul de la Victoriţa...

M-am ridicat de pe prispă, am plecat ca o nălucă şi am sărit gardul în grădină, am ieşit de-acolo în cîmp şi am ţinut-o tot într-o fugă pînă în pădure, sus, pe dealul Trifa. Era noapte, începuse să se lase răcoarea, cu cît mă îndepărtam mai mult de marginea oraşului, cu atît liniştea se aşternea tot mai adîncă, începuse să-mi fie frică doamne, unde mă duceam? Unde? Nu mă uitam înapoi, nu vroiam să mă uit, nici paşi nu auzeam şi nici glasuri, îmi era teamă că mă va ajunge tata din urmă, dar pesemne a fost atît de uluit de hotărîrea mea, încît a rămas, poate, acolo pe prispă

fără să facă o mişcare. Pădurea era rece, neagră, plină de taine, se auzeau foşnete şi fîlfîiri ciudate de aripi, începuse să mă ia cu frig, îmi clănţăneau dinţii în gură. Unde aveam să mă ascund? Unde aveam să mă odihnesc? Şi cît, oare, voi sta departe de casă? După cîţiva paşi, prin rămurişul des, încărcat de întuneric, m-am oprit înfricoşată, m-am întors şi am ieşit iar cu teamă spre marginea pădurii. M-am lăsat apoi pe deal mai în jos, din locul acela se vedeau îndepărtate ultimele case ale oraşului, cu ferestrele clipind de lumină, trecea un camion pe şosea, i se auzea motorul cum gîfîia din greu şi atunci, pentru o clipă, mi-a fulgerat prin gînd să alerg şi să-i aţin calea, să-i cer omului de la volan să mă ducă departe, unde i-o fi voia, în lume. Mi-am dat însă repede seama, era o prostie, toate drumurile erau pline de soldaţi, de tunuri şi căruţe, coloane şi iar coloane, mărşăluind prin ceaţa prafului, plecînd sau venind de pe front, ce aveam să fac eu, o fată singură şi temătoare, noaptea, prin locuri neumblate, lipsită de apărare, primejduită la tot pasul de răutatea oamenilor neoameni?

Orbecăind prin întuneric, am dat de-un şanţ acoperit cu iarbă, fusese pesemne o tranşee, îi vedeam vara pe aici pe soldaţii regimentului instruindu-se, trăgînd cu puştile în ţinte de carton, desigur ei săpaseră şanţul acela, cum mai săpaseră multe altele pe tot dealul. M-am aşezat pe marginea tranşeii, cu rochia adunată sub mine şi picioarele strînse; am rămas aşa multă vreme, pierdută, cu privirea îndreptată către casele oraşului, aşteptînd. Era tot linişte peste cîmp, răsunau îndepărtat talăngile unor vaci sau oi la păscut, tropote de cai şi uruit de roţi se ridicau cînd şi cînd în noapte pe şoseaua pietruită, apoi se lăsa din nou acea tăcere a întunericului, lungă şi grea, în care fiecare şoaptă a pămîntului te înfioară ca o ameninţare. Am stat astfel, cu gîndurile împrăştiate, înecată în plîns, pînă ce ostenită m-a furat somnul şi am adormit, cred că spre ziuă am adormit, culcată pe iarbă, dîrdîind de frig şi de umezeala pădurii. M-am trezit dimineaţa, cînd a izbucnit soarele peste rămurişul pădurii şi, înfricoşată că am să întîrzii de la şcoală, am alergat către casă, să-mi pun uniforma şi să-mi iau cărţile. Era ultima zi de învăţătură, ni se dădea apoi vacanţă, nu trebuia să lipsesc, întrucît ni se atrăsese atenţia că la prima oră ni se va comunica unde şi-n ce fel vom presta

peste vară munca de război, obligatorie pentru toţi elevii şcolilor.

În poartă, însă, m-am întîlnit cu tata. Pleca la lucru, în cămaşă, cu o flanea pe braţ şi un pachet în mînă. Cum m-a văzut, pe dată faţa i s-a întunecat şi ochii de gheaţă m-au fulgerat adînc.

— De unde vii, fă? m-a întrebat el, şi luîndu-mă de-un umăr, m-a împins cu putere, izbindu-mă de gard. Nici n-ai plecat din casa mea şi umbli noaptea teleleu?

Tăceam, cu capul ferit între palme, ştiam că mă va lovi, aşteptam, o gheară nevăzută parcă mă strîngea în capul pieptului, luîndu-mi răsuflarea.

— De ce ai plecat de acasă? Unde ai fost?

— Pe cîmp...

— Pe cîmp? Ai umblat aşa lelea pe cîmp? Eu pe cîmp te-am crescut? Pe cîmp ţi-am dat să mănînci? Spune, fă, pe cîmp?

— Nu...

— Atunci? Ai auzit ce zile de îndestulare şi linişte îţi pregătesc şi-n loc să te bucuri şi să-mi mulţumeşti, ţi-a sărit ţîfna şi ai luat-o din loc! Te încontrezi mie, nu? De ce nu vrei să te măriţi? De ce, fă?

— Nu vreau!

— Ce are omul? Unde mai dai peste norocul ăsta?

— Nu vreau aşa noroc...

— Dar ce vrei tu? Pe cine să iei? Pe prinţul Angliei? Sau pe ăla de la Alisabeba? Pe cine, fă?

Am rămas cu capul plecat, tot tăcută lîngă gard, înfricoşată, simţeam pămîntul rece sub tălpile desculţe, îmi era frig cu toate că soarele începuse a străluci peste oraş, treceau fetele la şcoală, cînd aveam să mă îmbrac, să mă pieptene? Am dat să intru în curte. M-a prins însă, tata de păr şi m-a lovit cu palma după ceafă într-atît de tare, încît am simţit cum mi s-au clătinat creierii în cap de durere. A vrut să mă lovească a doua oară, dar m-am strecurat pe sub mîna lui şi am fugit în curte ca o zvîrlugă, trecînd pe sub frînghia de rufe şi oprindu-mă drept în grădină.

— Stăm noi de vorbă deseară, cînd mă întorc! m-a ameninţat el din poartă, căutîndu-mă din ochi peste gard. Ori faci cum îţi spun eu, ori drumul, în deal, lîngă ălea două, la cimitir! Aşa să ştii!

6

N-am luat drumul cimitirului, cum m-a amenințat tata, atunci în poartă, pentru că pînă la urmă am făcut tot după voia lui și am apucat pe cel ce ducea la Izvoarele...

În ziua aceea, s-a întors seara de la lucru, beat, luase leafa și, de cum i-am auzit glasul în curte, am știut ce are să se întîmple. Fără să mă mai întrebe care mi-e gîndul, dînd cu ochii de mine, s-a repezit ca un uliu, a luat de lîngă burlanul casei un retevei de lemn și a început să mă lovească pe unde nimerea, încît leșinată, abia m-au scos mama și surorile din mîinile lui.

— Afurisită, ce ești! striga el turbat, cu ochii aprinși de furie. Vezi cum trăim, și după ce că nu muncești, nici nouă nu vrei să ne aduci binele în casă? Toată viața am tînjit după un trai mai ca lumea și, cînd s-a ivit norocul, tu îi dai cu piciorul? Îți scot eu din cap ifosele, mîța dracului!

Cîțiva dintre vecini au încercat să-mi sară în ajutor, mie, mamei, celorlalte surori, dar tata parcă s-a întărîtat și mai mult și înjurînd și blestemînd i-a scos grămadă în stradă.

— De ce intrați, mă, în ograda mea? Ce vreți voi? Ce știți voi? În casa mea, știu eu ce fac, de ce vă băgați? Vă incontrați că vreau să-mi scot sărăcia din bătătură, că vreau să mă scap de ea? Am eu socotelile mele...

Am zăcut aproape o săptămînă, oblojindu-mă numai cu cîrpe umede peste vînătăile de pe întregul trup, stăteam tot timpul pe prispă afară, la soare, abia mă ridicam și cu greu îmi trăgeam picioarele, întocmai ca o infirmă ce-și ducea zilele de azi pe mîine. Însă mai mult decît suferința fizică mă apăsa durerea nedreptului act la care eram condamnată, faptul că trebuia să mă supun unei convenții ce era în afara sentimentelor mele, străină și deloc pe potriva năzuințelor, ale visurilor pe care orice fată și le făurește în pragul adolescenței. Plîngeam, dar lacrimile nu ajutau la nimic, slăbisem și arătam ca o umbrelă, privirea îmi era tot încețoșată, bolnavă și nu-mi era aminte de nimic, de tot ce-i în jurul meu. Căutam singurătatea ca pe unica posibilitate în care-mi puteam aduna gîndurile pentru că vroiam să ju-

dec lucid, limpede, să-mi reconstitui ființa ce simțeam că se destrămă ca pînza unei ape; vroiam să mă ascund de propria mea conștiință ca de ceva grav și de care, socoteam, mă făceam eu însămi vinovată: doream să mă închid în mine ca într-o carapace, să fiu numai eu cu mine însămi, să-mi mistui durerea cu încetul, odată cu trecerea timpului ce avea să mă ducă spre un liman necunoscut...

Tata s-a mai întîlnit de cîteva ori cu domnul Păunescu. I-a asigurat că totul este în regulă și au hotărît ca pe la începutul lui august să se perfecteze înțelegerea. Nu era vorba încă de căsătorie, de acte, de mers la biserică, pentru că nu trecuse un an de la moartea soră-mi, mama se opunea cu înverșunare, dar profesorul a înțeles și a fost de acord ca la starea civilă să se meargă tocmai la iarnă, după Anul Nou. Iar acum, în primele zile ale lui august, ar fi fost bine, socotea dumnealui, dacă m-aș fi mutat deja la conac. Așa, ca o garanție... Pînă atunci el avea de făcut un drum la București, pentru a lămuri unele treburi în legătură cu pensia și cu o lucrare depusă la Academie, prilej, totodată, spunea el, de a cumpăra pentru mine și el cele necesare apropiatului eveniment: verighete, îmbrăcăminte, unele cadouri, lucruri pentru gospodărie și diverse alte nimicuri. Mie îmi trebuia, însă, dispensă de vîrstă; așa că pînă la iarnă, numai bine se putea rezolva și problema asta. Astfel stînd lucrurile, la insistențele domnului profesor și cu consimțămîntul tatei, fără să se ia în seamă împotrivirea mea, lacrimile și zbuciumul meu, m-am mutat, așa cum s-a hotărît, în prima săptămînă din august la Izvoarele, socotind ei că nu va trece mult și se vor face și cele legale...

Conacul era o casă mare, veche, boierească, situată departe de sat sau de vreo altă așezare prin împrejurimi, în mijlocul unei vii și al unei livezi; zărind-o de la cîțiva kilometri, acolo sus, pe deal, părea o corabie albă pe întinsul unei ape verzi și liniștite. Avea zece camere, înalte, luminoase, dar numai vreo patru locuite, restul fiind lăsate în paragină, cum de fapt se dovedea a fi și întreaga clădire, cu tencuiala căzută și tavanele coșcovite, prin colțuri stăruind pînze de paianjeni și umbre de funingine. Într-unele din aceste odăi, pe dușumelele roase, murdare, se vedeau grămezi de știuleți de porumb, de cartofi, ceapă, saci de grîu, de ovăz, într-un cuvînt, încăperile acelea fuseseră

transformate cu timpul în magazii pentru recolta adunată de pe cîmp, hambarele fiind deteriorate și neavînd cine să le păzească în pustietatea aceea. O cameră dintre cele părăginite era plină numai cu butoaie de vin, iar pe sub tavan, întinși pe ață, spînzurau mulțime de ciorchini de struguri, de-cum stafidiți, rămași acolo din alți ani, fără ca cineva să se fi apropiat vreodată de ei. Bineînțeles că prin toate aceste cotloane singuratice, neaerisite și murdare mișunau șoarecii în voie, mulțimile de găuri de prin dușumele și pereții crăpați demonstrînd fără dubii că ciudatele rozătoare duceau o viață liberă, nestingherită, în împărăția grînelor și a porumbului mucegăit.

Din toată această casă, a cărei strălucire apusese de mult și care se măcina cu trecerea vremii, după cum am spus, numai patru odăi erau locuite. Una era a bătrînului Walter, în care, pe lîngă soba de cărămidă, pat, masă și un dulap, avea și un foarte vechi *secretaire* în care ținea cîteva registre cam terfelite, cu tot felul de socoteli ale moșiei aflată în administrația lui. Altă încăpere îi servea domnului Păunescu drept atelier. Pe lîngă pereți, în rafturi se vedeau o mulțime de păsări și animale împăiate: un vultur cu aripile mari, întinse, parcă gata să-și ia zborul, două bufnițe, o gaiță, cîteva rațe sălbatice, o ciocănitoare, cîțiva fazani, un pui de urs și doi lupi mari, voinici, o vulpe și cîte altele. În mijlocul odăii era o masă cu placă de zinc, pe care erau rînduite cîteva borcane cu soluții, bețișoare, bisturie, ace, colaci de sîrmă, ghemotoace de paie, într-un cuvînt tot arsenalul trebuincios acestei îndeletniciri. Este de prisos, cred, să amintesc ce aer greu mirositor stăruia sub tavanul cu tencuiala căzută aer ce poate nu fusese primenit ani de zile, întrucît giurgiuvelele geamurilor negre de praf fuseseră bătute în cuie ca nu cumva, vreuna dintre vietăți, înainte de sacrificare, nerăpusă deci de vînător să ia din nou drumul pădurii sau al ascunzișurilor tainice A treia odaie, aflată lîngă cea care servea drept muzeu și atelier în același timp și a cărei ușă dădea în coridorul comun, era ceea ce se numea „cancelaria" domnului profesor o cameră la fel de înaltă ca toate celelalte ce avea la geamuri draperii grele din pluș albastru, iar de tavan spînzura o lustră cu țurțuri de cristal învăluind discret o lampă cu gaz lucrată din porțelan foarte fin. Cîteva dulapuri masive, grele, încărcate cu cărți, majoritatea legate în piele, cu ti-

tlurile scrise în auriu, ticsite după geamurile de cristal, un birou masiv, din stejar, de modă veche, acoperit cu postav verde, așezat lîngă una dintre ferestre, două fotolii și o canapea din piele roasă, scorojită, covorul trențuit și soba de cărămidă cu olane se întreceau toate în vechime cu înseși zidurile dărăpănatului conac. Din această odaie, o ușă înaltă, în două canaturi, cu mînere din bronz dădea spre dormitorul profesorului, o încăpere încărcată și ea tot cu mobilă veche, în care patul cu tăblii înalte, sculptate, marea oglindă ovală din cristal prinsă între ferestre, pătată de rugină ca și dulapul cu doi amorași în bazorelief pe uși, atrăgeau atenția în mod deosebit. O casă, după cum aveam să aflu mai tîrziu, moștenită de la tatăl profesorului, fost diplomat și aghiotant regal pe vremea lui Carol I, ce se stinsese din viață la adînci bătrînețe, chiar în odaia în care fiul său, profesorul își trăia acum anii de pensie.

Cum am sosit la conac cu trăsura, într-o dimineață cu mult soare și o căldură înăbușitoare, adusă de Walter, domnul Păunescu mi-a ieșit repede în întîmpinare, jos, în curte, jovial și îndatoritor, luîndu-mi din mînă micuțul geamantan din carton cu puținele lucruri pe care le aveam.

— O, fericită zi! a exclamat el puțin teatral, sărutîndu-mă patern pe frunte, sub privirile pline de zîmbet ale lui Walter. Apoi m-a luat de braț și m-a condus către scările de piatră ale conacului, roase de vreme. Cum ai călătorit? Obositor drumul, nu?

— Da, foarte obositor. Mai ales că am mers pentru prima dată într-o trăsură...

— Da, da, explicabil... a aprobat profesorul conducîndu-mă spre peronul larg și auster al conacului. Nu-i nimic, te vei odihni. Dar nu înainte de a lua masa...

Am intrat într-o încăpere largă, ce servise probabil pe timpuri drept salon, acum goală, pustie și de aci în coridorul întunecos pe ale cărui laturi erau înșiruite cîteva uși înalte, sobre, cu vopseaua albă scorojită. Profesorul a făcut un pas înaintea mea, a apăsat pe-o clanță și m-am pomenit în camera-birou, așa numita de către Walter „cancelaria". Ferestrele erau deschise și perdelele lungi fluturau în voie, aducînd răcoarea livezilor din jur.

— Aici vei locui, mi-a spus profesorul și mi-a făcut loc să trec, punîndu-mi geamantanașul pe unul din fotolii. Este o cameră liniștită, de studiu. De fapt, este biroul meu... Ca-

napeaua aceasta, care trebuie să știi că este lucrată din piele de Cordoba, îți va servi drept pat, bineînțeles cu așternuturile respective, treabă de care are cine să se îngrijească la conacul meu. Știi că în această cameră și chiar pe această canapea s-a odihnit într-o noapte însuși regele Carol I? a adăugat el cu mîndrie, plin de sine, pentru gloriosul trecut al familiei sale. A venit la vînătoare, tatăl meu i-a fost aghiotant, dar... în sfîrșit nu vreau să te mai obosesc, destul drumul ți-a fost potrivnic, așa că despre toate astea vom vorbi altădată. Acum fă-te comodă pînă cînd am să trimit să fii invitată la masă...

După vreo zece minute cineva mi-a bătut la ușă. Era Walter, drept și impozant, cu barbișonii lui albi, zulufați, în alte haine decît cele de pe drum, avînd în mînă o cană albă din porțelan.

— Am adus ape la domnișoara! a spus el reverențios, înclinînd capul în semn de mult respect și supușenie. Acolo este lavabou, eu ajute spalat, toarne apa...

— Nu, mulțumesc, nu-i nevoie, am refuzat politicos și i-am luat cana din mînă punînd-o lîngă ligheanul tot din porțelan, ascuns sub un prosop țărănesc, pe un dulăpior, din stejar. Am să mă servesc singură...

— Domnul profesor a spus se ajute...

— Știu, mulțumesc, i-am tăiat eu vorba și m-am retras.

Am mîncat pe terasă, afară, pe o masă rotundă din pai, cam putredă, sub ale cărei picioare, pentru stabilitate, Walter pusese niște bucăți de țiglă spartă. Era umbră, răcoare, în acel cerdac țărănesc, sprijinit pe stîlpi înalți din lemn, aerul curat îmi făcea destul de bine după zăpușeala drumului, iar briza ușoară ce venea dinspre pădurea nu prea îndepărtată îmi mîngîia ușor fruntea încinsă, ca și obrajii împurpurați de emoție. Profesorul se purta foarte delicat, atent, mereu îmi punea cîte ceva în farfurie, avea grijă și-mi turna vin în pahar, în timp ce, bucuros din cale afară, mă privea îndelung, cu un stăruitor surîs pe buze. Evident se citea pe întregu-i chip marea satisfacție de mă avea alături de el, de a fi de-acum a lui, așa cum poate visase dintotdeauna să se înfrupte dintr-un trup fraged, de copilă, dorință, ce, iată, i se împlinise, și de care era mîndru și nespus de fericit.

— Spune, ce mai dorești? mă tot îmbia cu bunătățile de pe masă, căutînd să mă răsfețe, de-acum într-un mod

foarte agasant, ce aproape mă enerva. Ce-ţi mai trebuie?

— Nimic. Mulţumesc... nimic...

Îmi mîngîia uşor mîna, mi-o săruta şi iar mi-o mîngîia. Atingerea buzelor lui umede, lipicioase, mă înfiora, producîndu-mi, spre deosebire de clipele petrecute în cancelarie, un fel de repulsie ce-mi dădea o senzaţie neplăcută de greaţă. Nu ştiu de ce, dar satisfacţia aceea a lui trădată prin strălucirea stranie a ochilor albaştri, spălăciţi, ca şi prin zîmbetul superior şi dezinvolt, desigur pentru faptul că reuşise să aibe în mînă prada de mult rîvnită, începuse să mă deranjeze, chiar să mă revolte. O asemuiam fără să vreau, cu bucuria pe care îmi închipuiam că i-o prilejuia prinderea vreunei sălbăticiuni, ce urma, alături de altele, să complecteze fastuos galeria celebrei faune din muzeu. Şi poate că din clipa aceea, mai mult decît atunci cînd am înţeles că tata mă oferise ca pe o marfă ce avea să-i aducă cîştig, spun din clipa aceea am simţit că încep să-l urăsc de moarte pe acest om lipsit de scrupule, că nu-l pot suporta nici să mă privească, dar să mă mai atingă cu mîna că mă stînjeneşte prezenţa lui, respiraţia lui, numele lui... Vroiam să fug, oriunde numai să fug, să-mi pierd urma, dar, vai, nu fără să mă răzbun într-un fel, să-l pedepsesc pentru toată puterea aproape hipnotică avută asupra tatălui meu, întunecîndu-i mintea cu averea ce-o stăpînea, promiţîndu-i-o, dar mai presus de orice pentru gîndul diabolic şi josnic de a profita de situaţia mizeră în care ne aflam, de naivitatea părintelui meu ahtiat după înavuţire, sugrumînd visele unei fetiţe ce abia începuse să cunoască viaţa să iese în lumina ei, în izbăvirile ei. Acum, el profesorul mi se părea un altul decît cel cunoscut la şcoală, dedublarea îi reuşise pe deplin, rolul de *alter ego* jucat în travesti în propria lui piesă îl prindea de minune, dar îl şi demascase în acelaşi timp; poate că era firesc, din moment ce prezenţa mea în casa lui îi dădea certitudinea satisfacţiei aşteptate de mult. Şi spre deosebire de prima mea întîlnire cu el, atunci în cancelarie, dar mai ales din cele din orele de clasă cînd îl divinizam pentru erudiţia lui, pentru manierele sale, cînd mă simţeam fericită ştiindu-mă privită da, fericită, că eu eram cea aleasă spre a-i fi favorită, acum, omul mi se părea grotesc, o mască ascundea trăsăturile celuilalt, cu toate că, prin tot ceea ce făca, lăsa să se întrevadă acelaşi bărbat distins. Întregul eşafodaj, pe care nu cu mult

timp înainte fi urcasem în închipuirea mea statuia, acum se prăbuşise. Iar jocul în care mă angrenasem, poate, fără voia mea, divinizîndu-l, se sfîrşise...

Dureros şi trist...

Nespus de trist...

Tăcută, rezervată, fără să-mi arăt entuziasmul pentru ceva anume şi fără să elogiez, aşa după cum poate s-ar fi aşteptat profesorul, noua mea viaţă, îmi petreceam zilele pe terasă, citind sau pictînd, tolănită într-un şezlong sau în faţa şevaletului, în aerul înmiresmat de ţară, înconjurată de linişte şi tihnă. Profesorul, împreună cu Walter, se ocupau de secerişul grîului, de aducerea batozei pentru treierat, de culesul fructelor şi al strugurilor ce dăduseră în pîrg, fiind mai tot timpul plecaţi în sat sau pe moşie, cu trăsura. Aşa că, de multe ori, la prînz mîncam singură. Seara însă, cinam împreună, tot afară pe terasă; el îmi povestea ce făcuse peste zi, cum îi mergeau treburile, iar eu îl ascultam privind joaca fluturilor din jurul lămpii, absentă la tot şi la toate, de parcă n-aş fi fost acolo. După aceea, nu prea tîrziu, mă retrăgeam în camera mea, îmi pregăteam aşternutul şi mă culcam pe canapeaua de lîngă perete, nu înainte de a mă urca pe un scaun să sting lampa de porţelan dintre ţurţurii de cristal ai lustrei. Şi, pentru că de cîteva ori am simţit pe cineva privind prin gaura cheii, la uşa dinspre odaia profesorului, încredinţată fiind că nu putea fi decît el, mi-am luat obiceiul de a stinge mai întîi lumina şi apoi să mă dezbrac, cu toate că-mi era greu să-mi aranjez lucrurile ca lumea prin întunericul odăii. Dar mai bine aşa, decît să fiu obiect de studiu şi admiraţie pentru distinsul meu protector.

Într-o noapte m-am trezit brusc din somn. Se auzea un ronţăit continuu, ceva foşnea prin hîrtiile de pe birou, apoi am simţit pe pledul ce mă acoperea o mişcare, urmată de chiţcăieli scurte ascuţite. Evident era un şoarece, unul dintre rozătorii pensionari ai casei, ce ieşise de sub podeaua odăii şi pornise după mîncare. Am dat un ţipăt de groază şi, zvîrlind pledul cît colo, m-am ridicat brusc în picioare, pe canapea, cuprinsă de spaimă, tremurînd de frică de parcă aş fi fost cuprinsă de friguri. În clipa aceea, uşa dinspre camera profesorului s-a deschis şi în prag a apărut el, într-o pijama largă, somnoros cu părul cînepiu răvăşit pe frunte, ţinînd o lampă înălţată deasupra capului.

— Ce este? Ce s-a întîmplat? s-a apropiat, tîrşindu-şi papucii şi dumnezeule, abia atunci, în lumina lămpii mi-am dat seama că eram aproape goală, cu furoul mult deasupra genunchilor şi sînii ieşiţi în deschizătura lui. De ce ai ţipat?

Repede, înfricoşată, mi-am acoperit pieptul cu palmele şi instinctiv, m-am lipit de peretele rece al odăii.

— Ai visat ceva urît? De ce nu vorbeşti? Eşti speriată...

A venit, mi-a prins liniştit mîna, în timp ce cu ochii hulpavi mă cerceta nesăţios de sus pînă jos; eu mă băgasem şi mai mult în perete, tremurînd toată, tremura şi el, eu, evident de spaimă, el, desigur, împins de instinctul pur bărbătesc, fiziologic.

— Vai, ce înspăimîntată eşti, fetiţa mea! a zis blînd, dar cu glasul tremurat, aproape şoptit, înălţînd şi mai mult lampa să mă vadă mai bine. Vreun neobrăzat de şoricel, nu? a zîmbit apoi uşor, dar cu privirea tot strălucindă, mîngîindu-mi trupul ce se desena provocator poate sub furoul subţire. Ei, se mai întîmplă... Am să-l iau de urechi pe Walter, i-am spus doar să aibă grijă, să nu ai neplăceri...

S-a aplecat, a luat pledul de jos, l-a pus pe pat; a înălţat iar lampa, apropiind-o şi privindu-mă lung, stăruitor cu ochi nesăţioşi şi bolnavi, pipăindu-mi cu uitătura lui aproape dementă, coapsele, şoldurile, sînii. Îi simţeam neliniştea tulburarea şi asta mă înfricoşa cel mai mult...

— Vrei să dormi dincolo, cu mine? i-am auzit glasul aproape pierdut, stins. Ştiu, nu e statornicit nimic prin acte, dar ce mai contează nişte hîrtii din moment ce eşti aici şi învoiala e făcută? Hai vino, ochii tăi mă îmbată, şi picioarele astea divine şi...

A întins mîna să-mi mîngîie coapsele, dar m-am ferit brusc într-o parte, lipindu-mă şi mai mult de perete, îngrozită şi plină de scîrbă. Atunci, pentru o clipă, i-am văzut mai bine ochii scînteind aprins ca la un nebun, cu pupilele albe mărite şi deodată, cum mă fixase stăruitor, l-a cuprins un tremur cumplit zguduitor, gura i s-a umplut de bale, iar după o clipă ca retezat de-o coasă nevăzută, s-a prăbuşit lîngă canapea, scăpînd lampa a cărei sticlă s-a făcut ţăndări. Îndată covorul putred s-a aprins şi vîlvătaia a început să crească...

Ţipătul meu de moarte, a zguduit ferestrele, pereţii, tavanul. Am sărit de pe canapea, peste trupul ce se zvîrcolea

în neștire, lovindu-mă de un scaun și m-am oprit, șchiopătînd, tocmai lîngă birou. Indată a apărut Walter, cu un felinar de vînt în mînă, într-un halat de pînză, cu saboți de lemn în picioare. Văzîndu-l, mi-am tras repede rochia pe mine și m-am dus lîngă fereastră. El s-a făcut a nu mă fi observat atunci, a pus felinarul pe birou și calm, a început să joace covorul aprins cu picioarele, pînă ce focul s-a stins și n-a mai rămas în cameră decît un fuior alburiu de fum, înecăcios și dens, ce s-a prelins curînd pe fereastră...

— V-ați speriat, așa este? s-a întors apoi către mine, în timp ce cu capul mi-l arăta pe profesor. Nu-i nimic, a dat din mînă liniștitor, cu un calm ce mă uimea. Criza... criza... asta epilepsia... Trece ca ploaia, nu-i nimic...

Și cu același calm, s-a aplecat să se îngrijească de stăpînul său a cărui boală se vede că i-o cunoștea de multă vreme, ca fiind un lucru obișnuit și care nu avea de ce să-l alarmeze. Profesorul se zbătea încă în spasme scurte, ghemuit cu fața lividă, schimonosită. Avea un aspect oribil, de evitat oricărei vederi. Walter a stat puțin lîngă el, l-a lăsat să se liniștească; apoi s-a ridicat și mi s-a adresat iar, clătinînd capul a dojană:

— Eu am spus la el... nu efort... nu dragoste... uite-l da nu-i nimic, trece... trece... La noi, domnișoara, la german, este o vorba: „Kurz ist der Schmerz und ewig ist die Freude!". Scurta durere și veșnica bucuria... Da... da... Acum bolnav, mîine bucuria pentru dragoste... Bucuria asta, înse, plătește într-o zi...

Zîmbea, un zîmbet enigmatic și complice, subliniat de privirea aceea a lui de cotoi bătrîn, care știe multe dar se face a le trece cu vederea; îmi, dădeam seama ce înțelesese el din toată întîmplarea acelei nopți fapt pentru care am căutat o explicație, o lămurire să-i anulez părerea total nefondată și lipsită de sens...

— Am auzit un șoarece rontăind... S-a urcat chiar pe canapea. Am țipat de frică și atunci, domnul profesor a intrat...

— Știe... știe... m-a liniștit el, dînd din mînă, cu același calm ce aproape enerva, cu zîmbetul statornic răzlețit între barbișonii zulufați. Multe șoareci aici... știe...

A deschis larg ușile, l-a luat pe profesor de subțiori și l-a tras în dormitorul lui, punîndu-l pe pat, după care s-a întors, a întins meticulos covorul, a înclinat ușor capul, sa-

lutîndu-mă cu un surîs ascuns și a ieșit, călcînd ușor, cu grijă să nu facă zgomot. Eu am rămas la fereastra deschisă, privind cîmpul întunecat și ascultînd șoaptele îndepărtatului sat pînă ce s-au ivit zorile și soarele s-a înălțat peste pădure. N-a fost chip să mai pot închide ochii. Oricare alta în locul meu cred că ar fi fost supusă aceleiași stări de surescitare și neliniște, de teamă și înfricoșare, așa cum am fost supusă eu...

După vreo săptămînă au venit toți ai mei de la oraș să mă vadă. I-a adus Walter cu trăsura, la inițiativa profesorului. Abia au încăput, stînd claie peste grămadă, încît arcurile trozneau la fiece scurmătură a pămîntului. Sus pe capră, lîngă impozantul vizitiu, trona tata, plin de importanță, în hainele lui nou-nouțe, cu pălărie din pai și baston, pregătite de profesor pentru atunci cînd va fi nunta mea, dar pe care el le îmbrăcase de pe acum, socotind vizita la conac un mare eveniment.

Walter a tras la scară, au coborît cu toții, după care a dus trăsura sub șopron și caii la grajd, îngrijindu-se să-i țesale și să le dea apă. Eu, împreună cu profesorul am așteptat, jos, în fața peronului. Era cald, soare fierbinte de august, de peste livezi venea o boare încinsă, gata parcă să aprindă pămîntul...

— Ei, bine ați venit, de ce v-ați lăsat atît de mult rugați? i-a întîmpinat profesorul, dînd mîna cu fiecare, găsind pentru unul o glumă, pentru altul alta. Poftiți sus pe terasă, dar mai întîi să vă spălați, drumul e prăfuit, drum de țară. Ei, Walter!

— *Ein moment!* s-a auzit acela dintre grajduri și a dat să se arate la vedere.

— Apă pentru musafiri, dragul meu, a poruncit profesorul. Gata! Repede!

— *Jawohl! Jawohl!*

Am mîncat pe terasă, serviți de Walter, în jurul mesei era o gălăgie de nedescris, fiecare spunea cîte ceva și se amuza, mama era încîntată, fața-i suptă prinsese parcă viață, lumină, stătea lîngă mine și mereu mă privea, căutînd să-mi citească gîndurile, în timp ce tata vorbea mereu cu profesorul, lăudînd vinul, mîncarea, aerul curat de la țară, liniștea...

După masă, surorile și cu mine am plecat prin livadă, iar tata cu mama, ținîndu-l pe Traian de mînă au vizitat

conacul și acareturile, dînd ocol curții, după care au venit și ei la umbra pomilor dinapoia casei.

— Trebuie reparație serioasă aici! a zis tata, arătînd către conacul dărăpănat, dar încă impozant prin măreția lui. Încolo, averea e destul de frumoasă, moșia-i mare, întinsă...

— Cu ajutorul lui Dumnezeu le vom face pe toate! l-a asigurat profesorul, privindu-și în zare lanurile de grîu. Acum nu mai am nici o treabă, decît grija gospodăriei. Numai că vremurile îs cam tulburi, războiul ăsta mă neliniștește, frontul merge destul de prost...

— S-or termina și astea odată!

— S-or termina, desigur, o veni pacea. Uite, nu mai e un țăran în sat, nu găsesc brațe de muncă, am de secerat, am de treierat, apoi vine vremea porumbului, a cartofului. L-am trimis pe Walter și abia a tocmit cîțiva bătrîni, vreo doi mai tineri, dar răniți, însă ce poți face cu ei? Iar femeile își văd de-ale lor, spun că au bărbații pe front, lor cine să le muncească?

Seara, tot îngrămădiți în trăsură, cu tata din nou pe capră, în spatele coviltirului fiind legate și cîteva lăzi cu de-ale gurii oferite de profesor, ai mei au plecat către oraș. I-am urmărit de pe terasă multă vreme cu privirea, pînă ce au ieșit la drumul mare și s-au pierdut într-un nor de praf. Cît am fost de bucuroasă că au venit, atît am fost de tristă după ce, înserîndu-se am rămas singură în pustietatea aceea a conacului. Mă gîndeam la mama, la chipul ei blajin și duios, la întrebările pe care căuta să mi le strecoare cît mai discret despre traiul meu aci, la țară, în proaspăta căsnicie; cît de înnegurată asculta totul, vorbindu-i despre statornica mea nemulțumire, despre durerea și întristarea ce-mi apăsau inima...

— Nu fac nimic, toată ziua! îi șopteam pe sub merii încărcați de fructe, stau citesc, pictez, privesc cîmpul, am tot ce-mi trebuie, dar crede-mă, oricînd m-aș întoarce în sărăcia noastră!

— Este înțelegător cu tine, apropiat, e drăguț?

— Peste așteptări, dar nu-i asta totul, mamă. Înțelege că nu am o mulțumire sufletească, o satisfacție, o împlinire, totul a fost împotriva voinței mele, așa încît nu-l pot suferi pe omul ăsta lîngă mine, nu pot... Am avut, ca orice fată alte visuri...

— Ei, visurile astea, nu-s pentru sărăcia noastră...

— Știu, dar nici nu-mi pot fi zdrobite de poftele tatei!

— Taci, să nu te-audă, a căutat să mă liniștească mama. El este foarte încîntat, laudă tuturor norocul tău, care, după cum spune el, este și al nostru...

Deci, am stat tot timpul pe terasă, urmărind plecarea trăsurii și tot acolo am așteptat-o cînd tîrziu, noaptea s-a întors. Am auzit de departe tropotul cailor și glasul lui Walter îndemnîndu-i la drum. Micul dar de liniște ce mi-l oferiseră ai mei, prin scurta vizită făcută, acum se spulberase, nu-l mai aveam, furat fiind de viața austeră și retrasă a conacului. Am rămas aproape întreaga noapte afară, la masa de pe terasă, în tovărășia fluturilor ce roiau în jurul lămpii; cu ochii minții vedeam aievea odăile noastre scunde de la oraș. Îmi vedeam surorile dormind de-a valma pe unicul pat cu așternuturi mizere, în atmosfera aceea de sărăcie și apăsare, dar mă gîndeam cu nostalgie și poate cu invidie la visele lor libere, ale lor și numai ale lor, stăpîne pe ele și, desigur, pe împlinirea lor. Pe cînd eu? Eu la ce mă mai așteptam? Totul îmi era închis, zăgăzuit, ca de-o stavilă pusă de-a curmezișul în calea unei ape, oprindu-i mersul liniștit la vale.

Trecea vremea și încă nu începuse seceratul, grîul avea de acum boabele grele, coapte, se scutura la cea mai ușoară adiere de vînt, veneau ploile, nu se mai putea intra în lan totul se ducea pe apa sîmbetei. Mai în fiecare zi, Walter pleca în sat după oameni, dar nu prea găsea mînă de lucru și dacă găsea nu se înțelegea cu nimeni la preț, țăranii aveau necazurile lor, munceau, dar vroiau să primească și un bun mai mult, ca să iasă din sărăcie.

Într-o dimineață a venit la conac un om cam de patruzeci de ani, cu fața pămîntie, acoperită de-o barbă mare, nerasă de multă vreme și ochi galbeni, adînciți în orbitele vineții. Pe cap avea o capelă militară, aruncată cam într-o parte, acoperindu-i într-un fel claia de păr crescut în neorînduială. Umbla destul de greu, întrucît avea un picior de lemn, fapt pentru care se sprijinea într-un toiag noduros ca într-o cîrje.

Profesorul era pe terasă cu mine, bea o ceașcă de cafea și-mi admira unul dintre tablouri, aproape terminat, ce înfățișa pădurea de un verde întunecat, iar peste ea, ca și

cînd ar fi aprins vîrfurile copacilor, prinsesem razele roșietice ale apusului de soare...

— A, uite-l pe ăsta, a lui Sticlete! a spus el privind peste balustrada terasei la țăranul invalid ce intrase deja în curte. Ăsta mi-a fost odată argat. Ce este, măi Ștefane? Te-ai mai gîndit?

Încercase Walter să se înțeleagă cu el pentru seceriș, nu ajunseseră la un preț, renunțase, omul venise acum singur, pesemne împins de nevoi, își făcuse desigur alte planuri, poate că pînă la urmă se învoia totuși...

— Să trăiți, dom' profesor! a înălțat capela invalidul și șontîc-șontîc, sprijinindu-se în toiag, s-a apropiat tot mai mult de terasă. Avea o uitătură rea, pătimașe, ochii galbeni îi sticleau aprins în fundul capului, ca la șarpe. Îl caut pe dom' Walter...

— Pentru seceriș?

— Aha...

— Păi te înțelegi cu mine, s-a aplecat profesorul peste balustradă, să fie auzit mai bine. Rămîi la cît ai convenit cu Walter?

— Rămîn, ce să fac? s-a arătat el strîns cu ușa, privind pieziș pe sub cozorocul capelei. Ați văzut vreodată vreun sărac să se înțeleagă cu un bogat?

— Măi Ștefane, tu ai lucrat multă vreme în curtea mea, mă știi ce fel de om sînt, a încercat să-l înduplece profesorul. Și atunci?

— Vă știu, că d-aia am și venit, da mai e o chestiune...

— Care? S-o aud...

— Eu vin cu toate neamurile, vin la seceriș cum ne-a fost vorba, da tot pe noi să ne tocmiți și la treeriș. Ce ziceți?

— Ce să zic? a zîmbit înțelegător profesorul. Așa vom face!

— Și partea de grîu, rămîne parte, să n-avem vorbe!

— Mai încape îndoială, omule?

— Bine, atunci sănătate, să trăiți și mîine intru cu ai mei în lan. Începem de sus de la Adîncata?

— De acolo...

— Să trăiți!

A înălțat din nou capela, s-a întors și a plecat către poartă gheboșindu-se pe toiagul lui noduros, bocînind pămîntul cu piciorul de lemn, ce-l trăgea cu greutate după el.

— A fost un argat bun, dar cam certăreț, scandalagiu, mereu îi sărea țandăra din cîte ceva, crezînd că-l fură Walter la socoteli, a vorbit profesorul, în timp ce-l privea pe invalid ce tocmai ieșea pe poartă. Avea o calitate însă...

— Care?

— Era un foarte bun ochitor. Îl luam deseori cu mine la vînătoare. Știi cum îți dobora pasărea din zbor? Dintr-un singur foc! Acuma, uite-l a rămas beteag, i-a ajuns cuțitul la os, nu mai are de niciunele. Crezi că altfel venea la muncă?

— Nu mi-a plăcut privirea lui, am spus.

— Face pe-al dracului de cînd s-a întors de pe front, i-au intrat în cap ideile bolșevicilor de pe acolo de unde l-a dus frontul, de fapt a fost chemat și de vreo două ori pe la postul de jandarmi pentru propagandă comunistă. Încolo, cînd era zdravăn, muncea cît șapte, să știi.

Nu-i mai puțin adevărat că și de data asta, omul s-o dovedit sîrguincios, pus pe treabă, așa încît profesorul era tare mulțumit de felul cum mergea munca. Ce pot să spun este faptul că, după două săptămîni, Ștefan al lui Sticlete, împreună cu ai lui au început să ducă snopii la batoză, pentru treieriș. Mai în fiece seară, negru de praf și plin de sudoare, cu cămașa grea pe el, venea cum putea la conac, sprijinindu-se în toiag, cu niște hîrtii în mînă și-l informa pe profesor cum merge treaba, socotindu-se pînă la ultima centimă pentru cele muncite de el și de rudele lui...

— Bine, Ștefane, bine... îl asigura profesorul că totul este în regulă. Nu avea grijă. Vei fi mulțumit, ai să vezi...

— Eu... știți... nu vreau să mă tragă neamțu' pe sfoară, spunea el cu îndoială. Ăștia-s ai dracului, îi știu, ăla, moraru' de la Roșiuța nu ne fura grîul la măciniș? Și cînd îi spuneam ne dădea afară, că de, era stăpîn?

— Walter, îl cunoști, nu-i din aceia...

— Tot sămînța aia e, dom' profesor! se arăta neîncrezător Ștefan. E șarlatan bătrîn, dar tot din sămînța aia. Eu d-aia zic, ca dumneavoastră să știți ce și cum umblă treaba...

— Am luat notă, nu avea grijă!

Peste vreo cîteva zile, într-o dimineață, profesorul a venit în camera mea, precipitat și neliniștit, cu ochii întunecați de supărare, tremurînd tot de-o nervozitate ce nu și-o putea stăpîni. Abia mă sculasem, deschisesem larg fe-

restrele să intre aerul curat al pădurii și al cîmpului. Ziua sfîrșitului de august se arăta a fi la fel de înăbușitoare și aprinsă de soarele arzător, ca și cele dinaintea ei.

— Ce este? Ce s-a întîmplat? am întrebat eu, strîngînd așternutul.

— Walter! Ah, Walter!

— Ce e cu Walter? am făcut ochii mari, fără să înțeleg ceva.

— A plecat... S-a dus...

— Unde a plecat?

— Dracu' știe? A plecat... Uite, mi-a lăsat o scrisoare — și profesorul mi-a întins o hîrtie albă, cu un scris colțuros, dar ordonat — mi-a lăsat registrul cu toate socotelile la zi, cît și în ce fel trebuie să-i plătesc pe cei de la treierat, mi-a lăsat și banii pînă la ultimul leu... Totul în cea mai perfectă ordine. Dar a plecat. Unde? Nu știu!

În timp ce se plimba agitat prin odaie, cu mîinile la spate, plin de supărare, eu am luat scrisoarea lui Walter și am început s-o citesc. Cu meticulozitate și o ordine tipic germană, omul spunea că lasă treburile gospodăriei puse la punct — și înșiruind o listă de socoteli, fiecare cu explicațiile de rigoare — și pleacă, întrucît astăzi în țară altele sînt rosturile decît ieri. Din aliatul devotat, armata germană a devenit dușmană a românilor, iar el nu vrea să aibă neplăceri din această cauză cu autoritățile lor. Se duce la rudele lui, lîngă Sibiu și de-acolo, poate, în patria sa. Va lua însă trăsura pînă la gara orașului, are ceva bagaj și nu poate să-l care în spinare atîta drum pînă la urcarea în tren. Dar domnul profesor să nu-și facă griji. După ce va sfîrși treaba, trăsura o va lăsa la poarta domnului Runcu, tatăl domnișoarei ce, în mod sigur, va binevoi s-o aducă înapoi la conac. În cei peste douăzeci de ani, el, chelnerul de odinioară din Leipzig, s-a simțit bine la moșie și-i mulțumește domnului profesor pentru tot ce a făcut, ca el Walter să fie considerat asemeni unui apropiat prieten. Iar Dumnezeu să-l aibe în pază...

— Ei, ce zici? m-a întrebat consternat profesorul, luîndu-mi hîrtia din mînă.

— Ce să zic?

— Eu nu înțeleg un lucru, a urmat el, de unde pînă unde a mai scos-o și pe asta că armata germană a devenit dușmana românilor? De ce a avut nevoie de un asemenea pre-

text, total inventat și neavenit? Putea să spună foarte simplu, că vrea să se întoarcă acasă, la ai lui și gata!

— Chiar așa...

— Și cum de i-a venit așa, deodată, de plecare? Noaptea? Fără să-mi spună un singur cuvînt? Să mă lase în toiul muncilor, fără un ajutor? Afurisită treabă!

Profesorul fierbea. Îl vedeam bine că era numai un clocot de furie; ochii îi străluceau aprins, iar mîna în care ținea scrisoarea îi tremura, fără oprire. Într-adevăr, situația era dificilă, se termina treierișul, începea culesul porumbului, trebuia adus grîul de la arie, nu mai vorbesc de vie. Walter se descurca, avea experiența atîtor ani în spinare, știa rostul prin sat, îi cunoștea pe oameni, avea relații printre negustorii de grîne și de vin cărora le vindea prisosul. Profesorul locuia la București, venea numai cînd și cînd vara la conac, unde se odihnea, mergea la vînătoare sau se închidea în „cancelaria" lui și întocmea conferințe, cărți, studii ce-i erau necesare la universitate. Cel care avea grija gospodăriei era Walter, „mîna de fier" a moșiei. Tot timpul se dovedise de-o cinste ireproșabilă, nu i se putea aduce nici cea mai mică învinuire sau un gînd de suspiciune în privința „afacerilor", dar acum, el era undeva departe și treburile moșiei aveau să rămînă, desigur, fără un diriguitor de nădejde. Cît despre trăsură, nu era nici un temei de îngrijorare, profesorul fiind încredințat că fostul lui servitor, așa după cum avusese putința să-l cunoască, va proceda conform promisiunii din scrisoare.

Pe la amiază, a venit un văr de-al lui Sticlete, de la arie, să ia niște saci. Omul era tot numai o apă, în cămașă, desculț, iar pe cap cu o pălărie de pai, făcută ferfeniță, trasă adînc pe ochi, să-i țină umbră. Alergase, trebuiau degrabă sacii, batoza mergea din plin și nu era chip de așteptare. De la el, printre altele, profesorul a aflat cu uimire — ceea ce de altfel știa de-acum întregul sat, chiar cu o seară înainte — cum stau lucrurile în țară, explicîndu-și astfel plecarea grăbită a lui Walter. Mareșalul Antonescu fusese arestat la palatul regal și odată cu el și cîțiva dintre miniștrii săi cei mai apropiați. Regele vorbise la radio și anunțase întreaga țară că războiul împotriva aliaților luase sfîrșit și că armata a întors armele împotriva trupelor germane. Se cerea mult calm, liniște și ca fiecare să fie alături de noua ordine ce o impuneau forțele democratice...

— Este adevărat sau umblă numai un zvon, aşa? s-a mirat profesorul, ascultîndu-l cu luare aminte pe vărul lui Sticlete, care se ostenea să lege sacii cu o sfoară, jos, în curte. Că aici, la conac, departe de lume şi fără radio, trăim ca într-un pustiu...

— Adevărat, dom' profesor, adevărat, a întărit omul, dîndu-şi cu un gest repezit pălăria pe ceafă. De dimineaţă la primărie şi la postu' de jăndari, i-au dat părtretu' jos din părete, mareşalului. Umblă vorba că se schimbă prefecţii, primarii...

Zicînd acestea, a aruncat în spinare balotul de saci şi a plecat zorit la vale către poartă, cu cămaşa fluturîndă pe el, pierzîndu-se printre porumbişte.

— Nu-i a bine toată povestea asta! a zis profesorul căzînd pe gînduri, cu privirea pierdută într-aiurea peste dealuri. Nu-i a bine. Se pregătea de mult ceva în ţară, mi-am cam dat seama dar uite acuma presupunerile unora şi altora s-au adeverit. A ştiut Walter de ce pleacă...

Toată seara, a stat într-o totală apatie pe terasă, tolănit într-un şezlong, cu chipul întunecat, trist, învăluit în neguri, fără să scoată vreun cuvînt. Nici eu nu l-am mai întrebat ceva. L-am lăsat în apele lui umblînd de ici-colo ca o umbră să nu-l tulbur, iar cînd s-a înnegurat de-a binelea, m-am dus în odaia mea şi m-am culcat. Ce puteam vorbi cu el? Ce ştiam eu, o copilă, despre rosturile politice din ţară? Nimeni nu-mi deschisese capul în vreun fel şi apoi altele erau grijile mele în acel timp, cînd orizontul mi se închidea la poarta conacului, aşa încît nu-mi era aminte decît de visurile-mi furate şi ţinute aici ca într-o colivie...

7

— Lupiii, măăă! Lupiii!

Am tresărit. Glasul venea din ceţurile albe ale ninsorii viscolite peste pichetul ascuns sub omăt. Era luat de vîntoasă şi spulberat peste văile troienite, pierea pentru o clipă

și iar răsuna în ecouri prelungi, ca un semnal de primejdie. L-am deslușit — era al sergentului Duță, ajutorul comandantului; dădea pesemne de veste patrulelor ce se apropiau lunecînd pe schiuri, către reședință, ca să fie cu ochii în patru și să nu cadă în calea jivinelor. Nu odată, haitele umblînd după pradă, urcau pînă aici spre vîrful muntelui hămesite de foame, înrăite, scoțînd urlete înspăimîntătoare, mai ales noaptea cînd atacau, înconjurînd așezările și năpustindu-se în ogrăzi, dădeau iama printre vietăți.

Nu le auzeam acum urletul de groază, viscolul era prea puternic, șuierînd pe la ferestre dar mi-i închipuiam alergînd prin văile albe, cu boturile întinse și limbile scoase, adulmecînd prăzile. Și fără să vreau, amintirile mă duc înapoi la iarna aceea cumplită, cînd viscolea ca și acum și tot ca și acum, singură în odaia mea de la conac, am trăit scene pe care nu le pot uita. Pentru că trebuie să se știe, iernile mele n-au fost iernile bucuriei, nu le-am așteptat asemeni altor copii, cu încîntare și veselie pentru joacă, pentru a alerga prin zăpadă, la săniuș sau stînd la fereastră să-l aștept pe Moș Crăciun cu daruri. Iernile mele mă găseau furînd cărbuni cu gălețile de lîngă depoul gării, cărînd vreascuri cu spinarea de prin crîngurile din marginea orașului, dîrdîind de frig în drum către școală și acasă, sub cuvertura rărită, ducînd cu sania sifoanele domnului Vanghelis sau spălînd rufe la doamna Leontina, proprietara magazinului de mercerie și îmbrăcăminte pentru mirese, unde pînă la urmă am fost nevoită să muncesc. Aici, în camera asta aproape goală, în fața colii albe de hîrtie, adunîndu-mi gîndurile pentru a le împărtăși mai apoi celor ce vor să mă cunoască, așteptîndu-l pe anchetator și ascultînd viscolul de afară, retrăiesc aievea iernile acelea ce acopereau cu voalul lor alb negrele noastre suferințe.

Ștefan al lui Sticlete s-a oferit să aducă trăsura profesorului de la oraș. M-am dus și eu cu el. Am plecat cu căruța preotului ce căra cherestea pentru turla clopotniței. Trăsura am găsit-o în curte, se juca Traian în ea, supravegheat de Anișoara. Caii erau priponiți de gard, mîncau fîn. Îl adusese tata de la domnul Vanghelis. El nu era acasă, nici mama, se duseseră la lucru, la fel ca celelalte surori, în afară de Anișoara care avea serviciu după-amiaza.

Al lui Sticlete a pus caii la trăsură, după care s-a urcat pe capră, a luat biciul în mînă și m-a poftit să mă urc.

— Hai, domnişoară, că ne-apucă noaptea pe aici...

N-o văzusem pe mama, îmi părea rău, dar i-am spus Anişoarei că am să vin într-o duminică pînă nu încep ploile de toamnă. Traian s-a desprins cu greu de trăsură, vroia să-l plimb şi pe el; pînă la urmă l-a luat soră-mea în braţe şi l-a băgat în curte, încercînd să-i potolească plînsul cu vorbe mîngîietoare.. Am luat-o pe cîteva străzi şi am ieşit pe cea cu multe prăvălii. Invalidul, oprit la un atelier de dărăcit lînă, dăduse să i se lucreze cîteva caiere, a luat apoi nişte şine de fier pentru potcoave, cîteva sticle de lampă şi a pornit spre piaţă să vadă cum mai merge vînzarea purceilor. Tocmai cînd am trecut prin faţa primăriei, l-am văzut pe Mircea, în uniorma lui de liceu militar, cu bascul în mînă, deoarece îi era cald, alături de o fată ce ducea sub braţ o rachetă de tenis. Îi spunea, pesemne ceva vesel, imitînd parcă pe cineva, de vreme ce ea se amuza teribil, rîzînd să se prăpădească, nu alta. Se mai înălţase, se împlinise ca bărbat, era mai voinic şi mai bine legat, arăta tot atît de elegant şi de distins cum îl cunoscusem. Nu m-a văzut, de-altfel nici nu putea, pentru că trăsura a cotit foarte repede către piaţă, dar întîlnirea aceea, chiar pentru cîteva clipe mi-a răscolit nişte amintiri dureroase, m-a făcut să-mi dea lacrimile şi să simt tot timpul o apăsare în capul pieptului. S-o mai fi gîndind, oare, la mine? m-am întrebat în legănarea trăsurii. Şi chiar dacă ar fi fost aşa, la ce mi-ar mai fi folosit? Cred că şi el m-ar fi condamnat, dacă ar fi aflat cum îmi aşezasem viaţa, dar tot atît de adevărat este şi faptul că trebuia să înţeleagă că nu eu însumi hărăzisem acest destin, ci cu totul alte împrejurări nedorite, îl hotărîseră.

De cum a intrat trăsura în piaţă, o mulţime imensă mi-a atras atenţia. Sute de oameni, femei şi bărbaţi, copii ţărani şi tîrgoveţi, soldaţi şi prăvăliaşi erau adunaţi cu toţii în jurul unei tarabe, transformată ad-hoc într-un fel de scenă pe care se vedeau urcaţi cîţiva inşi cu arme în mînă, şi cu brasarde tricolore pe braţ. Cel care vorbea, căci cineva spunea ceva cu glas tare, răspicat era un bărbat nu prea înalt, cu părul tuns scurt şi frunte înaltă. Insul zvîrlea mereu pumnul în aer şi cerea mulţimii, de aci, şi din tot oraşul, să pună mîna pe arme să intre în gărzile patriotice, că vor veni zile grele în luptele cu nemţii în retragere şi trebuie să-şi apere libertatea abia dobîndită cu cîteva zile mai înainte.

Cînd al lui Sticlete a oprit trăsura mai la o parte și m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că acela nu era altul decît nașul Cristescu. Agitat, înflăcărat, cu privire aprinsă, scînteietoare...

— La arme! La arme! a prins a se agita mulțimea.

Ascultînd sutele de glasuri învălmășite în tulburarea aceea, m-am cutremurat. Ce avea să fie? Iar război?

— Afară cu bandele lui Hitler din țară!

— Afară! Afară!

— Să punem mîna-n gît miniștrilor lui Antonescu!

— Și bogătașilor, că ei ne-au vîndut țara!

Ștefan al lui Sticlete a stat ce a stat pe capra trăsurii, ascultînd cu urechea întinsă către mulțime. Îl vedeam cum nu are astîmpăr, se întoarce cînd într-o parte, cînd în alta, la fel ca unul care ar sări într-o apă dar încă nu-l îndeamnă curajul. Pînă la urmă a lăsat biciul pe capră, mi-a spus să-l aștept olecuță, a coborît cu greu pe roata trăsurii și, șontîc-șontîc cu piciorul lui de lemn, a pornit către cei adunați în jurul tarabei și s-a pierdut în mulțime. L-am văzut după o clipă, sus, lîngă nașul Cristescu, dînd mîna cu toți cei din juru-i, după care și-a potrivit capela ponosită pe claia de păr, și-a trecut odată palma peste barba mare, nerasă și a tunat cu glasu-i dogit, de s-a cutremurat toată piața:

— Da' cu moșierii ce facem, oameni buni? a privit aspru peste mulțime. Lor nu le punem mîna-n gît? N-a venit vremea noastră, a țăranilor necăjiți? Că uite, m-au trimis ăi mari să-mi pierd piciorul' pe unde nu mi-a fost gîndu' și acuma să nu dea socoteală? Moșierii să ne dea pămîntu' că noi îl muncim și-n el să ne-gropăm oasele!

— Așa e! Așa e! Jos cu asupritorii!

— Nu vrem să mai lucrăm în dijmă! Nici să mai fim argați!

— Bravo, soldatule! Bravo, băiete!

Ascultam cutremurată, cu inima cît un purice, răzvrătirea aceea, a celor adunați acolo l-am zărit și pe tata prin mulțime totul mă impresiona și mă înfricoșa în același timp, căutam să-l văd mai bine pe tata dar, oricît m-am străduit, n-am mai dat cu ochii de el poate că fusese numai o părere a mea de-o clipă. Și nici pe nașul Cristescu nu l-am mai văzut...

Ştefan al lui Sticlete s-a întors, s-a urcat tot cu greutate pe capra trăsurii şi, după ce a luat biciul în mînă, s-a răsucit către mine şi mi-a spus ca o scuză:

— Mă iertaţi, domnişoară, dar m-am răcorit şi eu olecuţă! Că se zice că ni se va da pămînt, aşa o fi oare?

— Nu ştiu, am bîiguit eu. N-am de unde să ştiu...

— O da Dumnezeu şi s-o face dreptate şi pe pămîntu' ăsta!

A scuipat în palme, a tras de hăţuri, a înălţat biciul...

— Acuma mergem către Izvoarele, a mai zis el, îndemnînd caii la drum. Aş fi vrut să văd cum mai merge tîrgu' pe aici, dar nu mai e vreme. Diii, afurisiţilor!

A venit toamna cu ploile lungi şi triste, cu noroaie şi frig, n-am mai avut cînd să mă mai duc la oraş şi nici ai mei n-au mai venit pe la mine, pentru că nu avea cine să mai mîne trăsura, să se îngrijească de cai şi cîte mai erau prin gospodărie. Profesorul slăbise, o ducea din ce în ce mai rău, îl găsisem de cîteva ori căzut pe duşumele, doborît de epilepsie, ba în dormitor, ba în muzeu, nu ştiam ce să-i fac, cum să-i vin în ajutor, dar amintindu-mi ce-mi spusese Walter, îl lăsam aşa pînă ce-şi revenea singur, se scula, se spăla cu apă rece pe ochi şi se aşeza pe-un scaun să se odihnească. Niciodată, cît am stat la conac, nu m-am arătat a şti de boala lui, bănuiam că se jenează şi că, atît cît poate, şi-o ascunde; să nu i-o cunosc eu. Umbla de-acum singur prin sat, tocmind căruţe ca să ducă grîul la oraş şi ca să ia oameni pentru culesul cartofilor sau al porumbului ce rămăsese pe cîmp. Iar pentru menaj, întrucît nu mă lăsa să mă descurc singură la bucătărie, adusese o bătrînă din sat. Paraschiva, care venea de trei ori pe săptămînă să spele, să gătească, să se îngrijească de păsări şi de cîte mai erau prin ogradă. Mă înţelegeam bine cu ea, era o femeie respectuoasă, aşezată. Îmi spunea „cocoană" şi aproape că mă ruşinam auzind apelativul ce parcă nu mi se potrivea de loc. De multe ori o surprindeam cum mă priveşte compătimitor citeam în ochii ei o ascunsă durere, îmi urmărea mersul, mişcările, tot ceea ce făceam, înţelegeam limpede că mă admira, mă plăcea dar în acelaşi timp mă şi nefericea pentru că venisem la conac atît de neîmplinită şi aveam să fiu soţia profesorului.

— Amar de viaţa mătăluţă, cocoană! o auzeam cînd şi cînd vorbind de una singură prin odăi, în urma mea, dar

eam pe șoptite să nu o audă vreo ureche străină. Ți-ai îngropat tinerețea între zidurile astea! Eh, Dumnezeule, unde duce pofta de avere...

Mă condamna și ea, cum poate mă condamnau atîția, știam lucrul ăsta, dar cine din sat, dintre cei care auziseră ce fel de nevastă își adusese profesorul, nu mă acuza pentru pasul meu socotit necugetat, dornică, după spusa tuturora, numai de înavuțire? Dar, știa oare, careva adevărul? Ce e în sufletul meu? Ce durere îmi apasă inima? Și cum ajunsesem acolo împotriva voinței mele?

Zilele erau din ce în ce mai întunecate, triste, începuse lapovița, pluteau niște neguri peste pădure și peste sat, sute de ciori croncăneau deasupra miriștii, cîmpului, în odăi bătrîna făcea de-acum focurile, sobele scoteau fum și cărămida lor mirosea a încins și a pămînt ars, dîndu-mi o senzație plăcută de căldură și moleșeală. Profesorul căzuse la pat. Îl găsise într-o dimineață Paraschiva cu gura strîmbă, cu mîna și piciorul stîng paralizate, nu le mai putea mișca și nici de vorbit nu mai vorbea, mai mult sîsîia cuvintele și se ajuta de gesturile mîinii zdravene ca să se facă înțeles. M-a chemat, m-am dus la el, era palid, cu fața alungită și ochii adînciți în orbite, mi-a prins mîna și a încercat să-mi zîmbească, vroia să-mi spună ceva, dar nu reușea și, pînă la urmă, a renunțat. Mi-a făcut atunci semn să mă așez pe scaun alături de patul lui și m-am supus dorinței lui, așa cum faci voile unui bolnav. A rămas multă vreme privindu-mă ca pe o icoană, mi-a arătat mîna și picioarul paralizate și am dat din cap în semn că am înțeles, spunîndu-i să stea liniștit, că vom trimite după un doctor la oraș și are să se facă bine. A dat din cap că nu-i nevoie, să ne vedem de treabă dar arăta spre fereastră că începuse ninsoarea și chipul i s-a înnegurat. Desigur, se gîndea la porumbul ce rămăsese pe cîmp, înglodat în noroi și la cartofii neadunați. Eu am înălțat din umeri neștiind ce să-i spun, dar el mi-a făcut semn să stau liniștită, să nu-mi fac griji, alea erau grijile lui, el era fericit că eram lîngă el, că-mi putea mîngîia mîna și privi în ochi...

Venea bătrîna, îi aducea mîncare, îl ajuta să se servească, după ce-l spăla mai întîi pe față cu un șervet ud. Apoi îl învelea cu pledul, îi potrivea perna și pleca la treburile ei. Eu stăteam dincolo, în camera mea, îi auzeam deseori chemările, glasul acela stins și rugător îmi făcea

rău, dar căutam să nu-l aud și-mi făceam de lucru citind, pictînd sau, pur și simplu, privind afară pe fereastră cum ninge și cum se albește cîmpul pînă departe spre sat. Nu, nu mai puteam suporta, aș fi vrut să fug, să plec de-acolo, conacul mi se părea un mormînt pe dealul înzăpezit, uitat de lume, între zidurile căruia eram condamnată, fără voia mea, să-mi macin cei mai frumoși ani ai vieții... Întreaga zi nu făceam deci nimic, bătrîna îmi aducea mîncare, mă ruga să mai ies prin ogradă sau să trec pe sub pomii din livadă, încărcați de zăpadă, nu, nu era bună singurătatea aceea a mea, îmi spunea, dar eu refuzam și așteptam să se lase amurgul albastru al serii, să aprind lampa și să mă culc, să uit de mine. Însă durerea celui de dincolo, glasu-i rugător și stins, strigat de multe ori în noapte, mă făcea să tresar să mă ridic în capul oaselor și să rămîn astfel, așteptînd să se ivească zorile...

A trecut Crăciunul și Anul Nou, zile triste pentru mine, mi-am amintit de Victorița și de tragedia ei, au venit cîțiva copii din sat cu colindele, înfruntînd nămeții, i-a primit în odaia lui profesorul, privindu-i cu ochi bolnavi, rătăciți, mi-a făcut semn să-i dau de sub pernă portofelul să trag afară cîteva bancnote și să le ofer celor ce cîntaseră atît de frumos și înduioșător. Nu mai știam nimic de ai mei, nici ce se petrece la oraș. Eram o izolată de lume, de parcă aș fi fost o naufragiată pe-o insulă în mijlocul unor ape albe, întinse, fără sfîrșit. Mă îngrozeau zilele ce le așteptam, îngrijorată de soarta profesorului, care nu vroia să fie consultat de nici un medic, dar a cărui situație, în loc să se îmbunătățească, așa cum spera el, se înrăutățea tot mai mult, dîndu-ne, mie și bătrînei, de gîndit. Așa că n-am mai așteptat și i-am scris tatei, cerîndu-i să vină neîntîrziat, să-mi spună ce să fac și dacă poate să aducă și un medic. Dar să se grăbească, întrucît viața profesorului era în primejdie și pe mine, singură, mă cuprinsese teama în pustiul acela al conacului, departe de lume. Tata m-a ascultat ș a venit într-o dimineață cu o sanie de la oraș, împreună cu un medic bătrîn.

— Tată! i-am ieșit eu în întîmpinare, cu chipul răvășit de plîns. Sînt disperată! Ce să fac? Nu mai stau aici. Cum se face seara, mi-e teamă pînă și de umbra mea...

— Liniștește-te, nu fi proastă! m-a prins el de după umeri. Uite, am adus doctorul. M-a costat o grămadă de

bani, sania asta, abia l-am convins pe birjar să bată drumul pînă aici...

— A nins mult, știu, e greu...

— Păi? Și de cînd bolește așa?

— Da, mai țin minte de cînd? De săptămîni. Și mata, și mama să nu mai dați pe-aici!

— Dar ce, crezi că stai la colțul străzii noastre? m-a repezit tata. Sînt atîția kilometri! Să venim pe jos pe nămeții ăștia? Ai adăpost, ai mîncare, căldură, treabă spui că nu faci, ce-ți lipsește?

— Uite, mai vine cîte o nenorocire din astea...

— Nu ești tu de vină. Lasă, că se aranjează...

A intrat cu doctorul la bolnav. Medicul și-a scos paltonul, s-a așezat pe scaun, și-a pus gentuța pe pat și a dat pledul la o parte, să-l examineze pe profesor. Acesta, cum l-a văzut pe tata, a prins a zîmbi; evident, se bucura, iarna era destul de grea, dar a venit tocmai de la oraș să se intereseze de sănătatea lui. Tata i-a făcut semn să stea liniștit, dîndu-i a înțelege că, din moment ce-l consultă doctorul lucrurile vor merge spre bine. Dar doctorul a stat foarte puțin în odaia profesorului, după care și-a adunat stetoscopul, tensiometrul, a lăsat pe noptieră cîteva sticluțe cu medicamente și o notiță cu prescripții cum să fie luate și a ieșit, făcîndu-ne semn să-l urmăm.

— Ce este? l-a întrebat tata, luîndu-l de braț. Speranțe, ceva?

— Mai nimic! a dat el negativ din cap, îmbrăcîndu-și paltonul. Hemoragie cerebrală pe un fond de epilepsie. Apoi tensiunea arterială îmi dă de gîndit. Se poate prăbuși din clipă-n clipă...

— Tată, l-am rugat eu cu lacrimi în ochi, te rog să rămîi cu mine. Nu mă lăsa singură!

— Bine, bine!, mi-a dat el de înțeles că trebuia să-l las în pace, întrucît era ocupat cu plecarea doctorului. Vom vedea...

Și așa cum am dorit, m-a ascultat și a rămas. Doctorul a plecat cu sania cu care venise, pierzîndu-se în ninsoarea cîmpului, iar tata m-a urmat în odaia mea, puțin îngîndurat, abătut din pricina situației ce se crease. Dincolo de uși se auzeau iar gemetele bolnavului, stinse, repetate, ca un ecou pierdut în depărtare. Tata le-a ascultat o clipă, a dat nemulțumit din mînă, s-a așezat pe unul dintre fotoliile din

piele şi mi-a zis să nu mai am grija profesorului pentru că în mod sigur medicamentele îl vor linişti. Apoi va mai vedea ce este de făcut.

— Ascultă, tu, m-a prins el într-un tîrziu de braţ, vorbind cam pe şoptite, bărbatul ăsta al tău — şi a arătat cu capul către camera bolnavului — şi-a scris vreun testament, ceva?

— Eu de unde să ştiu? am înălţat nedumerită din umeri. Mă duc rar în odaia lui şi atunci numai cînd e bătrîna. Altfel, mi-e frică..

— Normal ar fi să-ţi lase averea, nu? a zis tata tot pe şoptite, dar cu glasul mai aprins ca la început. Că doară îi eşti nevastă, nu? Bine, nu sînt acte, dar întîi nu s-au făcut din pricina dispensei tale şi al doilea, că uite, abia a trecut anul de la moartea Victoriţei. Şi trebuia s-o ascultăm şi pe mumă-ta, nu? Doar aşa mi-a fost înţelegerea cu profesorul, că facem actele acuma, după sărbători. A stăruit să te dau mai din vreme la conac, uite te-am dat, cred că nu şi-o schimba gîndul...

— Ce gînd?

— Cum, ce gînd? s-a mirat tata. Să te ia de nevastă!

— Dar mata nu-l vezi cum arată? am zis eu puţin revoltată. Însurătoare îi mai trebuie?

— Nu ştiu, am să mă înţeleg eu cu el, nu s-a lăsat tata, cu aceeaşi îngrijorare pe chip. Măcar cununia religioasă s-o facem. Chemăm popa din sat... Şi-apoi îi zic de testament. De ce să nu-i zic? Te-a vrut, m-a bătut la cap să i te dau, eu te socot nevasta lui, nu? Ştie o lume întreagă că te-a adus la conac, n-o să te lase, doamne-fereşte, pe drumuri! Dacă pleacă dintre cei vii, conacul şi moşia sînt ale tale. Drept şi pe cinstite! Uite sînt aproape şase luni de cînd stai lîngă el...

Tata se aprinsese la vorbă, era precipitat, nervos, iar cînd şi cînd bătea darabana cu degetele pe marginea fotoliului. Afară continua să ningă, era amiaza, dar începuse a se lăsa o ceaţă densă ce acoperea, cu încetul zările albe.

— Fata mea, a zis tata tîrziu tot cu glasul scăzut. Este vreo sanie pe aici, pe la conac?

— Este...

— Caii îs buni?

— Buni, îi mai ţesală din cînd în cînd bătrîna, le dă apă, mîncare. Sînt în grajd...

— Uite ce-mi trece prin cap, m-a prins el de mînă și m-a tras mai lîngă el, să-i fie vorba auzită mai bine. Mă duc în odăile alea, iau vreo zece-cincisprezece saci cu grîu, o butelcă-două de vin, ce-oi mai găsi pe-acolo de-ale gurii și duc toate astea la noi acasă, la oraș. Vindem grîul, avem cu ce trăi. Vanghelis de-abia așteaptă. De-aia întrebam de sanie și de cai. Bătrîna e aici?

— Nu, e plecată în sat. Vine numai de trei ori pe săptămînă, așa a fost tocmită...

— Tocma' bine! și-a frecat tata palmele, plin de mulțumire. Dar la urma-urmei, s-a întors el, de ce să ne fie teamă? Și de ce să ne ferim? Nu e averea ta? Nu poți face ce vrei cu ea? Ehei...

Zicînd acestea, s-a ridicat, a ascultat puțin la ușă să vadă ce face profesorul, după care a ieșit din odaie, făcîndu-mi semn să rămîn și să-mi văd de treabă. I-am auzit pașii apăsați pe dușumelele putrede ale coridorului, după care n-a trecut mult și am văzut sania trasă în fața peronului, cu caii înhămați, pe spinările cărora fuseseră aruncate niște pături trențuite, să nu-i ningă. L-am zărit apoi pe tata cărînd în spinare un sac de grîu, pe care l-a aruncat afară pe cimentul terasei. A mai venit cu unul. Și a mai adus încă unul. Apoi pe al patrulea...

Am dat perdeaua la o parte, l-am privit puțin îngrijorată, dar el m-a văzut și mi-a făcut complice cu ochiul, zîmbind și dîndu-mi a înțelege că știe el ce face. N-o să stea grîul să putrezească în odăi; și dacă profesorul nu lasă nimic scris, pune te miri cine mîna pe el! Iar cei de la oraș să moară de foame? Pînă îl va determina să scrie în testament că averea lui, după moarte, va intra în posesia soției, cu numele așa și așa, lnată de bună voie și nesilit de nimeni, e bine să se asigure de ceva bucate, că nu se știe cum vor deveni lucrurile. În definitiv, ca soție, ea poate face ce vrea cu ce va rămîne de la răposatul... Și de ce n-ar începe de pe acuma să-și pună la adăpost lucrurile, să-și ajute familia?

Tocmai cînd pe terasă stiva de saci începuse să crească jos în vale, la poartă, s-au văzut peste uluci niște căciuli țuguiate, mișcîndu-se încoace și-n colo. Tata s-a oprit din lucru și a privit într-acolo. Erau niște oameni din sat, de bună seamă. Dar ce vroiau? Unul a încercat poarta, altul s-a înălțat pe ulucă...

— Ce vreți. mă, fraților? a dat tata strigare de sus, de pe terasă. Cu ce rost prin nămeții ăștia?

— Vrem să vorbim cu propritaru' a zis cel ce se urcase pe ulucă, un ins cam cocîrjat, îmbrăcat într-o fleandură de cojoc. E acasă?

— Eu sînt proprietarul! a zis tata sumețindu-se și venind mai la marginea terasei, să fie mai la vedere. Ce vreți?

— Dumneata ești? a mai întrebat acela neîncrezător, punînd palma streașină la ochi, că-l biciuia zapada peste față. Nu prea sameni cu profesorul...

— Profesorul e bolnav.

— Ei bolnav, lasă că știm noi. Spune-i că avem o vorbă cu dumnealui...

— Mă omule, nu s-a lăsat tata, n-auzi că profesorul e bolnav? E în pat, nu poate sta de vorbă cu nimeni. Spuneți-mi mie care-i treaba și ne-om înțelege...

— Dar nu ești propitar!

— Ba sînt! De azi eu sînt proprietar!

— Așaa? s-a mirat acela și și-a împins cu un gest repezit căciula mai pe ochi. Atuncea dacă ești propitaru', află că noi am venit să ne luăm moșia. Că pămîntu' e al nostru... În alte părți, am auzit că oamenii s-au înțeles cu propritaru și-a luat fiecare partea lui, noi de ce n-am lua-o? Să rămînem de proști?

— Vedeți-vă de drum! a zis tata cu asprime, nu vă faceți de cap că în țara asta n-are dreptul nimeni să calce legea!

— Ahă! a zis acela batjocoritor, știm noi cine a făcut legile alea. Le-a făcut cum a vrut, că pe noi nu ne-o întrebat nimeni nimica.

— Păi de ce să te-ntrebe? Ai fi vreun cap de ministru ceva? l-a luat tata peste picior. Sub căciula aia n-ai decît tărîțe și nici alea de doamne-ajută, strănută porcii dacă le mănîncă!

— Porc ești tu, mă! a zis cel de pe ulucă și a tras o înjurătură. O să-ți arătăm noi acuma, cum rîmă porcii!

Și zicînd acestea, a sărit în ogradă, a tras zăvorul și a deschis larg poarta. În pragul ei s-au ivit de îndată și ceilalți țărani încotoșmănați în cojoace și flanele rupte, cu căciulile pe ochi, în mînă cu furci și securi. În fața lor, Ștefan al lui Sticlete cu piciorul de lemn înfipt în zăpadă cu capela mototolită aruncată peste claia de păr, în mantaua lui

de soldat, cam lungă şi ponosită ce mătura zăpada. Tata n-a mai stat pe gînduri. S-a repezit în odaia lui Walter unde văzuse o puşcă de vînătoare şi o carabină şi a venit într-o clipă cu ele pe terasă ascunzîndu-se după un stîlp al ei.

— Cine face un pas e mort! a ameninţat tata şi a tras un foc în aer, să-i sperie. Nu glumesc, să ştiţi! Umblaţi-vă pe cale şi nu rîvniţi la bunul altuia!

— Ehe, uite cine vorbeşte! a exclamat al lui Sticlete, fără să ia seama la ameninţările tatei. A făcut cîţiva paşi, şontîc-şontîc luminat parcă la faţă de cele ce-i vedeau ochii. Uitaţi-vă fraţilor, pe ăsta l-am văzut la adunarea aceea în piaţă, am crezut că-i de-ai noştri... Ascultă, mă, ce cauţi aici? Nu ştiam că eşti boier...

— Mă, vezi-ţi de drum şi nu mă face să-mi ies din minţi! a răcnit tata de s-au cutremurat geamurile. Că te fac să muşti zăpada să ştii!

— Spune, mă, eşti chiar boier sau vreunul de te-ai dat de partea moşierilor? a stăruit al lui Sticlete. Nu te-au primit comuniştii şi te-ai dat cu ăi avuţi...

— Sînt şi eu tot sărac ca şi voi! a strigat tata. Şi am aceleaşi drepturi ca şi voi. Iar dacă e să ia careva moşia asta, acela sînt eu!

— Şi te faci propritar?

— Mă fac. Faceţi-vă şi voi dacă vă stă în putere.

— Noi împărţim totul între noi, aşa e drept, dar tu te faci singur propritar?

— Mă priveşte ce mă fac! i-a retezat tata vorba. Nu dau socoteală nimănui. Acum e vremea noastră, a muncitorilor...

— Este şi vremea ţăranilor...

— O fi!

Cel ce stătuse sus pe ulucă şi sărise să deschidă poarta, a făcut cîţiva paşi, l-a prins întărîtat pe al Sticlete de mîneca mantalei, împingîndu-l înainte, totodată îndemnîndu-i şi pe cei ce se aflau mai în urmă să dea năvală în ogradă şi să nu mai stea la vorbă.

— Haideţi, mă, să pornim, de ce ne-am oprit? a cerut el înfierbîntat, făcînd semn de înaintare. Nu credeţi că ăsta îşi bate joc de noi?

Şi fără să mai ia seama ce fac ceilalţi, a pornit de unul singur, către conac, cu o furcă în mînă, înjurînd şi ameninţînd, pesemne să-şi facă curaj, în temerara lui acti-

une. Atunci tata a tras cu carabina un foc în aer ca să-l avertizeze că nu se joacă şi că e hotărît să nu permită omului să se apropie de conac. Ţăranul s-a oprit deodată locului, puţin speriat, dar şi-a luat seama repede, a scos limba, slobozind totodată o nouă înjurătură, semn că nu-i pasă şi a pornit să frămînte iar zăpada către conac.

— Înapoi, mă, că te curăţ! a strigat tata, minuind degrabă închizătorul armei. Înapoi!

— Cureţi pe mă-ta!

Precipitat, tata a sărit peste saci, s-a lipit de stîlpul cerdacului, a dus din nou puşca la ochi şi a apăsat pe trăgaci. Detunătura a spintecat aerul şi ecoul ei sinistru a plutit prin ninsoare pînă sus, peste pădurea troienită. Omul s-a prăbuşit în zăpadă şi a dat un ţipăt de s-a cutremurat curtea.

— Mă omorî, mă mă omorîîî!

Cei din poartă înspăimîntaţi, s-au tras înapoi. Văzînd că nu-i de glumă, niciunul n-a mai făcut un singur pas înainte; nici măcar să-i vină celui căzut în ajutor. S-au strîns unul într-altul, aşteptînd. Numai Ştefan al lui Sticuete a rămas înfipt locului, cu umerii mantalei albiţi de ninsoare, privind duşmănos înainte pe sub cozorocul pleoştit al capelei. A întors apoi capul, a spus ceva către cei din spate şi de îndată unul dintre oameni a dat la iveală de sub pulpana sumanului o puşcă pe care i-a întins-o.

— Mă, ăla grozavu', ia ieşi, mă, la iveală, de ce te-ai ascuns ca un hoţ? a strigat cu glasu-i dogit al lui Sticlete, cîntărind arma în mînă. Hai, mă, moşierule, arată-te, te ştiu, dar vreau să-ţi văz din nou fata aia de propritar. Ne omori, ticălosule, hai? Ne omori?

Cum stăteam la fereastră şi priveam intriguraţă toate cîte se întîmplau, m-a cuprins deodată groaza. Nu ştiam ce să fac. Am deschis uşa şi i-am strigat tatei să se ascundă sau să fugă, să lase totul baltă, de ce atîta înverşunare să apere conacul, măcar de-ar fi fost stăpînitorul lui. Plîngeam şi-l rugam să nu se apuce cu oamenii, dar el mi-a făcut semn cu mîna să-mi văd de treabă, să-l las în pace, să nu mă amestec şi nu s-a dezlipit de lîngă stîlpul cerdacului. Era numai în haină cu capul descoperit şi un fular înfăşurat în jurul gîtului. Ţinea puşca la ochi, cu degetul pregătit pe trăgaci şi aştepta. Tremura? Nu, nu tremura, era numai stăpînit de încordare, ca un arc şi vedeam cum se zbat venele la încheietura gîtului, gata să-i plesnească.

— Tată! m-am rugat eu din nou, fără să mă liniștesc. Ia sania și fugi prin livadă. Tată, de ce nu m-asculți?

Dar nici n-a vrut să mă mai ia în seamă. Stătea neclintit, în așteptare, pîndind de după stîlpul de lemn. Atunci am închis ușa și, cutremurată de spaimă, am revenit la fereastră, după perdea, să văd ce are să se mai întîmple. Poate, văzîndu-l că nu le mai vorbește am gîndit, oamenii aceia vor pleca... Sau ajung la o înțelegere. Și cum așteptam, l-am auzit dincolo pe profesor gemînd, chemîndu-mă și întrebîndu-mă încet cine a tras cu pușca, pentru ce, cine cu cine se ceartă, de ce plîng, cu cine vorbesc, m-a supărat careva? Și unde-i Paraschiva? M-am făcut însă că nu-l aud și l-am lăsat să sporovăiască acolo, de unul singur, pînă nu i-am mai auzit glasul, fără să mă mai mișc de lîngă fereastră. Tata stătea în aceeași poziție, ascuns, la pîndă, după stîlpul cerdacului. Al lui Sticlete, sub ninsoare, cu oamenii înapoia lui, iar la un metru în fața-i, prăbușit, sub cojocul spart, acoperit de zăpadă, cel ce căzuse răpus de glonț.

— Nu ieși, mă, la iveală? a mai zis invalidul, trăgînd și el închizătorul armei. Vas' că noi muncim pămîntu' ăsta și tu te faci stăpînu' lui! Bravo! L-ai cumpărat sau te-ai pus vătaf în locu' neamțului? De unde pînă unde ai mai răsărit și tu, mă, potaie? Ei, văz că nu vrei să te-arăți, las' că atunci vin eu la tine să vedem care-i treaba...

L-a ocolit pe cel căzut și a pornit să taie pîrtie către conac, cu pușca în mînă, trăgîndu-și cu greu piciorul de lemn prin zăpada ce se ridicase pînă la genunchi. De sub cozorocul capelei, ochii priveau răzbunător, își strîngea mereu fălcile, părea o fiară înrăită, gata să sară în gîtul cuiva.

— Hai, mă, trage! a strigat el și a prins a zîmbi răutăcios și batjocoritor. Trage, mă dacă mai ai curaj! crezi că eu îs ăsta a lu' Dumitran de l-ai pus în zăpadă?

Văzîndu-l că se apropie tot mai mult tata a potrivit mai bine arma la ochi, a apăsat pe trăgaci și din nou detunătura a răsunat prelung în aerul înghețat, prin cernerea tot mai deasă a fulgilor de nea. În aceiași secundă, însă a bubuit și pușca invalidului. Cînd o dusese la ochi nu mi-am dat seama. Și-atunci cu groază l-am văzut pe tata cum se frînge și cade peste sacii cu grîu, zvîrcolindu-se. S-a zbătut puțin, în clipele dinaintea morții, dar atît de apriq, încît unghiile i s-au înfipt adînc în pînza de cînepă putredă a sacului, rupînd-o, scurgîndu-se printre degetele vinete un

șivoi galben de boabe. Am vrut să-i sar în ajutor, dar curtea s-a umplut toată de strigăte și țăranii, depășindu-l pe invalid, au început să alerge bezmetici, prin zăpadă, către conac, agitînd în aer furcile și topoarele, strigînd și înjurînd de parcă asaltau o redută. Înspăimîntată, am fugit din odaie, nu știam ce să fac, unde să mă ascund, erau nebuni, mă puteau ucide și pe mine în înverșunarea aceea a lor. Al lui Sticlete, dar și ceilalți poate, mă credeau nevasta profesorului, a moșierului, nu-mi puteam da seama ce-i în capetele lor, în orice caz mă văzuseră de atîta vreme la conac, aveam, oare, timp să le explic care era de fapt realitatea? Și m-ar fi înțeles careva, atunci, în clipele acelea? Am alergat pe coridor, am intrat în muzeu, am tras cele două zăvoare la ușă și m-am ascuns după un dulap cu păsări împăiate, așteptînd, cu palma pe piept, înfricoșată, să-mi astîmpăr într-un fel bătăile inimii. După numai cîteva minute, s-au auzit ușile trîntite, pași tropăind nervos pe dușumelile putrede, glasuri repezite, aspre ce se amestecau, răcneau, încît cu greu puteai înțelege ceva.

— Acturile, mă, puneți mîna pe acturi! a zis cineva trecînd pe coridor, aproape în fugă. Acturile moșiei...

— Vedeți și de bani...

— Măăă, am deslușit glasul dogit al invalidului, ce, am venit aicea să furăm? Nu pune nimeni mîna pe nimic! E o comisie, se face inventarierea, ce, sînteți de capul vostru?

— Dar acturile?

— N-ai auzit, mă, că e o comisie?

Cineva a zgîlțîit ușa muzeului, a dat de cîteva ori cu piciorul în ea, a apăsat pe clanță, iar a dat cu piciorul...

— Aici, ce-o fi, frati-miu? am auzit vorbă și atunci m-am făcut și mai mică înapoia dulapului. Aăăă, s-a mirat acela, privind pesemne pe geamul de sus al ușii, uite păsări, mă, și-o vulpe, și-un pui de urs, stau înțepeniți pe lîngă pereți, ei drăcia dracului!

— Le pui sare pe coadă! a zis un altul și au plecat împreună dupăind zgomotos pe coridorul cu dușumeaua putredă. Lasă mortăciunile și hai prin alte odăi.

După o vreme, glasurile nu s-au mai auzit. Și nici vreo mișcare prin camere sau prin curte. O liniște adîncă stăpînea acum întregul conac și liniștea aceasta îmi dădea de gîndit, înspăimîntîndu-mă pentru că nu știam ce se întîmplă. Aș fi vrut să ies din ascunzătoarea mea, dar îmi era

teamă. Dacă mai rămăsese careva prin vreun ungher la pîndă? Teamă îmi era şi-n camera aceea unde, în semiîntuneric fiecare pasăre sau animal, de la locurile lor, păreau că mă fixează cu ochii lor aprinşi, de sticlă, gata să se repeadă şi să mă sugrume. Apoi aerul devenise de-a dreptul insuportabil. Aş fi deschis o fereastră, ceva, dar erau toate bătute în cuie. Dar şi de aş fi putut, nu atrăgeam, oare, atenţia că în camera aceea se mai află cineva? Bietul tata! Murise acolo, afară, pe terasă, dornic în nebunia lui să stăpînească averea profesorului, împins în necugetatul lui act de crunta mizerie în care trăiam, socotind, după judecata lui, că măritîndu-mă, averea moşiei avea să fie şi averea lui... L-am urît tot timpul, cum am spus, pentru întreaga viaţă de chin pe care am dus-o din pricina scandalurilor ce le făcea în casă, dar în ultima vreme, mai ales după moartea Corneliei şi a Victoriţei, parcă se mai îmbunase, era altul nu se mai îmbăta decît rareori, ne vorbea frumos şi alta-i era purtarea faţă de noi. Cu mine cel puţin, după ce mă mai resemnasem, acceptînd situaţia măritişului, se înţelegea destul de bine. Văzuse în mutarea mea la conac salvarea lui şi a familiei noastre, dar uite că pofta de înavuţire, în felul cum o văzuse el, îl făcuse să plătească cu viaţa! L-or fi luat de acolo, de afară? mă întrebam, simţind cum mă îneacă plînsul. Unde l-or fi dus? Vai, ce va spune mama cînd o afla? Ce va spune? Cum se va tîngui şi-şi va rupe părul din cap de durere! Pentru că, iată, n-a trecut mult şi iar s-a abătut zăbranicul morţii asupra familiei noastre...

Dar, oare, ce-o fi făcînd profesorul? mi-am urmat gîndul, încercînd să-mi dau seama ce se petrece dincolo de zidurile odăii. I-o fi văzut pe cei ce au năpădit conacul, scormonindu-i averea? De bună seamă că au intrat şi la el. Aşa gîngav cum era, o fi vorbit cu ei? Ce le-o fi spus? Dar ei ce i-or fi răspuns? Şi ce-o face acuma singur? Poate mă strigă cum mă striga mai toată ziua, mă cheamă, o fi înspăimîntat de soarta mea, nu ştie unde sînt, după cum poate o fi înspăimîntat şi de cele ce i-au auzit urechile-că vor să-i ia moşia şi să-i lase fără nimic. Sau oamenii, văzîndu-l în ce hal este, i-or fi cruţat zilele, aşteptînd alt moment să împlinească ce aveau de împlinit?

Se întunecase de-a binelea cînd am auzit afară, în curte, motorul unei maşini. A oprit chiar în dreptul ferestrei, duduind puternic, încît geamurile zumzăiau neîntrerupt. Tresă-

rind m-am dus să văd ce este. Un turism vechi, cu capotă de pînză și două roți mari prinse de aripile din față, de-o parte și alta a radiatorului. Din mașină s-au dat jos trei bărbați, printre care și invalidul, în mantaua lui lungă, măturînd zăpada. L-am văzut în lumina farurilor și m-am cutremurat. Dar tot în lumina farurilor am mai văzut un om, nu prea înalt, încotoșmănat într-o scurtă din postav, cu o căciulă soldățească pe cap și, cum l-am văzut, am răsufiat ușurată, venindu-mi inima la loc. Era nașul Cristescu. Atunci am tras zăvoarele și am alergat pe coridoarele întunecate înainte-i. Plîngeam. Îmi ascunsesem fața în palme și plîngeam.

— Ce-i cu tine ? m-a mîngîiat el pe păr, rugîndu-mă să mă liniștesc. Numai tat-tu în neghiobia lui putea să facă ce-a făcut ! s-a arătat el supărat. Auzi, să te aducă aici ? Abia acum trei zile am aflat.. Și să se țină cu pușca de oameni, ca cel din urmă vătaf ! Uite unde l-a dus nesocotința lui... Fi fie-i țărîna ușoară. Hai într-o odaie din astea și om vorbi...

— Ce-o fi cu profesorul ? am întrebat eu, tot printre lacrimi. Să mergem mai întîi la el..

— Profesorul a murit, mi-a spus cu glasul scăzut nașul Cristescu. L-au găsit oamenii ridicat pe jumătate din pat, cu mîna prinsă de mînerul ferestrei. Vroia să vadă, pesemne, ce-i afară. L-au speriat detunăturile de armă. Și inima...

— Dar tata ? Unde-i tata ? Vreau să-l văd !

— Aici, într-o încăpere, împreună cu omul celălalt, mi-a spus nașul Cristescu, ținîndu-mă de după umeri. Trebuie să vină șeful de post să încheie actele. Măi, Sticlete, s-a întors el către invalidul ce-i stătea aproape. După ce se încheie cercetările să puneți doi oameni să păzească conacul. Să nu-i treacă vreunuia prin cap să umble cu jaful !

— Am înțeles !

— Iar pe tine, mi-a pus el palma pe umăr, te iau în seara asta la oraș. Te duc acasă.. Adună ce ai pe aici și să mă aștepți..

Am stat două ore la fereastra odăii în care mi-am petrecut șase luni din viață ; începuse să viscolească peste cîmpie, grăunte de gheață se loveau de geamuri, ca și acestea de acum, de la pichet, nu vedeam nimic în noapte, numai ceața aceea albă, amestecată cu neguri pînă departe spre sat. Nu-mi ieșeau din minte cele întîmplate la amiază și to-

tuşi era adevărul adevărat, fusesem martora unei cumplite tragedii. Vedeam acuma vag, pe fereastră sacii de pe terasă, peste care căzuse tata, dincolo, în odaia de alături, profesorul îşi dormea somnul de totdeauna, nu-l luaseră, desigur se aşteptau autorităţile, ah, începuse să mă cuprindă iar teama în camera aceea cu mobile vechi, în care fiecare scîrţiit de duşumea mă speria şi mă făcea să tresar. Înfrigurată mi se părea că profesorul vorbeşte, că mă strigă, loveşte cu ceva în uşă, dar era numai şuieratul viscolului ce zgîlţîia canaturile şi făcea lumina lămpii să pîlpîie. Nu ştiu cum, dar vroiam să ies cît mai repede dintre pereţii conacului, să nu mă mai ştiu acolo, oriunde, numai să plec, pentru că nu mai suportam apăsarea aceea, neliniştea, teama...

Nerăbdătoare, mi-am luat geamantanul de carton cu care venisem şi am ieşit afară în viscol. Am coborît treptele în zăpadă şi m-am oprit drept lîngă poartă, aşteptînd. Nu după mult timp, departe, pe drumul ce se ghicea în noapte, am văzut farurile maşinii, venind către conac. Şi tot atunci, cineva striga de sus dinspre pădure, peste vîntoasa albă a ninsorii :

— Lupii măăă ! Lupii...

8

Amintirile se scurg ca apele prin vadul unui rîu, se duc la vale parcă sărind din piatră-n piatră. Stai pe mal, priveşti în unda limpede şi încerci să le desluşeşti imaginea, ca-n luciul unei oglinzi. Unele fug, se tulbură, destrămîndu-se în spuma cîte unui val, te străduieşti să le aduni împreunîndu-le ca cioburile unui pahar, dar totul este zadarnic, de neîmplinit ; altele, statornice, îşi cheamă ochiul către ele te fac să trăieşti aievea clipe de mult trecute, unele frumoase, pline de bucurii, de nostalgie şi încîntare, altele, dimpotrivă, încărcate de suferinţă şi durere.

Amintirile mele au un început. Ele poate vor sfîrşi odată cu plecarea mea de aici, din această cameră a pichetului, împreună cu ofiţerul anchetator. Pînă atunci, încerc să

le adun în cîteva rînduri ce vreau să pornească cît mai curînd către tine, ființa mea dragă. Mă destăinui ție, în aceste ceasuri grele așa cum ți-am spus, cu speranța că mă vei înțelege și nelăsîndu-mă pradă oprobriului, în afară totodată de orice act gratuit de clemență, vei împărtăși celor ce mă cunosc regretul meu pentru toate momentele în care n-am putut fi eu însămi în viață, pentru tot ce am greșit, dar mai presus de orice pentru actul nedeliberat ce astăzi mă face să fiu aici, reținută, în fosta cameră de oaspeți a pichetului.

Crede-mă, sînt cuprinsă de spaimă... Au trecut atîtea ceasuri de aseară și pînă acuma, dar încă sînt sub impresia clipei sinistre cînd am pus mîna pe armă și am tras...

Da, am tras... Am luat o viață de om... Cine sînt eu, cea care am fost chemată să fiu judecătorul acestui nefericit destin? Cum de am putut să curm o idee, un gînd, un gest să opresc o inimă să mai bată? Nu știu, crede-mă că nu știu, nu-mi dau seama ce curaj nebunesc m-a împins către actul suprem! Ceea ce știu, este că am vrut să-mi apăr fericirea. Fericirea la care am tînjit de copilă... Fericirea care s-a lăsat mult așteptată și care s-a împlinit numai odată cu dragostea mea pentru un om. Și cu dragostea lui pentru mine...

Venisem atunci, iarna, de la conac, jalea era și mai mare în familia noastră, nu era seară să nu ne adunăm lîngă mama, la gura sobei și să plîngem, gîndindu-ne la toate cîte s-au abătut pe capul nostru. Ca să cîștig și eu un ban și să nu stau fără rost în casă, — la liceu nu mai mergeam, am intrat ca vînzătoare la o prăvălie de mercerie, ce avea și articole pentru mirese, a unei doamne Leontina, de pe strada principală a orașului, nu departe de marele magazin al fraților Ecovescu. Prăvălia nu era mare, o odaie în față cu două tejghele și dulapuri de sticlă și o alta în spate ce ținea loc de magazie și în care se aflau rafturile pline cu cutii de carton ce ajungeau pînă aproape sub tavan. Doamna Leontina, despre care se spunea că în tinerețe fusese acrobată și călăreață la circ, iar mai apoi urcase și cu motocicleta pe „Zidul morții", fiind una dintre cele mai frumoase femei ale timpului, acum la bătrînețe se îngrășase peste măsură de mult, sprinteneala ei de altădată rămînînd acum o simplă și anecdotică amintire. Reumatică, cu am-

bele picioare bandajate din cauza varicelor, înfofolită cu o broboadă și îmbrăcată într-un cojocel, stătea cît era ziua de mare pe un scaun înapoia tejghelei, loc de unde supraveghea vînzarea, în timp ce fuma țigară de la țigară și sorbea din ceașca de cafea cu o savoare rar întîlnită. Căutînd a mai fi ce a fost, dacă nu ca temperament și vioiciune, cel puțin ca înfățișare fizică, își aplică un fard exagerat de accentuat, chiar violent, acoperindu-și ridurile cu multă pudră, cum, la fel de mult, punea ruj pe buzele conturate în formă de inimioară, fără să mai spun de genele rimelate și de sprîncenele smulse și făcute cu creionul dermatograf, într-atît de înalte, de subțiri și lungi de-i ajungeau aproape de urechi. Astfel pictată, fața ei buhăită și grasă, părea o mască de clovn ce exprima un zîmbet naiv, infantil, dar în același timp compătimitor. După ce isprăvise cu circul, din banii strînși își cumpărase o casă cu trei camere aproape de centrul orașului, dintre care închiriase două. Pentru a mai scoate un ban, deschisese apoi în piață o baracă cu roata norocului și tir sportiv pe care a abandonat-o curînd pentru o tutungerie. Renunțase și la aceasta, intrase „madamă" la un hotel și pînă la urmă s-a gîndit că cel mai nimerit lucru ar fi să-și plaseze capitalul într-o prăvălie, unde nu faci nimic și dacă ai puțină istețime, cîștigul nu se lasă mult așteptat. Așa că alături de alte magazine, pe strada principală a orașului a mai apărut unul, cam modest, cu două vitrine și cu firmă mare deasupra : „La mireasa cea frumoasă. Articole pentru nunți, botezuri, mercerie".

Cum fosta vînzătoare se măritase și plecase în alt oraș iar doamna Leontina nu se putea ridica de pe scaun să servească clientela mi-am găsit repede de lucru la ea pentru o leafă nu prea mare dar care îi convenea și mamei, că ne mai scotea din nevoi. Pentru cîte făceam în prăvălie și acasă la patroană, banii primiți erau o certă batjocură. Veneam dimineața, măturam, ștergeam praful, curățam zăpada de pe trotuarul din fața prăvăliei, îi cumpăram țigări și chibrituri patroanei, îi pregăteam cafeaua, după care într-un timp cît mai scurt, trebuia să mă duc acasă, să-i fac patul, să spăl vasele să dau mîncare la cele opt pisici ce miorlăiau prin toate ungherele, să dau și aici cu mătura și să mă întorc cît mai repede la prăvălie, întrucît începea să vină clientela și nu avea cine să o servească. Treceam, deci, înapoia tejghelei și vindeam nasturi, jartie-

re, ace de siguranță, jurubițe de ață colorată, goblenuri, jachețele din pînză ieftină pentru nou-născuți, botoșei, lumînări pentru botez, voaluri și ghirlande pentru mirese, beteală, flori artificiale și cîte și mai cîte. Cumpărătorii erau mai mult cei de pe la țară, oameni simpli, necăjiți, opreau carul cu boi în fața prăvăliei, lîngă trotuar, intrau și stăteau multă vreme în chibzuință, nehotărîți dacă să ia una, să ia alta, priveau marfa, o mai cercetau și în lumina ușii, stînd cu ea în prag, s-o vadă mai bine, întorcînd-o cînd pe-o parte, cînd pe alta...

— Hai, închideți ușa, e frig și lemnele e scumpe! le striga de la tejghea doamna Leontina, pufăind des din țigară, cu fața încruntată sub masca de farduri. E marfă bună, ce-o mai bibiliți atîta?

La prînz mă duceam la un birt, în apropiere de unde, în două crăticioare, îi aduceam mîncare, iar într-o sticlă un sfert de țuică tare, de tescovină și cîteva roșcove să le arunce în ea. După ce mînca, obloanele fiind trase, mă punea să-i desfac bandajele de la picioare și să-i ung pulpele cu o unsoare rău mirositoare, de-mi venea greață, numai cînd deschideam capacul cutiei.

— S-au mai desumflat, puicuță, mă întreba adesea privindu-le. Ei, asta-i viața circului... Trapez, balans pe sîrmă, acrobație pe frînghie... Apoi, echilibru pe motocicletă în mers, pe zidul ăla! Glorie, bani și... nimic! Eh, timpuri...

Ofta, schimonosindu-și fața, își ștergea cîte o lacrimă ce lăsa dîre lucii pe stratul de pudră, lua sticla, o privea în zare să vadă dacă mai e vreun strop de băutură în ea, după care mi-o punea în brațe și mă îndemna, aproape zorit:

— Dă fuga, puicuțo, dă fuga mamă și mai ia un sfert. Dacă n-are roșcove, să puie niscavai piper sau chiar ardei iute. Să trăznească fir-ar al dracului cu apa lui chioară, că toți e hoți fură pînă și tăria țuicii! Asta-i băutură?

Seara, mă întorceam acasă frîntă de oboseală, dar mai găseam timp să învăț, vroiam să mă țin de carte, să-mi iau examenele în vară cu gîndul ca, în toamnă, să mă înscriu la zi să fiu iarăși alături de colegele mele. Vedeam eu ce am să fac pentru a o ajuta pe mama; îmi găseam poate undeva serviciu numai după-amiaza, pentru că la doamna Leontina trebuia să lucreze toată ziua. De altfel, chiar în vara aceea, după ce am promovat în clasa a șasea de liceu,

am şi plecat de la ea, într-un mod cu totul neaşteptat pentru mine.

Venise într-o zi Mioara, sora mea cea mai mare acum, după pierderea celorlalte două, vînzătoare la o cofetărie în centrul oraşului, şi-mi spusese că ar vrea să se fotografieze cu voal şi coroniţă de mireasă, pentru că a mai văzut şi alte fete făcînd la fel şi ar avea şi ea plăcerea asta. Dar să nu audă mama, ea este credincioasă şi ştie de pe la bătrîne că nu e bine s-o iei înaintea timpului, întrucît îl superi pe Dumnezeu şi te cheamă la judecată, chiar dacă după aceea eşti cu adevărat mireasă.

— Hai, lasă tu, chiar aşa? m-am mirat eu, uimită de cele ce auzeam.

— Chiar! m-a asigurat Mioara. Aşa că să nu-i spui mamei!

— Bine, nu-i spun, dar cum să fac?

— Uite cum, m-a luat Mioara de o parte să-mi explice planul ei. Plec de la cofetărie pentru un ceas, am vorbit în chestia asta cu patronul, vin la tine, intru prin spate în curticică în aşa fel să nu mă vadă grăsana şi-mi dai din magazie o cutie cu tot ce-i în ea. Dar vezi, alege şi tu mai din vreme un voal şi-o coroniţă frumoase. Încolo, eu am o rochiţă albă, o ştii, şi merge...

— Bine, am acceptat eu, puţin satisfăcută că-i pot fi de ajutor surorii mele. Îmi spui cînd vii şi pînă atunci am să-ţi pregătesc totul. Dar să nu te vadă careva, pe acolo, prin dosul prăvăliei...

— N-ai grijă!

Aşa am şi făcut. A venit Mioara la vitrina prăvăliei, chipurile că se uită la cele expuse, eu am zărit-o, i-am făcut un semn şi în zece minute ea alerga cu cutia în braţe către cel mai mare atelier fotografic al oraşului, bucuroasă că are să-şi împlinească dorinţa. După vreo oră, timp în care am aşteptat-o cu sufletul la gură, îngrijorată ca nu cumva patroana să observe lipsa cutiei, am zărit-o în sfîrşit din nou în faţa vitrinei şi m-am liniştit. M-am dus în odaia din spate, de aci în curte, mi-a dat cutia bine învelită într-un ziar şi a fugit înapoi la cofetărie. Liniştea mea însă, a ţinut nu mai mult de o jumătate de oră. Pentru că, la scurt timp după plecarea soră-mi, a venit un băiat în prăvălie; văzîndu-mă ocupată cu servirea unor clienţi, s-a

adresat domnei Leontina ce stătea la tejghea cam plictisită și fuma trăgînd alene dintr-o țigară.

— Dumneavoastră sînteți doamna Leontina?

— Eu cavalerule, în persoană, a zis patroana privind cu stăruință pachetul din mîna băiatului. Ce dorești, spune...

Intinzîndu-i pachetul, băiatul i-a relatat că l-a trimis stăpînul său, domnul Costache, cel cu atelierul foto de lîngă cinematograf...

— Și care-i treaba?

— A venit o fată care și-a făcut cîteva poze îmbrăcată ca mireasă, cu lucruri luate de la dumneavoastră și în grabă a uitat o coroniță. Domnul Costache zice că v-o trimite, pentru că n-are ce face cu ea...

— Ce vorbești! O fată a luat îmbrăcăminte de mireasă de la mine, în dimineața asta? s-a mirat patroana, tot trăgînd din țigară. Tu știi ceva de chestia asta, puicuțo? mi s-a adresat apoi mie. Că n-am mai vîndut obecte de ceremonii de săptămîna trecută...

Eu, care trăsesem cu urechea la întreaga discuție, eram toată un sloi de gheață, de frică." Cum naiba de uitase Mioara coronița acolo! Măcar să fi verificat cutia cînd mi-a adus-o!"

— Ei, știi ceva?

— Nu, doamnă, am răspuns cu jumătate de glas. Nu știu...

— Văz că, uite, coronița e din marfa noastră, a adăogat ea, tot privind-o pe o parte și alta. Ia stai nițel.

Zicînd acestea, s-a ridicat de pe scaun, cu greutate și sprijinindu-se în baston, s-a dus în magazie, a stat cam un sfert de oră acolo, după care s-a întors cu o cutie, căreia i-a ridicat capacul, arătîndu-mi-o.

— Vezi, puicuto? a împins ea cutia către mine. Coronița adusă de băiat, seamănă ca model cu floarea mirelui. Iar coronița, nu-i! Ei, ce zici?

— Păi, ce să zic? am ridicat eu din umeri.

— Cum devine chestia? a stăruit ea. Că n-am vîndut coroniță fără voal și floarea mirelui. E voal, e floare, coronița uite-o, a adus-o mucosu' ăsta! Apoi, cutia nu e din prăvălie, ci din magazie. În prăvălie n-am marfă din asta, adusă de la „Select" București... Ei?

— V-am spus, am bîiguit eu, nu știu nimic...

— Ei, drăcie! a exclamat, pufăind mai departe din ţigară. A mai tras un fum, apoi a strivit-o cu unghia în scrumiera de tuci de pe tejghea. Avea chipul încruntat şi masca de fard ce-i acoperea obrajii părea pătată, grotescă, învăluită în umbre.

— Cînd zici că s-a pozat, măi băiete? l-a întrebat pe ucenicul fotografului. Cînd?

— Acum un ceas, cam aşa ceva...

— Şi cine-i persoana?

— Nu ştiu...

— Uite, roagă-l tu pe domnul Costache al tău să-mi trimită fotografia persoanei. Dac-o văz, poate îmi amintesc, o fi luat marfa de la noi. Hai, trap!

Băiatul a zbughit-o pe uşă, l-am văzut cum ţopăie în alergarea lui pe trotuarul de vizavi, iar eu am rămas cu ochii spre stradă, înfricoşată pentru cele ce aveau să se întîmple. Aş fi vrut în clipele acelea, să intru undeva în podea sau să ies în stradă, să dispar, să nu mai fiu acolo pentru că, sinceră să fiu, eram vinovată, fapt lesne de constatat şi nu aveam ce justificări să aduc gestului meu. Îmi era şi ciudă pe Mioara că îi spusese fotografului de unde luase cu împrumut podoabele acelea... Ce nevoie avea să ştie el de unde le are? Poate a făcut-o numai să-l grăbească, explicîndu-i că trebuie să le ducă repede înapoi, motiv pentru a fi şi ea la timp la cofetărie... Tot ce se poate. În acest caz, mă gîndeam, bine ar fi să nu-i fi reuşit pozele, să nu fi ieşit nimic pe clişeul acela, aşa încît patroana să n-o poată recunoaşte. Pentru că, trebuie să adaug, atît ea cît şi celelalte surori veniseră de cîteva ori pe la mine, şi patroana le remarcase că sînt frumuşele, drăguţe, schimbînd şi cîteva cuvinte cu fiecare în parte.

Spre ghinionul meu, băiatul s-a întors repede, aducînd pe palmă o poză încă udă, pe care a pus-o pe tejghea în faţa patroanei. A rămas apoi deoparte, stingher şi respectuos, privind-o pe bătrînă cum îşi scoate dintr-o poşetă scorojită ochelarii, îi potriveşte pe nas, după care ia în mînă fotografia, aplecînd-o mai într-o parte să bată lumina vitrinelor pe ea.

— Ei, dar asta-i soră-ta, cofetăreasa! a exclamat doamna Leontina şi mi-a făcut semn să mă apropii, arătîndu-mi fotografia. Chiar ea! Ce zici, puicuţo? Cum devine cazul? Că dovleacu' ăsta al meu — şi s-a bătut cu degetul pe

frunte — nu pricepe nimic! Ei? Este sau nu este sora-ta? Şi [illegible] este...

Da, era Mioara, îi stătea bine cu coroniţa aceea pe cap, zîmbea cu ochii ei frumoşi, plini de lumină, o privire zglobie, sprinţară, chiar nonşalantă.

— Chestiunea e limpede! a concluzionat patroana. I-ai dat tot dichisu' să-şi facă damblaua. Că aşa e fetele astea de mahala, se pozează ba marinar, ba plotoner, ba dracu' mai ştiu cum! Dar ce crezi tu fetiţo, că aici la mine e gardiropă de artişti, hai? m-a luat la rost, abia stăpînindu-şi mînia. Se bagă cine vrea în prăvălia mea? Eu te ţin ca pe-un suflet sărac, că mi-a fost milă de maică-ta cînd a venit la mine, că m-a rugat şi iar m-a rugat ca pe-un Dumnezeu, şi tu colo, hoaţa, îmi scoţi marfa din prăvălie, să mă laşi în sapă de lemn! De unde ştiu eu, poate nu toate miresele astea din vitrina fotografului sînt naturale, or fi şi din astea, făcute aşa, de pamplezir, cu lucruri de la mine! Ai închiriat pe bani? Spune, fă, pe bani?

— Nu, doamnă, am murmurat plîngînd, cu privirea plecată. Este pentru prima oară cînd am făcut acest lucru. Pentru sora mea m-a rugat, v-o jur că nu s-a mai întîmplat şi vă rog să mă iertaţi...

— Să te iert? a înălţat ea sprîncenele subţiri, abia creionate, stăpînită şi mai mult de supărare. Să pleci, să nu te mai văz în prăvălia mea! Şi să nu-mi ceri leafă, că nu-ţi dau nimic! Ajunge cît m-ai furat!

Am plecat chiar în clipa aceea. Am ieşit în stradă cu ochii în lacrimi. Treceam pe lîngă lume, nu vedeam pe nimeni, nu auzeam un glas, o vorbă, pluteam ca într-o ceaţă a cărei suflare rece mă înăbuşea şi-mi tăia răsuflarea.

Seara, acasă, i-am mărturisit mamei totul. Evident, m-a certat, spunîndu-mi că n-am făcut bine ce am făcut: azi, un serviciu se găseşte foarte greu, în oraş totul se scumpeşte, cresc preţurile, cresc şi salariile, dar nu în măsura necesară ca omul nevoiaş să se ajungă şi cîte şi mai cîte. Iar în situaţia asta, o leafă în plus în casă, cît de mică era bine venită. Şi acum? În sfîrşit, văzîndu-mă distrusă, cu ochii plînşi, a zis că destul sîntem amărîţi şi năpăstuiţi de soartă, nu e bine ca singuri, de-acum să ne mai sîngerăm şi noi inimile. Să-mi văd de carte, de învăţătură, eram singura din familie care urmam liceul, poate că mă va ajuta norocul şi voi avea alt rost în viaţă, datorită şcolii. Va mun-

ci dînsa mai departe, împreună cu celelalte surori, numai să mă vadă pe mine aranjată în vreun fel, poate funcționară, ori învățătoare, orice, numai să-mi chibzuiesc viața, altfel de cum a apucat-o ea.

În timpul cît am urmat ultimii ani ai liceului, frecventînd de-acum cursurile la zi, am avut norocul să fiu iar în atenția domnului Sergiu Panaite, profesorul nostru de desen, cu care, mai înainte, în echipe de elevi și eleve, formate de dînsul, dintre cei cu înclinații spre pictură, umblam vara prin sate și reconstituiam picturile în biserici. De astă dată m-a invitat să vin într-o după-amiază la atelierul pe care-l avea la locuința sa, să-i văd lucrările și, dacă doresc, cu totul gratuit are să-mi dea lecții suplimentare de pictură, întrucît a văzut că am talent, am mînă sigură și ochiul format, posed, cum s-ar spune, simțul îmbinării culorilor și ar fi păcat să nu-mi cultiv arta penelului, îndeletnicire frumoasă și de mare perspectivă. Dar, mai ales, foarte potrivită pentru o femeie...

— Ce zici, mamă, să mă duc? am întrebat-o într-o seară cînd s-a întors de la fabrică, după ce i-am povestit despre toate cîte le discutasem cu domnul Panaite.

— Du-te, fata mea, m-a îndemnat ea. Dar poți, oare, să trăiești din meseria asta, dac-ar fi să ajungi vreodată pictoriță? Că am înțeles, după toate cîte mi-ai spus că vrei să-ți faci o meserie, nu?

— Da...

— Ori mă uit la ăia prin piață, cei ce vînd icoane și fel de fel de tablouri, deh, nu prea arată pricopsiți ca unii care ar avea o meserie de nădejde...

— Mamă, domnul profesor spune că voi urma o școală înaltă la București, de unde pot ieși profesoară, adică să am o catedră la o școală, ca dumnealui...

— Cînd asta?

— După ce am să termin liceul. Dînsul mă va ajuta... M-a asigurat de treaba asta. Spune că am talent și că voi reuși. Numai să iau de pe acum lecții cu dumnealui...

— Bine, cum crezi tu!

Domnul Sergiu Panaite era un om înalt, robust și, cu toate că se afla în preajma pensionării, arăta încă destul de puternic și viguros. Avea o față prelungă, osoasă, cu pielea uscată ca un pergament și frunte înaltă, ridată, peste care cădeau pletele părului cînepiu, pleșuv, dîndu-i un as-

pect leonian. În ciuda faptului că avea ochii de culoarea oțelului, privirea îi era blîndă, prietenoasă, transmițîndu-ți un soi de liniște și binecuvîntare, de încredere și încurajare, atît de necesare unei ființe ce vrea să-și realizeze un ideal în viață. Se purta îmbrăcat sport — moda unor ani îndepărtați cu pantaloni golf și o haină largă din stofă cadrilată, cu umerii lăsați, iar pe cap își potrivea, într-un chip cît mai ștrengăresc, un basc mare, bleumarin, tras pe-o sprînceană, după moda franțuzească a timpului. Și cum trecea pe stradă cu mersul lui liniștit, cu luleaua între dinți pufăind-o ușor, salutînd ceremonios în dreapta și-n stînga ca un ins stilat și de mare notorietate, era considerat de către toată lumea drept o celebritate a orașului, faima lui pecetluindu-se mai ales în urma numeroaselor expoziții de pictură deschise atît în oraș, în Capitala țării cît și în cîteva țări europene. Ba mai mult, se cunoștea faptul că într-o vară fusese chemat la castelul Bran și făcuse portretul arhiducesei Ileana de Habsburg, sora regelui Carol al II-lea. Cu toate acestea, profesorul nu era agreat în unele cercuri și asta se datora în primul rînd spiritului său mercantil — ca să cîștige mai mult angaja reconstituirea unor picturi în biserici, cu ajutorul mai mult neplătit al copiilor — iar în al doilea rînd pentru strădania depusă cu orice prilej de a fi considerat o personalitate artistică de prim rang. În acest sens, pe orice afiș ce-i anunța deschiderea unei noi expoziții, ca și pe cărțile sale de vizită, alături de numele scris cu litere mari, adăoga cu ostentație și cuvintele ce socotea că-l ridică deasupra tuturor artiștilor penelului „pictorul Casei regale".

În casa sa, una dintre clădirile mari din centrul orașului, mobilată în stil rustic, dar mai ales în atelierul său cu acoperiș din sticlă și draperii lungi ce filtrau lumina ferestrelor înalte, am prins gustul picturii, al adevăratei picturi pe care am început s-o consider de atunci cea dintîi delectare spirituală a vieții mele. Pe terasa largă din fața atelierului, în ceasurile de tihnă dinaintea amurgului de vară, instalate în fotolii din pai, eu și încă două colege de liceu de asemenea cu înclinații pentru pictură, stăteam neclintite sub vraja fascinantă a cuvîntului profesorului care, tolănit într-un șezlong în fața noastră, cu pipa în mînă, ne vorbea ceas după ceas despre tot ce a însemnat arta frumosului pentru civilizația omenirii, începînd de la manifes-

tările rupestre pînă la marile expoziții ale lumii ce cuprind celebrele capodopere ale artei plastice. Stiluri... Școli... Curente... Mari valori ale picturii universale... Muzee de prim rang, sinteza valorilor plastice mondiale... Astfel, încetul cu încetul, i-am cunoscut în treacăt pe marii artiști ai penelului, de la olandezul Frans Hals, aș spune, cel mai strălucit portretist al timpului sau francezului Boucher, la apreciații noștri maeștri Ressu și Steriadi pe care, ni se atrăgea atenția, aveam să-i întîlnim ca profesori la București. O privire, deci peste timp a artei culorilor, înfățișînd viața și totodată a reprezentanților ei cei mai de seamă, redată la nivelul înțelegerii noastre.

Ascultam, luam notițe peste notițe și eram fericită. Pentru că, mărturisesc, cu cît trecea timpul, cu atît aveam senzația că descopeream o lume necunoscută mie pînă atunci, o lume cu luminile și umbrele ei, cu răsăriturile ei explodînd spectacular, dar și cu apusurile-i discrete, tăcute, implacabile, o lume totuși frumoasă, bogată în idei și pasiuni, lumea unor sentimente deosebite și a unui rafinament absolut în care, vai aș fi vrut să intru, să mă contopesc cu însăși existența ei o lume mirifică, plină de farmec ce-ți poate oferi satisfacția unei împliniri, a unei deveniri, în atît de controversata condiție umană. Și cînd, după două-trei ore de audiere a unor asemenea erudite și competente prelegeri, îmi luam caietele sub braț și părăseam vila profesorului, umblînd prin parc sau pe străzi îmbătată de parfumul unor epoci sau de culoarea unor epoci de culoarea unor tablouri ce-mi stăpîneau încă multă vreme sufletul mă simțeam o altă ființă pe care o socoteam a adevărului pur, infailibilă, dar chinuită încă de întrebări și răspunsuri, inerente anilor adolescenței. Eram fericită? Da, eram fericită! Îmi priveam, de acum, viața înainte, închipuindu-mi drumul cu suișuri și coborîșuri, pe creste pline de soare, dar și prin văi învăluite în ceață, urcînd totuși spre înălțimea unui ideal către a cărui împlinire tindeam și care nu avea să mă părăsească niciodată. Credința aceasta, te asigur, mi-a dat aripi. Mi-a dat posibilitatea sperată să zbor, să mă înalț, să scrutez imensitatea cerului, oceanul luminii albe și pure, asemuindu-l unui ecran pe care mi-am închipuit că văd secvențe din filmul destinului meu. Și trebuie să spun că febra unor neliniști nu m-a ocolit; dimpotrivă, m-a stăpînit cu tenacitate și accentuală in-

sistență Dar tocmai neprevăzutul m-a îndîrjit și mi-a insuflat puterea de care aveam atîta nevoie ca să înving, să cuceresc înălțimile visate, să mă autodefinesc ca prsonalitate în lumea ce mă înconjura.

Au trecut anii liceului, am învățat destul de bine, am luat bacalaureatul și în vara aceea am lăsat șorțul de uniformă, îmbrăcînd pentru prima dată o rochiță de stambă, înflorată, cu decolteu larg și volănașe pe care mi-a făcut-o mama cadou din puținii ei bani strînși pentru zilele negre ale bătrîneții. Mergeam acum prin oraș, cu părul eliberat din bentița albă, liceeană, revărsat în voie pe umeri, în rochia mea ieftină, dar destul de frumoasă, apretată și bine călcată, în picioare cu sandale noi-nouțe, cu barete, surpriza surorilor, tot pentru evenimentul absolvirii; mă simțeam într-o totală libertate, descătușată din atmosfera aceea austeră a liceului, cu regulile ei rigide, pe care ani de zile le respectasem cu sfințenie. Mă socoteam de-acum o domnișoară în adevărul înțeles al cuvîntului, stăpînă a eu-lui meu și a tot ce se lega de ființa mea, iar semeția, ca să nu-i zic înfumurarea ce mă încerca în acele clipe, mă făcea parcă să plutesc pe bulevardul umbrit de castani al orașului. Ce mai, eram „cineva", absolventă de liceu, peste puțin timp poate studentă, aveam plăcuta senzație că toată lumea mă privește și mă admiră, felicitîndu-mă pentru acest lucru; trebuie să recunosc că mă simțeam bine și nespus de fericită în atmosfera aceea sărbătorească.

Într-o dimineață, în fața cinematografului m-am întîlnit cu Mircea Dragomirescu. Nu-l mai văzusem de pe vremea cînd purta uniforma liceului militar. Era într-o cămașă albă, pantaloni din doc și pantofi din rafie împletită, cu talpă de cauciuc. Atît fața-i, altădată viguroasă, plină de lumină, acum trasă, mult slăbită, barba nerasă de multă vreme, ca și privirea-i tulbure, rătăcită trădau elocvent un om în suferință. Mărturisesc că nici nu l-am recunoscut, într-atît de mult se schimbase, avînd aerul unui ins îmbătrînit, în ciuda anilor tineri.

— Ce faci? m-a oprit el și mi-a sărutat mîna cu aceeași eleganță și tandrețe ce i le cunoscusem cîndva. Nu te-am văzut de cîțiva ani. Cînd te-am zărit, chiar am tresărit...

I-am ocolit privirea, fără să-i răspund. În definitiv ce aveam de vorbit cu el? Putusem uita, ceea ce pentru mine,

o copilă, fusese durere și suferință? Rana sufletască pe care mi-o pricinuise era departe de a se fi vindecat. Dimpotrivă, sîngera încă...

— Ești supărată? a căutat el să mi se uite în ochi. Știu, am fost vinovat, te rog să mă ierți. Dealtfel, încă de pe atunci am intenționat să fac acest lucru, dar vacanța s-a sfîrșit foarte repede și chiar dacă m-aș fi străduit, nu mai aveam timp să te caut. Și-apoi, de unde să te iau? Nu mi-ai spus niciodată unde stai, pe ce stradă și la ce număr. Ai terminat liceul?

— Da...

— Cînd?

— Anul acesta. Am luat și bacalaureatul.

— Oho, felicitări! s-a bucurat el, nu știu dacă sincer sau din complezență. Felicitări...

— Tu? Ce faci?

— Prost! a răspuns abătut și a dat a lehamite din mînă. Am ieșit ofițer de cavalerie și am fost repartizat în București, la garda regală. Am dus-o bine, îți dai seama, pînă astă iarnă cînd a plecat regele, cu întreaga suită. Imediat am fost pus pe... „liber". Cred că înțelegi motivele, originea, funcția, tata cu avere, fost președinte al organizației locale a partidului național-țărănesc...

— Dînsul ce face?

— Este arestat. Mama se află în spital, are o dereglare a sistemului nervos. Cred că nu mai iese de acolo. Iar casa, cred că ai văzut.

— Nu știu, că nu mai trec pe strada aceea...

— Au instalat în ea o policlinică...

— Și tu?

— După ce am fost dat afară din armată, m-am întors aici în oraș. Lucrez la un atelier de reparat aparate de radio, n-am găsit altceva pentru că nu am o calificare în nici un domeniu. Nu m-au primit nici ca funcționar, mă rog, un neînsemnat scriptolog acolo, nu sînt posturi și apoi toți mă-ntreabă cu ce m-am ocupat înainte. Treaba asta, cu radio-ul, am învățat-o prin liceu o pasiune a mea și uite că mi-a prins bine...

Vorbea cu glasul scăzut, trist, învăluit în umbra unei dureri, nu mai avea mîndria de altădată; cu toate astea încă nu-i pierise orgoliul și îl afișa ca un blazon de care nu vroia să se despartă în nici un chip.

— Mergi undeva, la vreo facultate ? m-a întrebat.
Da... aş dori, dar să vedem...

— Ce vrei să urmezi ?

— Pictura.

— Pictura ? s-a mirat el, privindu-mă cu mult interes. Adică artele plastice...

— Da, artele plastice...

— Ei, dar la asta nu mă aşteptam. Ai talent ?

— Am ceva...

— Îţi doresc succes. Dealtfel, chiar dacă n-ai avea, sînt sigur că ai să reuşeşti. Acum e vremea celor de condiţia ta. A mea însă...

— Greşeşti ! i-am replicat cu vehemenţă, puţin revoltată pentru evidenta jignire ce mă deranja profund. Am să reuşesc numai dacă am talent, şi nu datorită unor alte împrejurări. Şi să ştii că nu mă acopăr de privilegii, pentru că, de fapt, ele nici nu există. Iar în artă, cred că-ţi dai seama, dacă nu ai talent, nu faci nimic cu aceste privilegii. Pe primul plan este talentul ! Poţi concepe un muzician fără ureche muzicală ?

— Oho ! a zîmbit el. Am văzut destui. Cu atît mai mult astăzi, cînd pentru promovarea noilor artişti, ca în orice domeniu, de altfel, se trece peste orice fărîmă de echitate, de competenţă, de valoare. Scopul scuză mijloacele, draga mea şi cred că eşti de acord cu mine în afirmaţia asta. Uite, ca să te conving de adevăr, ştii cine e primar de cîteva zile ?

— Nu !

— Unul Cristescu, cazangiu pe la atelierele gării. Ei, ce zici ?

— El este ?

— El... Îl cunoşti ?

— Nu... nu... am negat eu, nu vroiam să ştie, dar era naşul meu, cel la care mă trimitea tata noaptea tîrziu cu pachetele acelea, omul care mă salvase de la conac şi mă adusese în oraş cu maşina. Deci era primar... Să fie oare, adevărat ? m-am întrebat bucuroasă pentru rostul acestui om, atît de cumsecade şi de binevoitor. Şi m-am gîndit să-i şi dau de veste mamei...

— Aşadar, unde-i valoarea competenţa ? a urmat Mircea, tot mai aprins. Omul abia ştie să se iscălească, dar asta n-are importanţă din moment ce este promovat de regimul politic...

— Totuși, am căutat eu să salvez cît de cît reputația nașului meu, am auzit că e un om capabil...

— Tot ce se poate, a fost de acord Mircea, dar asta în meseria lui, aia de cazangiu sau lăcătuș, nu știu ce este la ateliere, nu pentru aceea de primar...

— Dar pentru primar urmezi o școală anume? nu m-am lăsat eu. Sau vreo facultate, ceva?

Mircea n-a răspuns. Mă privea numai zîmbind ironic, compătimindu-mă poate pentru ignoranța mea, pentru neștiința mea de a cunoaște hățișurile politice ale vremii, nu, nu dorea să intre într-o dispută inegală cu mine, părea să spună zîmbetul acela al lui, superior și arogant, dispută care m-ar fi dezavantajat după părerea lui și acest fapt l-ar fi făcut nepoliticos...

— Dacă nu plec, a căutat el așadar să schimbe discuția, aș dori foarte mult să-ți văd prima expoziție de pictură. M-aș bucura pentru succesul tău...

— Unde pleci?

— Eh, a oftat el, privind cerul, oriunde în lumea largă, numai aici nu vreau să rămîn. Nu mă mai împac cu noile rînduieli. Am făcut cerere pentru pașaport. N-o să mi se aprobe, știu bine, dar fac pe dracu-n patru și tot am să ajung la unchiul meu în Elveția! La fratele tatei... Are un hotel cu restaurant la Geneva...

— Vrei să fugi peste graniță?

— De ce nu? Ce altă posibilitate am?

— Riști, domnule!

— Și riscul face parte din viață a zis el întinzîndu-mi mîna, semn că vrea să plece. Ei, la revedere. Sper să ne mai vedem...

— Și eu... sper.

I-am întors spatele și am intrat în holul cinematografului să văd programul filmelor din săptămîna aceea. Priveam afișele, fotografiile-reclamă lumea roia în jurul meu, comenta, se amuza dar mie nu-mi era aminte de nimic. Gîndul îmi zbura tot la Mircea, nu la cel de acum, ci la cel de odinioară, la tînărul înalt, frumos și distins, în uniforma bleumarin a liceului militar prima mea dragoste, dar și prima mea deziluzie. Dar, oare, am știut eu vreodată ce este adevărata dragoste? Ce însemnează acest sentiment sublim și înălțător ca nimic pe lumea asta? În anii aceia cînd fiind numai o copilă, lăsam ochii în jos la cinema vă-

zînd pe pînză cum se sărută doi îndrăgostiţi... Cred, totuşi că l-am iubit. Instinctual şi firesc. L-am divinizat... Atunci diminețile cînd îl aşteptam în frigul străzii, cînd privirea şi zîmbetul lui seducător au făcut să-mi încolţească în inimă primul germene al dragostei...

Atunci, dimineţile...

Cum a trecut timpul! Şi cum scurgerea lui a căutat să lase în urmă unele amintiri, să le învăluie în ceaţa uitării!

Şi totuşi, atunci, dimineţile...

9

In clipele acestea de adîncă durere pentru mine, pot spune cu mîna pe inimă că sentinţa destinului meu, acest destin al cărui sfîrşit se anunţă destul de tragic, mi-a fost semnată în clipa cînd am părăsit micul oraş al copilăriei mele şi am plecat la Bucureşti să urmez cursurile Şcolii de „Belle-Arte". Dar, mai exact, în clipa cînd l-am cunoscut pe Alin Costiniu, pictor şi critic de artă „en-vogue", omul ce avea, cu sau fără voia lui, să mă aducă în situaţia, de a fi aici, acum, vinovată pentru cele ce am făcut...

Îmi amintesc cu claritatea pe care ţi-o oferă tot ce a fost frumos în viaţă, dimineaţa aceea cînd am alergat la profesorul Sergiu Panaite, la vila sa, cu biletul de tren în poşetă, să-mi iau rămas bun şi să-i mulţumesc pentru tot ceea ce făcuse pentru ca eu să pornesc către împlinirea unui ideal. Era pe terasă, la umbra viţei de vie, stătea într-un fotoliu din pai, cu pipa în gură şi citea un ziar. Auzind poarta a înălţat privirea, zîmbindu-mi prin lentilele ochelarilor, s-a ridicat, era în halatul de lucru şi mi-a ieşit în întîmpinare, lăsînd gazeta pe măsuţă, lîngă ceaşca de cafea.

— Ei, ei, pe cine văd! a zis el întinzîndu-mi mîna şi ajutîndu-mă să urc treptele terasei. Îmi pare bine că ai venit. Gata de zbor? m-a prins el protector de după umeri şi m-a poftit să iau loc în fotoliul în care stătusem în atîtea după-amieze ascultîndu-i prelegerile. Aşază-te...

— Mă cam grăbesc, domnule profesor. Am atîtea pe cap!

— Trebuie să stai cîteva clipe, a insistat el amabil și a tras măsuța în dreptul meu. Dorești o cafea?

— Vai, nu, nu folosesc...

— Ai să folosești, te asigur, mi-a zis el zîmbind, în timp ce-și trecea mereu palma peste părul căzut în plete, netezindu-l. Vor veni zile de încordare, de suprasolicitare, cînd sistemul nervos îți va da serios de furcă. Și atunci, o cafea va fi ca o doctorie...

— Vă mulțumesc, domnule profesor...

M-a întrebat apoi cum m-am pregătit de drum, ce cărți mi-am luat, mi-a dat cîteva sfaturi referitoare la dificultatea examenului, la anul preparator, la lucrul în atelier, ca și la studierea cursurilor, după care s-a ridicat, spunîndu-mi că se duce să-mi aducă o recomandare către cineva de la București, care, la îndemnul lui mă va ajuta îndeaproape să-mi văd visul împlinit. A plecat deci, tîrșindu-și papucii din piele pe cimentul terasei, cu halatul fluturînd și s-a întors în cîteva clipe, avînd în mînă un plic, pe care mi l-a întins, apunînd :

— Cum ajungi în București... dar stai, ai mai fost vreodată în Capitală?

— Niciodată, domnule profesor. Și poate o să rîdeți, dar nu am călătorit nici cu trenul. Drumul ăsta pentru mine este o premieră. Știu, e jenant, dar nu am avut posibilitatea...

— De ce jenant? s-a mirat el, așezîndu-se pe fotoliu și pufăind din pipa aprinsă. Sînt unii oameni care din principiu, de pildă, nu se urcă într-un lift...

— Nici liftul nu știu cum arată! am spus rîzînd și mi-am îngropat fața în palme de rușine. Pe cuvînt...

— Te cred, în definitiv, unde să vezi așa ceva în orașul nostru? Lasă că în București te vei moderniza cu totul. Deci, a reluat el, cum ajungi în București, iei din apropiere tramvaiul, care merge afară, la șosea și te duci la adresa asta de pe plic. Întrebi de domnul Alin Costiniu...

— Dumnealui îi este adresată scrisoarea?

— Da, lui Costiniu. Mi-a fost pre vremuri elev, este originar de aici, din oraș, cam zburdalnic, dar clocotea de talent, așa ca dumneata. A ajuns un pictor de vază, face și critică, este bine văzut în cercurile de artă. La început ne-am cam certat, îmi cam lua în derîdere sfaturile dar, pînă la urmă, ne-am împăcat și am rămas buni prieteni. Ce poate fi

mai nobil decît prietenia dintre un profesor și discipolul său? Două dintre cele trei expoziții avute în străinătate, mi-au fost prezentate de el, la deschidere și în respectivele cataloage. Este, cum să-ți spun, un om de notorietate, influent, are relații în lumea de artă din țară și din străinătate, cu un cuvînt este un tip care a știut să se impună, bineînțeles prin talentul său, prin posibilitățile sale. Cînd și cînd scrie despre mine în cîte o revistă, l-am ascultat și la radio, și-ți spun sincer îmi face mare plăcere, cum tot așa de mare plăcere îmi face cînd, venind în oraș, nu uită să treacă pe la mine, să-mi vadă ultimele lucrări. Așa, după cum sper, a urmat profesorul zîmbind, că n-ai să mă uiți nici dumneata...

— Vai, se poate?! am protestat eu, roșind puțin. Pot spune că dumneavoastră vă datorez totul și niciodată, v-o jur, n-am să găsesc modalitățile cele mai potrivite ca să-mi arăt recunoștința pentru ajutorul pe care mi l-ați dat...

— Cele două colege ale dumitale văd că au renunțat, nu?

— Da, una va da la medicină, iar cealaltă, Stela, din cîte am auzit, la matematici...

— Bine, a zis profesorul ridicîndu-se și întinzîndu-mi mîna, nu vreau să te mai rețin, mai ales că, după cum m-ai prevenit ești și în criză de timp. Îți urez, așadar, drum bun în noua dumitale viață, a noastră, a artiștilor plastici și... aștept vești. Dar numai vești bune!

Zîmbind, m-a luat de mînă, m-a apropiat și m-a sărutat ușor pe frunte. Mărturisesc, eram de-a dreptul emoționată! Am vrut să spun ceva, dar mi-am dat seama că îmi pierise graiul. Lacrimi îmi jucau în colțul pleoapelor. Aceeași emoție o citeam și pe chipul lui, parcă dăltuit în piatră. Am scos de îndată batista, am dus-o la ochi, am încercat totuși să îngîn ceva...

— Lasă, lasă... m-a condus el spre treptele terasei. Te înțeleg. Ești plină de sensibilitate și ăsta-i un lucru foarte bun. Cum am putea fi artiști, dacă nu ne-ar caracteriza această blestemată acuitate a simțurilor? Ei, încă o dată drum bun! Să ne vedem cu bine! Și succes!

Am plecat năvalnic, gata să mă împiedic, am alergat către poartă și de acolo am privit înapoi, înălțînd mîna de bun rămas. Profesorul rămăsese lîngă balustrada terasei, înalt, solitar, cu părul lui cînepiu înfoiat ca o coamă de leu,

cu mîinile în buzunarele halatului și mă privea — sau n-am văzut bine? — cu un zîmbet trist în colțul buzelor. Îmi urase drum bun. Ori poate ceva îi spunea că drumul acesta mă va duce către pierzanie? Nu știu, dar dacă în clipa aceea am avut o presimțire, ea n-a fost departe de adevăr. De adevărul crud pe care-l trăiesc acum...

La gară m-a condus mama și, bineînțeles, toate surorile, împreună cu Traian care, cu un deget în gură, privea fascinat și totodată speriat coloșii de oțel ai locomotivelor ce șuierau sinistru, învăluite în aburii cazanelor. Am plîns toate, ne-am îmbrățișat într-un colț retras al peronului, departe de lume, iar mama, suspinînd, cu ochii în lacrimi, a ținut să adauge, ștergîndu-și obrajii cu o batistă.

— Ei, dac-ar fi trăit și tat-tu să te vadă cum pleci la învățătură înaltă, ce s-ar mai fi bucurat! Și Cornelia... Și Victorița... Dar zac cu toții sub pămînt, că așa le-a fost scris...

— Lasă, mamă, am căutat s-o liniștesc, îmbrățișînd-o. Nu-ți mai îndurera sufletul. Ai slăbit mult de tot în ultima vreme. Să ai grijă de dumneata...

— Mai bine să ai grijă tu de tine, pe-acolo, ești singură printre străini, m-a povățuit ea, tot umblînd cu batista pe la ochi. Vezi unde stai, ce mănînci, cum te îmbraci... Scrie-ne și ți-om mai trimite bani și eu și fetele astea, nu mulți, din ce avem, dar îți trimitem. Muncim și n-or să ne lipsească...

— Bine, vă mulțumesc!

Am ajuns spre seară în Gara de Nord. M-am interesat de unde pot lua tramvaiul pentru Arcul de Triumf, am aflat că de fapt este un troleibuz, așa că încă nu se întunecase cînd am deschis poarta vilei în care, la parter, locuia Alin Costiniu, destinatarul scrisorii din poșetă. Cu mica mea valijoară de carton în mînă, aceeași cu care plecasem cu ani în urmă de la conac, am pășit pe dalele de piatră în curtea încărcată de verdeață, către treptele ce duceau spre o verandă închisă cu sticlă. Pe o alee lăturalnică, am zărit o mașină decapotabilă, tip sport, oprită în fața ușilor deschise ale unui garaj. De undeva, dintr-o cameră, se auzea o muzică infernală, glasuri de bărbați și femei, apoi rîsete și clinchet de pahare, ca sunetul unor clopoței de argint. Am privit vila. Îmbrăcată în verdele viței sălbatice, la etaj erau cîteva ferestre deschise, cu perdelele de mătase fluturînde,

nu am văzut nici un chip de om în toată curtea aceea pustie nu aveam pe cine întreba dacă nimerisem bine sau nu; m-am îndreptat, așadar, către treptele de piatră albă, le-am urcat și, citind cartea de vizită prinsă deasupra butonului soneriei, m-am liniștit. Intr-adevăr, mă aflam la adresa căutată, cartonașul alb de sub celuloid, dîndu-mi această certitudine: „Alin R. Costiniu — critic de artă".

Am apăsat lung butonul soneriei. Cu emoție și inima bătînd nebunește, să-mi sară din piept. Strîngînd convulsionat mînerul de tablă al geamantănașului meu cam jerpelit și inestetic. Cu răsuflarea tăiată de prelungita așteptare...

Dar ușa s-a deschis și în fața mea a apărut un bărbat înalt, bine făcut, brunet, cu ochi mongolici, de-un galben șters, cu părul ușor ondulat spre spate. Purta cu eleganță un sacou alb, cămașă albă scrobită, cravată roșie și un pantalon gri de-o croială impecabilă. Parfumul ce-l răspîndea demonstra gust și subtil rafinament bărbătesc.

— Ce dorești dumneata? a întrebat el superior, trăgînd alene din țigara ce-o ținea între degetele fine și privindu-mă scrutător. Pe cine cauți?

— Pe domnul Alin Costiniu, am îngînat complet fîstîcită și i-am întins plicul, cu mîna tremurîndă. Vin din partea domnului profesor Sergiu Panaite...

— A, de la papa Serge? s-a luminat deodată la față și trăgînd fugar cu ochiul la valijoara mea, a desfăcut precipitat plicul. Ia să vedem ce dorește scumpul nostru mentor?

Cu o grabă deloc reținută, a parcurs foarte repede cele două file mari acoperite cu scrisul mărunt și ordonat al profesorului. Și în timp ce citea, vedeam pe fața lui o încîntare afișată fără rezerve. Apoi a băgat plicul în buzunarul hainei, împăturind hîrtia, m-a măsurat zîmbind de sus pînă jos și deschizîndu-mi ușa, îndemnîndu-mă totodată să trec pragul, a zis cu amabilitate:

— Domnișoară, eu sînt Alin Costiniu. Haide înăuntru să vedem ce-i de făcut. Dar pînă una, alta trebuie să-ți spun că am niște musafiri. Vin de la vernisajul unei expoziții și o colegă, căreia i-am prezentat opera la nespectivul salon, a ținut cu tot dinadinsul ca sărbătoarea succesului să aibă loc la mine. Am mai mult spațiu apoi atmosfera cartierului, mă rog... Dar haide, intră odată, ești timidă?

— Nu...

— Atunci? Poftește... Ai să cunoști o parte din lumea artelor și n-are să fie rău de loc. Dimpotrivă. Îți dai seama că nu mă pot ocupa acum de dumneata, mai ales că papa Serge mă roagă să-ți aranjez și o găzduire. Drept să-ți spun, scrisoarea distinsului meu profesor, ca și prezența dumitale m-au cam luat pe nepregătite, dar... în sfîrșit, nimic nu e de nerezolvat pe lumea asta. După ce pleacă musafirii, vom sta de vorbă. Pe aici, te rog...

Am trecut pe sub arcada unor trepte de lemn afumat ce duceau undeva la etaj, el a luat-o înainte dînd la o parte o draperie din pluș roșu, am intrat într-o cameră-birou, încărcată de cărți, tablouri, statuete din porțelan și bronz, cu fel de fel de eșarfe agățate pe unde se nimerea, eșarfe ce reprezentau picturi orientale și m-a rugat să-mi las valiza pe unul dintre fotoliile din piele, așezat sub un imens lampadar cu abajurul din mătase portocalie.

Te rog să te simți ca la dumneata acasă, aranjează-te puțin, uite colo o oglindă, poți merge și la baie să te speli puțin, vii doar de pe drum, normal, nu? Peste cîteva minute vin să te iau și am să te prezint invitaților mei. Da?

— Da... am răspuns eu moale, aproape pierdută.

A plecat tot grăbit, aranjîndu-și din mers haina, părul, cravata, iar eu am rămas singură în camera aceea, de-a dreptul buimacă, fără să-mi pot reveni din amețeala ce mă cuprinsese, rătăcind cu privirea în toate părțile, speriată și neliniștită, cu inima strînsă și o teamă în suflet pe care nu puteam să mi-o alung în nici un chip. În încăpere mai stăruia parfumul fin al criticului de artă iar în urechi continuam să aud cuvintele lui, amabile ce-i drept, dar cît de departe de lumea din care coborîsem, ca dintr-un nor: „Să te simți ca la dumneata acasă". Oare, dac-ar fi știut el cum arată odaia în care am crescut și am învățat, cu ce ochi m-ar fi privit și ce sentimente l-ar fi încercat? Aici domnea luxul, bunul gust, opulența, biroul era încărcat de cărți voluminoase, de bibelouri dintre cele mai scumpe, pereți tapetați cu mătase portocalie străluceau să-ți ia ochii, cristalurile din vitrina de alături la fel, lustra cu braț de lemn și tipsie de sticlă albastră, ca și mobilierul cu incrustații în lemn, completau întregul interior ce vorbea destul de convingător despre posibilitățile materiale ale fericitului stăpîn al casei. M-am așezat în fotoliul din piele, alături de valiză, am pus capul pe ea, obosită și, dacă n-ar fi fost mu-

zica aceea ce exploda cînd şi cînd de undeva, pesemne dintr-o cameră vecină, cred că, sfîrşită de oboseală cum eram aş fi adormit şi nu m-aş fi mai trezit pînă dimineaţa. Dar minutele treceau... Şi domnul Alin Costiniu putea veni să mă ia din clipă în clipă. Unde, oare, mă duceam eu? Ce lume avea să-mi prezinte el? Şi pentru ce? Mi-am privit cu duioşie unica şi sărmana mea rochie din stambă de pe mine, cea îmbrăcată în primele zile după bacalaureat, sandalele prăfuite, una dintre ele cu bareta descusută în tren, m-am uitat în oglindă, mi-am văzut chipul palid, aproape desfigurat de emoţie şi de surmenajul drumului, părul negru răvăşit şi bănuind ce mă aşteaptă dincolo, în încăperea vecină, m-am îngrozit. Da, m-am îngrozit... Şi pentru prima dată în viaţă, atunci, acolo mi-a fost silă de mine, de înfăţişarea mea, de rostul meu, de existenţa mea. Mi-a venit deodată să plîng, să mă prăbuşesc pe covor şi să dau frîu liber lacrimilor durerii. Cu ce eram eu de vină că mă născusem în altă lume decît în aceea care-i umplea casa cu rîsetele ei domnului Alin Costiniu? Cu ce greşisem vieţii, oamenilor, societăţii?

M-am ridicat, am pus valijoara într-un colţ, cît mai ferit, să nu stea în calea nimănui şi am ieşit în curte, în aerul înmiresmat al florilor din grădină. Am găsit o bancă dosnică, lîngă nişte tufe de brădişor şi m-am aşezat. Începuse să se lase amurgul. Umbre violete, albastre, cenuşii coborau din înalt învăluind cartierul acela liniştit, în care nu se auzea decît fîşîitul prelung al pneurilor unor automobile ce treceau într-un du-te vino continuu pe asfaltul de dincolo de gardul de piatră. Încet-încet, s-a înnoptat. Prin rămurişul înalţilor platani de pe stradă au început să se aprindă becuri clipind des, ca nişte licurici, iar lumina lor abia se filtra prin frunziş, aşa încît întunericul domnea acum pretutindeni. Nu ştiu cum am adormit în mireasma trandafirilor şi a petuniilor; tîrziu de tot, am tresărit speriată, simţind cum cineva mă bate uşor pe umăr, încercînd să-mi vorbească. Brusc, am ridicat capul de pe spătarul băncii. În faţa mea, cu o lanternă în mînă, se afla el, Alin Costiniu, într-o haină pluşată, de casă, cu brandenburguri şi cămaşa albă, descheiată la piept.

— Ce-i cu dumneata? m-a întrebat, aşezîndu-se alături de mine. De ce te-ai ascuns aici? Să-ţi spun drept, iniţial am uitat să vin să te iau în salon. M-am luat cu musafirii

și, tîrziu de tot, dînd peste scrisoarea din buzunarul sacoului, mi-am amintit și am intrat în birou. Nu te-am găsit. Am crezut că ai plecat. Dar am zărit valiza. Și, cu toate astea, nu știam unde poți fi. Abia cînd au plecat cu toții, am avut răgazul necesar să te caut și să-ți dau de urmă aici, sub tufele de trandafiri. Te rog să mă scuzi...

Vorbea precipitat, alertat de situația creată, îi auzeam vag glasul prin ceața somnului, mă simțeam extenuată, sfîrșită, capul îmi era greu ca de plumb, fără să mă pot mișca...

— Hai, ridică-te, m-a invitat el, să mergem înăuntru. Ești chiar o sălbatică? Sau ce crezi despre mine? Puteai să aștepți. M-ai pus într-o situație penibilă față de invitați, cărora apucasem să le promit cunoștința cu dumneata. Și cînd colo, dumneata nicăieri!

Mă certa, într-un mod delicat, dar mă certa, intuiam lucrul acesta și-mi era rușine de nu-l puteam privi o singură clipă în ochi. Dar explicîndu-i, îmi ziceam, mă putea oare înțelege? Vroise să mă prezinte invitaților... De ce? Ca pe o curiozitate, pentru ca aceștia să cunoască modul cum arată o fetișcană naivă și poate prostuță din provincie, care îndrăznește să-și pună aripi, încercînd zborul spre consacrare în lumea lor? Ca pe un subiect de discuție sau chiar ca model pentru o viitoare operă ce s-ar fi putut foarte bine intitula, să zicem „Ostentația fecioarei" sau ceva asemănător?

— Haide, ridică-te, a insistat Alin Costiniu, cu un glas blînd prietenos, luîndu-mă galant de braț. E noapte de-a binelea, ai să răcești, se poate? Vino să vedem ce avem de făcut, se apropie data examenului și vreau în primul rînd, să-i servesc pe papa Serge...

L-am urmat pe cărarea acoperită cu pietriș mărunt, dintre rondurile cu flori și am intrat în casă. În camera-birou, lumina discretă a lampadarului cădea pe o măsuță, așezată lateral între două scaune tapisate în piele, pe a cărei tăblie era întinsă o pînză albă din in, frumos brodată în nuanțe de albastru și galben. Pe măsuță două pahare din cristal, cu picior înalt alături de altele mai mici, farfurii, tacîmuri de argint, șervețele din olandă bine apretate, o scrumieră, iar mai spre margine o salatieră în suport nichelat. Totul fusese aranjat în lipsa mea, de bună seamă, eram convinsă de acest lucru, întrucît la venire nu remarcasem nici mă-

suta. nici scaunele, iar lampadarul se afla atunci lîngă fotoliul pe care-mi pusesem valiza...

— Ia loc, te rog! m-a poftit Alin Costiniu, plin de de aceeași amabilitate de la început, arătîndu-mi unul dintre scaune. Vii de la drum, trebuie să mănînci ceva, nu se poate. sîntem doar într-o casă onorabilă și un musafir abia cunoscut, cu atît mai mult cu cît vine din partea lui papa Serge, trebuie tratat cu toată atenția, nu?

Zîmbea, îi vedeam în lumina difuză șirul dinților albi, sănătoși, perfect desenați pe chipul vag conturat, măsliniu în semiobscuritatea odăii, cum la fel îi străluceau ochii, cu privirea febrilă, aprinsă, neliniștită. S-a dus lîngă birou a apăsat pe butonul unei sonerii și îndată a intrat în cameră o bătrînă menajeră, înaltă și slabă, într-un halat bleu, cu guleraș alb, ființă pe care abia o deslușeam în rama ușii ca pe o umbră.

— Da, domnu'...

— Janette, masa te rog!

— Indată, domnu'...

— Și frapiera. Unde este frapiera? s-a uitat Alin Costiniu în juru-i, căutînd din ochi, puțin enervat, găletușa din zinc cu sticle și bulgări de gheață.

— Tocmai pregăteam vinul, domn'... a vorbit calm, respectuos bătrîna menajeră fără să se clintească din pragul ușii. Vreau însă să întreb: alb sau roșu?

— Pune un Cabernet franțuzesc. Dar repede...

— Am înțeles, domnu'...

— Și icrele. Să nu uiți icrele...

— Da domnu'...

După ce a dat aceste scurte dispoziții, s-a scuzat, s-a dus într-o încăpere alăturată de unde s-a întors peste puțin timp îmbrăcat într-o haină neagră, cămașă albă și cravată argintie. S-a așezat zîmbind pe celălalt scaun în fața mea, luîndu-și o poziție cît mai dreaptă, impunătoare, și-a trecut apoi mîna peste păr, aranjîndu-l după care s-a aplecat ușor peste masă, sub lumina lampadarului întrebîndu-mă:

— Te simți bine, domnișoară?

— Da... am răspuns moale parcă nesigură cu privirea plecată ușor amețită de tot ceea ce se întîmpla cu mine în clipele acelea.

— Pînă ni se servește masa a propus el, te rog, povestește-mi cîte ceva din viața dumitale.

— Ce să vă povestesc? Nu știu...

— Uite, de pildă, de ce ți se spune Talida? Cum de porți numele ăsta?

— Nu vă place? am îndrăznit să întreb.

— Tocmai, că-mi place foarte mult, e chiar potrivit pentru o artistă a penelului. Cînd am citit scrisoarea lui papa Serge și am dat peste el, m-am întrebat firesc, nu? — de unde porți numele ăsta?

— Nici eu n-am știut multă vreme de ce mă numesc așa, am spus rezervată, timidă, în timp ce mă jucam cu furculița, răsucind-o mereu pe-o parte și alta, numai să fac ceva și să evit privirile tot mai insistente ale lui Alin Costiniu, ce simțeam că mă fixează continuu. Abia anul trecut, mama, la insistențele mele mi-a spus cum stau lucrurile...

— Ei, cum stau lucrurile? a zîmbit el, trăgîndu-și scaunul și apropiindu-se mai mult de masă, semn că e gata să mă asculte. Ia să auzim. E interesant?

— Eu știu? am înălțat din umeri, fără să las furculița din mînă. Depinde...

— Te ascult...

De astă dată a pus coatele pe masă, și-a rezemat capul în palme — era acum foarte aproape de mine, parfumul părului său bine frizat mă învăluia ca un balsam — și a rămas astfel să mă privească lung, stăruitor, vădit interesat de cele ce aveam să-i relatez...

— Am spus că sînt gata să te ascult, a revenit el. Iată-mă....

— Dacă vreți dumneavoastră...

— Evident că vreau.

Și astfel, așa cum m-am priceput, fără să-mi aleg cuvintele, căutînd să mă stăpînesc, întrucît mă încerca o emoție deosebită, i-am povestitt cele știute de la mama, care, spun sincer, la vremea lor, cele auzite și pe mine m-au impresionat profund. Fiind mult slăbită și știind cît de greu le născuse pe surorile dinaintea mea, tata a venit într-o zi acasă, bucuros și i-a spus mamei că o soră a unui cioplitor italian lucrează la spitalul orașului și că ar putea-o interna și pe ea, să nască acolo. Așa s-a și întîmplat. La maternitate, lîngă mama, într-un alt pat se afla o fetișcană de la țară, rumenă și durdulie cu ochi albaștri și un cap ca de păpușă ce spunea că rămăsese însărcinată cu un înalt func-

ţionar de la prefectură, văduv, în serviciul căruia se afla şi care îi promisese fetişcanei că dacă îi va aduce pe lume o fată sau un băiat de-o frumuseţe angelică, el, care fusese destul de supărat în viaţă, întrucît dintre cele trei soţii dinainte niciuna nu rămăsese gravidă, se va însura cu ea, după ce bineînţeles va vedea cum arată copilul la spital. Toate bune, dar lucrurile s-au întîmplat altfel decît dorise înaltul funcţionar şi, cu atît mai mult, zburdalnica lui slujnicuţă. Şi iată de ce. Noaptea, în timpul naşterii, în sala de operaţie, medicii de serviciu s-au străduit din greu să scoată copilul, dar fără vreun rezultat. Pînă la urmă au recurs la forceps, pentru că ţărăncuţa se zbătea în chinuri groaznice, greu de imaginat. În sfîrsit, fetiţa, căci o fetiţă născuse, a fost salvată, dar cu preţul unei infirmităţi evidente în regiunea capului. Văzînd care-i situaţia, plîngînd şi dîndu-se de ceasul morţii fiindcă rata căsătoria cu acel funcţionar de la prefectură, ţărăncuţa a trimis vorbă să vină de îndată taică-su un ins înstărit dintr-o comună apropiată pentru a se sfătui cu el, să vadă ce este de făcut. Omul a venit într-un suflet, pe la amiază, dar nu l-a văzut nimeni. Ore în şir a stat numai prin cabinetele medicilor ale surorilor numai în salon nu s-a arătat. În noaptea următoare, mi-a venit mie rîndul să mă nasc. Uşurată de povara sarcinii, mulţumită că totul se terminase cu bine, dar în acelaşi timp înfricoşată, ca de obicei, de blestemele tatei că născuse o nouă fetiţă şi încă nu are aşteptatul băiat, mama a fost adusă în salon şi, în urma anesteziei, a dormit pînă aproape spre seară, fără să ştie de ea. Cînd s-a trezit s-a pomenit lîngă patul ei, cu sora italianului, cioplitorul în piatră, călugăriţă catolică în sutana ei lungă, cafenie A tras un scaun să fie mai aproape şi a spus pe şoptite : „Seniora, Dumnezeu mi-e martor că sub acest acoperămînt al mîntuirii durerilor se pune la cale o mîrşăvie ce mă umple de mînie ; dar buna mea credinţă dat fiind şi faptul că vă cunosc de la Renato fratele meu care lucrează cu soţul dumitale, nu mă lasă să tac şi să acopăr totul cu indiferenţa. Despre ce este vorba ? Tînăra din ultimul pat, lîngă uşă a născut o fată desfigurată din cauza forcepsului. Tatăl ei a aranjat cu o soră şi pare-mi se şi cu un medic, să vă schimbe fetiţa. Fiţi, vă rog atentă ce copil vă aduce la alăptat ! Asta e totul. Dumnezeu să vă aibă în pază !". Şi chiar în seara aceea s-a încercat mîrşavul schimb, dar mama, avertizată,

a făcut un scandal de a sculat tot spitalul în picioare. „Îmi cunosc copilul! strigă ea, fără să țină seama de stăruințele infirmierelor de a se linişti. Credeți că dacă mi-ați făcut injecție să adorm, eu am închis ochii pînă ce nu mi-am văzut fetița? Să vă fie rușine!". E de la sine înțeles că în situația asta s-a renunțat la orice tentativă de schimb. Iar a doua zi, dimineața, cînd călugărița catolică, sora lui Renato, prietenul tatei, a intrat în salon să împartă termometrele, a venit direct la patul mamei, zîmbind că se confirmase adevărul spuselor ei. Mama nu mai găsea cuvinte de mulțumire pentru gestul ei de corectitudine și cinste, de omenie și bunăvoință. „Măicuță, i-a spus mama cu lacrimi în ochi, bărbatu-meu și așa e înfuriat că i-am adus pe lume a șasea fată, și nu un băiat, așa că dac-o mai vedea și slută, îți închipui mata că ar fi fost în stare să mă omoare, nu alta! Spune, te rog, cu ce să te răsplătesc pentru binele ce mi l-ai făcut?" „Sînt bătrînă, a spus călugărița, nu mai am mult și am să mă duc și eu între cei drepți. Ca să plec mulțumită din astă lume și că i-am lăsat ceva care să-i amintească de mine, dă-i, te rog, fetiței dumitale numele meu. Talida mă cheamă". „Bine, maică, fie, a zis mama surprinsă, dar numele dumitale, după cîte știu, nu este în calendarele noastre ortodoxe ce va zice lumea?". „E numele unei călugărițe și fie catolici sau ortodocși, pe toți ne are în grijă același Dumnezeu, să știi!". „Bine, maică, o să poarte numele dumitale".

— Și iată-mă, așadar, cu un nume a cărui origine, după cum v-am spus, n-am cunoscut-o pînă anul trecut. Dar nici nu mi-am pus problema cum de-am fost trecută astfel la Starea civilă, în registrul de nașteri...

— Interesant, foarte interesant! a spus Alin Costiniu, aprinzîndu-și o țigară și slobozind fumul sub cupola lampadarului. Mi-a plăcut că mi-ai povestit frumos...

— Dac-aș picta tot atît de frumos... am zis eu, căzînd puțin pe gînduri, pentru că se apropia data examenului și încă nu știam ce voi face...

— Nici nu mă îndoiesc! m-a liniștit Alin Costiniu. Dar... și-a dat seama, uite ce nepoliticos pot să fiu! Am aprins țigara fără să te întreb dacă fumezi. Da? Fumezi?

Mi-a întins un pachet, cu un ambalaj în țiplă și staniol.

— Poftim, servește...

— O, nu! am refuzat eu. Nu folosesc așa ceva...

— Mă rog... a cedat el și a pus pachetul pe masă.

Între timp, bătrîna menajeră, slabă și înaltă, s-a apropiat cu mersul ei țeapăn ca de jandarm și, privindu-mă de sus, printre genele abia mijite, cu o neascunsă curiozitate, mi-a pus dinainte o farfurioară cu icre și lămîie, cîteva bucăți de mușchi filé, vreo patru chifteluțe rumene, mici cît niște nuci abia împlinite. Stăpînului ei la fel. S-a dus, tot cu mersul ei țeapăn, a adus frapiera, a așezat-o lîngă masă, a dat șervetul cu care era acoperită la o parte și a luat în mînă o sticlă cu vin roșu, cu etichetă frumos colorată căreia, dintr-o singură mișcare i-a scos dopul cu un tirbușon.

— Duduia servește Cabernet? m-a întrebat după aceea, și l-a înclinarea capului meu, mi-a turnat în pahar. E franțuzesc... Domnu'? s-a întors către Alin Costiniu.

— Da, desigur...

— Domnu' mai dorește ceva? a mai întrebat ea, tot cu aerul acela grav și s-a dat un pas înapoi, așteptînd.

— Am să te chem eu...

— Prea bine, domnu'!

Seara a trecut repede, sporovăind ba despre una, ba despre alta, mai mult vorbind Alin Costiniu care căuta, foarte amabil, să mă introducă în atmosfera bucureșteană a oamenilor de artă, povestind despre diferite saloane de pictură și sculptură, despre desele-i călătorii în străinătate, prilej cu care a vizitat unele dintre cele mai mari muzee din lume, ca de pildă Carnavalet, muzeul de artă al orașului Paris și bineînțeles Louvre, Petit Palais și altele în Franța, Ermitajul din Leningrad, Muzeul național din Amsterdam, Cabinetul regal de opere de pictură „Het Mauritshuis" din Haga, a fost la Roma, Londra, Veneția, într-un cuvînt, a vrut să cunoască, să studieze, să intre în relații cu diferiți critici de artă străini, așa încît nu a pregetat să călătorească atît cît i-a fost cu putință. Acum se ocupa de reamenajarea unor muzee particulare, a unor foste donații, ce aveau să fie recondiționate și deschise pe noi criterii de selecție și punere în valoare a operelor respective. Totodată, îl interesau noi achiziții, piese deosebite de pictură, oferite muzeelor de stat de către foștii mari bogătași ce căutau să le valorifice, fie ca să aibă cu ce trăi, fie, pur și simplu că nu mai vroiau să le dețină în patrimoniul lor. Nu era săptămînă deci, în care, la biroul special destinat achizițiilor să nu se prezinte opere de valori inestimabile, pe care el, Alin

Costiniu le studia ca veritabil expert și oferea, după multe tocmeli, foștilor proprietari prețurile impuse de stat. Bineînțeles că și aici, ca în orice alt domeniu de afaceri, interveneau diferiți intermediari ce, sub masca unor specialiști, apăreau interesele ofertanților, zbătîndu-se să obțină cît mai mult, profitul lor fiind în raport direct cu suma încasată...

— Uite așa îmi petrec timpul, dragă Talida, a apus într-un tîrziu Alin Costiniu, sorbind delicat din paharul cu vin. Alerg de colo pînă colo pentru ca în patrimoniul statului să intre, într-adevăr, capodopere recunoscute ca valori universale, fără să mai vorbesc că trebuie să țin o conferință într-o anume sală, să particip la vernisajul unei expoziții abia deschise sau să scriu un articol pentru o revistă de specialitate. Muncă și iar muncă...

Îl priveam, avea un aer distins, doct, ținea țigara cu eleganță între degetele fine, vorbea puțin afectat, parcă alegîndu-și cuvintele, desigur nu o făcea într-adins ca să mă impresioneze, ci așa îi era felul, îmi dădeam seama de acest lucru. A mîncat puțin, servise probabil îndeajuns cu invitații, acum o făcea numai să-mi țină companie, și tot puțin sorbea și din vinul franțuzesc ce decora paharul de cristal din fața-i.

— Cum stai cu anatomia? m-a întrebat el mai apoi, stingînd țigara în scrumiera de albastru. Știi că susții examen și la anatomie?

— Da, știu, am răspuns emoționată. Cum stau? Eu zic că destul de bine, acceptabil...

— Nici bine, nici acceptabil, mi-a replicat el, cu seriozitate, aruncîndu-mi o privire scurtă, piezișă. Pentru anatomie trebuie să ai pregătirea unui candidat la medicină! Mai ales cunoașterea mușchilor, contracția lor, anumite detalii anatomice. De fapt, știi la ce dai examen?

Eram de-a dreptul buimacă, nu înțelegeam ce-i cu mine, recepționam cu greu întrebările, mă pierdusem cu totul și asta, cred, numai datorită faptului că el trecuse deodată de la povestirile-i relaxante, atrăgătoare despre locurile vizitate în străinătate, la problema ce mă interesa în mod deosebit — admiterea — și de care, furată de farmecul relatărilor, uitasem cu desăvîrșire. Sau poate că oboseala, vinul, ambianța aceea plăcută, odihnitoare, vorba lui afectuoasă, caldă, apropiată, comportarea curtenitoare și plină de

atenţie, toate acestea mă copleşiseră într-atît. încît eram complet detaşată şi pluteam ca într-un vis...

— Spune... ştii? a insistat el, prinzîndu-mă de mînă, ca să mă facă atentă.

— Da, ştiu... cunosc... m-am pregătit cu domnul profesor Panaite..

— La ce te-ai pregătit?

— La desen liniar, la istoria artelor, perspectivă şi... cam asta.

— Ţi se va da să execuţi un desen liniar după care urmează oralul la cele trei discipline pe care văd că le cunoşti. Mă rog, nu e cazul să intrăm în amănunte, dar în zilele următoare trebuie să văd cam ce ştii. De acord?

— Da...

— Acum... — şi-a privit el ceasul de la mînă — e tîrziu, eşti obosită şi trebuie să te odihneşti. Şi aşa am stat destul. Te-aş culca aici pînă-ţi fac rost mîine de-o găzduire undeva, dar, în mod sigur, n-ai să accepţi. Am dreptate?

— Da... am răspuns eu moale, cu privirea plecată.

— Te înţeleg... Aşa că, pînă să ne cunoaştem mai bine, n-aş vrea, ferească Dumezeu, să-ţi faci o altă impresie decît cea reală despre mine. Aşa că scuză-mă puţin, mă duc să dau un telefon. Vreau s-o rog pe fosta mea gazdă, o femeie în vîrstă, de treabă, ce locuieşte undeva prin Bucureştii Noi şi la care am stat cînd aveam anii dumitale, s-o rog deci, să te primească la ea. Pentru seara asta şi poate şi pentru următoarele. Să vedem mai întîi cum ai să te simţi acolo... Ce zici?

— Cum spuneţi dumneavoastră. Am bani, o să-mi mai trimită mama, voi plăti cît se cuvine...

— Problema banilor am s-o rezolv eu, a spus Alin Costiniu ridicîndu-se. Cunosc situaţia dumitale, mi-a scris papa Serge cîte ceva, aşa că nu este cazul să mai discutăm.

Mi-a zîmbit curtenitor, strîngîndu-mă şi mai tare de încheietura mîinii, mi-a făcut complice cu ochiul şi s-a îndepărtat, privindu-mă peste umăr către ceamera cealaltă. S-a întors după cîteva minute şi mi-a spus plin de satisfacţie:

— Am aranjat totul. Doamna Angheluţă a acceptat propunerea mea şi este de acord să te găzduiască la dumneaei. Să ştii că este o femeie foarte cumsecade şi fără nici un fel de tabiet, cum au de obicei bătrînele...

— Vă mulţumesc...

— Soţul ei, a urmat Alin Costiniu, e bine să ştii a fost un mare negustor; a murit înainte de război. I-a lăsat o avere considerabilă, casă, două taximetre pe piaţă o mică fermă, dar în vremurile astea nu mai trăieşte decît din chirii şi din vînzarea mierii de albine. O să ai o cameră drăguţă, confortabilă, în care am locuit eu...

— A, ce drăguţ!

— Dar ceea ce consider că este important, a vorbit mai departe Alin Costiniu, este faptul că în fosta ei seră am amenajat pe timpuri un mic atelier de pictură, în care am şi învăţat meseria şi care şi acum se menţine aşa cum l-am lăsat...

— Daaa? Ce interesant!

— Şi încă ceva: să ştii că acest atelier improvizat de mine, primeşte lumina dinspre sud, ceea ce este foarte bine pentru aprecierea nuanţelor de culoare. Tu, ca viitoare — ca să nu zic chiar actuală pictoriţă — îţi dai seama ce înseamnă acest lucru, nu?

— Da, desigur.

— Ei, acuma hai să mergem, a propus el încheindu-şi haina. Te duc cu maşina. Doamna Angheluţă aşteaptă. Şi e cam tîrziu...

10

Nu cred să fi trăit vreodată o fericire mai mare decît aceea din ziua cînd, într-o dimineaţă, la panoul de afişaj al Şcolii de „Belle Arte" de pe calea Griviţei, m-am văzut pe lista celor admişi, a cinsprezecea din totalul de douăzeci şi doi, cam jumătate din cei care ne-am prezentat la examen. Pur şi simplu, acolo, în curtea şcolii am plîns cum nu mai plînsesem de la moartea tatei, cu ani în urmă. Poate că nu m-aş fi dezmeticit curînd şi aş fi continuat să fiu copleşită de emoţia evenimentului, dacă nu oprea lîngă mine maşina sport a lui Alin Costiniu, pe care în ameţeala mea nici nu o remarcasem. El s-a dat repede jos, m-a luat de după u-

meri mai de-o parte de grupul celor care stăteau încă în fața listelor și mi-a spus :

— Ești fericită ?

— Nespus de mult ! Vai, nu știu cum să vă mulțumesc, am șoptit eu ștergîndu-mi ochii de lacrimi. Dacă nu erați dumneavoastră...

— Nu, nu este adevărat ! a protestat el, conducîndu-mă către mașină. Ai talent, asta este... La anatomie și la istoria artelor ai obținut note inferioare celor la care m-am așteptat, dar la „meserie" cum spunem noi, adică la desenul liniar și la cel de perspectivă ai obținut maximum. Ai fost, cum să-ți spun, o revelație, parol !

— Domnule Costiniu, vă rog să mă credeți, sînt amețită, nu știu ce este cu mine, întratît m-a emoționat rezultatul ăsta al examenului ! Pe cuvînt, nu-mi vine să cred, să..

— Te cred, dragă, mai bine zis te înțeleg, a spus el vorbindu-mi cu aceeași tandrețe pe care i-o cunoșteam. Fiecare, la vremea noastră, am trecut prin emoțiile astea. Ei, hai acum să mergem. Te duc acasă, apoi după-amiază mergi cu mine în oraș să-ți fac o surpriză...

— O surpriză ? m-am mirat eu. Ce fel de surpriză ? Despre ce este vorba ?

— Un mic cadou, a zîmbit enigmatic Alin Costiniu și m-a poftit în mașină. Sau, mai bine zis, un dar pentru reușita dumitale. Mergem la „Femina", un mare magazin de modă și-ți alegi o rochie. Niște pantofi și un pardesiu. Vine toamna, doar...

— Bine, dar cum... se poate ? am întrebat de-a dreptul uluită, luînd loc lîngă el în dreapta volanului. Vă rog... nu înțeleg...

— Este plăcerea mea ! a zis privindu-mă curtenitor, în timp ce mă ajuta să închid portiera mașinii. Apoi deseară, ca să știi întreg programul, mergem la „Ambasador" și vom sărbători evenimentul...

— O, dar dimpotrivă, eu trebuie să vă fiu recunoscătoare, domnule Costiniu, am protestat complet dezorientată de propunerea lui. Ați făcut atîtea pentru mine...

— Nimic deosebit, crede-mă, a spus el degajat, așezîndu-se mai bine la volan. Sau atît cît trebuie pentru a ajuta o fată drăguță ca dumneata... Știi că ești o fată drăguță ? m-a întrebat mai apoi punînd cheile în contact și pornind motorul, Parol ! Ca să nu spun frumoasă, chiar cea mai fru-

moasă dintre toate fetele pe care le-am cunoscut pînă a-cum...

— Exagerați, domnule Costiniu... am răspuns, aproape șoptit, cu fruntea plecată, neîndrăznind să-l privesc; îmi simțeam obrajii arzînd, dogorind ca para focului. Un val de căldură îmi cuprinsese deodată tot trupul.

— Nu exagerez de loc! Este adevărul adevărat... Te-ai supărat că ți-am spus lucrul ăsta?

— Nu...

— Să nu fii și să mă crezi.

A pornit mașina, a ieșit în calea Griviței și, ocolind cu dibăcie tramvaiele, turismele, camioanele, s-a așternut la drum către podul Constanței. Conducea lejer, schimbînd cu calm vitezele, era foarte atent la aglomerația străzii, dar nu uita ca, din cînd în cînd, să mă privească fugar, cu un zîmbet abia înflorit în colțul buzelor, un zîmbet cuceritor, ce mă făcea să mă pierd și mai mult cu firea. Ca să fiu sinceră, afirmația lui măgulitoare mă mișcase profund, aproape că mă cutremurase, pentru că este știut, orice femeie se simte flatată cînd i se spune că este frumoasă, cu atît mai mult cu cît aprecierea venea din partea unuia ca Alin Costiniu, un ins distins, elegant, cu reputația-i recunoscută în lumea oamenilor de artă și care, după cum observasem, era agreat de foarte multe fete. Știa, însă, să pareze insistențele acestora, mai mult sau mai puțin interesate în a-l cunoaște și față de care — asta îmi plăcea enorm! — avea rezervele sale; nu se avînta în aventuri ce l-ar fi compromis. Dată fiind deci seriozitatea cu care trata relațiile sentimentale și necunoscîndu-l a fi un ins ușuratic, nu aveam dreptul să fiu fericită că-l auzisem pentru prima dată vorbindu-mi astfel? Nu, nu-mi făcea curte, cel puțin nu sesizasem nimic deosebit pînă atunci în comportarea lui care să mă ducă la această concluzie, se purta corect ori de cîte ori venisem în casa lui pentru unele meditații și nici măcar un gest cît de mic nu m-a alarmat că prin bunăvoința și înțelegerea pe care mi le arăta ar fi urmărit cu totul alte scopuri. E drept, în cîteva rînduri afirmase că-i place naivitatea mea, puritatea sentimentelor mele, faptul că eram „o fată de provincie nealterată de viciile modernismului," ale unei „prea de timpurii emancipări", că am „ochi ce tulbură și cheamă la visare" sau că „trupul meu de silfidă oricînd poate fi model pentru un nud ce n-ar avea egal în-

tr-o galerie de artă" și cîte altele de acest fel, dar îl ascultasem fără vreo tresărire, așa cum îi ascultam liniștită prelegerile la istoria artei sau la tehnica desenului liniar. De astădată însă, îmi spusese direct că sînt frumoasă, cea mai frumoasă dintre toate femeile pe care le-a cunoscut... Cum de nu-mi remarcase oare această frumusețe pînă acum? Sau mi-o apreciase, dar n-a vrut să-și dezvăluie gîndurile, n-a vrut să-mi tulbure mintea înainte de data examenului, să mă facă să-mi pierd capul, să nu-mi mai găsesc echilibrul sufletesc de care aveam atîta nevoie în zilele acelea? Dacă astfel stăteau lucrurile, nu trebuia decît să-i mulțumesc...

Mașina a părăsit artera principală cu tramvaie și autobuze, a ocolit pe cîteva străzi liniștite, pavate cu piatră de rîu, și a intrat pe o ulicioară dosnică, umbrită de duzi, cu case mărunte, cu cîini tolăniți pe la porți și cișmele la colțuri, la care veneau fete desculțe cu căldările să ia apă. A oprit în dreptul unei clădiri mai arătoase decît toate celelalte din jur, îmbrăcată în iederă pînă sub streșini, în față cu o verandă de sticlă și o curte largă, plină cu pomi fructiferi...

— Am ajuns, a spus Alin Costiniu, deschizîndu-mi portiera mașinii. După-amiază la patru, vin să te iau.

— Nu știu... să văd... m-am arătat nehotărîtă. Vreau să scriu acasă, s-o vestesc pe mama...

— Ai să dai o telegramă. Culcă-te, ești obosită. Deseară vom sta mai mult la restaurant, trebuie să fii odihnită...

— Să văd...

— Nu vrei să ieși cu mine? Ți-am spus, este un eveniment deosebit, vreau să-l sărbătorim. Este succesul dumitale, dar în aceeași măsură este și al meu, nu? Te rog...

— Bine, vă aștept la patru...

Mașina a întors, a demarat puternic, urmărită de lătratul cîinilor, iar eu am intrat în curte, sub privirile curioase ale cîtorva vecine, pe care le-am zărit ridicîndu-se peste gardurile văruite

Doamna Angheluță nu era acasă. Era, poate, în piață cu borcanele de miere pe tarabă, așteptînd să le vîndă. Sau poate pe la cimitir, pe la bărbatu-său. Sau pe la policlinică, pentru că în ultima vreme se tot văicărea că o înțeapă ceva la inimă și răsuflă tot mai greu. De fapt se și îngrășase peste măsură de mult, în ultima vreme. Era însă, confirmînd spusele lui Alin Costiniu, femeie de treabă, așezată, cu res-

pect față de mine, nu era curioasă din fire și, cît timp învățasem, stînd închisă în odaie, nu mă deranjase nici măcar cu o întrebare. Ba, diminețile îmi aducea cîte o cafea și la prînz mîncare, seara cîte un ceai, venea, intra încet, pe ușă, îmi punea totul pe masă, după care se retrăgea tot pe nesimțite ca să nu-mi tulbure cumva liniștea, văzîndu-mă, cît era ziua de mare, stînd tot aplecată asupra cărților și a schițelor de tot felul. Iar cînd vroiam să-i plătesc fie pentru cameră, fie pentru mîncare, nici nu se uita la banii pe care încercam să-i dau.

— Lasă domnișoară, grija asta o are domnu' Alin, îmi spunea ea, dîndu-mi mîna la o parte. Om ca 'mnealui mai rar... Uite, tot în odaia asta a stat și el; acolo, în atiler a lucrat tablouri, mai îmi dădea și mie cîte unul, făcut, așa în grabă, și-l vindeam la piață să scot un ban, ce să faci, e timpuri grele și eu sînt singură! Domnu' Alin a mîncat la masa mea, eu l-am spălat, eu l-am călcat, a fost ca și copilu' meu și uite a ajuns om mare. Ce casă are colo lîngă Arcu' de triumf! Palat, nu alta... Lasă, să-ți ajute Dumnezău să ai norocu' lui!

Locuiam spre stradă, într-o cameră simplă, zugrăvită strident în culori țipătoare, cu mult bronz, mobilată cu un studio cu tapițeria cam uzată, un șifonier dublu cu luciul șters, o masă și o oglindă între ferestre, în colț fiind soba de teracotă, iar după ușă o mașină de cusut pe care erau stivuite cîteva macaturi țărănești noi-nouțe. Pe jos, un covor cam trențuit dar curat, cu franjuri, iar în tavan o lustră cu două brațe și abajururi de mătase verde, decolorată. Camera nu era prea luminoasă ziua, dar nici nu încercam să lucrez în ea, ci numai învățam, trăgîndu-mi scaunul lîngă una dintre ferestre. Cînd exersam la desen sau pictură, mă duceam în atelierul improvizat pe vremuri de Alin Costiniu, în fosta seră a proprietăresei, în care, altădată, iarna, ea îngrijea anumite flori pe care le vindea cu preț ridicat prin marile restaurante din centrul Capitalei. Renunțase însă la îndeletnicirea asta, nu mai putea să bată atîtea drumuri și închiriase sera tînărului pictor, socotind că mai mulți și siguri bani scoate în acest fel, decît din comerțul cu flori. Aici aveam un șevalet, o masă, un dulap pentru vopsele, un fotoliu uzat, diferite rastele pentru tablouri și, ceea ce este în primul rînd necesar, multă lumină, foarte multă lumină. Cîteva perdele din doc albastru, confecționate de

Alin Costiniu pe cînd era student, erau încă în bună stare și mă ajutau să filtrez după voie lumina prin ferestrele înalte, prinse în giurgiuvele de fier. Îmi plăcea atelierul, așa rudimentar cum era, îmi plăcea și mă simțeam destul de bine în atmosfera aceea mirosind a vopsea și ulei, în zilele cînd încercam să trasez pe hîrtie diferite schițe sau să exersez amestecul culorilor pe cartoane sau pînză de in. Cu amabilitatea-i cunoscută, Alin Costiniu îmi dăduse o trusă de pensule de diferite mărimi, cu păr bine închegat, creioane, cărbune și rigle, îmi confecționase chiar și un halat, în care să lucrez cît mai lejer și să nu-mi murdăresc îmbrăcămintea.

N-am dormit în după-amiaza aceea, am scris mamei acasă, anunțîndu-i bucuria succesului meu și apoi, pînă la ora patru am răsfoit niște reviste. Cînd am auzit mașina oprindu-se la poartă, eram deja în picioare...

Într-o rochie nouă, superbă, un gri de culoarea perlei și într-un pardesiu bleumarin, strîns pe talie, fără să mai spun de pantofii cu toc înalt, am fost seara la „Ambasador", intrînd întîia dată în viața mea într-un asemenea restaurant. Mă simțeam caraghioasă țopăind pe tocurile ascuțite, nu mai încălțasem pînă atunci asemenea pantofi, dar orbită de lumina candelabrelor ce se răsfrîngea în zecile de oglinzi, de muzica orchestrei și de defilarea continuă a chelnerilor îmbrăcați în fracuri, nici n-am simțit bătăturile de la călcîie și degetele picioarelor și nici oboseala gleznelor; seara a trecut destul de agreabil, iar eu, într-adevăr elegantă, am fost, mai tot timpul, ținta privirilor bărbaților din jur. Am servit un meniu destul de bogat, am băut șampanie, am rîs, iar Alin Costiniu, vesel și expansiv, a fost de-o drăgălășenie rar întîlnită.

— Spune-mi, m-a întrebat aplecîndu-se peste masă, vrei să urmezi portretistica sau peisajul?

— Îmi place și una și alta...

— Totuși, pînă la urmă trebuie să te decizi!

— Cred că peisajul. Cu cine fac?

— Cu maestrul Steriadi. Asta numai după anul preparator...

— Nu cred că voi ajunge niciodată o celebritate în pictură, am spus, puțin sceptică asupra posibilităților mele, așa că îmi este indiferent dacă fac una sau alta. Sau poate

că-mi va fi recunoscut talentul, dar tocmai cine știe cînd, bineînțeles dacă există acest talent...

— Niciodată, draga mea, nu trebuie să fii lipsită de optimism, a ținut să-mi atragă atenția Alin Costiniu, vorbindu-mi în șoaptă ca să nu deranjeze conversațiile de la mesele vecine. Să crezi, să crezi și iar să crezi în talentul tău, nutrind nădejdea unei afirmări, mai devreme sau mai tîrziu, fapt ce depinde de foarte mulți factori. Uite, a urmat el, scuturînd vîrful țigării în scrumiera de pe masă, bietul Stanislas Lepin, un peisagist francez, însingurat la fel ca un Daubigny sau Ravier, pictor, zic, acest Lepin care, în afară de străzile cartierului Montmartre a pus pe pînză grădinile Parisului, Luxemburgului, Tuileries, dar mai ales malurile Senei, ei bine, omul ăsta și-a dus zilele ca un anonim, lucrînd asemeni unui rob cu tenacitate și îndărătnicie dar, spre regretul lui, fără să fie apreciat de esteții din vremea respectivă. Știi ce este interesant în toată povesta vieții lui? Că așa sărac și neajutorat, nebăgat în seamă de nimeni nu s-a îndoit o clipă de talentul său dimpotrivă, a crezut în el și a nădăjduit că va veni vremea să-i fie recunoscut harul. Și într-adevăr la expoziția din 1889, cu cinci ani înainte de a muri, a obținut o „mențiune de onoare", mi se pare cu „Podul Artelor", da cu acest peisaj în care se vede Sena, podul, Catedrala Notre-Dame la orizont. Concluzia? Iată ce înseamnă să crezi în talentul tău, să speri, să aștepți ca timpul să-și spună cuvîntul!

— Și eu să aștept pînă la adînci bătrînețe ca acest Lepin? am rîs puțin amețită de șampanie și de atmosfera localului.

— O, nu! s-a împotrivit Alin Costiniu. Dumneata vei fi celebră cu un an mai devreme...

Mi-a sărutat mîna zîmbind scuzîndu-și astfel gluma, după care m-a invitat la dans. Am refuzat spunîndu-i că mă strîng pantofii. Explicație plauzibilă dar, spre rușinea mea, nu știam să fac nici un singur pas de tango sau foxtrot...

Pe la miezul nopții m-a adus cu mașina acasă. Eram acum și mai amețită, poate de băutură, poate de fericire de oboseală, nu-mi puteam da seama, dar simțeam că plutesc și că zbor ușor pe aripi nevăzute. Cînd am coborît el mi-a atins ușor fruntea cu buzele arzînde. Un fior mi-a străbătut atunci întregul trup, dar m-am stăpînit și, încet, m-am desprins de lîngă el ca o umbră.

— Pleci ?

— Da, am șoptit, îndreptîndu-mi părul și pornind către poartă. Noapte bună și vă foarte mulțumesc...

— Noapte bună! a răspuns tot șoptit, rămînînd lîngă mașina cu farurile stinse.

Am intrat încet, cu grijă să nu fac zgomot, m-am dezbrăcat pe întuneric și prin perdea am privit afară în stradă. Nu plecase. Stătea lîngă mașină, fuma, privea stăruitor către fereastră, aștepta ceva, nu știu ce. Într-un tîrziu a deschis portiera, s-a urcat, s-a auzit motorul, farurile au umplut strada de lumină. În cîteva clipe, totul s-a liniștit iar eu, culcîndu-mă, am coborît într-un somn adînc și greu, cum nu mai avusesem de mult.

Au trecut trei ani. Am început cursurile, era cam departe școala, iarna era mai greu mereu se înzăpezeau tramvaiele pe calea Griviței, dar vara mă descurcam destul de bine; îmi plăcea să merg mult pe jos și o porneam dis-de-dimineață pe răcoare cînd abia se lumina de ziuă, în timp ce cisternele începeau stropitul străzilor. Mîncam la o cantină, cîteodată îmi pregăteam singură masa acasă, nu o mai obligam cu nimic pe doamna Angheluță, de altfel era bolnavă și mai tot timpul stătea în pat, așa încît datoriile mele față de ea se rezumau numai la chiria pe care i-o plăteam cu regularitate îndată ce primeam bani de la mama sau de la surorile mele.

În tot acest timp am avut satisfacții nebănuite la școală mă simțeam bine între colegi și profesori, cu fiecare zi mîna-mi devenea tot mai sigură pe penel, iar taina combinării culorilor începusem s-o dezleg ca pe o vrajă, totul încîntîndu-mă neasemuit de mult. Am făcut cîteva excursii de documentare prin țară cu cei din anul meu, am vizitat orașe și sate, am încercat să realizăm schițe pentru viitoarele tablouri, iar în toamna trecută, datorită bunelor rezultate la învățătură am fost aleasă în comitetul studențesc pe școală...

Într-o după-amiază de iulie m-am pomenit cu mașina lui la poartă. Alin Costiniu era într-o cămașă albă, sport, cu ochelari de soare în pantaloni gri și cu țigara în mînă. A intrat, eu tocmai mă așezasem într-un șezlong la umbra viței de vie și citeam o scrisoare de acasă. Cum l-am văzut, am tresărit și am lăsat hîrtia în poală. Nu-l mai întîlnisem de mult fusese plecat prin străinătate, venise, apoi plecase

din nou îl văzusem de cîteva ori pe la școală, pe stradă, la un cinematograf, dar niciodată nu ne oprisem să schimbăm două cuvinte. Ce se întîmplase? Cărui fapt se datora această răceală a relațiilor noastre? Această rezervă a lui față de mine? Nimic mai simplu... Pe iarnă mă invitase la el stătusem pînă tîrziu, seara, de vorbă, ascultasem muzică, ningea abundent și dîndu-și seama că se făcuse miezul nopții, mi-a propus să mă culc în camera lui, pentru că el își aranja în birou. Evident, am refuzat, el a insistat ce a insistat, apoi s-a cam supărat, dar eu n-am vrut să cedez în nici un chip, cu toate că, între timp, poate datorită împrejurărilor cunoscute sau nu știu exact cărui fapt, începusem să țin la el, să-l plac în taină, socotindu-l bărbatul ideal pentru o dragoste adevărată și, ca să fiu sinceră, erau clipe cînd chiar sufeream constatînd o anumită distanțare a lui față de mine, căreia nu-i găseam o justificare.

— Unde te duci prin viscolul ăsta? a încercat să mă oprească atunci, seara, aproape bruscîndu-mă și luîndu-mi paltonul din mînă. Nu vezi ce este afară? Și e aproape miezul nopții...

— Orice-ar fi, nu rămîn! am zis hotărîtă.

— De ce?

— Nu dau explicații. Am zis că nu rămîn, nu rămîn și gata!

— Ți-e teamă de mine? a întrebat cu glasul mai domolit; mi-a prins bărbia între degete, ridicîndu-mi capul să mă privească drept în ochi. Spune, ți-e teamă?

— Nu, de ce să-mi fie?

— Atunci?

— Vreau să plec, asta este. A fost frumos, ne-am distrat, m-am simțit foarte bine vă mulțumesc, este timpul să mă duc și acasă...

— Te rog să nu mi te mai adresezi cu pronumele de politețe, mi-a spus. Pentru că nici eu n-am s-o fac... A prins să mă mîngîie pe păr, îndreptîndu-mi cîteva șuvițe ce-mi acopereau ochii. Da? Ne cunoaștem de atîta vreme cred că e timpul să rupem această barieră a convenientelor care nu-și mai au rostul. Spune-mi pe nume, simplu Alin sau cum vrei, dar nu „dumneavoastră" „domnule" și mai știu eu cum. La rîndu-mi, și eu am să-ți spun pe nume.

— Mă învățați să fiu nepoliticoasă? am întrebat.

— Nu, de ce? a tresărit el. Cînd vrei să fii mai aproape de cineva, asta înseamnă nepolitețe?

— Să știți că eu rămîn totuși la pronumele de politețe, am spus hotărîtă. E mult mai bine. Vă respect. Considerația deosebită ce v-o acord, recunoștința ce v-o datorez pentru tot ce ați făcut pentru ca eu să fiu ceea ce sînt, apoi pregătirea dumneavoastră superioară, poziția socială, totul, dar absolut totul mă face să rămîn în limita bunei cuviințe, a bunei creșteri. Asta, însă, nu mă împiedică să rămîneți pentru mine cel mai apropiat și mai drag om pe care l-am cunoscut, pe care-l stimez, îl ador, și... și... chiar îl iubesc, privind către el ca spre ceva dumnezeiesc. Mă credeți?

— Te cred...

Pentru cîteva clipe, între noi s-a lăsat o tăcere de gheață, însingurată, tristă, apăsătoare. Afară, viscolul șuiera, lovind geamurile cu rafale de zăpadă, se auzeau glasurile unor bărbați și femei, vătuite sub ninsoare, o mașină ambala motorul la maximum, poate că se troienise și nu mai putea înainta, iar în camera-birou, unde purtam discuția parcă se făcuse puțin frig. Mi-am luat paltonul din brațele lui, nu s-a mai împotrivit, m-am îmbrăcat încet, cu grijă, fără să mai scot un cuvînt. El mă privea tăcut, pe sub sprîncene, urmărindu-mi fiecare gest, fiecare mișcare, se gîndea undeva, nu știu, dar părea abătut și resemnat, o tristețe îi umbrea ochii a căror strălucire parcă pierise...

— Ascultă, Talida, a zis într-un tîrziu, prinzîndu-mă de amîndoi umerii și căutînd să mi se uite în ochi. Dincolo de ceea ce crezi despre mine, să știi că eu nu văd în tine numai femeia femeie, mă înțelegi? Nu te văd, așa cum poate te-ar vedea un bărbat oarecare, obsedat numai de actul posedării. Nu! Și pentru că tot a venit clipa confesiunilor, de ce să nu știi adevărul? Te iubesc, la rîndu-mi, iată îți spun acum ce poate am vrut să-ți spun mai de mult, dar ori n-am îndrăznit, ori n-am găsit momentul potrivit. Înțelegi? Te iubesc. Asta este. Am vrut mai întîi să țin totul în mine, să nu-ți fac această destăinuire, dar... Ei, și tot atît de mult trebuie să înțelegi că te respect foarte sincer și niciodată n-aș întreprinde ceva fără voia ta, fără asentimentul tău. Tu nu ești pentru mine o oarecare, o femeie de-o noapte cum se spune, un simplu divertisment în fluxul vieții, ci te consider ceva divin, de domeniul irealului, tu întruchipezi pentru mine idealul în ceea ce privește perfecțiunea feminină.

mă înțelegi ? Ori, cunoscînd toate acestea, ce m-ar determina să te aduc în situația de a mă detesta pentru un act necugetat ? Spune, ce ?

Nu l-am mai ascultat, am izbucnit în plîns. Strîngînd mai bine paltonul pe mine, am ieșit în curte ca o bezmetică, învăluită în ceața albă a viscolului și, înotînd prin nămeți, am pornit ca amețită, pe strada numai troiene, să găsesc drumul către stația de autobuz. Ce era cu mine ? Ce aveam ? Ce sentimente mă determinaseră să plec asa deodată, fără să mă uit înapoi și fără să-l mai ascult ?

... Acum era vară, cald, trecuseră atîtea luni de la cele întîmplate, timp în care, după cum am spus, nu-l mai văzusem ; iată-l, așadar, din nou în fața mea, nu, nu arăta a fi supărat, deși îndelungata lui tăcere mă determina să cred acest lucru. În definitiv, de ce să fi fost ? Pentru că n-am rămas atunci, noaptea, la el ? Pentru că mi-am apărat corectitudinea, virtutea, demnitatea ? Pentru că i-am refuzat sentimentele atît de convingător relevate în discuția cu mine ? Dar poate că uitase totul, vremea șterge atîtea bucurii și atîtea dureri ale zilelor noastre, lăsîndu-ne numai amintirile...

— Ei, e voie ? a strigat el de lîngă poartă, închizînd-o cu grijă. Te deranjez ?

— Nu, deloc, poftiți !

M-am ridicat din șezlong, împăturind scrisoarea, i-am ieșit în întîmpinare. L-am văzut surîzînd și atunci m-am înveselit și eu ; deci nici urmă de supărare sau de ranchiună. Apropiindu-se, mi-a luat mîna și mi-a sărutat-o, parcă ne-am fi despărțit doar cu o zi înainte și nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit care să ne depărteze pe unul de celălalt...

— Ce faci ? m-a întrebat și m-a luat familiar de braț, conducîndu-mă către șezlong. Învățai ?

— Nu, citeam o scrisoare venită de la ai mei.

— E cald, foarte cald...

— Da. Scuzați-mă o clipă, am spus, mă duc în casă să vă aduc un scaun...

L-am adus, s-a așezat în fața șezlongului la umbra viței de vie, sus spînzurau mulțimea de struguri în ciorchini negri grei. Prin frunziș mai străpungea ici, colo cîte o suliță de foc a soarelui. Era totuși răcoare în curte și boarea cîmpului nu prea îndepărtat se făcea simțită din plin în adieri mîngîietoare. L-am privit cu atenție, parcă mai slăbise, pe brațe și pe frunte i se cojise puțin pielea, desigur fuse-

se la mare, părul era ușor grizonat la tîmple, dar ochii îi erau aceeași, cu strălucirea lor metalică, arzîndă. Mi-a povestit că a fost la Veneția și Torino, s-a întors de curînd și va trebui să plece din nou, de astă dată la Londra, la un congres. Mai întîi, însă, i se cere să rezolve unele probleme legate de organizarea unor muzee, cît și a achizițiilor pentru fondul de stat ce se preconizează a se înființa. Muncește foarte mult, este tracasat, uneori surmenat, se ivesc mereu situații car-i dau multă bătaie de cap, dar se descurcă și încă destul de bine, mai ales că este o muncă plăcută de pe urma căreia are multe satisfacții. Mă ruga însă un lucru, acesta era de fapt scopul vizitei sale, anume să-l ajut în realizarea unor copii după cîteva tablouri de valoare, ce urmau a fi expuse într-o expoziție volantă care va pleca într-unele dintre orașele țării. Dată fiind grija pentru conservarea acestor opere de artă, fără a mai vorbi de problema securității lor, în același timp, fiind necesar să se întreprindă o acțiune pentru cultivarea gustului estetic al maselor largi de cetățeni, s-a hotărît, spunea el, să nu se trimită în acest turneu originalele, ci numai niște copii, dar bine executate din toate punctele de vedere.

— M-am gîndit, a urmat Alin Costiniu șirul explicațiilor sale, să faci parte din colectivul de creație ce-l închegăm zilele astea, mai ales că se va plăti o sumă destul de frumușică colaboratorilor. Ei, ce zici? Ești de acord?

— Vă mulțumesc foarte mult pentru că v-ați gîndit la mine, am spus emoționată, dar oare, mă întreb, voi putea face față? Adică, voi putea realiza ceva din ceea ce mi se cere?

— De ce nu? s-a mirat el. Personal mi se pare un lucru foarte ușor, evident numai pentru cine are talent. Ori talent ai, slavă domnului! Ce se cere? Să fie respectate culoarea, nuanțele, dimensiunile. Cît privește patina vremii și tot ce este legat de degradarea în timp a tabloului, pentru ca execuția să pară cît mai fidelă, deci piesa un original sadea, avem un atelier special în acest sens. De chestiunea asta se îngrijește un alt colectiv...

— Și totuși, am spus puțin contrariată, am auzit că anumite tablouri de la Louvre de pildă, originale bineînțeles, asigurate, circulă prin marile metropole, unde fluxul vizitatorilor este imens...

— Inexact, dragă, te rog să mă crezi, inexact! a dat categoric din mînă Alin Costiniu. Cine ar îndrăzni, vreodată, să scoată din marile săli de la Louvre, de pildă un tablou și să-l supună unor alte condiții atmosferice, fie și numai pentru cîteva minute? Spune, cine?

— Dar am citit undeva...

— Bine, de citit ai citit, nu mă îndoiesc de asta, dar înțelege că la mijloc e vorba de reclamă. Crezi, oare, că ar mai prezenta vreun interes o expoziție cu celebrități, dacă lumea care plătește să aibă de pildă Ermitajul acasă, ar ști că tablourile sînt simple imitații? Și atunci, pentru reușita acțiunii, se spune peste tot că se vor expune originalele, iar măsurile ce se iau cu asigurarea, cu securitatea și cîte altele se fac numai pentru a întări caracterul de autenticitate al întreprinderii, înțelegi? Crede-mă, am umblat prin multe țări, cunosc aranjamentele astea... Care sînt, să fim sinceri, firești...

— Și ce trebuie să lucrez? am întrebat, cam neîncrezătoare în spusele lui. Portrete, peisaje?

— Ce vrei. Cum urmezi peisagistica la maestrul Steriadi, n-ar strica să faci ceea ce este în temă. Dar cum la mijloc este vorba de niște copii, poți face și un portret, două...

— Bine, sînt de acord, am spus cu aceeași emoție de la început, puțin neliniștită însă pentru reușita lucrului meu. Vă asigur că am să mă străduiesc să vă merit încrederea...

— Nici nu mă îndoiesc... a replicat Alin Costiniu, ridicîndu-se. Cît privește materialele și respectivele tablouri, le va aduce la timpul potrivit un om de-al meu, domnul Finștein, un evreu cumsecade priceput în materie, ai să-l cunoști. Vei primi și contractul, de bună seamă, tot prin insul ăsta...

După plecarea binefăcătorului meu am stat afară, în curte, tolănită în șezlong pînă seara tîrziu. Se întunecase, fluturi minusculi roiau într-un dans amețitor în jurul becului de deasupra scărilor verandei, strada era liniștită, ca întreg cartierul de altfel, iar de prin grădinile din jur, ale vecinilor, se înălța ușor parfumul florilor abia udate, înmiresmînd aerul răcoros al nopții. Doamna Angheluță era plecată la rude, la țară, eram singură în toată casa; nu-mi era însă aminte să intru în odăile acelea pustii, cu miros de naftalină și de mobilă veche; aș fi vrut să dorm afară cu capul

pe pînza şezlongului, aşa cum stăteam, parcă lipsită de griji, cu ochii către bolta întunecată a viţei de vie. De fapt, mă gîndeam... Mă gîndeam la viaţa mea de pînă atunci, la ceea ce am fost, ce sînt şi ce voi deveni, la cîte mi s-au întîmplat de pe vremea cînd mă loveau palmele tatei sau umblam cu sania cărînd sifoanele şi pîinea lui Vanghelis, amintindu-mi de zilele iernii de la conac şi de cele din prăvălia doamne Leontina. Peste toate aceste imagini, se suprapuneau cele ce-mi vorbeau de Mircea, de clipele primei mele poveşti de dragoste, aşa cum am înţeles-o eu atunci, la anii mei şi chipul elevului de liceu militar îmi stăruia mereu în faţa ochilor ca o icoană de neuitat. Frumoasele cuvinte pe care mi le spunea în drumul meu către şcoală, plimbările noastre prin ninsoare, joaca cu bulgării de zăpadă pe strada lui troienită... Dar durerile? Ele au rămas tot în rama amintirilor agăţate de timp, de viaţă, urmărindu-mă ca o umbră ce vrea să arate luminii soarelui că, alături de strălucire, mai vin şi pete de întuneric. Corul nostru, al copiilor, în casa avocatului Dragomirescu, apoi Mircea, fata farmacistului, pe care o ţinea tandru de mînă, fără să ştie că printre cei oropsiţi să colinde, mă aflam şi eu. Moartea Victoriţei, după cea a Corneliei... Sfîrşitul tatei acolo, în cerdacul conacului, prăbuşit peste salcii de grîu, sub privirile de răzbunare ale ţăranilor... Dar mama, ce-o face mama? Şi surorile? Dar Traian? Trebuie să fie mare, la şcoală... Îmi era dor de toţi şi mă gîndeam că în vacanţă să mă duc în oraşul meu pe care nu-l mai văzusem de la plecare. Să mi fac lucrările de pictură, imortalizînd pe pînză mahalaua în care am crescut, cariera de piatră unde a muncit tata zăvoiul Bahniţei, dealurile cu vii, conacul singuratic din Izvoarele în care mi-am îngropat un vis înainte de se naşte, dar cîte nu aveam să chem în încercările mele de culoare şi tinereţe? Apoi îl voi ruga pe Alin Costiniu să mă ajute în deschiderea unei expoziţii pe calea Victoriei, la Căminul Artei expoziţie de peisagistică, dar cu un singur portret, acela al mamei, pe care l-aş vrea cît mai reuşit, împlinit cu însăşi dragostea ce i-o port. Mă va ajuta, în mod sigur mă va ajuta, gîndeam, am mai văzut studente expunînd fie o ceramică, fie sculptură sau tapiserie, bineînţeles prin relaţii dar care dintre ele ar fi avut oare o cunoştinţă mai cu vază decît a mea şi anume un Alin Costiniu? Venise acum, după atîta timp, să-mi propună acea colaborare dar,

dincolo de faptul că m-am simțit întrucîtva flatată pentru atenția lui, dincolo de situația ce mi se crea de a cîștiga de pe acum un ban de pe urma penelului sau de avea posibilitatea, imitînd, asemeni lui Utrillo ce picta după ilustrate, să învăț indirect tehnica marilor maeștri, spun dincolo de acestea toate, m-am bucurat că l-am văzut, că este același om pe care l-am cunoscut cu trei ani înainte și că, reluînd legăturile, se va restabili și atmosfera ce-o respiram în jurul lui și care mi-a dat adevărate aripi în zborul meu către perfecțiune.

Alin Costiniu...

Cîte visuri nu mi-am făurit, imaginîndu-mi viața lîngă el, cîte speranțe n-am întrezărit aflîndu-mă sub ocrotirea lui, cîte nopți albe n-am petrecut închipuindu-mi aievea făptura lui, aproape s-o pot atinge cu mîna în mîngîieri calde, nevinovate! Știu, nu m-a înțeles, n-a ținut, poate, seama de demnitatea mea, de sinceritatea gîndului meu, de naivitatea sentimentelor mele, naivitatea pe care-mi spunea, o prețuiește atît de mult... Sau tocmai datorită acestei naivități, scontînd pe ea, a încercat să facă din mine femeie? Cu ce preț, însă? Dar a încercat oare, vreodată acest lucru? Sau stăruința lui m-a dus cu gîndul către un fapt posibil? Nu cumva l-am judecat greșit? Nu cumva l-am condamnat, fără să vreau, la o pedeapsă total nemeritată? Nu știu!

Stăteam relaxată pe șezlong, totul se învălmășea în capul meu ca vîltoarea unei ape răscolite de furtună, mă dureau tîmplele, le simțeam strînse ca într-un cerc de foc, nu-mi dădeam seama ce este cu mine.

Și, peste cartier, se așternea tot mai mult liniștea acea liniște pe care o cunoșteam din anii copilăriei, acolo, departe, în mahalaua în care m-am născut, o liniște adîncă încărcată de taine ca întinsul unei ape, fără început și fără sfîrșit.

Am tresărit. Suna telefonul. M-am ridicat brusc din șezlong, lăsînd în noapte amintirile și am alergat în casă.

— Alo, Talida?

— Da, eu...

— Alin Costiniu te deranjează...

— Nu, nu face nimic, ascult...

— Vrei să ieșim împreună în seara asta? Vin să te iau cu mașina. Mergem undeva, afară din București, eu știu, la Snagov sau Băneasa, nu hotărăsc singur, mai stăm de vorbă,

intenționez să-ți spun cîte ceva despre tehnica pregătirii culorilor la tablourile de care am vorbit...

Am rămas puțin pe gînduri, nu știam ce să răspund...

— Hei, de ce nu vorbești ?

— Da, ascult...

— Ești de acord ?

— Da...

— Intr-o jumătate de oră sînt la tine. Îmbracă-te puțin mai gros. Mașina e decapotabilă, trage curentul e rece la șosea..

— Bine, am înțeles...

Am acceptat poate cu ușurință, dar am acceptat. În definitiv, cu ce putea să-mi strice acea plimbare, chiar seara și chiar la șosea ? Îmi plăcea, totuși că aveam posibilitatea, printre altele, să reluăm o conversație, pe care o doream de mult, la care am gîndit și am reflectat îndeajuns, acea referitoare la drumul ce-l voi urma după terminarea studiilor și pentru care aveam neapărat nevoie de un sfat competent și sincer, pe care nu-l puteam găsi decît de la el, binefăcătorul meu dintotdeauna. Și apoi mă obseda deschiderea expoziției personale, cu lucrări din peisagistica orașului meu, așa cum au avut la timpul lor printre alții, un Georges Michel, un Claude Monet și chiar nefericitul de Lepin...

Visam, oare, prea departe ! Poate... Era totuși un vis...

11

Am auzit vorbă în săliță și am tresărit. Cineva schimba cîteva cuvinte, pesemne cu santinela. Apoi cheia s-a răsucit în broască scurt, de două ori.

Am întors capul. Venise oare, anchetatorul ? Nu, era fruntașul Gavrilă, olarul din Horezu, mic și slăbuț, cu fața pămîntie trasă și ochii mari, neliniștiți, a căror privire parcă întreba mereu cîte ceva. Apucasem să spun o dată că are o figură de sfînt de pe o icoană veche, bizantină și de atunci toți băieții de la pichet îl porecliseră „Mucenicul". A fost odată acasă, a adus o ladă cu farfurii și ulcele de

ceramică, frumos desenate, lucrate de el, cu care a împodobit mai toate camerele pichetului. Era talentat băiatul, inimos tot timpul vroia să învețe cîte ceva pentru meseria lui, și ades i-am dat sfaturi, în ceea ce privește arta plastică, pentru că, în afară de ornamentarea cu desene geometrice a străchinilor și ulcioarelor, intenționa, cînd se va întoarce acasă, să încerce a picta pe ceramică.

— Să trăiți! m-a salutat el milităreşte, stînd respectuos lîngă ușă, în șuba lui lungă și largă ce aproape mătura podeaua. Ce faceți?

Nu am răspuns. Am înălțat numai din umeri și am pus tocul jos, peste zecile de foi de hîrtie, acoperite cu scrisul meu mărunt, încîlcit, dezordonat, atît de frumos caligrafiat altădată, în clipele mele de liniște. Am început apoi să suflu în palme, îmi înghețaseră degetele, dealtfel și picioarele le simțeam reci, cred că trăgea curentul pe sub ușă sau printre giurgiuvelele ferestrelor...

— Toată noaptea a ars lumina aici, la dumneavoastră, a zis el venind mai aproape, scoțîndu-și căciula și netezindu-și cu latul palmei părul ud de pe frunte. Și noaptea trecută a ars... Ce faceți? Scrieți? a întins gîtul să privească pe masă. Mamă, ce de mai hîrtii! a exclamat el, clătinînd capul a uimire. Băieții spun că faceți o plîngere la un procuror, e adevărat?

— A, nu, nu-i vorba de-o plîngere, ci de cu totul altceva...

— Aha...

A privit înapoi către ușă, cu teamă parcă, după care a dat șuba la o parte și a scos la iveală un pachet, pe care l-a pus repede pe masă, împingîndu-l cît mai încolo să nu fie văzut. Sub hîrtie se ghicea o farfurie sau așa ceva...

— Niște șorici și-o bucățică de șuncă afumată, cum se face la noi sub munte, a zis șoptit, tot răsucind căciula în mînă, precipitat, neliniștit, în timp ce ochii lui mari, întrebători mă rugau parcă să nu refuz. Mi-a venit de-acasă, alaltăieri, pînă a nu se pune prăpădul ăsta de afară. Și-am zis că de... Dar vă rog să luați.. Și am făcut și vreo două clătite, de fapt le-a făcut Costică, așa cum l-ați învățat dumneavoastră... dar eu îs de serviciu, am putut să vin încoace și d-aia... Că mîncarea ce trebe să v-o dea după regulament, nu-i pentru dumneavoastră. Dar ce, că am vorbit și cu băieții, sînteți ca un infractor din ăia... care...? Nici vor-

bă! Ba noi vă socotim grănicer de al nostru! Că s-a întîmplat ce s-a întîmplat... mă rog... Eh, peste multe mai dă omul în viață pe lumea asta!

A tăcut, oftînd din adîncul pieptului, și-a trecut iar palma peste frunte, i se topise zăpada de pe sprîncene, dîre de apă îi șiroiau acum pe obrajii supți, oprindu-se în bărbie, le-a șters degrabă și pe acelea, în timp ce mă privea trist, compătimitor. Suferea, da, suferea evident, atît pe el, cît și pe ceilalți îi răscolise toată povestea acelei nopți ce a însemnat coșmarul meu, pentru că el ca și ceilalți mă știau apropiată lor, se legase între noi o prietenie, de multe ori, cum am spus eram confidenta lor și un sfat într-o problemă sau alta, ce viza intimitatea vieții personale, îl socoteau ca pe ceva sfînt, de netăgăduit, ce trebuie urmat întocmai și fără ezitare...

— Zăpadă mare, nu se mai oprește ninsoarea, a urmat el încercînd să privească afară, pe fereastră, în stihia albă ce acoperea totul. De mult n-a mai dat așa de sus... Nu ne-a venit o patrulă, a plecat ieri la amiază și nu s-a mai întors, iar comandantul... Cine știe, or fi troieniți pe la vreo stînă, cumva... Și drumul în vale, către sat, e plin de nămeți de nu se vede omul dintre ei...

— Ce spuneai de comandant? l-am făcut eu atent.

— Nu știm nimic, nici de dumnealui...

Viscolea într-una, fulgii se cerneau mari și deși, zburătăciți de vîntoasă; într-adevăr, nici eu nu mai apucasem o iarnă ca asta, poate numai atunci, la conac, cînd ziua, la amiază, de la fereastră nu puteam zări satul peste cîmpul de troiene.

— Nici telefonul nu merge, a vorbit mai departe Gavrilă, care pesemne vroia să mă țină la curent cu tot ce se întîmpla dincolo de pereții odăii mele. S-au rupt firele, nu știm unde, da' s-au rupt, așa că cine se încumetă să pună schiurile în picioare și să plece să le lege prin hăurile viscolite? Cine își ia răspunderea?

S-a întors, s-a dus lîngă sobă cercetînd-o cu palma să vadă dacă-i caldă, apoi, privind către patul nedesfăcut, a spus:

— De ce nu vă hodiniți? Zău, hodiniți-vă, e păcat, ați slăbit mult, v-ați tras la față, nu se poate. Și luați de mîncați... Că o să fie bine. Îmi spune mie inima că o să fie bine... Ei, mă duc... Sărut mîna...

Şi-a pus căciula pe cap, şi-a strîns şuba, a mai adăugat un „să trăiţi cu sănătate", după care a ieşit încet precum a intrat, răsucind cheia în broască, uşor, să nu facă zgomot. Cîteva vorbe şoptite în săliţă cu santinela, tropotul pîslarilor grei pe duşumeaua de cărămidă şi, din nou, în juru-mi s-a înstăpînit liniştea înfrigurată a iernii. M-am ridicat, potrivindu-mi paltonul pe umeri şi am încercat să privesc afară. Dar prin geamurile îngheţate, încărcate de zăpadă nu vedeam mai nimic. Numai vag, desluşeam cînd şi cînd nişte umbre, dincolo de tinda casei, ce parcă plutea prin pîcla albă a ninsorii...

Cît de frumoasă e iarna la munte! În anii trecuţi, aici, pe frontieră pictasem cîteva tablouri, destul de reuşite dealtfel amestecînd ghipsul cu praf de argint, pentru a lumina şi mai mult pasta şi a da zăpezii strălucirea albului pur, aşa cum o vedeam sclipind în razele soarelui. Avusesem un asemenea tablou şi la expoziţia mea, pe care am deschis-o pînă la urmă la Căminul Artei, însă nu atît de realizat, cred eu ca cele pe care le-am făcut mai tîrziu în zona de graniţă. Acela îl pictasem într-o iarnă la Predeal, la îndemnul lui Alin Costiniu, care vroise să mă înveţe cu acel prilej tehnica coloritului în peisajul hibernal, folosită, spunea el, de către şcoala franceză în faimoasa „perioadă albă" de la începutul secolului. Tabloul, cu unele mici stîngăcii de expresie coloristică, reuşea totuşi să redea atmosfera calmă, liniştită şi atît de odihnitoare a muntelui înzăpezit, ale cărui creste, uşor dantelate cu discretă lumină solară, aveau un farmec deosebit. Îmi amintesc că la deschiderea expoziţiei, printre altele, Alin Costiniu, în cuvîntul său, vorbise elogios despre acest peisaj montan, iar pentru a atrage atenţia asupra valorii lui, prinsese în rama tabloului autoritara sa carte de vizită, scriind pe un colţ al ei „reţinut"...

Ah, cîte trăiri, cîte emoţii, cîte sentimente mă leagă de zilele expoziţiei mele! Cu un an înainte, întreaga vară fusesem acasă, bătusem locurile ce le ştiam pline de pitoresc cu şevaletul sub braţ şi scăunelul-trepied agăţat de umăr, fără să ştiu ce-i odihna şi adăugasem zestrei mele încă şase tablouri, care mai de care mai încărcat de lirism şi culoare. Le desăvîrşisem apoi în micul meu atelier din Bucureşti, împreună cu altele, realizate în timpul studenţiei. A venit într-o dimineaţă Alin Costiniu, le-a privit cu ochiul său

critic, a pus vreo două de-o parte, care nu-i prea plăceau și mi-a spus cu glasul încărcat de entuziasm:

— Fetițo, gata, a venit vremea să ieși în lume!

— Mă ajutați să deschid expoziția?

— Te ajut, cu toate că ești ingrată, mă refuzi, nu ții seama de sentimentele mele, n-ai un pic de inimă pentru mine...

— Domnule Gostiniu...

— Lasă... lasă... m-a oprit el, vădit vexat în timp ce-și punea ochelarii de soare, pregătindu-se de plecare. Am mai discutat problema asta, parol, nu te-nțeleg!

— Vă rog să mă credeți că nu voi fi decît a celui ce-mi va deveni soț... Față de el nu voi avea nici o rezervă...

— Fructul e copt, cine-l va culege oare? parcă a spus un poet cîndva, nu? și a zîmbit enigmatic, căutînd să mi se uite în ochi. Ei, cine?

— Cine va ajunge la el, domnule Costiniu.

— Și dacă am să ajung eu?

— Mă rog, dacă asta vă este dorința și... dacă puteți, eu nu am nimic împotrivă! i-am aruncat eu dezinvolt. Dar, v-am spus, cine se va înfrupta din el, din acest fruct, va fi și omul de care mă voi lega pentru totdeauna....

— Bine, să vedem!

În dimineața vernisajului eram copleșită de emoție. Nu atît pentru faptul că prin grija lui Alin Costiniu veniseră unele dintre cele mai proeminente personalități din lumea artelor, să-mi vadă lucrările, — ah! cît m-am bucurat zărindu-i în mulțime pe maeștrii Ressu și Steriadi, — dar mai mult pentru că era prima mea confruntare cu publicul, cu viața culturală a Bucureștiului, cu opinia unor prestigioși cunoscători ai picturii clasice și contemporane. Stăteam de o parte, îmbrăcată într-o frumoasă rochie albă, fără mîneci, cu o crizantemă roz, prinsă în piept, cu pantofii albi și poșetă tot albă, totul contrastînd cu părul negru, revărsat bogat peste umeri, — reușisem să-mi fac cîeva toalete drăguțe din banii primiți pentru copierea tablourilor propuse de Alin —, stăteam deci și priveam toată mișcarea aceea de oameni care căutau să mă vadă, să mă cunoască, mulți dintre ei venind și felicitîndu-mă, încît nu știam cu care să mă întrețin mai întîi...

— Mi-am dat seama de posibilitățile dumitale, încă din anul cînd ai început să lucrezi cu mine, mi-a spus măgulitor

maestrul Steriadi, în timp ce-mi strîngea mîna, plin de afecțiune. Ca manieră, ai ceva din Dumitru Ghiață sau Pissaro, o tușă largă, vibrantă, caldă. Îți urez celebritate!

Seara, am fost acasă la Alin Costiniu. Conform vechiului său obicei, cei cărora le prefața expozițiile, îi erau invitați împreună cu unii prieteni mai apropiați. În salonul discret luminat s-a mîncat, s-a dansat și s-au spus glume, care mai de care mai deochiate-evident, mulți dintre bărbați cam întrecuseră măsura băuturilor, — eu fiind și aici ținta tuturor privirilor și a comentariilor. Era multă gălăgie, un fum să-l tai cu cuțitul cum se spune, plutea în aer, sub lustră, mireasma unor parfumuri fine, suave, în timp ce afară începuse să plouă, destul de bine dealtfel; aerul rece ce intra pe ferestrele larg deschise mai răcorea și primenea atmosfera aceea încărcată de zăpușeală.

Nu mă simțeam stingherită, cu toate că în înghesuiala invitaților nu cunoșteam decît două colege, însă tot timpul, ca niciodată, Alin Costiniu era numai cu mine. Bine, găsisem o explicație acestei situații, eram doar sărbătorita, iar el amfitrionul, în afară de faptul, cunoscut în parte de unii dintre cei prezenți, că-mi făcea și curte. Îmbrăcat într-un elegant costum de seară, afișînd cunoscuta-i distincție dintotdeauna, mai ales în asemenea prilejuri, trecea la una sau alta dintre perechi cu paharul în mînă, spunea o glumă aici, una dincolo, lua parte la o conversație de-un minut într-o problemă oarecare, dar tot mereu mă căuta din ochi, stînd mai mult pe lîngă mine, fără a mai conteni cu complimentele.

— Ești superbă astă seară, Talida, pe onoarea mea, ești magnifică! Cred că nu există talent să-ți redea culoarea ochilor, ca de smarald și noaptea părului tău. Dă-mi voie să te sărut...

Se cam cherchelise, așa nu-l văzusem niciodată pînă atunci, i se împleticea limba, vorbea teatral, încercînd totuși să se facă înțeles, era însă simpatic, plin de voiciune, împărțind amabilități în dreapta și-n stînga, fără rezerve, spre savoarea invitaților care se delectau de minune. Nu-mi convenea însă faptul că, fără să se autocontroleze, în expansivitatea-i excesivă, devenise agasant, încercînd să mă sărute la fiecare minut; simțeam că înnebunesc de rușine, mai ales că privirile celor din jur erau mai tot timpul îndreptate asupra mea...

— Talida... mă ierţi dragă, dar eşti... superbă! Parol, eşti superbă! Vreau să-l văd şi eu pe un Da Vinci de astăzi, care să facă din tine o nouă Mona Lisa! E vreunul? Nu e! Nici măcar eu nu mă încumet care... care... te iubesc! Ah, ce sublim e cînd îţi iubeşti modelul! Tu ştii că eu am iubit o dată o ţigancă? Da, am iubit-o, eram student, una Tinca, ne poza goală, mă, era o sculptură vie, parol, nu ştiu unde o găsiseră ăia de la „Arte", poza pentru cîţiva lei şi tot pentru cîţiva lei... Hai, scuză-mă, m-am îmbătat. Mă scuzi? Uite, m-am îmbătat. Pentru succesul tău m-am îmbătat...

În timpul unui dans, s-a apropiat de noi bătrîna menajeră, cu mersul ei drept şi grav şi, privind discret în toate părţile ca să nu fie auzită, a încercat să-i şoptească ceva la ureche lui Costiniu

— Ce-i, Janette? a încruntat sprîncenele Alin, care nu înţelegea mai nimic din pricina gălăgiei.

— Ceva confidenţial, domnu'... a şoptit ca, aplecîndu-se şi mai mult la urechea stăpînului său, ce nu vroia în nici un chip să mă lase din braţe. Pentru dumneavoastră...

— Ce i pentru mine? a a înălţat el sprîncenele. Hai, spune, de cine te fereşti?

— Ştiţi... domnişoara Cora...

— Ce-i cu ea? Cred că e pe dincolo...

— Mi-a cerut cheile de la şifonier. Şi-a luat lucrurile şi a plecat cu un taxi. Supărată...

— Dă-o-n măsa nu mă mai interesează! a decretat Alin Costiniu, vulgar, făcîndu-i semn menajerei să plece. Ajunge asta picioriţă, cînd m-oi vedea eu mitropolit de Calafat! Hai, vezi-ţi de treabă acum...

— Prea bine, domnu'...

O cunoşteam pe această Cora, era o fată subţire, înaltă, cu mers felin, avea un cap frumos, cu ochi negri, expresivi şi părul tot negru, o văzusem pe la şcoală, urma cursurile în anul întîi preparator, o zărisem apoi de cîteva ori în compania lui Alin Costiniu la unele vernisaje. Ceea ce atunci era un simplu dubiu, acuma mi se adeverise evident domnul critic de artă trăia cu ea, reuşise poate să-i înfrîngă voinţa sau poate că respectiva nu avusese nici o voinţă, păcat, părea o adolescentă ingenuă, de-un rafinament aparte, deosebit. Îmi explicam acum, fără să vreau şi atitudinea ei de la amiază în sala expoziţiei cînd, după ce vorbise Alin Costiniu despre tablourile mele, printre cei care mă felicitau

venise și ea, vorbindu-mi voit cu sinceritate, cu un glas mieros, nefiresc, dar în care am întrezărit pigmentul acidității:

— Vai, domnișoară cred că sînteți fericită, peste puțin absolventă și cu o expoziție proprie, foarte reușită. Vă felicit și un sincer bravo! La fel pentru simpaticul dumneavoastră protector și mentor...

Fusese răutăcioasă, înțelegeam acum motivul, poate i se vorbise prea mult despre mine în cuvinte ce-i dăduseră de bănuit, știa că-i vin deseori în casă lui Alin, și că și el mă vizitează în odăița mea, că mă bucur de prețuirea și admirația lui. În seara aceasta, totul i se confirmase, din moment ce Alin Costiniu dansase tot timpul numai cu mine și mă sărutase de atîtea ori în văzul tuturor gest lipsit de prudență...

N-am mai dansat. M-am retras pe un fotoliu, prefăcîndu-mă obosită, am rămas să privesc întregul salon, în semiobscurul căruia invitații se mișcau ca niște umbre. Rînsetele, clinchetul paharelor conversațiile uneori aprinse, alteori domoale, muzica de dans a magnetofonului, toată aceea forfotă stinsă părea că vine de undeva din niște adîncuri de umbre, lipsite de contur. Aș fi vrut să plec, se făcuse tîrziu, dar afară încă ploua și apoi, eu eram sărbătorita, nu era firesc să-mi părăsesc invitații, indiferent ce m-ar fi determinat să fac acest lucru. Și-apoi, ce-ar fi zis Alin Costiniu care organizase toată festivitatea, de la deschiderea expoziției pînă la această sindrofie atît de simandicoasă?

Într-un tîrziu, a venit la mine, parcă se amețise și mai mult; se clătina pe picioare, s-a aplecat lîngă umărul meu și m-a întrebat dacă mă simt bine. I-am spus că nu am nimic, numai vreau să mă odihnesc puțin, totul mă copleșise, a fost frumos, neașteptat de frumos...

— Am luat din expoziția ta un tablou, mi-a mărturisit el șoptit, acela intitulat „Iarnă", cel pe care l-ai făcut la Predeal și care, poate, mi s-ar fi cuvenit mie...

— Da, întradevăr. Ce-i cu el?

— L-am luat, asta e! a zîmbit. Te superi?

— O, nu! Dimpotrivă, gestul mă flatează...

— E dincolo, în camera mea...

— Inițiativa ar fi trebuit să fie din partea mea, am spus, puțin mișcată de gestul lui. Eu să vi-l ofer. Dar nu am știut că vă place atît de mult. În orice caz, vi-l ofer cu toată dra-

gostea, prea puțin acest lucru, recunosc, față de tot ceea ce ați făcut dumneavoastră pentru mine...

— Lasă... nu-i vorba de asta acum, mi-a tăiat vorba, abia ținîndu-se pe picioare. Ci de cu totul altceva...

— Ce anume?

— Vreau să-mi însemnezi cîteva cuvinte autografe. Le merit?

— Mai încape vorbă? Pe el, nu?

— Pe el!

— Și mai e ceva...

— Da, vă ascult.

— Uite, vezi, și-a rotit el privirea tulbure peste toată acea mulțime din salonul discret luminat, vezi perechea aceea ce dansează acolo, lîngă măsuța cu magnetofonul?

— Domnul cu barbă și doamna cu decolteu și pieptănătură montantă?

— Exact! El este distinsul critic de artă, Sebastian Dona...

— Daaa?

— Da. El va scrie despre tine, mîine va scrie, în trei cotidiene un articol elogios...

— Vai, îi mulțumesc foarte mult...

— Îi poți acorda și lui tot un autograf, pe unul din tablourile tale?

— Care?

— Am și pregătit unul. E dincolo în dormitor. E vorba despre acela intitulat „La săniuș"...

— De acord...

— Atunci, hai să le scrii...

M-a luat de braț și, nevăzuți de nimeni, ne-am retras în camera de alături, dormitorul lui. O cameră modern mobilată cu draperii grele la ferestre, cu un pat dublu la mijloc, acoperit cu o cuvertură din pluș roșu, cu un șifonier în lungimea peretelui, lăcuit în negru, iar pe jos așternut un covor mare, persan, nou-nouț pe care parcă îți era milă să calci. Lîngă pat, o măsuță servantă din nichel, pe rotile, fără nimic pe ea, în afară de un servețel întins peste cristal...

— Vai, ce cald este aici! am zis. Vă rog să deschideți puțin fereastra.

— Plouă, nu te sperie tunetele?

— Nu.

S-a dus, a dat draperiile la o parte, a răsucit apoi mînerul, nu ceda, înfuriat i-a dat un pumn zdravăn și geamurile

s-au dat cu putere în lături, zăngănind, gata să se spargă. A venit după aceea către mine, m-a luat de umeri și a căutat să-mi prindă privirea cu ochii săi galbeni, tulburi, ce se aprinseseră ca jarul. Afară ploua cu găleata, era întuneric beznă, cînd și cînd fulgerele spintecau cerul de smoală cu săbiile lor de foc, iar tunetul se rotogolea undeva îndepărtat, cu un ecou prelung ce se pierdea cu încetul peste vilele cartierului...

— Vreau să culeg fructul! a zis el direct, fără ocol și a încercat să mă sărute pe umărul dezgolit, în timp ce mîinile au început să-mi pipăie șoldurile, ca să-mi ridice rochia. Te iubesc! Pe Dumnezeul meu că te iubesc!

M-am retras speriată într-un colț al camerei, privind în toate părțile să aflu o portiță de scăpare. Înverșunat, el a venit după mine...

— Talida!

— Domnule Costiniu, vă rog să vă controlați, se poate? l-am apostrofat, ocolindu-l și continuînd să vin către ușă. Nu vă este rușine?

— Rușine? a zîmbit el șters și a încercat din nou să-mi ridice rochia. Rușine de-o femeiușcă pe care m-am străduit s-o scot în lume, să-i fac un rost, de-o pipiță fandosită ce și-a luat nasul la purtare? Ce vrei în definitiv, madmoazelo, cît să-ți dau ca să te culci cu mine?

— Ordinarule! i-am strigat revoltată și l-am îmbrîncit cît colo, dar el m-a înlănțuit pe dată cu brațele, imobilizîndu-mă. Atunci, îngrozită de spaimă am vrut să țip, însă grăbit, mi-a astupat gura cu palma și dintr-o singură mișcare m-a doborît în pat prăvălindu-se peste mine. În aceeași clipă, am început să lovesc cu picioarele, m-am zbătut, m-am zvîrcolit, simțeam că mă sufoc, că mi se taie respirația, l-am zgîrîiat cu unghiile pe față, l-am și izbit cu pumnul în ochi, dar el nu ceda în nici un fel, ci, dimpotrivă, devenise din ce în ce mai înverșunat și mai agresiv. Și în lupta aceea, răvășind tot patul, nu știu cum am făcut că am ajuns lîngă noptieră, am apucat veioza și, cu o ură fără seamăn, l-am pocnit drept în creștetul capului, umplîndu-l de sînge. Apoi m-am desprins din încleștare, mi-am luat poșeta, mi-am scos pantofii și am sărit pe fereastră, în ploaia de afară, alergînd spre grădina din față. Eram aproape sfîrșită, cu puterile slăbite, îmi tremura tot trupul, mîinile, picioarele. Imbecilul! îmi spuneam încărcată de indignare. Ce mîrșav! M-a

ademenit în cameră cu scopul premeditat de a mă avea... Şi eu, naiva... Mi-a plătit la început chiria pe trei-patru luni, m-a înconjurat cu atenţii, acum cu expoziţia, şi pentru ce? Să mă facă amanta lui? Precum Cora şi altele?

Am trecut prin ploaie, pe sub pomi, dar cînd să ies pe poartă am zărit un taxi aşteptînd, cu farurile mici aprinse şi motorul mergînd. Lîngă maşină, sub o umbrelă o femeie. Era Janette...

— Pentru dumneavoastră a comandat domnu' o maşină? Sau pentru domnul Dona?

— Pentru mine, am minţit eu.

— Uitaţi, şoferul aşteaptă...

— Vedeţi că vă aşteaptă şi domnu' pe dumneavoastră!

— Mersi!

M-am urcat aproape prăbuşindu-mă pe canapeaua din spate, eram extenuată, fără un pic de vlagă, simţeam urme de sînge năclăindu-mi mîna, m-am cutremurat şi-un fior de groază mi-a săgetat în acea clipă inima.

— Unde mergem? a întrebat şoferul.

— Bucureştii Noi!, abia am articulat cele două cuvinte. Bestia! Ordinarul!

— Ce-aţi spus, vă rog?

— Nimic, m-am scuzat eu. Vorbeam cu mine...

Patru zile n-am dat pe la expoziţie. Am stat tot timpul în casă, fără să fac ceva, fără să răspund la telefon şi fără să mă duc undeva, fără să mănînc, fără să dorm. Am plîns tot timpul fără să-mi găsesc liniştea. Gazda, doamna Angheluţă, a înţeles că sînt bolnavă, m-a întrebat cîte ceva, ba de una, ba de alta, după care, văzînd că nu sînt în apele mele, m-a lăsat în pace şi nu m-a mai deranjat cu nimic. Numai în a patra zi, dimineaţa, a venit şi mi-a spus, cu glasul îndurerat, că telefonînd acasă la domnul Alin Costiniu, ca să vină Janetta pentru nişte miere de albine, a aflat de la bătrîna menajeră că stăpînul ei este în spital. Nu se ştie cum, într-o seară, fiind foarte surmenat, a alunecat pe covor în dormitor şi s-a lovit cu capul de-o noptieră. Ba încă s-a mai spart şi veioza...

— Asta-i, don'şoară, a încheiat ea oftînd, gata să plece din pragul uşii. Cîte nu se întîmplă în lumea asta!

— În lumea celor de teapa domnului Costiniu! am replicat eu semnificativ, dar ea nu m-a auzit. Şi chiar dacă îi ajungeau la ureche vorbele mele, tot n-ar fi înţeles nimic.

Pentru că, trebuie să spun, de atunci și pînă azi cînd inserez aceste rînduri, incidentul dintre mine și Alin Costiniu a rămas o taină a amîndorura, pe care el, cu atît mai mult eu, n-am dezvăluit-o nimănui. Fiecare pentru motivele sale...

Apoi m-am dus zilnic la expoziție, în orele de vizită ale publicului, ca să dau explicațiile de rigoare, dacă mi se cereau sau ca să vînd din lucrări, dacă cineva s-ar fi arătat interesat de acest lucru. Îmi treceam vremea stînd pe un fotoliu, la fereastră, privind trecătorii de pe Calea Victoriei, atît cît îmi permitea unghiul de vedere sau citind cărți și reviste, fără să insist asupra unor anumite lecturi. Mi-au fost cumpărate patru tablouri, fapt ce m-a bucurat nespus de mult, iar altele trei au fost achiziționate de un funcționar din provincie, pentru o stațiune balneară sau așa ceva, nu-mi aduc aminte. În orice caz, realizasem ceva, mă gîndesc la partea materială, dar aveam și satisfacția că genul meu de pictură plăcea foarte mult publicului și asta îmi dădea noi speranțe pentru viitor.

În ultima zi, după-amiaza, cînd trebuia să închid și să strîng tablourile, mă odihneam în obișnuitul meu fotoliu la fereastră. Era cald, vizitatorii se cam răriseră; de la ora cînd dădusem larg ușile de perete, nu știu dacă trecuseră pragul salonului trei sau patru inși, ce priviseră totul în treacăt și plecaseră; lumea era pe la ștrand, în grădinile de vară ale restaurantelor sau prin parcuri, căutînd umbra și răcoarea, prea puțini încumetîndu-se, și aceia numai cu treburi stringente, să calce asfaltul înmuiat de arșiță al străzii.

Plictisită și în parte obosită, mă pregăteam să încep a strînge caietul de impresii și cataloagele, rămase pe o măsuță, cînd am văzut intrînd pe ușă un tînăr înalt, voinic, cu părul negru, bogat și ochi căprui, a căror strălucire ghiduș — veselă, dădea o notă de optimism și bună dispoziție chipului său ars de soare. Purta o cămașă sport, pantalon bine călcat, bej și pantofi din aceeași culoare. Sub braț ținea o servietă, iar în mînă un buchet de flori de cîmp, învelite într-o foiță cam mototolită. M-am reașezat la loc în fotoliu și am așteptat. Calm, fără grabă, a dat un ocol sălii, privind cu meticulozitate fiecare tablou în parte, după care a venit la mine și m-a întrebat dacă eu sînt semnatara lucrărilor...

— Da, eu sînt, am răspuns evaziv, fără să știu ce vrea, totodată înciudată că strînsul tablourilor îmi cerea timp, se

făcea seară și respectivul sosise abia în ceasul al doisprezecelea. Cu ce vă pot fi de folos?

— Vreau să vă felicit și să vă ofer aceste flori din partea mea, un admirator al operelor dumneavoastră...

— O, vă mulțumesc, am zis emoționată și am luat florile, cam ofilite, punîndu-le pe poșeta ce se odihnea pe fotoliu.

— Nu sînt prea aspectuoase și nici de calitate, a ținut el să adauge, puțin stînjenit, scuzîndu-se, dar vă rog să mă credeți că n-am găsit altele. Am fost prin florării, nimic! Cică aici în București, în zilele de căsătorii sau onomastici nu găsești un fir. Singura soluție a fost să mă duc în piață... Vă rog să mă iertați...

— Nu face nimic, l-am liniștit eu, gestul dumneavoastră mă impresionează și încă odată, vă mulțumesc!

Evident, era fîstîcit, încurcat, strîngea involuntar servieta sub braț, aproape strivind-o, mă privea puțin stînjenit de parcă făptuise un gest necugetat, în timp ce zîmbetul lui de copil vinovat dădea o anume lumină chipului și ochilor.

— Aveți lucrări frumoase, îmi plac, a urmat el, aruncînd o privire spre întregul salon. De fapt am mai fost de cîteva ori, dar de fiecare dată am găsit aglomerație și cum n-a fost posibil să schimb cu dumneavoastră cîteva cuvinte, am plecat.

— Nu sînteți bucureștean? am fost curioasă să aflu.

— Nu, sînt din Vrancea, dar fac serviciul la frontieră, departe...

— La vamă?

— Nu, la grăniceri. La pază... Locotenent. Am venit să dau cîteva examene la fără frecvență, la Drept...

— Deci... un viitor jurist! l-am flatat eu zî[...]

— Cam așa...

În timp ce el se mai uita la tablouri, eu m-am apucat să strîng cataloagele de pe măsuța de lîngă ușă, cărțile, revistele, ce-mi ținuseră atîtea zile de urît, termosul în care avusesem de dimineață cafea, mi-am pus mai la îndemînă și umbrelușa — în ultimul timp ploua aproape cu regularitate după-amiezele —, și am vrut să închid. Dar vizitatorul meu, cu un calm ce mă scotea de-acum din sărite, nici gînd să se desprindă din fața tablourilor. Și, peste o jumătate de oră, avea să vină mașina angajată de mine, să ridice lucrările ca să le duc acasă...

— Nu vă supărați, am să închid! l-am avertizat zăngănind cheile în mînă ca să-i fac atent. Mă scuzați așadar, sînt cam nepoliticoasă, dar n-am ce face!

— Închideți? s-a mirat el, întorcîndu-se către mine și făcînd niște ochi de parcă l-aș fi invitat să treacă prin geam. Îmi pare rău!

— De ce?

— Vroiam să vă iau cu mine. Adică portretul dumneavoastră...

— O, dar nu am așa ceva în expoziție, am spus cu vădită părere de rău. Mai e timp pînă să-mi fac autoportretul. Sînt încă la începutul carierei...

— Va să zică așa... a clătinat el capul, în semn că a înțeles care este situația și, intristat de răspunsul meu chiar puțin îmbufnat, a lăsat privirea în podea. A stat astfel cîteva clipe, gînditor, supus pesemne la adînci reflecții, după care a înălțat încet fruntea, chipul a prins a-i zîmbi, luminîndu-se și m-a fixat cu ochii săi veseli, jucăuși, fără să mai spună nimic.

Evident, tînărul îmi făcea curte, mi-am dat lesne seama după cum mă privea și după intenția de a lega de cît o discuție cu mine. De aceea și venise, așa cum afirmase, numai cînd a văzut că sînt singură. Nu pot să spun că nu-mi plăcea... Dimpotrivă. Figură atletică, impunătoare, surîsul acela aproape molipsitor și în același timp cuceritor, o anume reținere în comportare, fără însă a fi timid și lipsit de insistența de se face agreabil, cum fac mai toți bărbații cînd vor să cucerească o femeie. Eu însă nu aveam timp de conversație la ora aceea și nici să fiu implicată în vreo relație sentimentală, cu toate că cei douăzeci și trei de ani ai mei mi-ar fi dat dreptul să mă gîndesc și la așa ceva. Dar eram încă sub neplăcuta impresie a celor petrecute cu Alin Costiniu. Prietenia mea cu acest om dincolo de ce avusese frumos, îmi lăsase un gust amar, lesios, neplăcut ce încă mă stăpînea și de care vroiam să scap cît mai curînd posibil. Era necesar însă un timp, cred destul de îndelungat, ca să-mi revin uitînd, bineînțeles ceea ce se putea uita. Și numai după aceea...

Dar nu întotdeauna ceea ce gîndești, poți să pui întru totul în aplicare. Bunele intenții, chiar strălucite fiind, nu-și află cu consecvență și certitudine și aceleași bune împliniri. Spun asta, pentru că ceea ce îmi impuneam cu atîta seve-

ritate, cu atîta hotărîre, în seara închiderii expoziției mele, peste cîteva zile avea să rămînă o simplă și neconcludentă reflecție, la care, ori de cîte ori mă gîndesc și acum, îmi vine să rîd. De ce? Pentru simplul motiv că peste două săptămîni aveam să mă căsătoresc cu singuraticul și cel din urmă vizitator al salonului meu de pictură, locotenentul Victor Damian. Cel mai sincer și cel mai drag admirator al pînzelor mele!... Omul plin de afecțiune, de înălțătoare sentimente pentru mine, de-o noblețe sufletească deosebită!

Eram zorită, atunci seara, n-aveam chef de vorbele lui, venise și camioneta, dar el în loc să plece, a pus servieta pe fotoliu și, ca și cînd m-ar fi cunoscut de cînd lumea, familiar și apropiat fără rezerve, a început să încarce tablourile, aranjîndu-le cu grijă între cartoane și stinghii de lemn. Apoi a strîns într-un colț panourile. A găsit, nu știu unde, o mătură și, în cîteva minute curățenia a fost gata.

— Ce faci, domnule? îl priveam uimită, neștiind ce să cred.

— Tot sprijinul artei, stimată domnișoară!

— Dumneata ai ieșit, pesemne, cu un scop în oraș. Nu ai treabă nu ai de învățat, nu ai altceva mai bun de făcut?

— Am ieșit să admir frumosul, să-l contemplu...

— Și?

— Asta fac. Vă privesc și sînt fericit!

Am izbucnit în rîs. Tipul ăsta nu e în toate mințile, mi-am spus. De unde o mai fi răsărit și cum de a dat tocmai peste mine? mă întrebam stăpînită de curiozitate dar, în sinea mea, mulțumită că-mi mai destindeam fruntea. Și ce-o gîndi omul ăsta?

După ce am dus tablourile, seara, la propunerea lui, am ieșit să ne plimbăm puțin. Am fost la un restaurant. A doua zi la fel. Și a treia... Și a patra... Noaptea învăța, diminețile se ducea la facultate, audia cursuri, dădea examene iar cînd se lăsa amurgul, se și posta în fața Universității, așteptîndu-mă. Cu o carte în mînă pentru mine... Sau cu o floare... Sau numai cu un zîmbet... Era el și-mi era de-ajuns. Pentru că mi-a umplut deodată sufletul de soare, de lumină, de viață! Cu veselia lui, cu exuberanța lui, cu optimismul lui...

Eu terminasem studiile. Vroiam să-mi iau repartiția, pentru un loc de muncă. Fusesem apreciată, obținusem di-

ploma cu note maxime, puteam să rămîn în București la o școală sau la un muzeu...

— Hai cu mine la țară, pe frontieră! mi-a propus el. Aer tare, sănătos, regiune de munte, peisaje de basm, poți picta o sută, o mie, un milion de tablouri! Natura este atît de diversă! Profesoară de desen la școala generală din sat. Nu e bine?

Am rămas o clipă pe gînduri. Propunerea aproape că mă copleșise prin ineditul ei, prin neașteptata-i originalitate și culoare, prin farmecul unei perspective la care, sinceră să fiu, nici nu mă gîndisem pînă atunci. Romantism? Teribilism? Sau fugă de nonconformism? Pastoralism? Nu știu, dar mă și vedeam într-o căsuță cu cerdac, la poale de munte, alergînd prin poiene, pe potecile umbrite de stejari, pe lîngă rîuri cu apă limpede, ce sare din piatră-n piatră, prin mulțimea oilor, în hora satului sau în mijlocul copiilor... Marele oraș al țării mă sufoca, îmi tăia parcă respirația mă ametea. Ce-i drept, îmi adusese bucurii, dar și tristețe. Mai ales în ultimul timp. Cum puteam să rămîn singură în vîltoarea lui?

— Ce zici, mergi? a insistat el.

— Nu glumești?

— De loc!

— Merg! am zis eu hotărîtă.

— Dar ne căsătorim.

— Vrei tu?

— Da!

— Bine, ne...

— Îmi iau concediu și dau și „examenul" ăsta, a rîs el.

— Ești pregătit?

— Mai încape vorbă? Unde nu prea știu, mă mai meditezi tu.

Mă căsătoream, deci. Hotărîre nepremeditată, instantanee, fără un calcul anume, dar subliniată totuși de responsabilitate, de seriozitate și de importanța situației. Vedeam în acest act, la care nu mă gîndisem o clipă pînă atunci, un adăpost în fața neprevăzutului vieții? O pavăză împotriva eventualelor viitoare insistențe ale unora de teapa lui Alin Costiniu? Grija pentru a-mi așeza de pe acum rostul într-o patriarhală tihnă a familiei, potrivită temperamentului meu, așa cum, de fapt, mi-o dorisem dintotdeauna? Nu știu! Ceea ce hotărîsem, știu că era voința inimii mele, sinceră, fă-

ră de întoarcere. Pe Victor îl anticipasem în visele mele de adolescentă; iată, îl aflasem acum, reprezentare ideală a tot ceea ce fusese poate numai închipuire și dorință...

În seara plecării lui spre frontieră, am fost tristă, abătută. Nu-l mai vedeam cîteva săptămîni și înțelegeam că avea să-mi fie tare greu. Pentru că prezența lui începuse a face parte din însăși ființa mea, din existența mea, din zilele și nopțile mele. Cu cine mă mai sfătuiam într-o chestiune sau alta? Cu cine mai băteam bulevardele, în după-amiezele noastre libere? Dar parcurile? Cine îmi mai umplea clipele cu unde de voie bună, de veselie, cu vorbe pline de gingășie și sensibilitate?

Trebuia să fie la gară aproape de miezul nopții. Pe la opt am fost la „Pescăruș", pe malul lacului, să mîncăm ceva. Mai toate mesele erau ocupate. Am găsit totuși una mai retrasă și ne-am așezat. Era răcoare, am îmbrăcat bluza ce-o țineam pe umeri, parcă venea toamna, într-atît mă înfrigurasem. Victor și-a pus și el haina. În întuneric, pe luciul stins al apei, clipeau zeci de luminițe, felinarele bărcilor aflate în larg, la plimbare. Iar în jur, crîngul înfrunzit al parcului era plin de umbre și liniște. Îndată a venit și ospătarul, un ins lung, deșirat și ne-a luat comanda. Friptură la grătar, salată, la început niște salam de Sibiu, măsline, puțină brînză, roșii...

— Vin sau bere?

— Bere.

— Imediat vă servim!

În așteptarea mîncării, Victor s-a apucat să-mi povestească, cu hazu-i cunoscut, cîte ceva de prin Focșani, unde făcuse liceul, iar tatăl său fusese multă vreme funcționar la poștă. O dată, el a chiulit de la școală și s-a dus în gară să vadă trenurile cum vin și pleacă. Era un spectacol pe care orice copil îl savurează, impresionîndu-l. Dar cum se învîrtea pe acolo, l-a zărit pe profesorul de matematică, dirigintele clasei, care tocmai apăruse pe peron, cu o valiză în mînă însoțit de o fetiță. Atunci Victor, de teamă să nu fie văzut, s-a ascuns repede într-un butoi al depozitului de vinuri, mare cît o odaie, gol, aflat lîngă rampa de încărcare. În numai o jumătate de oră de așteptare între doagele mirosind a țuică, îmbătat de mirosul puternic, a adormit pînă a doua zi dimineața, cînd poate nu se trezea, dar au început unii să dea butoiul de-a rostogolul...

— Ce zici ? m-a întrebat el.

— Nostim, ca-n cărțile lui Mark Twain, am rîs eu.

— Stai să vezi alta...

Dar tocmai cînd se pregătea să povestească o nouă întîmplare, de masa noastră s-a apropiat un bătrîn gîrbov, slab, cu un umăr adus înainte, cu fața roșcată, stafidită. Pe nasu-i subțire spînzura o pereche de ochelari ieftini, cu rame de sîrmă, iar de sub gambeta-i uzată ieșeau niște plete cenușii, ca niște fuioare de cînepă. Purta o haină lungă și largă de lustrin, papion negru și un baston subțire de bambus, cu măciulie de argint. Cînd l-am văzut mai bine, am tresărit. Era Isac Finștein, ce comercializase pe vremuri tablouri, iar acum, după cîte știam, îl ajuta pe Alin Costiniu să achiziționeze și să reorganizeze unele muzee din Capitală și din țară.

— Bună seara ! a zis el respectuos, scoțîndu-și gambeta și plecîndu-se din șale. Scuzați, deranjez domnișoară ?

Victor mi-a aruncat o privire întrebătoare, dar i-am făcut semn să nu se sesizeze și să stea liniștit, întrucît la mijloc era o problemă a mea, personală, și-i voi explica mai tîrziu despre ce este vorba...

— Bună seara, am răspuns politicoasă și i-am făcut semn bătrînului să se apropie. Ce doriți, domnule Finștein ?

— Vai, vai, vai, a început el să se tînguie, privindu-mă peste lentilele ochelarilor cu ochii săi apoși, abia mijiți. Așa am umblat după dumneavoastră, încît picioarele s-au umflat și nu mai încap în ghete. Mare necaz ! Bine că v-am văzut, așa ramolit cum sînt, da v-am văzut, să-mi ajute Dumnezeu !

— Dar ce s-a întîmplat ? am întrebat mirată.

— Ce să se întîmple ? a zis el grijuliu. Vai, vai, vai, dar cîte nu se pot întîmpla...

A tras un scaun, s-a așezat, mîna cu piele scorojită îi tremura pe măciulia de argint a bastonului, vorbea răgușit, din adîncul pieptului, capul îi tremura și el, scuturînd gambeta soioasă ce abia se ținea peste pletele ca de cînepă.

— Ce ați făcut cu comenzile ? a întrebat mai apoi, aplecîndu-se peste masă și privindu-mă peste lentilele albe, stăruitor, ca un miop. N-am luat tot de la dumneavoastră, știți bini, mai am ceva de Luchian și Netscher...

— Luchian e gata, am spus eu, încheindu-mi mai bine bluza la piept, întrucît frigul se făcuse și mai simțit, dar pe Maria Stuart n-am terminat-o. Mai am...

— Cît, domnişoară? Cît? s-a îngrijorat bătrînul, lungind gîtul către mine. Trece termenul şi domnu' Alin aşteaptă. Şi pe dumnealui îl aşteaptă alţii...

— Mai aveţi să-mi daţi nişte bani, am ţinut eu să precizez. Cred că nu s-a uitat...

— Nu, vai de mini, cum să se uite aşa ceva, de ce să se uite? a început iar să se tînguie Finştein cu glasul lui hîrîit, încărcat de tuse. Aşa mă ştiţi pe mini? Aşa un om pot să fiu eu care să uite de datorii? Vai! vai! vai!. Numai să ştiţi, domnu' Alin a spus că trebuie să reţină ceva, o sumă nu ştiu cît, pentru chirie matali la madama aceea.

— Ce chirie?

— În primul an cînd aţi vinit la Bucureşti, spune că v-a plătit cîteva luni chirie...

— Bine, să oprească ce vrea! am acceptat mulţumită într-un fel că nu mai aveam nici măcar această obligaţie faţă de un don juan, ce mă jignise, considerîndu-mă o fetişcană oarecare, ce-şi vinde demnitatea pentru bani.

— Şi-atunci comenzile? Cînd să vin după ele?

— Peste două săptămîni...

— Neapărat, domnişoară, neapărat! a ţinut să-mi atragă atenţia Isac Finştein şi s-a ridicat cu greutate de pe scaun, sprijinindu-se în bastonul de bambus. Ştiţi, tablourile sînt luate de la custode pe termen scurt, am spus că merge la fotografiere pentru album, nu trebuie să ştie multă lume că expoziţia pleacă fără originale în ţară. Cini ar mai da un ban să vadă un fals? Spuneţi, cini?

— Bine, domnule Finştein. Rămîne aşa. Vă aştept...

— La bună vedere, domnişoară, cu sănătate!

A plecat printre mese, tîrşindu-şi picioarele prin pietrişul mărunt, aplecat de spinare, cu haina lui largă din lustrin fluturînd şi s-a aşezat la o masă stingheră în cealaltă parte a grădinii restaurantului. Apoi şi-a scos gambeta şi a început să-şi facă vînt cu ea, în dreptul frunţii aşteptînd.

„Va să zică, marele seducător de naive începe să-şi arate colţii, mă gîndeam eu privind undeva peste apa întunecată a lacului. Tot ceea ce făcuse pentru mine, cum poate s-a străduit şi pentru altele, o făcuse în mod interesat, evident. Acum, după eşec, de bună seamă nu mai e cazul, consideră el să pozeze în filantrop. Să-i fie de bine!"

— Ce este cu tine, de ce pari tristă? m-a întrebat Victor, luîndu-mi mîna într-a sa.

— A, nimic! am tresărit surprinsă. Ai auzit, trebuie să execut niște tablouri și timpul e cam scurt. Dar am să le fac pînă te vei întoarce tu. Uite, vine ospătarul. Să mîncăm repede, ca să nu pierzi trenul!

Dincolo, peste lac, măreţul edificiu al clădirii în care se tipăreau ziarele și cărțile își arunca luminile în apa ușor unduitoare, sclipind diamantin ca mii de licurici ce parcă veneau din adîncuri, în timp ce în liniștea nopții, șoapte abia auzite pluteau în întuneric, acoperite cînd și cînd de bătaia ramelor și de plescăitul valurilor sub pîntecele smolite ale bărcilor.

12

Totul a mers cum nu se poate mai repede. Mi-am luat repartizarea pentru postul de profesoară de desen în orășelul de lîngă graniță. Părăseam, deci, Bucureștiul pentru viața de la țară și întrucît tot gîndindu-mă la ce va fi și cum va fi, abia așteptam să mă văd în mijlocul naturii, al peisajului plin de lumină și culoare, de poezie și frumos de care eram îndrăgostită peste măsură. La vremea lui și Claude Monet a renunțat la periferiile din Argenteuil pentru o căsuță la țară, la Vètheuil, pe malul Senei, unde și-a realizat principala operă, fără să mai vorbesc de Dumitru Ghiață al nostru care a transpus ca nimeni altul plaiul mehedințean, unde s-a născut, a trăit și a creat, făcîndu-l cunoscut lumii prin pînzele sale. De fapt, niciodată nu mi-am propus să rămîn pictoriță în București... Pentru că, într-adevăr, ce poate face un artist al penelului, cu predilecție pentru natură, pentru spațiile largi ale inspirației, între blocurile acestui mare oraș? Ori eu vroiam să mă realizez în pictură, să-mi perfecționez talentul în confruntarea cu viața, cu oamenii, cu locurile cele mai încîntătoare ale peisajului ce ni-l oferă cu dărnicie natura țării...

A venit Victor, m-a luat, i-am mulțumit doamnei Angheluță pentru găzduire, iar ea a plîns că ne despărțim,

stătusem doar atîta vreme împreună și nu o supărasem nici măcar cu un gest sau cu un cuvînt...

— Un militar ai luat, maică, las' că-i bine, parcă i-am văzut eu odată nasturii lucitori de la tunică în ceașca de cafea, îți amintești? Dar acela purta coif, ăsta n-are coif așa, cu penaj...

Îmi făceam bagajul, o ascultam și rîdeam. Victor era prin curte, îmi repara valiza...

— E băiat bun... Și frumușel.. Și cumsecade... își urma vorba femeia stînd rezemată de tocul ușii. Și săritor, nevoie mare, n-ai văzut cum s-a apucat să-mi spargă lemne? Doamne, ani de zile n-a mai pus un bărbat mîna pe securea mea!

Împachetam, priveam din cînd în cînd în jur și parcă îmi părea rău după odaia în care locuisem, în care învățasem, în care îmi făurisem atîtea vise legate de meseria mea. Acum rămînea totul în amintire ca o poezie frumoasă, plină de farmec pe care n-o poți uita niciodată.

— Departe te duci, maică, tocma' la graniță... vorbea doamna Angheluță, stînd tot în prag, cu brațele încrucișate pe piept, urmărindu-mi treaba, ștergîndu-și cînd și cînd ochii cu poala șorțului. Ai grijă cum te porți, cum trăiești, nu te supăra că-ți spun, dar ți-am fost ca și-o mamă..

— Vă mulțumesc.

— Și trimite-mi și mie o ilustrată de pe acolo, să văz și eu cum e lumea prin părțile alea...

— Vă trimit, nici o grijă!

Ne-am căsătorit în orașul meu. La Starea civilă a venit mama — slăbise mult, îmbătrînise, avea lacrimi în ochi de fericire — surorile îmbrăcate care mai de care mai elegant, Traian, de-acum mare, era elev în clasa a cincea, cu cît creștea, cu atît semăna tot mai mult cu tata. Ne-a cununat nașul Cristescu, îmbătrînise și el, se pensionase, era cam decepționat cu politica lui, avusese un ideal, luptase pentru el, dar și-a dat repede seama că interesele personale sînt mai presus decît ale colectivității, că, odată ajuns la putere orice individ din cei alături de care activase, caută să se procopsească, să-și consolideze situația, după principiul atît de cunoscut, că cine dă din coate mai vehement, acela ajunge mai repede sus.

După nuntă, Victor a mai stat patru zile în oraș după care a plecat la unitatea lui de pe frontieră, spunînd că se duce să aranjeze cu locuința, să vadă ce mai este pe la ser-

viciu, obține o permisie și vine să mă ia. De cum îl cunoscuseră, atît mama cît și surorile îl îndrăgiseră pe dată, pentru felul lui deosebit de a se fi făcut plăcut, atent și cu grijă pentru fiecare în parte.

Rămînînd singură, într-o dimineață am ieșit în oraș să văd ce se mai găsește prin prăvălii și cum mai arată străzile după o absență atît de îndelungată. Era cald, soarele ardea nemilos; am îmbrăcat o rochiță de voal bleu, cu sandale albe și poșetă tot albă. Trotuarele umbrite de coroanele castanilor erau proaspăt stropite cu apă și se ridica din ele o boare umedă, răcoroasă, destul de plăcută. Am trecut prin fața fostului magazin „Afrodita" al fraților Ecovescu. Nu-l mai țineau ei, firma fusese dată jos și pe întregul frontispiciu scria cu litere mari, luminoase „Alimentara". Iar în vitrina unde altădată stătuse Victorița, în admirația întregului oraș, se înălțau acum piramidele cutiilor de conserve, ale dulciurilor și pungilor cu fidea și zahăr. Doamna Leontina murise, o găsise un ins într-o noapte prăbușită, fără viață, lîngă burlanul unei case, în cartierul ei. Atac de cord... Plecase la farmacie să ia ceva sau poate la o prăvălie, avea o sticlă goală în mînă și nu s-a mai întors. În fosta ei prăvălie era acum o mică librărie și ambele vitrine se vedeau încărcate cu cărți, caiete, ilustrate de tot felul.

În fața unui atelier de reparat aparate de radio, l-am văzut pe Mircea. Stătea aplecat lîngă o bicicletă, rezemată de un pom și meșterea ceva la o pedală. Era parcă mai slab ca înainte, cu o cămașă murdară pe el și în niște pantaloni de salopetă. Privirea îi era tot ascuțită, bolnavă, iar ochii se adînciseră și mai mult în orbite.

— Oho, ce surpriză! a zis el, întîmpinîndu-mă. S-a ridicat, și-a șters palma de pantaloni și zîmbind, mi-a luat mîna și mi-a sărutat-o cu aceeași cunoscută eleganță. Ce faci?

— Ce să fac? Bine. Am mai venit pe-acasă, am ieșit să văd lumea, să...

— Ei, te felicit, te-ai măritat, mult noroc vă doresc din toată inima!

— De unde știi? m-am mirat. În orice caz, îți mulțumesc...

— Ce nu se știe în orășelul ăsta? a urmat el, tot zîmbind. Te-am văzut aseară la restaurant, eram cu un client și, după atmosferă, mi-am dat seama imediat. Soțul tău e grănicer, nu?

— Da

— Îmi pare bine...

— Tu ce faci? l-am întrebat și am privit atelierul din care răzbătea muzică și puțină gălăgie. Tot cu meseria ta?

— Tot.

— Tata, mama?

— Tata este încă unde-l știi, la pușcărie, iar mama a murit. Și imediat după moartea ei, la vreo lună și ceva am dat și eu de un necaz...

— Ce necaz?

— Eh, a dat el a lehamite din mînă, m-a păscut ghinionul, asta e!

Surîsul îi devenise amar, iar ochii cuprinși deodată de febră. Îi tremurau și buzele...

— Am aranjat cu cineva la Constanța, să mă îmbarc pe un vas libanez. Să plec... în lume! Și m-au prins cu o zi înainte de a ridica ancora. M-au condamnat pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. N-au avut dovezi... Am scăpat numai cu un an. Pe iarnă am venit...

A tăcut. Începuse a încrusta linii și puncte cu o șurubelniță în coaja castanului, era amărît, distrus, îmi dădeam sema cît suferea, privirea-i era tot aspră, ascuțită, dușmănoasă. Unde era Mircea cel de altădată, cel în în uniformă bleumarin, cu centură albă și bascul pus ștrengărește pe-o sprînceană? Unde?

— Închipuiește-ți că am primit de la unchiu-meu din Elveția chiar și bilet de avion pînă la Zürich, a mai adăugat cu aceeași tristețe în glas. Am făcut cerere, la pașapoarte. Degeaba. De fiecare dată îmi vin actele înapoi. Fără nici o explicație... Aici nu mai am pe nimeni. Ce să fac? Spune tu, ce să fac?

Iar a tăcut jucîndu-se cu șurubelnița în coaja copacului, apoi a lovit deodată cu palma în ghidonul bicicletei ca și cînd îi venise pe dată ideea salvatoare... Cu o undă de lumină pe față... Și zîmbetul abia schițat în colțul buzelor vinețil...

— Acum tu ești la frontieră, nu? Cunoști locurile, vin să mă treci granița. Că bărbatu-tău n-o să vrea...

— Glumești?

— Nu, de ce?

— Păi cum îţi trece prin cap aşa ceva? Zău, nu eşti în toate minţile! Dar chiar mă dezonorează nebunia gîndului tău!

— Dar...

— Ştii, ce? Să nu mai debitezi faţă de nimeni prostia asta!

Fierbeam, eram revoltată la culme, i-auzi ce propunere mi se făcea, dincolo de faptul că eu nu văzusem nici un metru de frontieră în viaţa mea! Oare în ochii lui păream chiar o lepădătură, o femeie lipsită de scrupule, de cinste şi demnitate?

— Talida, sînt disperat, înţelege-mă şi te rog să mă ierţi dacă te-am jignit cu ceva, a continuat cu un glas înduioşător, sperînd să mă înduplece. Ştii, sînt pe cale de pierzanie... Cu povestea aceea de la Constanţa am scăpat, dar acuma sînt amestecat în altă belea...

— Dar ce-ai mai făcut? Dumnezeule!

— I-au prins pe unii cu un post de radio emisie-recepţie şi se presupune că eu le-am făcut instalaţia, auzi ce prostie!

— Şi?

— Nu-i adevărat, crede-mă, o jur pe mormîntul mamei că totul este o înscenare, ca să fiu compromis, s-a tînguit el mai departe. Dar cui îi poţi spune toate astea? Cine te-ascultă? Cine te bagă-n seamă? Se fac cercetări, mi-a suflat cineva că sînt vizat în chestia asta, aşa că trebuie s-o şterg cît mai repede posibil. De aceea te rugam să...

— Hai să schimbăm discuţia, i-am cerut eu, tot supărată, vrei? Dacă mai avem ce discuta. Nu? Atunci, bună ziua!

Brusc m-am întors şi am plecat fără să privesc înapoi, de altfel nu avea nici un rost. L-am auzit numai bolborosind cuvinte neînţelese, cred că m-a înjurat sau aşa ceva, nu ştiu, nu i-am desluşit cuvintele, era prea mult zgomot pe stradă. În orice caz, l-am lăsat furios şi atît de înduşmănit, încît, dacă ar fi putut m-ar fi călcat în picioare şi ar fi băgat şi şurubelniţa aceea în mine. Mă rog, avea necazurile lui, fusese oropsit de noua orînduială, nu avea nici o vină că tatăl său fusese cine fusese, în definitiv fosta lui calitate de conducător al partidului naţional-ţărănesc din judeţ nu lezase pe nimeni, dar Mircea, căruia nu i se cerea să se resemneze, trebuia să lupte pentru lămurirea situaţiei sale,

să apuce calea legală, în fond acuma avea cît de cît o meserie, se putea întreține. Nu, nu-mi era greu să-mi dau seama ce raționament făcuse: mă văzuse cu Victor, uniforma acestuia îi spusese totul, deci exista un om de graniță, care, înduplecat ar fi putut deschide o portiță; dar mai mult, chiar fără vrerea acestuia, a lui Victor, eram eu, soția lui, care mă aflam „acolo" în zona de frontieră, nu se putea — după calculele lui — să nu cunosc niște treburi legate de linia de demarcație, la care adăugînd dragostea mea de altădată pentru el, fără doar și poate îi încolțise speranța că am să-l ajut, că, înduioșată n-am să-l las să se zbată în neputință și necaz. Total greșit! Mircea fusese pentru mine un vis, visul naiv al unei fetițe în robită de primii fiori ai dragostei; din clipa aceea însă întregul piedestal pe care cîndva înălțasem frumosul gînd pentru el, se prăbușise. Dar nu numai atît, de-acum îl uram! Da, îl uram! Vroise, poate, să-mi nărui propria mea fericire, pentru a i-o împlini, printr-o faptă infamă, pe a lui! Nu, în ruptul capului n-aș fi putut face așa ceva! Chiar dacă aș fi știut cum e situația la graniță — eu, însă, după cum am spus, nu văzusem în viața mea cum arată frontiera! — chiar dacă, vorbesc la modul absurd, aș fi avut o posibilitate să-l ajut în acest sens, mărturisesc cu mîna pe inimă că n-aș fi îndrăznit să-i fac un rău lui Victor, acestui om atît de bun, de neegalat în dragostea ce mi-o purta. Și-apoi, unde era demnitatea mea? Cinstea mea?

Din ziua aceea, Mircea avea să rămînă pentru mine un străin și atîta tot. Un străin...

Viața într-o localitate de graniță, nu-i cu nimic deosebită de cea din satele și orașele împrăștiate în tot cuprinsul țării. Și totuși are farmecul ei, poezia ei, pitorescul ei...

Locuiam într-o casă pe strada principală în două odăi nu prea mari, dar destul de curate, luminoase, cu uși în canaturi duble și sobe de teracotă smălțuită, cu parchet și chiuvetă la bucătărie. Găsisem totul mobilat, dormitorul, sufrageria, bucătăria, iar spiritul gospodăresc al lui Victor mă surprinsese foarte plăcut. Pînă și lemnele pentru iarnă le luase, le tăiase mărunt și le stivuise în magazia din curte.

Mărturisesc că la început mi-a fost greu să mă obișnuiesc cu noua mea viață. Mergeam la piață, prin magazine după cumpărături, găteam după o carte de bucate, la început mai prost, (Victor, în drăgălășenia lui, spunea totuși că fac

niște mîncăruri excelente...) apoi din ce în ce mai bine, dereticam prin odăi, mai citeam o carte, ascultam emisiunile la radio dar, pînă ce venea el seara, mă plictiseam de moarte. Mai ieșeam la plimbare, în calea lui, pe drumul spre graniță sau îl așteptam în oraș, la un loc dinainte stabilit și mergeam la cinematograf, să vedem un film. Cînd și cînd, intram în vreo cofetărie sau restaurant. Pînă la începerea școlii mai era vreme și nu știam cu ce să-mi umplu timpul, pentru că, de pictat, încă nu-mi pusesem problema să realizez ceva, deoarece nu cunoșteam împrejurimile și de una singură nu mă încumetam să mă avînt prin locuri ce nu-mi erau familiare.

Cîteodată mă duceam la punctul de trecere a frontierei, unde se făcea controlul mașinilor și al călătorilor și, stînd pe-o bancă, la umbra unei copertine din material plastic, priveam la tot ce făceau vameșii și grănicerii. Victor, care făcea serviciu acolo, îmi arunca din cînd în cîrd cîte o privire, zîmbindu-mi înțelegător, mai schimbam și cîte o vorbă, iar cînd avea cîteva minute libere mă invita la bufetul din clădirea vămii și luam cîte o gustare și o cafea, sporovăind vrute și nevrute. Diminețile sfîrșitului de vară erau calde, mai aveam pînă la deschiderea școlilor, pînă să-mi iau locul la catedră ; gîndind la primii mei elevi, cărora aveam să le dezvălui tainele desenului, ale picturii, îmi petreceam timpul aici, la margine de țară, în aerul curat, unde stăpînea o liniște adîncă, întreruptă doar de zumzetul secerătorilor ce intrau din zori în lanurile înalte de grîu sau de motoarele mașinilor ce opreau pe asfaltul șoselei, în dreptul vameșilor, la control.

Frontiera era la cîțiva pași de mine, mă dusese Victor chiar pînă la fîșia arată, ce despărțea țara noastră de cea de dincolo, am văzut linia de demarcație, bornele cu însemnele statului nostru și ale celui vecin, apoi foișorul înalt de observare, cît o schelă de sondă, pe platforma căruia stătea de veghe un grănicer, cu binoclul în mînă. Totul m-a impresionat profund, mai ales cînd am mîngîiat cu palma piatra rece, dură, de hotar, mai înaltă și mai masivă decît una kilometrică de pe șosea și m-am gîndit atunci, nu fără emoție că, iată, pînă aici se întinde pămîntul țării mele, că acest punct, legat de altele mii și mii nevăzute, necunoscute, în mod sigur le-am trasat pe hartă, în clasă, la orele de geografie, unindu-le într-o linie continuă, neîntreruptă,

reprezentînd hotarul patriei! Am fost de-a dreptul mişcată că mă aflam la marginea ţării şi în acelaşi timp mîndră că, printre cei care veghează la acest hotar, se află şi Victor al meu...

Odetă, stînd acolo pe banca mea, retrasă, la umbră, sub copertina de la punctul de control, am asistat la o scenă hazlie la care au luat parte atît vameşii şi grănicerii noştrii, cît şi cei vecini, care se aflau dincolo, în clădirea lor, la cîţiva zeci de metri de a noastră. Aceia, cum de altfel era şi la pichetele noastre, aveau înjghebată o mică gospodărie, cuptor de pîine, magazie, fîntînă cu ciutură, coteţe pentru păsări şi cîte altele. În dimineaţa respectivă, unul dintre grănicerii vecini a venit la bariera pusă de-a curmezişul drumului, despărţind zona noastră de a lor şi a vorbit ceva cu un vameş. L-am văzut pe acela că rîde. Făcîndu-i semn grănicerului de dincolo să aştepte, s-a dus apoi în incinta bufetului şi a venit cu bucătarul. Au discutat ce-au discutat, după care meşterul plitei s-a înapoiat în curtea din spatele clădirii, revenind în braţe cu o găină roşcată, dolofană, pe care abia o ţinea să nu zboare, că bătea înverşunat din aripi să se elibereze.

Chestiunea era limpede: pasărea, neştiutoare a regulilor de frontieră, scăpase din coteţul de dincolo şi venise peste fîşia arată, la noi. Intrase în curtea pichetului şi se amestecase cu celelalte găini. Sesizat, bucătarul nostru o înapoia acum grănicerului vecin, care, satisfăcut, nu mai contenea cu mulţumirile. Dar nu apucase să se îndepărteze, că la îndemnul bucătarului, vameşul l-a strigat şi el s-a întors nedumerit..

— Ce mai este? am înţeles din gesturile lui că întreabă acela, în timp ce-şi privea găina din braţe.

— Ia şi astea patru ouă! a zis bucătarul, scoţîndu-le din buzunarul halatului. Nu avem voie să ţinem lucruri de contrabandă!

Grănicerul vecin le-a luat şi a înapoiat două vameşului nostru, cît şi bucătarului.

— Poftim, pentru întreţinerea de la voi. Găina civilizat, plăteşte sejur ca turist!

Am rîs şi eu, bineînţeles ca toţi cei ce se aflau acolo, pentru că, într-adevăr scena fusese destul de amuzantă: dincolo de cele întîmplate, ea sublinia prietenia dintre străjui-

torii celor două țări ce îndeplineau, același serviciu pe graniță.

La început am crezut că munca la un asemenea punct de trecere a frontierei este destul de ușoară dar, cu timpul, stînd pe acolo — îmi plăcea să-l iau pe Victor, la sfîrșitul programului și să venim pe jos, către oraș, tăind peste cîmp, la plimbare —, deci tot stînd pe acolo mi-am dat seama de cîtă responsabilitate trebuie să dea dovadă grănicerii de cîtă ingeniozitate în control și mai ales de vigilență. Și totul pentru motivul, că unii așa-ziși turiști, foloseau această calitate pentru a introduce sau a scoate din țară fel și fel de valori, prin contrabandă.

Era într-o după-amiază, către amurg și numai ce sosisem, așezîndu-mă pe locul meu obținut de pe bancă, cînd am văzut venind de dincolo, dinspre pichetul vecin, o mașină străină, destul de frumoasă, sclipitoare, cu un bărbat la volan și o femeie alături. Grănicerul a ridicat bariera, a lăsat limuzina să treacă și le-a făcut semn să oprească în dreptul punctului de control. Îi văzusem pe grănicerii vecini că le verificaseră portbagajul, interiorul mașinii, puseseră ștampila pe actele celor doi și, salutîndu-i respectuos, le uraseră, pesemne, drum bun poftindu-i să treacă linia de demarcație pe teritoriul țării noastre. Victor, care era de serviciu, remarcase tot ceea ce făcuseră aceia, dar datoria îi spunea că totuși controlul este control și trebuie să-și îndeplinească atribuțiunile ca atare. Așa că, după ce a salutat politicos, ducînd palma la cozorocul caschetei, i-a poftit pe cei doi turiști să se dea jos din mașină: el înalt, masiv, cu lulea și ochelari de soare, cu pantaloni scurți și șosete în carouri, ea mai micuță, într-un costum sport, cu o pălărie albă cu boruri largi și multe zorzoane pe la gît și la urechi ca și pe ambele mîini. Fuma și ea, însă cu un țigaret lung, albastru, pe care și-l ducea cu o anume distincție la buze, de parcă știa că este admirată de cei din jur.

Li s-au controlat pașapoartele, actele mașinii, s-au deschis cele patru valize destul de voluminoase. Victor a ridicat și capota motorului, scormonind cu privirea peste tot, după care a intrat în limuzină și a verificat fiecare colțișor ce i s-a părut demn de atenție. A cercetat mai apoi și sub caroserie,cele două țevi de eșapament — odată, îmi spusese după aceea, găsise una montată fals, în ea fiind ascunse

obiecte din aur — şi, la urmă, a cerut ca cele două roţi de rezervă urcate sus, pe capota maşinii, să fie date jos.

— O.K.! a spus turistul în engleză, deşi era din altă ţară şi de îndată a început să dezlege curelele ce imobilizau cele două roţi. S-a străduit ce s-a străduit, apoi i-a făcut un semn lui Victor arătînd că-i este imposibil şi că dacă vrea poate controla acolo, susu pe maşină. Victor a dat din cap că a înţeles. Sprinten, s-a înălţat pe vîrfuri, a apăsat de cîteva ori cauciucurile, apoi a revenit.

— O.K.? a întrebat turistul, pufăind din lulea.

— Nu... nu... a spus Victor şi tot prin semne, deoarece nu-i cunoştea limba străinului, i-a cerut un cleşte din sculele maşinii. L-a luat şi iar s-a înălţat pe vîrfuri la cele două roţi de rezervă, sub privirile de-acum îngrijorate atît ale turistului cît şi ale însoţitoarei sale. Calm, Victor a desfăcut unul dintre ventile, apoi pe al doilea. Nici urmă de aer! A apăsat atunci cu putere în anvelope. Nimic. Enervat, cu gesturi precipitate, a scos briceagul şi dintr-o singură mişcare, a tăiat toate curelele ce legau două roţi. Le-a dat jos şi a chemat degrabă doi soldaţi să le demonteze. Iar după cîteva minute, în loc de camere umflate, a dat la iveală o sută de fişuri, noi-nouţe, blumarin, cu etichetele magazinelor străine de unde fuseseră procurate.

— O.K.? s-a întors Victor către turistul ce rămăsese stupefiat, cu luleaua în mînă, fără să mai scoată un cuvînt. Eu zic că nu prea!

Spun drept că şi eu am rămas stană de piatră, nu atît pentru cele ieşite la iveală — marfă de contrabandă — cît uimită de ingeniozitatea lui Victor, de perspicacitatea lui şi de minuţiozitatea cu care controlase totul, absolut totul...

— Cum ţi-ai dat seama, de ai insistat atîta cu controlul? l-am întrebat seara în drumul nostru de întoarcere către casă.

— Ceva mi-a atras atenţia în comportarea celor doi şi atîta tot...

— Ce anume?

— E simplu de tot. El fiind la volan şi plecînd de lîngă grănicerii de dincolo, deci scăpînd de controlul lor a făcut un gest ce n-a scăpat atenţiei mele...

— Ce gest?

— S-a închinat...

— Şi ce-i cu asta?

— Vezi tu, un om credincios, cum poate era și turistul nostru nu se închină așa, oriunde fără un anume motiv, a spus Victor mergînd alături de mine către casă. S-o fi închinînd cînd a pornit la drum, cînd o fi întîlnit vreo biserică, dar de ce cînd a plecat de lîngă grănicerii de dincolo? Tipul, mi-am zis a făcut-o numai ca să mulțumească celui de sus pentru că trecuse de primejdie. E clar, nu? Rămînea ca eu să constat numai unde se găsea acea primejdie. Și am găsit-o!

Eram fericită pentru toate surprizele pe care mi le oferea viața la graniță, ceva nou mi se dezvăluia firii cu fiecare zi, cu fiecare clipă, aveam senzația că citesc o carte sau văd un film în care trăiesc scene de mare tensiune dramatică, pline de neprevăzut, dar în același timp, mă îngrijora într-un fel munca lui Victor pentru că serviciul la graniță nu însemna numai controlul unor călători la un punct de trecere, ci veghea și lupta împotriva celor ce intenționau să se furișeze în ascuns peste graniță, luptă care, după cum aflasem, nu odată ceruse militarilor sacrificii dintre cele mai dureroase. Și nici eu, alături de el, mai tîrziu, n-am fost scutită de emoțiile unor grele momente trăite în cîteva nopți de groază, cînd schimburile de focuri cu infractori aproape că se țineau lanț. Atunci îmi amintesc că, înfricoșată și neliniștită, stăteam afară în curtea casei priveam rachetele ce luminau cînd și cînd noaptea, ascultam detunăturile cu ecouri prelungi ale armelor, mă gîndeam cu teamă la Victor și nu închideam ochii pînă ce, în zori, nu-l vedeam că vine peste cîmp, obosit, cu nelipsitu-i zîmbet pe buze, vroind parcă de departe să mă asigure că pîndele nu fuseseră puse în zadar și că răufăcătorii căzuseră în lanțul grănicerilor...

— O, dragul meu, îl întîmpinam în poartă și mă aruncam de gîtul lui plîngînd, cu lacrimile șiroind pe obraji. Nu-mi place de fel viața asta a ta. Mereu am grijă, teama mi se cuibărește în suflet, te urmăresc cu gîndul și orice pocnet de armă mă face să tresar...

— Ești un copil, mă mîngîia el, căutînd cu vorba lui blajină să mă liniștească. Ce se poate întîmpla? Nimic!

— Era mai bine la punctul acela de control. Verificai acte, mașini...

— Da, dar aici este adevărata pază a graniței!

— O fi, dar mereu mi-e teamă pentru tine.

— Să nu-ți fie...

Întradevăr, la acel punct de control, unde am văzut pentru prima dată frontiera, era o adevărată plăcere să stau alături de Victor. Dar foarte curînd a trebuit să ne mutăm la un pichet mai îndepărtat, într-o regiune deluroasă, unde i s-a dat în pază o zonă de graniță. Mi-a părut rău că mă despart de micul orășel, cu străzile lui strîmte și pitorescul parc în care duminicile cînta fanfara minerilor, se vindeau baloane colorate, îngheţată, iar copiii alergau pe alei cu trotinetele, încît abia aveam loc să ne plimbăm. Mă despărțeam de școala primară, unde mi-am predat întîiele mele lecții de desen, de Casa armatei în al cărei hol, iarna mi-am deschis o mică expoziție de pictură și în sălile căreia am luat parte la primele baluri, plecam dintre familiile cu care ne împrietenisem și în mijlocul cărora ne petreceam clipele de destindere, după-amiezele de iarnă, cînd afară era viscol și nu puteam ieși nici pînă la colțul străzii.

Locuiam acum într-o casă țărănească, la marginea satului, cu două odăi și un cerdac, cu ogradă largă și grădină cu flori, în spatele căreia se întindea o livadă cu meri, de toată frumusețea. Școala nu era departe. Profesorii și profesoarele m-au primit cu multă căldură în mijlocul lor, ne-am împrietenit repede, iar copiii m-au îndrăgit din prima clipă cînd am urcat la catedră să încep lecțiile. Plecam dimineața și mă întorceam la amiază. Găteam, făceam curățenie, îmi aranjam lucrurile, iar pînă ce venea Victor, dacă aveam ceva timp, ieșeam în livadă și încropeam schițe în creion cu peisajele înconjurătoare, fără să am pretenția realizării unor viitoare tablouri, dar totdeauna natura mă delecta și mă reconforta, mai ales în liniștea aceea de țară. Uneori veneau țăranii, cu sfioșenia lor caracteristică, intrau în ogradă, se apropiau de cerdac, scoteau pălăria, dezlegau din ștergare cîte o fotografie veche, pe carton îngălbenit de vreme, pătată de muște, cu colțurile îndoite, rupte...

— Nu vă supărați, începeau ei după ce dădeau bună ziua, spun copiii că sînteți zugrav de portrete, vorbește lumea prin sat că puteți face minunății din văpsele, n-ați putea, după poza asta, să faceți un tablou mare de tot? E bunicu nevestii, fost sergent de roșiori, om de cinste și l-om pune în odaia din față...

Alteori îmi cereau să-i pictez chiar pe ei, alături de neveste, de copii, în fața caselor sau într-o grădină, să fie

de amintire urmașilor, confundîndu-mă cu vreun fotograf oarecare. Sau mă chemau să le pictez pereții cerdacurilor sau cei dinspre drum ai caselor...

— Plătim cît ni-i cere, domnă dragă, se rugau ei cu glas scăzut, așezat, stînd cu mult respect în fața mea așteptîndu-mi răspunsul. Dar în loc de bani putem da bucate, sau ce vi-i vrea...

Rîdeam, ascultîndu-i pe oameni, privindu-i compătimitor, cu multă îngăduință, le înțelegeam dorințele, dar ce puteam face? Mi s-o fi dus vestea că realizez „minunății din văpsele", dar ei, după cum am spus, confundau munca mea, calificarea mea profesională de pictor, cu aceea a unui „zugrav de portrete", cum poate văzuseră pe careva, pe la vreun tîrg sau bîlci, încropind într-o clipă o icoană sau un peisaj oarecare...

Într-o seară, pe la începutul toamnei, abia mîncasem și stăteam cu Victor în cameră, la lumina veiozei, ascultînd la radio un concert pentru pian și orchestră de Chopin. Era cald, făcusem mai devreme focul, întrucît ploile ce nu se mai sfîrșeau în ultimul timp, grăbeau parcă venirea iernii. Pe uliță treceau mereu care, venind de la cîmp, încărcate cu coceni, cu felinare aprinse legate de loitre, cu oameni ce pășeau liniștiți pe lîngă boi, cu saci în cap să-i apere de ploaie. Apa lovea acoperișul de tablă al casei, cînta în burlane, se prelingea în dîre lungi pe geamurile ferestrelor. Victor, care avea pasiunea construcțiilor din bețe de chibrit, stătea la masă și încet, cu migală și multă răbdare înălța un foișor de observare grănicerese de toată frumusețea. Lucra cu penseta și cu clei, după o schiță ce-o avea în față; încet, încet schelăria, asemeni unei sonde căpăta contur, ridicîndu-se treaptă cu treaptă. Eu studiam niște albume de artă pe care le primisem prin poștă de la o prietenă din București. Melodia concertului, cu acordurile ca de cristal ale pianului, umplea camera cu note nostalgice, liniștitoare, în timp ce focul pîlpîia ușor în soba de teracotă abia închisă. Era o atmosferă de calm în tăcerea odăii și numai ploaia răpăia continuu în geamuri...

Deodată, telefonul așezat pe noptiera de lîngă pat a început să sune prelung, insistent. Imediat, Victor a lăsat lucrul, s-a șters pe mîini cu o cîrpă și, ridicîndu-se de la masă, s-a dus să vadă cine sună și pentru care motiv. Am lăsat și eu albumul și am devenit atentă.

— Da, Rotarule, te ascult...

Telefona cineva de la pichet. Dealtfel, legătura aparatului era făcută numai cu frontiera şi nu puteam realiza convorbiri cu altcineva din sat sau din vreun oraş oarecare.

— Cînd s-a întîmplat asta ? l-am auzit pe Victor întrebînd, cu chipul întunecat. Acum o oră, da. Dar informaţia este exactă ? Adică aţi verificat-o ? Bine, Rotarule. În ce zonă ? Mda... a urmat Victor, tot gînditor. Îndată sînt acolo...

A trîntit receptorul în furcă şi mi-a cerut să-i aduc mantaua de ploaie şi cizmele...

— S-a întîmplat ceva, Victore ? l-am întrebat în timp ce se îmbrăca.

— Tot cu hoţii aceia de cai...

— Iar ?

— Iar. Dar nu-i las pînă ce nu-i îngenunchiez, pe viaţa mea ! a zis el hotărît. Prea mă sîcîie de două luni de zile !

— Ce ţi s-a spus ?

— Au fost semnalaţi în zonă. Bineînţeles, pun ceva la cale. Au aşteptat nopţile astea ploioase, cu întuneric şi noroaie...

Ştiam de la el că în regiune apăruseră nişte ţigani, cîţiva la număr, care furau cai, formau în grabă cîte o herghelie şi o treceau frontiera la adăpostul întunericului, fiind în legătură cu alţii de dincolo ce plăteau bani buni pentru animale de rasă, bine întreţinute. Se reclamaseră două asemena furturi masive, se făcuseră cercetări, dar nu se dăduse de urma cailor. Doar lîngă linia de frontieră fuseseră descoperite semne de potcoave în pămîntul jilav, multe la număr şi amestecate de-a valma, încît se presupunea că toţi trecuseră dincolo pe aceeaşi nevăzută cărare şi într-o alergare de le scăpăraseră copitele.

Gata îmbrăcat, cu gluga trasă peste caschetă, să-l ferească de ploaie, Victor m-a sărutat şi a ieşit în grabă în tinda casei.

— Ai grijă de tine ! i-am şoptit în urmă-i. Şi dă-mi de veste ce-i pe-acolo...

— Bine, culcă-te.

— Ai să vii tîrziu ?

— Nu ştiu, dar culcă-te. Nu-ţi pierde noaptea aşteptînd...

13

Nu, nu m-am culcat. Am rămas în odaie cu teama coborîtă în suflet, neliniştită şi îngrijorată, fără să-mi afla vreun rost sau să-mi fie aminte de ceva. Am închis aparatul de radio, nu mă mai interesa concertul, nu vroiam să-l mai ascult, aveam senzaţia că greşesc faţă de Victor, eu mă lăsam furată de reveriile lui Chopin, calde şi pline de senzualitate, tolănită în fotoliu, în timp ce el tăia cîmpul prin noroaie, sub năvala nemiloasă a apelor, prin bezna nopţii friguroase de toamnă. Şi asta pentru că, din clipa cînd m-am căsătorit, tot ce mi s-a părut că este frumos, încîntător, tot ce am socotit că mă delectează şi mă face să trăiesc sentimente deosebite, înălţătoare, am înţeles că nu are pentru mine deplinătate decît alături de el, omul ce mi-a umplut zilele de lumină şi fericire. Acum era pustiu în cameră fără el, ungherele erau stăpînite de neguri şi taine, totul în jur îmi vorbea de imaginea lui, mă ştiam singură, dar de cînd mă aflam alături de el, nu mai vroiam ca singurătatea să mă împovăreze. De cîteva luni, de cînd locuiam în acest sat de graniţă, s-a întîmplat deseori să plece chiar în toiul nopţii, dar de fiecare dată l-am aşteptat şi n-am închis ochii pînă ce n-am auzit poarta deschizîndu-se şi l-am văzut în limpezimea zorilor urcînd treptele de piatră ale tinzii. Fugeam înainte-i, el mă lua de îndată în braţe, cu bucurie în suflet că-l întîmpinam cu dragoste, dar şi cu o reţinută nemulţumire pe care i-o citeam în ochii încercănaţi de neodihnă. Dintr-o privire vedea patul nedesfăcut, cartea aruncată sub veioza încă aprinsă, înţelegea că iar n-am dormit şi mă dojenea tandru, aşa cum îi era obiceiul, în timp ce-mi mîngîia uşor părul, încă ţinîndu-mă la pieptul lui.

— Măi, copile, măi... şoptea el şi hainele-i miroseau a iarbă şi a pădure, a baltă şi a floare de levănţică, de ce nu te-ai culcat? De ce-ţi petreci noaptea fără rost?

— Te-am aşteptat... Am avut grija ta...

— Aşa e serviciul la graniţă, voi mai lipsi şi în alte nopţi!

— Nopţile tale sînt şi ale mele... Aşa cum bucuriile tale sînt şi ale mele. Şi grijile... Şi necazurile... Şi tot ce se leagă de noi doi...

— Bine, hai să te culci. Peste două ceasuri e dimineață, te duci la școală, te așteaptă copiii...

— Și tu te duci la pichet, te așteaptă grănicerii...

— Vrei chiar să trăiești viața mea? mă întreba surîzînd și cuvintele lui parcă mă vrăjeau, alintîndu-mă. La graniță noaptea se leagă de zi și ziua de noapte, mereu trebuie să fiu acolo.

— Da, vreau! Vreau să am aceleași clipe de veghe ca tine, de odihnă, de neliniști pentru linia hotarului, de tot ce vrei. Pentru că viețile noastre sînt de fapt una singură...

La numai cîteva zile după ce luase pichetul în primire, m-am dus de una singură peste cîmp, către hotar, să văd cum arată clădirile, acareturile din jur, cum e biroul lui, cum stau grănicerii, într-un cuvînt să cunosc viața acelui mănunchi de oameni ce străjuiau o părticică din marea frontieră a țării. Vroiam să aștept pînă ce Victor își termină treburile și apoi să-l iau acasă, așa cum făceam deseori la punctul de control, unde-mi petreceam timpul, atunci la început privind trecerea turiștilor și a mașinilor. Și cum mă duceam către graniță, pe o cărăruie ce șerpuia printre vii, am zărit de departe un imens stejar, falnic și impunător, ale cărui ramuri încărcate de frunze se întindeau protectoare peste întregul pichet și curtea lui, peste oamenii și așezările de acolo, ca și cum un uriaș vultur și-ar fi ocrotit sub aripi puii ce aveau să-i poarte peste timp semeția și faima. Îmi plăcea copacul, a cărui voinicie triumfătoare parcă sfida tot ce era în juru-i, impunînd un anume respect pentru cutezanța-i deosebită, măreție ce-l detașa categoric de toți arborii ce se vedeau răspîndiți ici și colo în zona de graniță. Aspectul bătrînului stejar a fost pentru mine o revelație, o adevărată încîntare, aveam senzația că descoperisem parcă prin el simbolul sfintei naturi, al bogăției ei de frumos și semnificații estetice. Apropiindu-mă cu fiecare pas, privindu-l cuprinsă de încîntare, m-am hotărît deodată să-l pictez, să pun pe pînză semeția lui desenată pe albul zării în contrast cu verdele crud al dealurilor și galbenul viilor ce aveau să intre curînd în toamnă. Și în umbra lui, abia ghicite, mi-am imaginat puncte roșii din acoperișul pichetului, și albastrul fîntînii, și argintul ferestrelor, și cenușiul cuptorului de pîine, și maronul gardului răsărit parcă din ver-

deață. Vedeam tabloul, îl trăiam, îi intuiam întreaga compoziție pînă la cel mai mic detaliu, detaliu ce în pictură, pentru necunoscători, pare un artificiu auxiliar dar, vai, spune atît de mult, dezvăluind gîndurile și simțămintele creatorului....

Ajunsă la pichet, stăteam de-acum în biroul lui Victor, o încăpere mică, proaspăt zugrăvită, cu o măsuță într-un colț, acoperită cu hîrtie albastră, un dulap, o oglindă prinsă în perete și un aparat telefonic din tablă pe o mică etajeră, același model de „epocă" cum îl aveam și pe cel de acasă, cu manivelă și mîner de lemn la microreceptor. Lîngă fereastră, pe perete o hartă a zonei de graniță ce intra în responsabilitata pichetului, desenată în detaliu, cu puțin talent, probabil de către unul dintre soldații de aci cu chemare către arta topografiei, iar într-un colț cîteva rafturi cu cărți, frumos aranjate și etichetate, cred de către același inimos grănicer ce îndeplinea, în mod sigur, funcția de furier. Și cum stăteam și-l așteptam pe Victor care, într-o cameră alăturată, ținea un fel de prelegere militarilor, am văzut, privind pe fereastră, sub șopronul unde se găsea cuptorul de pîine, un soldat slăbuț, cu fața frumoasă ca de copil, avînd pe dinainte un șorț alb și pe cap o bonetă din acelea cum poartă bucătarii. Așezat pe un scăunel, insul curăța cu multă meticulozitate cartofi într-o găleată smălțuită. Pregătea, pesemne, masa de seară. Din cînd în cînd se ridica, se ducea la cuptor, deschidea ușa de tablă și supraveghea, probabil niște tăvi sau pîinea ce se rumenea în clipele acelea. Era îndemînatic băiatul, mîinile îi umblau repede, nu-și aflau o clipă de răgaz acolo, sub acoperișul șopronului : ba spărgea lemne, ba mesteca în cele cîteva crătiți înșiruite pe plită, tăia pîine sau, pur și simplu, spăla vasele murdare, ștergîndu-le repede cu o cîrpă și înșiruindu-le pe-o etajeră. Privindu-l, îl asemuiam cu o fată, închipuindu-mi-l în viața civilă orice, în afară de bucătar, asta datorită faptului că figura lui de adolescent, cu obrazul alb, ochi migdalați și sprîncene frumos arcuite, ca și felul în care se mișca, mă determinau să mă gîndesc la o cu totul altă îndeletnicire decît aceea, după cum am spus de meșter în arta culinară. Dar, peste puțin timp, aveam să mă conving de presupunerile mele, stînd de vorbă chiar cu el, într-o împrejurare neașteptată.

După puţin a venit în biroul lui Victor, încet ca o umbră, plin de respect şi sfioşenie şi a rămas în prag, în mînă cu o farfurie ascunsă sub un şervet.

— Sărut mîna, a zis sfios şi s-a înclinat uşor din şale. Sînteţi soţia domnului locotenent şi m-am gîndit să vă servesc cu ceva...

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea, a făcut un pas, a pus farfuria pe masă şi a ridicat un colţ al şervetului, invitîndu-mă să mă servesc...

— Ce-i ? Ce este ?

— Cîţiva covrigi calzi, ca la noi, la Buzău. Sînt foarte buni....

Am zîmbit, fără să ştiu ce să zic, în orice caz i-am mulţumit, am spus că voi gusta din ei, dar îi voi păstra şi soţului meu, să-şi dea şi el seama de specialitatea bucătăriei...

— Dînsul a mai mîncat, a ţinut să precizeze băiatul, retrăgîndu-se cu acelaşi respect către uşă. În prima zi cînd a venit, i-am făcut şi dumnealui...

— Şi ?

— Bineînţeles că a fost încîntat !

— Ce vorbeşti ?

— Pe cuvîntul meu !

— Dar ce meserie ai dumneata în viaţa civilă ? l-am întrebat stăpînită de curiozitate. Am înţeles că eşti din Buzău, nu ?

— Da, din Buzău...

— Bucătar, ospătar sau ce anume ?

— A, nu ! a zîmbit băiatul şi a plecat privirea, puţin fîstîcit că purta cu mine o asemenea conversaţie. Nu sînt nici una, nici alta.

— Atunci ? Văd că-ţi ai rostul pe la bucătărie...

— Da, aşa este pentru că, vedeţi, aici la noi la pichet e nevoie şi de cineva care să gătească. Şi m-am oferit eu...

— Dar de unde ai învăţat meseria asta ?

— De nevoie, doamnă, am învăţat-o.

De mic rămăsese fără mamă, erau cinci copii, el cel mai măricel, avea unsprezece ani, nu avea cine îngriji de ăilalţi patru şi şi-a luat el sarcina asta. Cam greu, că mergea şi la liceu şi îşi mai ajuta şi tatăl,, care era brutar în bariera Buzăului. Dar a învăţat să gătească şi chiar să facă pîine, covrigi, cozonaci...

— Mă, îmi spunea tata, e bun liceul, dar ia tu și învață și-o meserie... Și am învățat.

— Ai terminat liceul?

— L-am terminat și am dat examen la marină...

— Și?

— Am căzut. La vizita medicală... Și dacă am căzut, m-au încorporat. La grăniceri... Îi frumos, îmi place...

— Și mai dai examen la marină?

— Mai dau. De-o sută, de-o mie de ori și tot dau. Îmi place marina, marea, călătoriile. Am făcut și poezii...

Afară începuse să bată vîntul, se învîrtejea praful prin curtea pichetului, băiatul din Buzău a ieșit și s-a dus degrabă să închidă niște uși și ferestre la magazie. Îndată, zarea a prins să se întunece. Departe, peste sat și dincolo de dealuri, nori negri se înălțau amenințători, înnegurînd cerul. Sub șopronul bucătăriei, se vedeau acum cîțiva grăniceri, stăteau de vorbă în jurul plitei, glumeau, desigur se pregăteau să plece în serviciu pe frontieră sau poate că abia sosiseră, în orice caz erau veseli, plini de voioșie și parcă nici nu le păsa de furtuna ce putea să se dezlănțuie dintr-o clipă într-alta.

Nu după mult timp, cancelaria lui Victor s-a întunecat de-a binelea. Vîntul se întețise și zgîlțîia ferestrele. Un tunet s-a prăvălit din înalt, cu un bubuit de a făcut pămîntul să se cutremure și deodată odaia s-a umplut de-o lumină orbitoare, ca flacăra de magneziu. Geamurile ferestrei s-au făcut țăndări și un suflu ca de gheață a umflat perdelele, smulgîndu-le din galerii. Ușa a fost izbită de perete, și-n clipa aceea ploaia s-a pornit să răpăie pe acoperișuri în șiroaie repezi, năvalnice. Și de îndată, curtea pichetului s-a umplut de apă...

— Arde, măăă! a dat cineva țipăt, poate un grăniceer de sub șopron sau poate că santinela, nu știu, dar glasul acela de primejdie m-a umplut de groază. Săriți că arde!

— A trăznit stejarul, fraților! Uite cum se întinde pălălaia! Dați fuga la domnu' locotenent!

Hîrtiile de pe biroul lui Victor au fost luate de vînt și împrăștiate în toată camera. Apa a inundat podelele. Tavanul crăpase de-a curmezișul ca și cînd l-ar fi despicat cineva în două cu o lovitură de secure. Atunci a intrat Victor, m-a luat de mînă și m-a tras în altă cameră, m-a așezat

pe un scaun, spunîndu-mi să mă liniştesc, după care a ieşit ca o vijelie în stihia de afară, fără să-i pot adresa măcar un cuvînt.

— Folosiţi extinctoarele! l-am auzit strigînd prin tunetele furtunii. Şi pompa de mînă. Repede băieţi, repede, să localizăm focul!

Stăteam pe scaun, aproape ghemuită, cu sufletul la gură de spaimă şi tremuram toată, ca prinsă de friguri. Prin ograda pichetului se auzeau glasuri, ropot de paşi, strigăte şi îndemnuri, zarva se amesteca cu vuietul furtunii, iar fulgerele urmate de tunete scăpărau la intervale scurte, străluminînd totul, în tăierile de-o clipă ale întunericului. Vijelia a ţinut cam o jumătate de oră. Apoi ploaia a început să se domolească, rărindu-se, s-au împrăştiat încet negurile, tunetele se auzeau tot mai îndepărtat, cu ecouri prelungi, stinse, iar după puţin soarele s-a ivit dinapoia unei coame de deal, roşu şi aprins, biruind ceţurile.

Am ieşit în curte şi am privit stejarul. Un braţ al falnicului trunchi fusese retezat şi crengile negre, arse erau doborîte la pămînt. În juru-i cîţiva grăniceri, cu bluzele ude şi chipurile înnegrite de funingine, în mînă cu căldări şi lopeţi, aşa cum îi aflase treaba în toiul luptelor cu flăcările. Victor arăta asemeni lor, cu faţa răvăşită şi noroit din cap pînă-n picioare, dar mulţumit că focul fusese stins la vreme şi nu cuprinsese clădirea pichetului. Numai acoperişul fîntînii, peste care se prăvăliseră crengile aprinse, arsese în parte, dar şindrila avea să fie înlocuită, încît stricăciunea nu era prea mare.

Sub şopron, băiatul din Buzău, bucătarul, stătea pe un butuc de lemn, cu faţa în palme şi plîngea.

— Ce ai, mă Firică? l-a întrebat Victor, punîndu-i mîna pe-un umăr. Te-ai speriat că ia foc pichetul?

— Nu d-aia, dom' locotenent, nu d-aia... a vorbit el printre lacrimi. Că pichetul...

— Atunci?

— Stejarul...

— Ei, ce-i cu stejarul?

— Ne-a fost ca un frate... Legat de sufletul nostru. Veneam din patrulare şi-l zăream de departe... Înalt şi drept ca un grănicer. În cîte zile de arşiţă nu ne-a ocrotit cu umbra lui! Şi acum? I-a fost răpus un braţ... Tocmai ăla cu

care ne ferea de zăpușeala soarelui... Putem, oare, să spunem că nu are și el durerea lui? Că durerea lui nu e și a noastră?

— Ei, lasă și tu acuma... a căutat să-l liniștească Victor. N-a fost răpus de tot. E încă lîngă noi...

— Dar viața lui mai este cea dintîi?

— O să-l îngrijim și va fi tot ca aceea...

Mărturisesc că durerea soldatului m-a impresionat profund. Îl cunoșteam de-acum, era un sentimental, băiatul iubea marea, la fel cum iubea arborii, cîmpul, natura, întregul peisaj ce-l înconjura cu frumusețea lui. Nu-i citisem versurile, poate că nici nu erau o reușită în materie, dar aveam ferma convingere că în imaginile lor se înmănunchia o fărîmă din sensibilitatea lui, din acea chemare către universul poeziei. Rănirea stejarului tăiase parcă ceva din măreția lui, din impunătoarea lui prestanță și acest lucru îmi micșora, cît de cît, entuziasmul avut cu un ceas mai devreme cînd, venind către pichet și zărindu-l de departe, hotărîsem să-l fac subiectul unui tablou. Stînd acum la cîțiva pași de el, fără să-i încurc pe băieții ce încercau să înlăture urmele incendiului, priveam cu tristețe trunchiul despicat, înnegrit de trăsnet, bogatul rămuriș prăbușit peste acoperișul fîntînii, cu frunzele arse, răsucite, pline de funingine, în timp ce în urechi îmi stăruiau încă vorbele băiatului din Buzău, rostite acolo, sub șopronul bucătăriei: „... ne-a fost ca un frate... veneam din patrulare și-l zăream de departe... putem, oare, să spunem că nu are și el durerea lui?" Și cu cît trecea vremea și privirea-mi stăruia tot mai mult asupra copacului mutilat, iar spusele buzoianului îmi urmăreau gîndul, cu atît personificarea stejarului căpăta tot mai mult contur în mintea mea, în sufletul meu, asemuindu-l cu un fabulos gladiator căruia i se retezase un braț în toiul luptei, dar rămînea tot falnic și de neînvins. „Nu, nu vă îngrijorați, părea a-mi vorbi bătrînul copac, nu am nimic, tăria nu mi-o poate lua nimeni, nu poate fi înfrîntă de nimeni, am rămas și voi rămîne în picioare, oricîte furtuni năprasnice se vor abate asupră-mi. Poate o să-mi mai piară un braț și încă unul, chiar zece, dar să știți, cît timp continuă să-mi bată inima și să-mi înfrunzească rămurișul, viața nu-mi poate fi răpusă, iar veghea mea aici va fi statornică pentru că prin rădăcini viața mea vine din adîncul pămîntului, de

unde urcă spre mine seva tăriei și mă face nemuritor. Am fost, sînt și voi rămîne aici, la margine de țară, un stejar neînfricat alături de băieții pichetului!"

Îmi șoptise, oare, stejarul toate acestea? Căutase, cumva, a-mi vorbi despre propria-i viață ca și despre menirea lui? Îmi transmisese aceste gînduri prin murmurul frunzelor spălate de ploaie, le ascultasem, veneau de departe, de aproape, nu-mi dădeam seama, dar mă răscoliseră profund și, în clipa aceea, ca o flacără a minții am și văzut tabloul, altul decît cel pe care mi-l închipuisem venind către pichet pe cărăruia dintre vii. Și așa cum l-am văzut atunci, tot astfel l-am și realizat, intitulîndu-l sugestiv și semnificativ „Grănicerul". Am lucrat mult la el, am făcut nenumărate schițe am încercat unele reprezentări noi de culoare pentru a întări tușa și a da simbolului nuanța dorită, am avut momente de ezitare, de căutări, de nemulțumire, dar în nici un caz de renunțare, așa încît, pînă la urmă, am reușit să realizez una dintre cele mai reușite lucrări ale mele pentru viitoarea expoziție de peisagistică.

. .Stăteam în odaie, ascultam ploaia de afară, ploaie molcomă, rece, de toamnă, nu ca aceea din vară, repezită și încărcată de tunete și mă gîndeam la Victor. O fi ajuns, oare, la pichet sau încă aleargă pe poteca noroită dintre vii? Dacă îl întîlnesc cumva răufăcătorii aceia, acum la lăsatul nopții, pe cîmpul pustiu? Sau dacă rătăcindu-se, nimerește fără să vrea în mîinile lor? Și, avîndu-l prizonier, îi cer, în schimbul libertății să le dea slobozenie pentru a trece caii dincolo? Am auzit multe asemenea întîmplări, de cînd trăiam printre grăniceri îmi trecuseră pe la urechi fel de fel de povești, unele mai năstrușnice decît altele, nu știam în care trebuia să caut adevărul și în care invenția, minciuna, dar toate mă purtau cu gîndul la Victor. Doamne ce viață! mi-am spus într-un tîrziu, cuprinsă de temere și neliniște. Cum de nu înnebunesc în așteptarea asta, stăpînită de groază? Îl știam pe el, era plin de îndrăzneală de curaj în anii lui de graniță trecuse prin situații deosebit de grele dar nu dăduse niciodată înapoi și își făcuse datoria, așa după cum jurase țării. Amenințările, șicanele, intimidările venite din partea celor certați cu legea și care nu puteau, în nici un chip, să treacă stavila graniței, pe el îl lăsaseră rece, la fel cum îl lăsaseră șantajul, tentativele de corupție și cîte altele.

S-a făcut frig în odaie. M-am ridicat din fotoliu și am mai pus cîteva lemne în soba de teracotă. Îndată, focul s-a întețit și hornul a prins să cînte încet și duios, ca susurul unei ape. M-am dus la fereastră, am dat perdeaua la o parte și am căutat să privesc în uliță. Era întuneric beznă, nu se vedea nimic, nu se deslușeau nici casele de peste drum, oamenii se culcaseră de mult, așa e la țară, cum se lasă întunericul, mai ales toamna, fiecare se trage în culcușul lui, liniștit că dăduse mîncare și apă la vite, că închisese găinile și zăvorîse poarta. M-am întors de la geam, m-am reașezat în fotoliu lîngă sobă, învelindu-mi genunchii cu un pled, am vrut să citesc ceva, să mă mai uit prin albume dar nu-mi era aminte de nimic, pentru că gîndul îmi era tot la Victor și teama pentru el mă stăpînea tot mai intens.

Și cum stăteam așa, cu gîndurile răvășite în liniștea odăii deodată am auzit în noapte niște împușcături. Am dat repede pledul la o parte, m-am ridicat speriată din fotoliu și m-am dus degrabă în odaia de alături, rece, neîncălzită, singurul loc de unde puteam să privesc prin geam cîmpul dinspre graniță. Am tras perdeaua, era o beznă adîncă nu vedeam nimic, nici măcar o umbră sau o luminiță, totul părea o apă neagră și întinsă, fără început și fără sfîrșit. Nu nu mi se păruse, auzisem împușcături, desigur la graniță se trăsese, poate că hoții aceia de cai se speriaseră și făcuseră calea întoarsă sau chiar reușiseră să treacă dincolo, ca în atîtea alte rînduri. Am hotărît să rămîn la geamul acela și să văd ce se mai întîmplă. Mă luase însă frigul, așa că m-am dus și mi-am pus pe umeri un halat de-al lui Victor, ce-mi ajungea pînă aproape de pămînt. Continua să plouă mărunt și des, auzeam picurii cum lovesc tabla pe acoperiș iar dincolo, în spatele casei, în grajdul vecinului nechezau niște cai, băteau cu copitele de parcă loveau pereții, într-atît dupăiau de tare.

Așteptam la fereastră, nu-mi mai era frig, numai tălpile îmi înghețaseră puțin în papucii de piele ai lui Victor. Într-un tîrziu, am vrut să mă reîntorc în camera din față, cînd am auzit din nou cîteva împușcături și în același timp zeci de rachete luminoase le-am văzut înălțîndu-se în ierbe și iluminînde în direcția pichetului. „Pesemne i-au înconjurat pe țiganii aceia, mi-am zis, au pus grănicerii mîna pe ei, precis a ajuns și Victor la vreme, nu se poate el a organizat prinderea lor, lasă că-i bine, de două luni îl tot

sicile chestiunea asta. Acuma poate totul s-a isprăvit și se va restabili liniștea în zonă".

Telefonul a sunat scurt, de cîteva ori, am fugit repede la aparat și aproape am smuls receptorul din furcă.

— Ce faci copile, nu te-ai culcat încă?

Era glasul lui, o emoție nestăpînită mă cuprinsese, vai cît mă bucuram că aveam vești despre el!

— Victor, dragul meu...

— Mai stau puțin și vin către casă, a spus și vocea i-o simțeam nițel obosită, mi-am dat seama sau era numai o părere. Totuși, culcă-te, nu mă aștepta...

— Ești sănătos? Am auzit focuri de arme...

— Totul e bine, draga mea.

— Adică? I-ați prins? A fost adevărat că vroiau să treacă?

— Din cinci inși, numai unul a reușit să treacă, luînd cu el cincisprezece cai. Doi au fost arestați, ceilalți doi urmează. Au luat-o către sat sau într-aiurea. Însă restul cailor sînt la pichet.

— Îmi pare bine, Victor, am spus și simțeam cum mîna în care țineam receptorul îmi tremura ușor. Te aștept...

— Ți-am spus, nu mă aștepta, culcă-te. Vin îndată...

Mă pregăteam să-i împlinesc dorința, tocmai îmi făceam patul, cînd am auzit afară, în uliță, nechezatul unui cal. Am tresărit surprinsă și am alergat deîndată la fereastră. El să fie? m-am întrebat. Bine, dar abia am vorbit cu el la pichet, cum de a ajuns așa de repede? Am stins lumina, am dat perdeaua la o parte și am privit din nou în uliță. Peste uluci am zărit de-acum două umbre. Călări. Doi inși cu căciuli țuguiate. Unul avea o pelerină largă, înfoiată de vînt. „Doamne, cine or fi oamenii ăștia? m-am întrebat cu neliniște. Și ce vor?"

Cei doi au descălecat, au tras caii în curte, liniștindu-i cu vorbe blînde, apoi s-au apropiat de cerdac, mai mult furișîndu-se, cercetînd din priviri casa, cu multă luare aminte. Fiecare cu cîte o pușcă în mînă... „Ăștia-s hoții neprinși! mi-am zis deodată și parcă ceva s-a prăbușit în mine. Au venit aici. Ce vor? Să vorbească pesemne cu Victor? Sau să-i facă vreun rău?"

Fără să mai stau pe gînduri, m-am repezit și am tras zăvorul la ușa din față. Ei au urcat scările încet, cu fereală,

pipăind fiecare treaptă a cerdacului; s-au oprit apoi, le auzeam dincolo de ușă răsuflările repezi, greoaie, precipitate...

— Mă, asta a stins lumina, ne-a văzut! am auzit glasul dogit al unuia dintre cei doi.

— Și ce, pe întuneric n-o găsim? a zis celălalt hotărît. Punem mîna pe ea și-o luăm sus, la sălaj... Ne dă locotenentul pe cei prinși, îi dăm și noi nevasta! Tîrg cinstit!

— Și caii?

— Și caii! Hai bate-n ușă, femeia e acasă, am văzut lumină...

— Și dacă nu deschide?

— Spargem ușa, ferestrele, de ce am venit, să plecăm cu mîna goală? Altfel, cum îl avem la mînă?

Auzind vorba celor doi, am simțit că mă prăbușesc pe podele ca de un cuțit înfipt în șira spinării. Doamne, ce să fac? m-am întrebat îngrozită. Dar ce puteam face? Vor bate ce vor bate în tăblia ușii, apoi o vor sparge. Sau vor intra pe fereastră... Atunci, cu puteri pe care nu știu de unde-mi veniseră, m-am tras încet de la ușă și umblînd în vîrful picioarelor, am ajuns la noptiera pe care se afla telefonul. Am ridicat încet receptorul.

— Da, cine-i?

Era chiar Victor.

— Aici Talida, am spus pe șoptite, dar cu glasul încărcat de teamă. Vino repede acasă. Doi țigani au intrat în curte, sînt la ușă, încearcă s-o deschidă. Vor să mă omoare...

— Cuuum? Cineee?

Nu i-am mai răspuns. Cu mîna tremurîndă, am lăsat receptorul în furcă, încet, cît mai încet ca să nu fiu auzită. Între timp, în ușă au început să se audă bătăi cît mai dese, mai înverșunate și repezite, încît ușa se zgîlțîia puternic din țîțîni.

— Doamnă, deschide, sărut-mîna, sînt un soldat de la pichet. M-a trimis dom' locotinent...

L-am lăsat să vorbească și nu i-am mai dat ascultare. Tot înfricoșată am tras masa și un fotoliu și am blocat ușa. Apoi am trecut repede din odaie în micul nostru salon, de acolo în bucătărie, am urcat scara de lemn și m-am suit în pod, trăgînd și scara după mine. Am lăsat apoi chepengul, pe care am pus o ladă grea, de companie, a lui Victor. Sfîrșită de oboseală, m-am așezat apoi pe ea să-mi mai trag sufletul. Îmi era frig și întunericul din jur mă speria. Dar

teama de cei de afară, era şi mai mare. Se auzeau încă bătăile lor în uşă, bătăi care, după un timp s-au liniştit. Ce să se fi întîmplat? Au renunţat şi au plecat? Sau poate că pun la cale altceva". M-am ridicat şi, în vîrful picioarelor, am pornit pe grinzile podului, mai mult pe dibuite să ajung la lucarnă. Am deschis-o uşurel şi am privit atît cît am putut în curte. Nu, cei doi nu plecaseră, cum am crezut. Dădeau ocol casei, căutînd pesemne o intrare sau vroiau să se ascundă ca să-mi lase impresia că au ieşit pe poartă şi şi-au văzut de ale lor. Uşa din dos, era şi ea închisă, zăvorîtă, stătea tot timpul astfel de cum o înţepenise Victor nu cred că ar fi putut-o deschide zece inşi, oricît s-ar fi opintit pentru aceasta. Îmi era teamă să nu intre pe vreo fereastră dar, chiar dacă ar face-o, în pod în nici un caz nu aveau cum să ajungă. Poate numai căţărîndu-se pe burlane... Sau din crengile dudului, sărind drept pe acoperiş... Dar pînă atunci, în mod sigur, Victor are să vină, căutam să mă liniştesc şi să-mi dau curaj. Bine că am putut să-i telefonez, să ştie că sînt în primejdie. Poate că este chiar pe drum. Sau chiar aproape de casă...

Pe şoseaua ce ocolea satul şi trecea pe lîngă vii, am zărit farurile unei maşini. Venea dinspre graniţă. „Cred e maşina grănicerilor! mi-am zis şi o undă de speranţă mi-a încolţit în suflet. E Victor..." Maşina se apropia tot mai mult, fasciculele farurilor jucau pe coroanele, în parte desfrunzite, ale pomilor ce mărgineau şoseaua. Apoi nu s-au mai văzut. Se auzea numai motorul tot mai puternic, desigur maşina intrase în sat". Am privit de îndată în curte. Curios nu se mai vedeau cei doi. Plecaseră? Nici gînd! Caii erau priponiţi lîngă poartă, se auzea cum copitele lor lovesc cînd şi cînd pămîntul. Iar ei, în mod sigur erau pe undeva, prin apropiere, în jurul casei. Nu renunţaseră la planul lor şi se vede treaba că apropierea maşinii nu-i înfricoşase cu nimic. Sau n-o auziseră încă? Tot ce se poate. În orice caz, vroiau să pună mîna pe mine, să mă ia prizonieră şi aveau suficiente motive să se grăbească pînă a nu le da careva de urmă. Doar le desluşisem în mod limpede intenţiile! M-am înălţat din nou să privesc prin lucarnă. Ploua, apa îmi spăla obrajii, îmi făcea bine, mă mai dezmeticea, am închis totuşi, se uda podul, tavanul odăii. Am auzit însă maşina, dar şi geamurile unei ferestre cum se fac ţăndări. Apoi zgomotul mobilelor trîntite, înjurătu-

rile celor doi, știau că sînt acasă, văzuseră doar lumina aprinsă apoi cum am stins-o, mă căutau, desigur, nu mă găseau erau înverșunați și agresivi „Doamne Dumnezeule, mi-am zis, dacă în furia lor dau pînă la urmă foc casei? Ce mă fac? Unde-o fi Victor? Unde?".

Și din nou, cu o nădejde în suflet am privit pe lucarnă. Mașina, un Gaz cu capotă, oprise în dreptul casei. Caii nu se mai vedeau. Să fi fugit, oare, banditii? L-am zărit pe Victor, urmat de cîțiva grăniceri, năvălind pe poartă, ostașii au înconjurat de îndată casa, aveau arme, desigur se vor schimba focuri...

— Talida! l-am auzit pe Victor strigînd de pe treptele cerdacului. Unde ești, Talida?

Avea glasul plin de disperare, totuși mînios, mă căuta, nu mă găsea încă.

— Talida! a strigat din nou. Talida! Băieți, s-a întors apoi către grăniceri, poate că încă sînt înăuntru, eu am să intru peste ei, unul din voi să treacă în spatele casei, doi la ferestre... De vor să fugă, somați regulamentar și la nesupunere, deschideți focul! Repede!

La numai o secundă, s-a auzit primul foc de armă, odăile s-au umplut de ecoul prelung al detunăturii, iar pereții s-au cutremurat, zăngănind geamurile. În același timp, eu care vroiam să mă ridic peste pervazul lucarnei și să strig că sînt acolo, m-am prăbușit, leșinată, peste niște saci cu lînă și n-am mai știut nimic de mine. Simțeam că mă duc către afundul unei ape tulburi și adînci, într-o liniște ce n-o cunoscusem pînă atunci...

14

Stau acum în odaia pichetului, aici, sus, în munte, mă gîndesc la acele ceasuri de durere, la toate prin care am trecut și parcă cele întîmplate au fost un vis, o închipuire nu, n-am fost eu aceea, văd cu ochii minții un film, un film despre o altă femeie, cu o altă viață, tot zbuciumată încărcată de griji, dar a altei femei, sînt sigură, eu nu pot avea

identitatea ei, pentru că în clipele astea totul se detașează de mine, se îndepărtează, sînt goală de orice amintire, ca o fîntînă secătuită de apă în arșița vremii, departe, la margine de cîmpie, părăsită și ocolită de cei în trecere.

Încă viscolește, viscolește cumplit, geamurile sînt albite de zăpadă, focul arde mocnit în sobă, iar afară, lîngă ușă, se aude tropotul pașilor celui ce stă în pridvor de santinelă, înfășurat în șuba lui îmblănită și lungă. Nu știu nimic de Victor, băieții se feresc să-mi dea vreo veste, am înțeles că nu li s-au întors doi grăniceri, dar nici el, comandantul nu s-a întors, or fi cu toții înzăpeziți pe undeva prin munte. Dealtfel, nici în vale, către sat, nu se poate coborî cu atît mai mult nu se poate ajunge pînă aici, sînt prea mari troienele și nimeni nu s-ar încumeta să facă treaba asta. De două zile și două nopți stau între cei patru pereți, în această odaie ce-o pregătisem pentru oaspeții pichetului, stau singură cu vraful de hîrtii în față și sufletul zdrobit de durere și, din această durere, încerc să aștern pe colile albe tot ceea ce socot că ar putea desena în imagini viața mea, a mea și numai a mea și pe care nu cred să fi trăit-o nici una dintre semenele mele. Stau și aștept, se spune că vine un ofițer anchetator de la unitate, vine să mă întrebe cum s-au petrecut lucrurile, pentru asta cred că vine, dar ce poate înțelege el, ce poate intui din despovărarea grelelor mele gînduri? Nimeni nu-mi poate citi sufletul, inima, nimeni nu poate să vadă în ochii mei lumina stinsă a durerii, nu poate zări jarul ce mă mistuie, și mă arde, și mă topește clipă de clipă aproape pînă la neființă... Poate numai Victor mă va înțelege, el e bun și mă va înțelege, are un suflet ales, deosebit, așa l-am cunoscut și așa a rămas, iubindu-mă, dar lui n-am apucat să-i mărturisesc nimic din cele întîmplate, n-am avut putința să schimb un singur cuvînt cu el la telefon, pentru că ordinul lui, venit din zonă, pornit dintr-o aprigă conștiință, sau poate dintr-o rătăcire de-o clipă a minții, — astfel cum să înțeleg că mă mai iubește? —, a răsunat aspru și necruțător, așa cum îi era felul în împrejurările cînd datoria i-o cerea: „Să fie reținută sub pază pînă la înapoierea mea. Și să fie anunțată unitatea!". Simplu, direct, fără explicații, poate fără cea mai mică urmă de regret, așa mi s-a spus că ar fi venit ordinul, așa l-am înțeles, dar vestea asta m-a cutremurat profund și n-am știut ce să mai cred despre dragostea lui pentru mine... Pen-

tru că întotdeauna, el, omul ce mi-a fost drag din prima clipă, m-a socotit ființă din ființa lui, trup din trupul lui, iubirea pentru mine îi era nemăsurată și sinceră, deplină și fără egal în lumea asta, eu am fost, am rămas și cred că mai sînt „steaua dimineților" lui, „floarea ce-i înmiresmează viața cu lumina, culorile și parfumul ei", dar cîte, oare, asemenea dezmierdări nu mi-au încălzit zi de zi inima, făcîndu-mă fericită? Și acum? „Să fie reținută". Scurt și fără nici o explicație. Oare, stau și mă întreb, au fost cuvintele lui? Gîndurile lui? Oare, atunci a vorbit inima lui?

— N-a întrebat nimic, domnul locotenent, despre cum s-au întîmplat lucrurile? am căutat să aflu de la sergent, ajutorul lui Victor. Nu i s-a explicat că...

— Nimic. I s-a raportat evenimentul petrecut în zonă și a ordonat cele ce știți...

— Poate că la mijloc e o neînțelegere...

— Nu cunoaștem, doamnă, a spus rece sergentul. Eu execut ordinul și atît.

— Dar nu eu l-am adus pe respectivul în zonă, nu eu am fost aceea care...

— Vă respect foarte mult și vă înțeleg, doamnă, dar nu vă pot da nici o lămurire. Și tot pentru acest respect vă rog să încetăm orice discuție în acest sens. Cînd va veni dumnealui sau ofițerul anchetator, este altceva. Dînșii sînt în măsură să vă asculte. Eu, însă...

— Bine, iartă-mă!

Am rămas pe scaun, fără vlagă, cu mintea rătăcită, plîngînd în singurătatea odăii, cu inima apăsată, zdrobită de durere iar cînd cheia s-a răsucit de două ori în broască am înțeles că lumea de dincolo de ușă nu mai este a mea din clipa reținerii mele, că altfel îmi vor fi zilele pînă la sfîrșitul vieții. Oare, mă dezamăgise Victor pentru comportarea lui? Sau eu îl dezamăgisem pe el? Ah, cît n-aș fi dat să fie atunci, acolo, numai o clipă să fie, să-l privesc în ochi, o singură dată să-l privesc și să-i înțeleg gîndul, inima, dar mai mult, să mă înțeleagă el și să știe că tot ce am făcut, am făcut din marea dragoste ce i-o port, din profundul respect pentru munca și răspunderea lui, din sincera mea devoțiune acordată graniței, legilor ei, oamenilor ei... Dar el rătăcea prin zona bîntuită de viscol, prin troiene, cine știe unde o fi găsit adăpost, dacă o fi găsit, și cînd va veni, dacă va mai veni? Totdeauna am văzut în el omul visat, dorit și

aşteptat în anii adolescenţei, omul de care mi-am legat firul vieţii, omul ce m-a copleşit cu marea lui iubire. în care am crezut şi am sperat ca într-un ideal, ce mi-a intuit orice dorinţă împlinindu-mi-o şi mi-a subjugat gîndurile, el, idolul meu şi fericirea mea... „Să fie reţinută sub pază pînă la venirea mea!" Victor a spus cuvintele astea? El le-a rostit? El, omul plin de sensibilitate sau poate că militarul din el vorbise, cugetul conştiinţei, al datoriei ce nu cunoaşte circumstanţe şi nu îngăduie clemenţa... Dar dincolo de ordinul ce a sunat dur în microreceptorul telefonului, nu, nu cred ca inima lui să nu fi fost cuprinsă de nelinişte şi grijă pentru mine, să nu fi vibrat surd şi grav, întrebîndu-se şi întrebîndu-mă despre rostul celor întîmplate, despre adevărul faptelor, despre tot ce poate a schimbat cursul vieţilor noastre... Nu, nu cred, cunoscîndu-l, ca orgoliul să-i anuleze întru totul sentimentele pentru mine, ce nu odată mi-au dat aripi să-mi înalţ visele asemeni unor păsări ce vor să stăpînească văzduhul... Nu cred... Nu... Nu... Nu...

În seara aceea de toamnă, cînd banditii umblau vraişte prin odăi, căutîndu-mă şi răsturnînd totul în cale să se răzbune, Victor, doamne, cu puteri ce nu i le-am cunoscut, s-a bătut demenţial, luptîndu-se deodată cu cei doi, în dorinţa de a-i prinde vii, lovind cu patul pistolului, cu pumnii şi picioarele, cu scaunele, cu retevelele de la sobă, cu tot ce găsea în cale, strigîndu-le mereu grănicerilor să pîndească uşile şi ferestrele, că înăuntru are el grijă. După un ceas, în care odăile ajunseseră un adevărat dezastru, i-a răpus: întîi pe cel cu pelerină, legîndu-l fedeleş, cu frînghia de rufe smulsă dintre stîlpii cerdacului, apoi pe celălalt, căruia îi bolborosea sîngele în gură de loviturile primite. Şi atunci, — doamne cum să uit? —, obosit şi răvăşit cum era cu faţa numai vînătăi şi cămaşa sfîşiată, cu părul vîlvoi şi umărul însîngerat, văzîndu-mă cum cobor speriată pe scara podului, ochii lui au prins să zîmbească, o lumină blîndă i-a învăluit pe dată chipul, a întins tăcut mîinile, m-a prins în braţe şi a şoptit învăluitor de tandru, încercînd să mă liniştească:

— Măi, copilule, măi! Tocmai în pod te-ai urcat? Ţi-a fost teamă, ştiu... dar acum totul s-a terminat. Eh, a oftat el apoi, luîndu-mă de după umeri, asta-i viaţa la graniţă. Uneori... Ai vrut s-o cunoşti s-o trăieşti, iat-o!

— O trăiesc alături de tine...

În primăvară am plecat din satul acela și am venit la acest pichet, sus, între crestele încă înzăpezite ale munților. Mărturisesc că, auzind unde ne vom muta și unde voi locui, m-am îngrozit în acele prime clipe. Ce aveam să fac în pustietatea aceea? Cum aveam să mă mai duc la școală, jos, în sat, unde primisem catedră și unde trebuia să-mi urmez meseria de profesoară? Dar cum, oare, voi sta izolată de restul oamenilor, de viața lor, de preocupările lor? Dacă l-a început am avut asemenea temeri, trebuie să spun că, odată cu scurgerea timpului, toate s-au aranjat cît se poate de bine, parcă vroind să mi se confirme cele știute de către toată lumea, că obișnuința este a doua natură. Așezările pichetului mi-au plăcut de cum le-am văzut: rînduite într-un patrulater, pe un mic platou stîncos, înconjurat de brazi înalți și falnici, jur împrejur cu văi adînci, înnegurate de umbra pădurilor, dincolo de care se înălțau pereții de granit a patru piscuri, în patru părți, ca niște uriași stîlpi de piatră, pătați de albul zăpezilor, ce scînteiau în bătaia soarelui. Mereu însă, acești uriași de granit erau învăluiți de caierele cenușii ale norilor. Iar dinspre ei, venea mai tot timpul către pichet o boare rece și umedă ce înviora aerul. Căsuța comandantului era de fapt o mică vilă, cochetă și drăguță, formată din două camere, salon, cerdac, bucătărie, cu acoperiș țuguiat din șindrilă și ferestre jaluzate, întocmită din pereți de bîrne negre, cu streșini largi, căsuță așezată la cîțiva metri de pichet, de care ne despărțea un gărduț din șipci, cu o portiță simbolică. De jos, din vale, din șosea, unde aștepta camionul militar și pînă sus, la pichet, am cărat mobila și lucrurile gospodăriei cu cei doi măgăruși ai grănicerilor, treabă ce ne-a luat o zi întreagă, sfîrșind-o abia pe înnoptat. Am aranjat însă căsuța destul de drăguț, chiar în noaptea aceea am dichisit-o, iar dimineața, în zori, cînd am ieșit în cerdac, în aerul rece de munte, m-a întîmpinat soarele, abia ghicit printre nourii ce pluteau ca uriașe scame de vată în jurul unuia dintre piscuri. Atunci am văzut mai bine pichetul, cu bucătăria lui, cuptorul pentru pîine, grajdul, cu foișorul înalt ca o turlă de sondă, pe platforma căruia veghea un grănicer cu binoclul la ochi, cu mica grădiniță din curte, în care, atunci, primăvara, militarii tocmai cărau din vale saci cu pămînt ca să sădească flori și zarzavat. Și trebuie să mărturisesc că, din prima zi, între grănicerii pichetului, mai mult poate ca în

oricare alt loc, m-am simțit ca într-o mare familie, între prieteni, fiecare dintre militari încercînd, îndatoritor să mă ajute cu cîte ceva în treburile gospodăriei. De mă vedea că ies în spatele vilei și încerc să sparg lemne pentru foc, Simon, gateristul, lăsa orice treabă, venea, îmi lua securea din mînă și în cîteva clipe despica butuci în țăndări mărunte.

— Lăsați, mă dădea el la o parte, asta nu-i treabă pentru mîinile dumneavoastră...

Pichetul nu avea alimentare cu apă, se lucra la o pompă, ca prin țevi s-o tragă dintr-un puț săpat jos, în vale, în marginea satului, dar pînă a fi gata lucrarea, urcau bieții măgăruși printre steiuri de piatră cu canistrele samarizate, să fie apă pentru gătit, pentru spălat, pentru băut. Cum intrau asinii pe poartă, Costică, bucătarul pe care l-am învățat să facă clătite, mă și striga în fața cerdacului, legănînd în mînă o canistră:

— A venit apa, doamna profesoară. Luați o oală, două că poate vă trebe...

— Mulțumesc, vin îndată!

— Și cînd aducem al doilea transport, să umplem și butoiul să aveți de spălat...

Plecam diminețile la școală, coborînd potecile tăiate în stîncă, printre brădet și jnepeni, în liniștea atît de adîncă a pădurii, încît auzeam cum se leagănă frunza în copaci și fîlfîie păsările prin rămuriș. De multe ori mă însoțea cîte un grănicer, alteori mă duceam singură și drumul mi se părea frumos și odihnitor, încît regretam cînd se sfîrșea, ieșind în valea largă a satului. Îi învățam pe copii desenul, îi ajutam la lucrul manual, erau cuminți și plini de respect, iar cînd, uneori, Victor intra în clasă, se ridicau toți ca la o comandă în picioare și spuneau într-un singur glas, mai mult cîntat: „bună ziuaaa!".

Cîteodată, mă pomeneam cu cîte un grănicer, în recreație, că intră în cancelarie, sfios, cu boneta în mînă și pistolul mitralieră agățat de umăr.

— Ce este, ce s-a întîmplat? îl întrebam, ieșindu-i în întîmpinare, cu gîndul tot la Victor și la serviciul lui.

— Apăi am venit la vale, să ridic, alimentele pentru pichet și am zis să trec și pe la dumneavoastră, nu aveți nimic de dus sus?

— Ce să am?

— Păi... eu știu? Cărți... caiete... poate ați fost pe la magazinul sătesc...

— Te-a trimis soțul meu?

— Nu, da' de ce? se mira el. Am zis să întreb, să nu urcați cu greutate, că eu tot duc alimentele...

Într-un cuvînt, militarii pichetului mă înconjurau cu multă dragoste și respect, iar eu, răsplătindu-le atenția, mă arătam foarte prietenoasă și apropiată. Nu erau rare serile cînd, afară, în fața cerdacului, la lumina lunii și în răcoarea înălțimilor, luam parte la micile lor șezători, prilej cu care ascultam povești și legende de prin diferite colțuri ale țării, cîntece și snoave, ghicitori și glume, întîmplări de graniță și de pe aiurea. Mă simțeam bine între ei, învăluită de entuziasmul acela tineresc, iar Victor, cunoscut ca un comandat exigent și devotat datoriei grănicerești, văzîndu-mă încîntată de felul cum îmi petreceam timpul la aceste modeste reuniuni „de tabără" cum le spunea el, mă însoțea deseori, cînd nu era plecat în zonă, încît băieții se bucurau nespus de mult văzîndu-l în mijlocul lor.

— Apăi, în astă sară am pregătit o șezătoare și mai faină ca toate! venea și-mi spunea în fața cerdacului Simon, cel înalt, tăietorul de lemne. Știm că domnul locotinent îi ostenit și o vrea să se culce o țîră mai devreme, da dacă veniți dumneavoastră musai vine și dumnealui și ne-am bucura tare mult...

— Bine, am să-i spun.

— Că singur nu prea vine la poveștile astea ale noastre. Da dacă veniți dumneavoastră, atunci...

— Vă promit că am să vin.

— Apăi, mulțam și ne-om bucura, v-am spus...

În vara ce abia a trecut, după ce au luat copiii vacanță, m-am dus cîteva zile să-mi văd mama și surorile. Mama slăbise foarte mult, era bolnavă, umbla să-și facă acte de pensie, iar surorile erau ocupate cu serviciul, fiecare acolo unde le știam de cînd plecasem, îndată după nuntă. Învățată cu răcoarea munților și boarea umedă a pădurilor de brazi și stejari, căldura micului meu orășel aproape că mă sufoca. Ieșeam diminețile pe strada principală, prin parc, mă opream pe la vitrinele magazinelor să văd ce se mai găsește și ce se mai vinde, mă mai întîlneam cu vreo colegă, două, dar ceea ce m-a încîntat cel mai mult, a fost vizita făcută bătrînului meu profesor Sergiu Panaite. L-am

găsit tot pe terasa lui acoperită cu viță de vie, la masa din pai, bîndu-și cafeaua, cu pipa în mînă și ziarul în față...

— O, ce minune îmi văd ochii! a exclamat el, ridicîndu-se și ieșindu-mi în întîmpinare. Ce minune!

A dat mîna cu mine, apoi m-a sărutat pe frunte și m-a poftit sus, pe terasă să iau loc, strigînd către soția lui, o bătrînică simpatică, fostă profesoară de muzică în primele mele clase liceale, să-mi aducă o cafea. Profesorul avea același păr alb, bogat și fața osoasă, prelungă, arsă de soare, ochii săi, de culoarea oțelului, privind blînd și contemplativ. M-a întrebat ce fac, aflase că m-am căsătorit, nu era în oraș atunci, se afla la Băile Herculane pentru un tratament dar s-a bucurat, mai ales auzind că Victor este un băiat cumsecade, cult și care îmi apreciază nespus de mult munca, pasiunea pentru artă. Era de părere că viața dusă acum sus, în munte, pe lîngă greutățile ei, pe care le intuiește, desigur, nu poate să nu fie încîntătoare și plină de farmec, pentru că dincolo de peisajul ce desfată ochiul și-ți înalță spiritul, ozonul curat întreține sănătatea, vigoarea minții și a trupului, fără să mai vorbim de liniștea desăvîrșită, atît de căutată de orice artist, indiferent în ce domeniu creează...

— Au trecut atîția ani, iată, sînt cîțiva la număr, a urmat el pufăind des din lulea și n-ai dat pe le mine. Știu... știu... m-a oprit observînd că intenționez să vin cu niște scuze, știu că vacanțele nu ți le-ai petrecut aici, nu-ți fac nici o imputare. Ți-am spus, Alin Costiniu, protectorul dumitale și fostul meu elev, deși este ocupat pînă peste cap la București, de cîte ori trece pe aici, prin oraș, cu o treabă sau alta, chiar pentru cîteva ore numai, apăi dă o fugă să mă vadă. Și asta mă bucură...

— V-am promis la rîndu-mi și iată am venit și eu am răspuns puțin fîstîcită, jenată de reproșul primit. Anul trecut însă, n-am putut, vă dați seama, în cîteva zile am făcut căsătoria, a fost de alergătură pe la primărie, după diverse cumpărături, pe la restaurant și cîte mai sînt trebuincioase în asemenea împrejurări. Dar chiar dacă aș fi găsit o posibilitate, ați fost plecat, așa că...

— Da, am fost plecat la Herculane, după cîte ți-am spus, fac un tratament pentru reumatism. Însă, dragă Talida, a vorbit mai departe profesorul, cu toate că anii aceștia nu ne-am văzut, să știi că eu ți-am urmărit activitatea prin intermediul presei...

— Mă bucur foarte mult...

— În primul rînd m-am bucurat eu pentru succesele dumitale, fiind, după socotința mea și propiile mele succese, nu-i așa?

— Mai încape îndoială?

— Așa cum întotdeauna am o nemăsurată satisfacție, știindu-l pe Alin Costiniu produsul strădaniilor mele. Cea de-a doua, să-i zic așa, piesă rară a colecției mele te consider pe dumneata!

— Vă mulțumesc!

— Apropo, știi ce fericit am fost în ziua cînd am citit în ziar articolul ce vorbea atît de elogios despre ziua vernisajului expoziției dumitale la Căminul Artei, în Capitală? Daaa, am fost în al nouălea cer de fericire!" Uite, mi-am zis, după Alin Costiniu se ridică o nouă stea în meseria noastră, a pictorilor. Și strălucirea acestei stele, a început de pe această terasă!

Vorbea plin de entuziasm, privea undeva peste curte și ochii-i ardeau de-o ascunsă împăcare, de-o liniște albă, liniștea deplinei satisfacții.

— Este foarte adevărat, de aici, de pe această terasă pot spune că mi-am început cariera, l-am aprobat eu, iar el, ascultîndu-mă, dădea din cap plin de mulțumire. Așa cum v-am spus atunci, la plecare către examen, v-o spun și acum și afirm ori de cîte ori mi se ivește prilejul, vă sînt adînc recunoscătoare pentru întreaga dumneavoastră strădanie depusă ca să-mi realizez visul dorit, să devin ceea ce sînt-o artistă desăvîrșită, mă aflu de-abia la începutul drumului, e adevărat, un drum frumos, dar și anevoios, vreau însă să spun că, fără încurajările dumneavoastră, fără acel îndemn zi de zi și mai ales faptul că ați reușit să sădiți în mine o încredere deplină în posibilitățile mele modeste, acestea toate mi-au dat curajul necesar să îndrăznesc, să cutez, să visez chiar!

— O dar ești extrem de generoasă, dragă Talida! m-a oprit zîmbind profesorul, pufăind din lulea. Nu trebuie să uiti că toate cîte le-ai spus aici, n-ar fi făcut doi bani fără talentul pe care ți l-am întrezărit încă de pe băncile liceului. Talentul deci, este primordial restul...

Nu vă contrazic, însă cîte talente nu zac încă acoperite de o tristă nepăsare, de indiferență, de uitare chiar!

Ori, dumneavoastră v-ați făcut o propunere majoră din promovarea, din încurajarea începătorilor...

— Repet, cu sclipiri de talent. Altfel...

— Da, este adevărat.

— Spune-mi, ce mai face Alin Costiniu? a reluat profesorul, așezîndu-se mai bine în fotoliul din pai. În ultima vreme nu-l mai văd prezent în presă, nu mai aud nimic de el pe la radio și nici pe aici, prin oraș n-a mai trecut...

Amintindu-mi despre fostul meu protector, fără să vrea profesorul îmi deschise o rană, ce încă mai durea, nu, nici nu vroiam să port o discuție în jurul acestui personaj, pe care începusem, voit, să-l dau uitării. Pentru mine respectivul nu mai prezenta dtcît un nume. Tot ceea ce fusese odinioară frumos, în respectul ce i-l purtam pentru amabilitatea lui, pentru prietenia ce mi-o arătase în zilele mele grele, spun — totul — rămăsese o poveste pe care vroiam s-o dau uitării și pe care Victor nici n-o cunoștea. La ce bun să fi știut el prin ce meandre ale perfidiei, ipocriziei, ale șantajului și necinstei mă strecuram, o vai, biată fetișcană lipsită de-un sprijin nu numai material dar și moral, ca să-mi ajung împlinirea unui ideal? M-ar fi înțeles? M-ar fi crezut? Nu m-ar fi considerat, oare, o prefăcută, una dintre cele întîlnite în tot locul, care pentru a parveni trece peste orice precepte ale moralei și își vînd diavolului nu numai sufletul dar și trupul?

— Ai mai fost pe la București, l-ai întîlnit? a stăruit profesorul dorind să afle vreo veste despre fostul lui elev.

— Nu, de la absolvire n-am mai fost în Capitală, am spus. N-am avut prilejul să fac o asemenea călătorie...

— Eu am fost acum un an și ceva, m-am dus la un medic și, cu această ocazie, am trecut și pe la Alin. L-am găsit acasă, ne-am dus apoi la „Pescăruș" unde am întîlnit mai mulți pictori tineri, evident cu care nu m-am împăcat deloc în discuțiile purtate așa încît, seara aceea mai mult m-a întristat...

— Au fost obraznici, știu, cunosc în parte anturajul din ultima vreme al domnului Alin Costiniu am spus. Unii dintre ei dau dovadă de teribilism, afirmînd că sînt promotorii unor noi curente în artă, că sînt deschizători de drumuri și așa mai departe, că operele lor nu sînt înțelese de generațiile actuale, dar vor dăinui peste timp și numai posteritatea va avea cuvîntul hotărîtor...

— Da... da... cam așa ceva, a vorbit profesorul dînd afirmativ din cap. Dar să vezi dumneata, că ceea ce m-a întristat n-a fost discuția propriu-zisă, în definitiv despre exaltarea aceasta teribilistă mai cunosc eu cîte ceva, dar m-a deranjat faptul că Alin, bine, că se cam cherchelise puțin, susținea sus și tare teoria unuia dintre tinerii aceia care vorbea despre primordialitatea culorii pure ca mijloc de relevare a luminozității, a dinamismului, a întregului subiect, înțelegi?

— Da, așa-zisul Orfism, cunosc...

— Ei, cum poți susține o asemenea enormitate, draga mea? Cum poți susține primatul culorii pure? Știi cum vine asta? Ca și cînd în poezie, de pildă, ai pretinde că expresivismul exagerat al unor cuvinte, jocul lor, nuanța lor afectivă și nu ideea poetică, luată ca atare, ar sta la baza unei reușite opere literare! Ei, poftim!

— Și dumneavoastră nu v-ați lăsat deloc! am zîmbit eu, știindu-i ambiția profesorului, în susținerea părerilor sale.

— Desigur... Desigur... Dar în loc să-l am aliat pe Alin, așa cum mă așteptam, închipuiește-ți că nu numai că a dat tonul controversei, dar a căutat să mă convingă că sînt depășit, auzi dumneata!, că maniera mea artistică este de domeniul istoriei artei, mă rog, că sînt un demodat sau cam așa ceva... etcetera... etcetera... Spun drept, băiatul ăsta m-a decepționat! Nu l-am recunoscut!

— Și cum s-a terminat toată discuția?

— Cum să se termine? a înălțat profesorul din umeri. Am mai stat puțin, apoi m-am scuzat că e tîrziu și am plecat. Așa s-a terminat. Iar de atunci nu mai știu nimic de acest Alin, pe care, mărturisesc, l-am găsit totalmente schimbat. Dar uite că am început să discutăm despre ale noastre profesionale și n-am aflat mai multe despre dumneata. Unde-ți este soțul?

— A rămas acolo, pe graniță, nu are concediu încă am spus. De fapt, săptămîna viitoare și eu trebuie să plec cu copiii într-o tabără. Am venit numai pentru cîteva zile așa, într-o fugă, v-am spus: să rezolv niște probleme legate de pensionarea mamei, s-o văd ce mai face și... să-mi văd orașul, cunoscuții. Printre ei, bineînțeles că în primul rînd pe dumneavoastră...

— Îți mulțumesc, Talida, îți mulțumesc foarte mult, nu numai că te-ai gîndit la mine, dar ai și venit să mă vezi...

Am stat la acest mare om, Sergiu Panaite, pînă aproape de amiază. Spun sincer că întîlnirea cu el mi-a produs nu numai o mare bucurie, o aleasă desfătare, dar acolo, pe terasă am dat anii puțin în urmă și m-am văzut cu nostalgie în zilele cînd încercam să-mi desăvîrșesc îndemînarea în pictură și grafică, zile ce nu se pot uita, după cum nu se pot uita clipele copilăriei sau cele petrecute pe băncile școlii.

Seara, acasă, am aflat de la Mioara că bătrînul Vanghelis, fostul negustor din cartierul nostru, s-ar fi sinucis sau că, neatent, trecînd peste niște linii ferate, în gară, l-ar fi călcat un tren de marfă. Nu mai avea de mult prăvăliile acelea, nici vila de dinapoia lor. Acum se afla acolo o creșă de copii ce alergau toată ziua prin curtea largă, pe sub bătrînii platani. I se luase averea, fusese trimis în Bărăgan, se înapoiase, încercase să facă pe vînzătorul la un magazin dar pînă la urmă s-a retras într-o odăiță, cu chirie la un funcționar de bancă, trăind din banii ce-i primea lunar de la Nikos, fiul său. Vestea mi-a adus în minte zilele acelea de iarnă cînd, cu sania trasă de mîrțoaga aceea, colindam străzile troienite să duc pe la clienții negustorului pîine și sifoane... Sau seara, cînd abia răzbăteam printre cheflii cîrciumei, ducîndu-mă să-l iau acasă pe tata ce abia se mai ținea pe picioare. Trecînd într-una din dimineți și pe strada lui Mircea, timpul mi-a adus în minte și fosta-mi prima dragoste din anii liceului, așa cum mi l-a adus și pe Nikos marinarul, ca și noaptea de groază în care a pierit Victorița la acel îndurerat revelion... Nici pînă acum cercetările nu limpeziseră povestea aceea tragică despre moartea surorii mele; dar lumea vorbea că cel ce-i luase viața nu putuse fi altul decît fostul comisar-ajutor Mișu Zamfirescu, a cărui urmă se pierduse pentru totdeauna, uitat acum de întregul oraș. Dar tot Mioara ne-a relatat cum că Mișu Zamfirescu trăiește, că a trecut acum doi ani prin oraș, a intrat chiar în cofetăria unde servește ea, împreună cu o femeie frumoasă, au luat cîteva prăjituri și au plecat cu o mașină luxoasă, dar prăfuită, semn că veneau de departe și pesemne călătoreau prin țară...

În tot acest timp, pe Mircea nu l-am întîlnit. Am trecut de cîteva ori prin fața atelierului de reparat aparate de ra-

dio, pe strada principală, dar nu l-am zărit nici măcar pentru o clipă. Auzisem, tot de la Mioara — că prin cofetăria unde-și avea serviciul trece felurită lume — precum că băiatul avocatului este încă sub urmărirea autorităților pentru povestea aceea cu aparatul de emisie-recepție. Se întîlnise cu Mioara mai demult, întrebase de mine și se arătase dezamăgit că-l tratasem cu indiferență, refuzînd să-l ajut ca prin mijlocirea lui Victor să poată trece, fără să știe nimeni, granița ca să se ducă în lumea largă, fapt pentru care mi-ar fi fost recunoscător întreaga viață.

M-am întors după trei zile, sus, la pichetul din munte și mi-am reluat viața obișnuită în cele două odăi ale vilei, alături de Victor, între grăniceri, cu regretul că mă despărțisem de ai mei, că lăsasem pe mama bolnavă, dar cu promisiunea că, nu după mult timp mă voi întoarce și voi sta mai mult și atunci totul va fi altfel. Copiii luaseră vacanță, dar mai mergeam la școală pentru organizarea taberei și pentru excursiile ce se preconizau...

Intr-o după-amiază, aproape pe înserat, întorcîndu-mă de la școală pe poteca ce urca muntele, am trăit niște clipe de groază pe care n-am să le uit toată viața. Avusesem o zi bogată în ceea ce privește desfășurarea programului cu copiii, eram foarte mulțumită de reușita acelui program și mă grăbeam, pentru că în seara aceea sărbătoream ziua de naștere a lui Victor și trebuia să pregătesc cîte ceva, mai ales că invitase și vreo doi prieteni cu soțiile, de jos din sat, unul contabil la întreprinderea forestieră, celălalt medic. Era cald, urcînd prin umbra stejarilor de la începutul drumului, simțeam totuși zăpușeala de peste zi și abia așteptam să ajung acasă. În juru-mi era o liniște desăvîrșită, așa cum numai în pădurile de munte poate să fie: se auzea șoapta vîntului trecînd prin frunzișul copacilor și susurul pîrîiașului ce sălta din piatră-n piatră, venind de sus și trecînd nu departe de potecă. Urcam printre trunchiurile groase, pe poteca bătătorită de umbletul grănicerilor, soarele era încă sus și, uneori, razele lui străpungeau frunzișul copacilor jucînd pe steiurile albe de piatră, fermecînd privirea. Urcam și mă gîndeam la treaba ce mă aștepta, la sărbătoarea lui Victor, care, de fapt era și a mea, la invitații cărora le făcuse plăcere să petreacă o seară, sus, în munte, gîndu-mi era la toate acestea și parcă pașii mă duceau sin-

guri, fără voia mea, călcînd cărarea de piatră, acoperită ici, colo de muşchii copacilor.

Deodată, în liniştea aceea am auzit un zgomot surd ... c. Probabil cineva călcase pe nişte vreascuri. M-am oprit puţin speriată şi am privit în toate părţile. Dar nu se zărea nimic. Numai şoapta vîntului murmura uşor printre frunze, iar pîrăiaşul îşi urma murmurul lui, venind repejor la vale, printre stîncile spălate, acoperite cu lăstăriş. Aşadar am început să urc iar, considerînd că totul fusese numai o părere, dar n-am făcut decît cîţiva paşi şi din nou s-a auzit trosnetul vreascurilor, de data aceasta parcă şi vorba cuiva. M-am oprit mai speriată ca înainte, căutînd cu privirea în toate părţile, gîndindu-mă că prin preajmă ar putea fi un porc mistreţ. Sau chiar un urs. Şi spun sincer că, în clipa cînd mi-am închipuit acest lucru, m-au şi lăsat puterile. Cum de pornisem singură la drum ştiind că se lasă seara, iar în pădure întunericul coboară mult mai devreme? Am privit în jur, am ascultat, nu se mai auzea nimic şi m-am liniştit puţin. Deodată, însă, nu departe de mine, am zărit înapoia unui trunchi gros, stînd în două labe, cu celelalte cuprinzînd copacul în braţe, un urs. Înalt, voinic, cu blana aproape neagră, cu ochi sclipitori ca de sticlă şi cu gura deschisă, aşteptînd parcă să-i pice ceva de sus, dintre rămuriş. În clipa aceea, am îngheţat! M-a văzut, oare? Nu m-a văzut? Ştiam că sînt urşi prin partea locului, mă asiguraseră militarii că nu fac nici un rău, vin numai pînă în apropierea potecii, stau ce stau şi apoi pleacă; îmi era totuşi teamă! Şi cui nu i-ar fi fost? Am rămas stei de piatră tot stăruind cu privirea către moş Martin, care încă nu mă văzuse — mai ştiam că în asemenea împrejurări nu e bine să te mişti, sau să-l ameninţi cu ceva — gîndindu-mă totuşi cum am s-o iau la sănătoasa dacă dă cu ochii de mine. Ursul însă nici nu se sinchisea, mîngîia trunchiul copacului cu o labă, mormăind uşor şi tot privea în sus, adulmecînd ceva ce nu-mi puteam da seama. Văzîndu-l preocupat în acest fel, mi-am zis să profit de ocazie şi să mă strecor încet, cît mai neauzit spre dreapta, mai în adîncul pădurii, să-l ocolesc cît mai departe şi apoi să ies din nou la potecă şi să-mi văd de drum. Dar n-am apucat să fac un pas, că ursul m-a zărit şi a rămas cu ochii aţintiţi către mine, lung şi stăruitor, pîndind pesemne să vadă ce am să întreprind. Doamne, atunci am crezut că inima mi s-a oprit în

piept de spaimă! Şi eram singură în toată pădurea! Nu se auzea nici măcar un cît de mic zgomot care să-i atragă atenţia şi să plece în direcţia aceea. Să plec? mă întrebam. Dar dacă se ia după mine? Să nu plec? Dar dacă vine către mine pînă la urmă? M-am hotărît totuşi să stau locului, tot nemişcată, fără să fac vreun gest, fără să produc un cît de mic zgomot...

N-o să creadă nimeni, nici Victor nu m-a crezut atunci şi nici prietenii aceia ai noştri, dar am rămas faţă-n faţă cu ursul mai bine de un ceas, într-o aşteptare vecină cu groaza, fără să mă mişc, fără să întorc capul, fără să-mi iau ochii de la presupus paşnicul meu partener, care continua să cuprindă trunchiul copacului cu labele şi fără vreo intenţie de a pleca în vreo direcţie oarecare. Doamne, cum de pornisem singură la drum în după-amiaza aceea? Cum de nu aşteptasem să vină Victor să mă ia sau să pîndesc trecerea vreunui grănicer prin dreptul şcolii, ca de obicei şi să-i cer să mă însoţească? Mă grăbisem, evident eram de vină, dar nu vroiam să-l las pe Victor singur cu musafirii, aşteptîndu-mă. Nu-i mai puţin adevărat că şi în alte dăţi coborîsem şi urcasem singură poteca muntelui, dar nu fusesem avertizată în nici un fel de vreo întîmplare anume, care să-mi dea de gîndit că va veni o clipă cînd temerarele mele plimbări prin tăcuta pădure, mă vor pune în situaţia să mă înspăimînt de groază!

Şi cum stăteam aşa, tot înfricoşată, cuprinsă de-un frig lăuntric, sub vălul întunericului ce se lăsa tot mai mult am auzit venind din susul potecii glasul unor oameni. Şi-atunci, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă. Mă socoteam salvată. Am zărit apoi raza unei lanterne şi am desluşit chiar vocea lui Victor! Dumnezeule, el era! Ursul, văzînd fasciculul de lumină, s-a speriat, a lăsat copacul şi a început să se rostogolească la vale.

— Ce-i cu tine, mă copile, mă? m-a întrebat Victor zărindu-mă rezemată de trunchiul unui brad, plînsă şi aproape fără glas. Te aşteptăm sus, unde ai stat pînă acuma? Şi de ce ai rămas locului?

I-am povestit întreaga întîmplare, a rîs, apoi m-a luat de braţ şi împreună am început să urcăm poteca spre pichet. Înainte, grănicerul însoţitor, cu lanterna...

— A fost probabil o umbră și ți s-a părut, a căutat Victor să-mi alunge frica ce încă mă stăpînea. Hai, liniștește-te. Ne așteaptă musafirii...

— Nu, dragul meu, a fost un urs. Un urs adevărat...

— L-ai electrizat cu privirea ta, altfel pleca. Tu, pînă și sălbăticiunile pădurii le pui la respect... Îți închipui ce ușor a fost cu mine!

15

S-a sfîrșit vara, a venit toamna, întreaga pădure a prins o culoare arămie, cădeau frunzele îngroșind covorul dintre bătrînii copaci, diminețile ca și serile erau tot mai reci, mai friguroase, zilele erau pline de-o ceață groasă, lăptoasă și umedă ce se tîra printre piscurile muntelui și umplea văile adînci și întunecate, apoi au început ploile, nesfîrșitele ploi mărunte și dese ce parcă-ți picurau în suflet tristețe, neliniște și o amară nostalgie. Plecam la școală pe poteca noroită acoperită de frunzele putrede ce mi se lipeau de pantofi, pădurea era liniștită, se auzea numai ploaia cum picură sus prin rămurișul încă viu în unele locuri, mergeam și, cu cît coboram, totul mi se lumina în cale-mi ca zorii unei dimineți, orizontul se lărgea și îndată zăream îngrămădite casele satului cu acoperișurile de draniță, stînd mohorîte sub cenușiul zilei. Seara, venea Victor și mă lua, urcam muntele împreună, el îmi ducea caietele de desen ale copiilor, luate pentru studiu, și cărțile, și poseta, și umbreluța, nu mă lăsa să-mi încarc brațele cu greutăți, spunînd că sînt plăpîndă și drumu-i greu și anevoios. Apoi s-a înfrigurat deodată, pămîntul a înghețat și, nu după mult timp a început să ningă...

— O să fie frumos, îmi spunea Victor, privind fulgii ce roiau în văzduh și se așterneau tot mai des în curtea pichetului. Iarna la munte e cu totul deosebită decît cea pe care ai cunoscut-o tu pînă acuma...

Într-adevăr, în cîteva zile peisajul a devenit ceva mirific, piscurile muntelui s-au albit, văile la fel, zarea era și ea albă, un alb imaculat, intens, ce aproape îți făcea ochii să lăcrimeze privind-o. Pichetul a devenit o căsuță ca din povești, pitită sub căciula înaltă de zăpadă, prin care abia răsăreau hornurile, cu fumul lor liniștit ce se ridica în fuioare subțiri spre văzduh. Mai fusesem la munte, nu-i spusesem lui Victor, atunci, într-o iarnă a studenției, însoțindu-l pe Alin Costiniu la Predeal, cînd pictasem cîteva peisaje și el mă învățase cum să folosesc pasta pentru a întări albul și a-i da culoarea sinonimă naturii. Mă învățase și să schiez, el era un maestru în privința asta, îmbrăca un frumos costum sport cumpărat din străinătate, de pe acolo își achiziționase și o pereche de schiuri cu bețe din bambus și exhibițiile pe care le făcea, coborînd pante repezi, în slalomuri largi, elegante atrăgeau atenția tuturor, dar mai ales a femeilor care-l admirau, complimentîndu-l direct, spre neascunsa lui satisfacție ce-i dădea un sentiment de mîndrie și o evidentă superioritate masculină. Se socotea un Don Juan, un ins de neegalat față de restul bărbaților, nu-mi dădeam seama atunci, lucrul acesta l-am înțeles mult mai tîrziu...

Venind iarna, grănicerii pichetului umblau și ei cu schiurile îi vedeam în costumele lor albe, cu armele în bandulieră, binoclurile agățate pe piept, cu bidonul de apă la șold lîngă tocul de pînză al pistolului de rachete, îi urmăream cum se lăsau lin la vale, avîntîndu-se printre copaci ca niște năluci sau urcînd pantele spre culmile înzăpezite, îmi plăcea deci să-i privesc și nu o dată Victor, observînd acest lucru, îmi spusese că-mi va cumpăra o pereche de schiuri și-mi va da primele lecții de coborîre, de slalom sau frînă în plug...

— Ai pus vreodată un bocanc de schi în picioare? m-a întrebat el într-o zi, dornic să-mi satisfacă orice plăcere.

— Nu, am mințit eu.

— Deci, nici schiuri?

— Evident...

— De fapt este explicabil, n-ai avut vreo posibilitate în acest sens... Dar am să te învăț. Dacă ai puțină voință, și știu că o ai, o să prinzi repede sportul ăsta nemaipomenit de frumos!

Îmi petreceam serile lîngă el, în mica noastră căsuță de lîngă pichet, viscolul zgîlțîia ferestrele și șuiera în hornuri, dar nouă nu ne păsa, ascultam radio, jucam șah, citeam sau pur și simplu stăteam de povești, în fotolii, la gura sobei, amintindu-ne întîmplări din copilărie, mai mult eu decît el, pentru că mă punea să-i spun cîte ceva despre felul cum am crescut și despre pasiunea mea pentru pictură. Apoi ieșea afară în viscol, se ducea la pichet, trecînd curtea prin nămeți, se interesa care este situația în zonă și revenea cu ninsoarea în păr și pe umeri, o scutura în pragul odăii, zîmbindu-mi de parcă venea de la o joacă, după care iar începeam să tăifăsuim despre cîte ne treceau prin minte. Era cald și bine în cameră, mirosea a cetină de brad și a rășină arsă, o liniște desăvîrșită ne înconjura și numai cînd și cînd, în grajdul lor de lîngă pichet, măgărușii răgeau pe rînd, speriind noaptea.

Oricît a fost timpul de potrivnic — nu mai spun că în cîteva zile, zăpada a troienit cărarea din munte —, n-am lipsit niciodată de la școală. Cînd se destrămau zorile și lumina albastră a dimineții se împrăștia blîndă peste sat, eu eram în pragul școlii. Controlam focurile, aerisirea claselor, curățenia, vroind să văd cum își făceau datoria cei ce erau de serviciu în gospodăria școlii. De la catedră, în timp ce le dădeam elevilor să deseneze ceva după natură, priveam pe fereastră afară cum ninge, cum trec săniile pe uliță, cu salbe de clopoței la gîtul cailor, priveam oamenii încotoșmănați, umblînd de colo pînă colo după treburi ascultîndu-le glasurile vătuite, dar limpezi sub ninsoare cum își dădeau binețe, se întrebau de sănătate sau ce mai rostuiesc pe la casele lor.

Aveam, cum să spun, o liniște a mea, o liniște adîncă, odihnitoare, la fel ca a naturii înconjurătoare, o împăcare totală a sufletului, a inimii, găsisem bărbatul potrivit, cel dorit în visele mele, îl iubeam și mă iubea știindu-mă fericită, îmi făcusem o gospodărie, aveam casa mea, simțeam satisfacția muncii mele, stăpînindu-mă sentimentul unei mari împliniri, într-un cuvînt îmi dobîndisem un ideal dincolo de așteptări și socoteam că nicicînd și nici o altă împrejurare n-ar fi putut aduce unui om bucuria de a trăi așa cum o realizasem eu, nesperat de repede și de bogată în semnificațiile ei. În definitiv, ce și-ar mai fi putut dori o femeie? Ce-mi mai puteam dori eu? Este adevărat, sus în munte nu aveam

confortul unei locuințe de la oraș, drumul către și înapoi de la școală din sat mă obosea uneori, nu aveam la îndemînă distracțiile ce ți le oferă un centru urban, dar viața ce-o duceam și cu care mă acomodasem din primele zile, avea totuși frumusețea ei, poezia ei, farmecul ei. Victor mă înconjura clipă de clipă cu dragostea lui, cu atenția lui, mereu îl aveam lîngă mine, venind în calea mea la școală, însoțindu-mă la cumpărături prin sat, ajutîndu-mă în gospodărie, se interesa de viitoarea mea expoziție pe care intenționam s-o deschid în primăvară, de preocupările mele, într-un cuvînt mă seconda în totul, socotindu-se — în glumă — umbra mea, fără contur și totuși prezentă în orice împrejurare. Îmi plăcea cînd îl știam alături, eram nespus de fericită, după cum eram și tristă cînd trebuia să plece în zonă pe vreme potrivnică, pîndit de vreo primejdie a naturii sau a răufăcătorilor. De Anul Nou plănuisem să mergem în micul meu orășel, să petrecem sărbătorile cu mama și cu surorile, cu Traian care se făcuse mărișor și apoi să stăm cîteva zile în București și la Brașov, întrucît își lua o parte din concediu, iar eu mă aflam în vacanța de iarnă a elevilor și deci lipsa mea de la școală nu constituia o problemă.

Așadar trăiam, iubeam, munceam și dacă în trecutul nu prea îndepărtat, copilăria, adolescența avuseseră și zile întunecate pentru mine, destinul îmi hărăzise acum numai lumină, o lumină care îmi mîngîia sufletul și-mi încălzea inima așa cum poate nu visasem cu ani în urmă.

Dar deodată, pe cerul limpede al acestei mult rîvnite liniști, al acestei depline fericiri, s-au ivit nori negri aducători de furtună, de blestem și suferință, de chin și oropsite clipe de zbucium.

Nici nu bănuiam în dimineața aceea de iarnă, cînd am plecat de acasă spre școală că seara nu mă voi mai întoarce în camera mea, la rostul meu, ci voi fi obligată în așteptarea anchetei să-mi petrec timpul în odaia pregătită pentru oaspeți, la pichet. Nu bănuiam nici că mîna ce scrie aceste rînduri va fi în stare să țină un pistol și să apese pe trăgaci. Cum nu bănuiam că avea să vină vreodată timpul, cînd apărînd dragostea, liniștea căminului, a hotarului a tot ceea ce însemna fericire pentru mine și pentru semenii mei, voi fi nevoită să curm o viață de om!

Nu bănuiam nimic!

Am venit la şcoală ca de obicei, am intrat în cancelarie semnînd condica de prezenţă, schimbînd cîteva cuvinte cu colegii şi colegele mele, după care am luat catalogul şi am intrat în clasă. Era frig, focul duduia în sobă, dar încă nu se încălzise încăperea, aşa încît copiii stăteau mai mult zgribuliţi, încotoşmănaţi în fulare, suflînd în palme şi tropăind uşor din picioare să se încălzească. Pe sub bănci, zăpada căzută de pe ghetele lor făcuse dîre de apă, ce şiroiau ici, colo ca nişte rîuleţe pe duşumeaua dată cu vopsea...

— Vă este frig, copii? am întrebat, aşezîndu-mă pe scaun la catedră.

— Daaaa! au răspuns toţi în cor.

— Aşa este întotdeauna la prima oră. Colegul vostru a venit devreme, a făcut focul, dar soba asta se încălzeşte mai greu. Şi uitaţi, afară tot continuă să ningă...

Copiii priveau pe geam, dimineaţa era albă, fulgii jucau prin dreptul ferestrelor, pomii din livada şcolii stăteau şi ei aplecaţi de povara zăpezii ce parcă îi copleşea. Nici gînd să-i pun încă să deseneze. Le cerusem ca, în dimineaţa aceea, fiecare să aducă de acasă cîte un obiect, care li se părea lor mai deosebit, aveam să le punem toate pe catedră şi care hotărau ei că este mai frumos, pe acela să-l deseneze privindu-l din diferite unghiuri. Pe bănci vedeam la fiecare cîte o ulcică de pămînt, un ulcior, o ramă pentru fotografii, un fier de călcat, o doniţă, o cratiţă, o lampă de gaz, un măr din ghips si cîte şi mai cîte, felurite obiecte pe care le socotiseră ei, sfătuindu-se şi cu părinţii, că ar putea constitui un model pentru desen. Şi privind totul de acolo, de la catedră, luînd la rînd fiecare bancă, l-am zărit în fundul clasei pe Tomiţă, băiatul unui pădurar, elev destul de bun dealtfel, dar ştrengar fără pereche, l-am zărit că ţine în braţe o pisică, pe care o mîngîia de zor, încercînd pe şoptite s-o linistească. Mi-a venit pe dată să izbucnesc în rîs. La aşa ceva nu mă aşteptasem. M-am stăpînit însă şi am întrebat cu un aer plin de seriozitate:

— Ce v-am spus eu, Tomiţă, să aduceţi fiecare de acasă?

— Cîte un obiect! a răspuns băiatul isteţ, ridicîndu-se în picioare, dar fără să lase pisica din braţe. Cîte un obiect care credem noi că e cel mai frumos...

— Şi tu ce ai adus?

— Am adus motanul. Știți, la noi în casă el este cel mai frumos obiect. Așa a spus și mama și soră-mea. E vărgat, vedeți, și are și un bănuț alb în frunte. Are și mustăți frumoase. Și toarce...

— Dar pisoiul este obiect? l-am luat la rost, abia stăpînindu-l rîsul. Așa ai învățat tu, că pisoiul este un obiect?

— Este o ființă!

— Păi atunci?

— Da, dar este o ființă frumoasă. A zis și tata să-i facem un tablou, că merită. Știți cîți șoareci a prins? Oho, o mulțime! Și la noi și la vecini. Și e și dresat, stă în două labe ca la circ. Zău, pe viața mea dacă vă mint... Ia să vedeți...

Zicînd acestea, a încercat să pună pisoiul pe bancă în două labe dar cum l-a lăsat din mînă acesta a și zbughit-o ca apucat printre picioarele copiilor, cățărindu-se pe dulapul cu insectare și rămînînd acolo între două glastre cu flori, speriat și neliniștit. Clasa a izbucnit în rîs. Rîdeam, bineînțeles și eu. Copiii uitaseră de frig de tot. Băteau acum din palme, chiuiau, se înghionteau cu ochii numai la pisoi, iar Tomiță, călare pe spinarea unui coleg, încerca să-l ia dintre glastre.

— De-ajuns, Tomiță! i-am spus. Treci la loc în bancă!

— Și cu pisoiul ce fac? m-a privit el neliniștit, îngrijorat. Trebuie să-l duc acasă. Mă bate tata...

— Lasă-l acolo. Are să coboare el, dacă-i dați pace. Pînă la prînz o să fie iar jos numai să nu-l speriați...

În clipa aceea, a intrat în clasă un băiat mai mărișor, într-o scurtă de oaie, pe cap cu o căciulă mițoasă, plină de zăpadă, pe care a scos-o, a dat „bună ziua"...

Îl cunoșteam, era în clasele mari, învăța după-amiaza, dimineața îl mai ajuta pe tatăl său, gaterist la exploatarea forestieră de dincolo de sat.

— Ce dorești, Ștefăniță? l-am întrebat și i-am făcut semn să se apropie.

— Vă caută cineva la noi acasă.

— La voi acasă? Cine mă caută? am devenit dintr-o dată curioasă.

— Nu știu cine este, un domn, a venit azi-noapte și a dormit la noi. Zice că vă cunoaște de multă vreme și ar vrea să vă spună vreo două vorbe...

— De ce nu vine aici?

— Nu știu! a înălțat din umeri copilul. Cum a plecat tata la gatere și mama la scos cartofi, s-a sculat, a venit în odaie la mine, m-a întrebat dacă vă cunosc și, după ce m-a cinstit cu douăzeci de lei, m-a rugat să vă dau de veste despre el...

Cine să fie? am rămas o clipă pe gînduri. Și ce dorește de la mine? În orice caz, insul nu este din apropiere, din moment ce noaptea s-a odihnit la o gazdă din sat.

— Nu a spus cum îl cheamă? l-am întrebat eu pe băiat, căutînd să aflu ceva mai devreme cine ar putea fi enigmatica persoană. Și de unde este?

— Nu știu. a răspuns evaziv băiatul. Cred că e ceva sportiv, că are schiuri și rucsac, le-am văzut de dimineață lăsate în săliță la noi...

— Bine, du-te. am să vin de îndată...

După plecarea lui Stefăniță, m-am dus la cancelarie. am vorbit cu directoarea și m-am învoit pentru o oră, spunîndu-i că am o treabă urgentă de rezolvat în sat. Un coleg, de la o clasă învecinată a rămas să supravegheze și clasa mea. Le dădusem copiilor să deseneze un ulcior și o lampă cu gaz...

După un sfert de oră, înotînd prin nămeții ce umpleau ulița, am intrat pe poarta casei unde mă aștepta cel ce, după spusa lui, mă cunoștea mai de mult și vroia să-mi spună... vreo două vorbe". Ce fel de vorbe? Și în legătură cu ce? Dar de ce nu a venit la școală dacă avea ceva de discutat cu mine? Din moment ce l-a trimis pe copil știa, desigur. că sînt profesoară și evident unde mă poate găsi.

Am urcat scările cerdacului, întîmpinată de Stefăniță, care și ajunge acasă înaintea mea, am trecut printr-o săliță friguroasă și de acolo am intrat în odaia în care se afla musafirul. Și cum am trecut pragul, văzîndu-l, am rămas stană de piatră! Alin Costiniu!

S-a ridicat de pe pat, înalt, voinic, așa cum îl știam, zîmbind mi-a luat și mi-a sărutat mîna, cu aceeași tandrețe pe care i-o cunoșteam, m-a privit o clipă lung și stăruitor în ochi...

— Ce-i cu dumneavoastră? am întrebat mirată și mi-am descheiat paltonul, că mă sufocam de căldură. Cum ați ajuns aici? Și pentru ce m-ați chemat?

— Spune mai întîi ce faci? a căutat el să schimbe vorba. Te așteptai la vizita asta? Desigur că nu...

Zîmbea. zîmbetul acela al lui superior, nonşalant de siguranţă şi certitudine, aşa cum îi fusese comportarea în întreaga viaţă.

— Uite care-i chestiunea, domnule Costiniu. nu ştiu ce doriţi şi de ce mă căutaţi, dar trebuie să vă spun că eu am fost deranjată de la ore, m-am învoit pentru puţină vreme şi nu pot să stau la taclale, în timp ce am o slujbă, nu? Şi o răspundere...

— Evident... Evident...

— Apoi, să ştiţi că m-am măritat şi deci, nu găsesc un temei pentru gestul dumneavoastră... Mai ales că ne-am despărţit în condiţiile, pe care le cunoaşteţi...

— Tot categorică, nu? Nu te-ai schimbat de loc! Dar mai uită omul...

— Nu am de ce să uit!

Fierbeam, eram toată un clocot de revoltă, i-auzi ce îndrăzneală, să vină pînă aici la sute de kilometri depărtare, dornic, pesemne iar de vreo aventură sentimentală.

— Spuneţi ce doriţi, că mă grăbesc! am reluat precipitat, încărcată de nervi. V-am spus, n-am timp de conversaţii. Mai ales cu dumneavoastră...

— Mi-a fost dor să te văd, asta e! a zîmbit el din nou, fără să se piardă cu firea. Şi cui îi este dor de cineva, trece peste orice fel de oprelişti, peste orice convenienţe, face, cum se spune, pe dracu-n patru şi caută pînă găseşte. Eu te-am căutat şi te-am găsit. Clar, nu?

Nu ştiam ce să spun. Eram de-a dreptul uluită pentru impertinenţa cu care-mi vorbea. În definitiv, ce vroia? Cum de mă aflase tocmai aici, la margine de ţară? Cărui fapt real, subliniez „real" se datora efortul pentru a fi aici, acum, în dimineaţa asta? Să-mi răscolească trecutul, să-mi amintească nişte clipe dureroase, pricinuite de mîrşăvia lui? Să-mi strice căsătoria, prin cine ştie ce netrebnicie?

N-am vrut să mai stau. Mi-am pus fularul, mi-am încheiat paltonul, mi-am potrivit căciuliţa pe cap, am hotărît să plec, prezenţa lui Alin Costiniu nu prevestea nimic bun, dimpotrivă... Ce-ar fi zis Victor auzind că m-am întîlnit cu acest ins, despre care îi spusesem vag cîte ceva, aici, într-o casă străină? Satul era mic, ochii oamenilor vedeau totul, nu le scăpa nimic. Unde era prestigiul meu, onoarea mea, demnitatea mea?

— Stai, ce faci? Pleci? m-a oprit puţin speriat Alin Costiniu, ridicîndu-se brusc de pe pat şi apropiindu-se mi-a luat fularul de la gît, căciuliţa de pe cap. Dar n-ai stat nici un minut, n-am schimbat decît cîteva cuvinte, se poate?

— Ce putem vorbi? l-am privit eu aspru, încercînd să-mi reiau fularul şi căciuliţa din mîinile lui. Ce avem atît de comun ca să putem vorbi?

— Nu avem? a zîmbit el iar, tot aşa, superior şi nonşalant, căutînd să-mi prindă privirea.

— Nu! Nimic! Absolut nimic...

— Ei, nu-i chiar aşa! a protestat sigur pe el. Te rog ia loc pe scaun şi ai să vezi că-mi dai dreptate...

— Ce doriţi, domnule, de la mine? m-am înfuriat eu pe dată şi i-am smuls din mînă fularul şi căciuliţa. Cum vă permiteţi să mă deranjaţi cu prezenţa dumneavoastră, total nedorită?

— Ei, uşurel... uşurel fetiţo, nu-ţi lua un asemenea avînt, că nu te prinde, pe onoarea mea! a vorbit domol Alin Costiniu, privindu-mă de astă dată scrutător pe sub sprîncene. Te-ai supărat? Dar de ce, oare? Pe cuvînt dacă înţeleg ceva! Nu te-am jignit cu nimic, nu ţi-am spus nimic nelalocul lui, m-am purtat destul de civilizat. Şi atunci? În loc să-mi fii recunoscătoare pentru toate cîte le-am făcut pentru tine, mă tratezi, cum se vede, cu sictir. Străbat sute de kilometri să te găsesc, să te revăd şi drept răsplată ridici tonul la mine, ca la un ins oarecare, ca la un om de nimic! Păi se poate? Noblesse oblige, draga mea, cred că eşti de acord cu mine, nu?

Nu ştiam ce să mai cred. Ce să fac? Ce atitudine să iau faţă de acest om lipsit de scrupule, stăpînit de prejudecăţile lui meschine, josnic şi murdar, ce căutase să-mi întineze tinereţea cu purtarea lui nedemnă şi care mă tortura cu prezenţa lui enigmatică, vorbindu-mi cu o obrăznicie fără seamăn?

— Domnule, v-am spus, eu nu am timp să...

— Te grăbeşti chiar atît de mult?

— V-am spus motivul.

— N-ai să te întorci la şcoală pînă ce nu vom rezolva o problemă, a vorbit categoric de astă dată Alin Costiniu. O problemă deosebit de importantă şi care nu comportă amînare...

— Ce problemă?

— O problemă în care ești direct interesată.

— Eu?

— Da, tu!

— Anume?

— Dacă nu-ți păstrezi calmul și ești mereu agitată, nu facem nimic, să știi! m-a avertizat el, vorbindu-mi liniștit, domol. Pentru că atît eu cît și tu avem nevoie de calm. De cît mai mult calm. Și de curaj...

— Vă rog să fiți mai explicit, am cerut și m-am așezat pe scaun, dîndu-i să înțeleagă că sînt dispusă să-l ascult. Despre ce este vorba?

— Ți-am spus despre o problemă în care ești direct interesată.

— Dar, vorbiți odată, pentru numele lui Dumnezeu! m-am înfuriat iară și am lovit cu palma în tăblia mesei. Ce mă fierbeți atîta? Despre ce problemă e vorba?

— Ei, iar te agiți și nervozitatea asta nu duce la nimic bun! a căutat el să mă liniștească. Ți-am spus că avem nevoie de calm. Mai ales din partea ta. Ori tu te-ai înfierbîntat deja și pe ce motiv? Total gratuit!

— Vă ascult!

Doamne, mă gîndeam, ce vroia omul ăsta de la mine? Despre ce problemă o fi vorba? Și în care să fiu direct „interesată"?

— Deci, mă asculți, da!

— Da...

— Și o să faci tot posibilul să rezolvăm chestiunea, problema respectivă...

— Nu promit nimic, pentru că nu știu despre ce este vorba..

— Și dacă ai să știi, dar mai ales dacă ai să-ți dai seama că în joc este propria ta situație, chiar propria ta libertate, viață, mă rog, ai să mă ajuți?

Cuvintele acestea m-au îngrozit de-a binelea! Ce tot bătea cîmpii? Unde vroia să ajungă? Ce acuzații intenționa să-mi aducă? Și ce legătură avea viața mea demnă, cinstită cu a lui, josnică și murdară? Libertatea mea? Dar pentru ce putea fi în pericol libertatea mea? Se juca, oare, cu cuvintele? Cu acuzațiile? Chiar că eram, pe lîngă intrigată, dar și curioasă să văd ce-mi mai putea debita acest ins total compromis în ochii mei

— Să încep, deci... a murmurat el şi s-a aşezat mai bine pe pat, aprinzîndu-şi şi o ţigară. Uite despre ce este vorba...

Şi încet, încet povestea era următoarea:

Pe vremuri, în Bucureşti, a existat un mare negustor, un bogătaş, Caton Ghiulamila care, înainte de venirea lui Antonescu la putere, a cerut plecarea din ţară şi s-a stabilit prin Canada, pare-se la Montreal. Drept mulţumire pntru faptul că statul român i-a înlesnit cu multă uşurinţă această doleanţă, el a donat unui aşezămînt cultural o întreagă colecţie de tablouri, unele dintre ele de-o valoare inestimabilă. Printre aceste opere de artă s-a numărat şi una dintre celebrele lucrări ale lui Caspar Netscher, tabloul Mariei a II-a Stuart soţia prinţului Willhem al III-lea. Se ştie, tabloul a fost executat în cel puţin trei variante, dintre care una se află la Ermitaj în Leningrad şi este datată 1683. Dintre aceste variante, un tablou a intrat şi în posesia lui Caton Ghiulamila şi implicit, ulterior, în acea a aşezămîntului cultural. Lucrarea este reprezentativă pentru epoca respectivă şi pentru maniera artistică a pictorului german, stabilit ulterior în Olanda şi cunoscut ca unul dintre cei mai buni portretişti ai timpului. Tînăra prinţesă este îmbrăcată într-o rochie din satin, larg decoltată, cu o mantie de hermină, purtînd numeroase bijuterii. Printre aceste bijuterii, la gîtul ei se vede prins un colier desenat într-o tentă foarte uşoară, aproape invizibilă, dar care marchează totuşi conturul umerilor dezgoliţi. Urmărindu-se achiziţionarea principalelor opere de artă pentru a se crea fondul de stat, sarcină ce-o avusese printre alţii şi Alin Costiniu ca mare expert în materie a dat şi peste acest celebru portret una din variantele lui Netscher, pe care, după inventariere l-a repartizat unei săli de muzeu. Incitat de alţii sau pornind de la propria sa idee, Costiniu a sustras cu timpul cîteva din aceste opere celebre, pe care în desele sale călătorii le-a vîndut peste hotare înlocuindu-le în muzee cu copii de-ale lor, de-o fidelitate excepţională. Nimeni nu s-a sesizat că în cutare sală, pe un anume perete, ceea ce pînă mai ieri a fost un tablou original, astăzi nu era decît o simplă copie, dar executată cu măiestrie la proporţiile şi în culorile respective cu tenta de vechime caracteristică epocii şi cu rama imitativă. Cine se îndeletnicea cu asemenea treabă? Diferiţi studenţi solicitaţi de către Alin Costiniu contra unor sume de bani şi cărora le argumenta execuţia copiei prin aceea

că în turneul unei expoziții prin țară, anumite originale de mare valoare nu pot circula, dar e bine pentru cultura maselor de vizitatori ai sălilor de artă, să figureze și acele opere prin reprezentările lor fidele. Printre cei care au primit de lucru în acest sens, s-a aflat și Talida, la timpul cunoscut, tablourile fiindu-i aduse în Bucureștii Noi, la gazda ei, de către trimisul lui Costiniu, nimeni altul decît bătrînul evreu Isac Finștein, omul care se ocupa totodată și de ridicarea lor...

— Asta ar fi o primă parte a poveștii, a căutat să fie mai explicit Alin Costiniu. Pe urmă...

— Și eu cu ce mă fac vinovată în toată chestiunea asta? am întrebat înmărmurită de toate cîte le auzisem. În afacerea asta de înstrăinare a unor tablouri peste hotare? Dumneavoastră m-ați indus în eroare, ați mințit așa după cum singur recunoașteți, ați contat pe naivitatea mea și a altor tineri, ademenindu-ne cu bani să vă lucrăm copiile...

— Dacă executai tabloul întocmai, fără vreo omisiune, totul era bine în ceasul ăsta și evident nu mă aflam aici! a spus Alin Costiniu categoric, fără niciun fel de echivoc. Dar lucrînd copia de altfel bine executată, ai uitat de colierul prințesei...

— Cum am uitat?

— Foarte bine. N-ai pictat acel colier pe care în original, regina îl poartă în jurul gîtului..

— Vai, se poate? am rămas eu perplexă. Cum asta?

— Uite că se poate!

— M-a grăbit Finștein, acesta este motivul dacă s-a întîmplat așa, am căutat eu să explic situația. În definitiv, am venit pe dată cu un argument și în tabloul lui Jan Steen, dacă nu mă înșel intitulat „Pereche de îndrăgostiți" un copist n-a pictat și iepurele simbolul fertilității. Motivul explicat de el? Zice-se din decență pentru privitori...

— Situația este atît de gravă, dragă Talida, încît nu ne arde acuma să venim cu asemenea puerile argumente!

— Vă cred, dar cum de-a devenit această situație atît de gravă?

— Observarea lipsei colierului a dus la demascarea întregii operațiuni, aceea cu înlocuirea originalelor.

— Și cine a observat lipsa colierului? am fost curioasă să aflu.

— Chiar băiatul lui Gaton Ghiulamila, un mare proprietar de ferme, ce ne-a vizitat de curînd țara și care a văzut tabloul la muzeu. El a sesizat autorităților despre falsul tabloului dăruit de tatăl său și bineînțeles că primul care a fost chemat să dea explicații am fost eu...

— Și le-ați dat? am întrebat îngrozită.

— Încă nu, deoarece am fugit. Am reușit să scap...

— Cum asta?

— Auzind cele întîmplate, bătrînul Finștein a murit de cord, chiar în seara aceea; deci un martor incomod pentru noi și prețios pentru autorități nu mai poate fi luat în seamă. Dar eu n-am dat încă nici o declarație. Îți dai însă seama că de voi cădea în mîna anchetatorilor, trebuie să le spun că tu ai executat copia, că ai făcut parte din colectivul de substituire a originalelor, deci din această afacere, că...

— Destul! am strigat ca o dementă și m-am ridicat brusc în picioare. Nu vreau să mai aud nimic! Ce vreți, dumneavoastră, domnule? Să mă faceți părtașă dumneavoastră în această afacere murdară, de care nu am știut nimic pînă-n clipa asta?

— De ce țipi, dragă? m-a prins Alin Costiniu de-un umăr și m-a așezat cu încetul jos pe scaun. De ce te dai în spectacol? Vrei să te audă oamenii ăștia din odaia vecină? Calmează-te, te rog, încă nu s-a întîmplat nimic care să te facă să-ți ieși din fire!

— Sînteți un șantajist, domnule, asta sînteți! am replicat eu cu vehemență. Un escroc ordinar! Un om josnic, murdar, asta sînteți!

— Mă rog, debitează tot arsenalul tău de insulte nu mă supăr, a zîmbit moale, îngăduitor Alin Costiniu. Te înțeleg... Îți înțeleg starea în care te afli, dar totodată aștept să te liniștești ca să putem discuta în voie, să găsim o ieșire din impasul în care ne aflăm.

— În care vă aflați dumneavoastră, nu eu!

— Ba, pardon, în care ne aflăm amîndoi! mi-a tăiat el vorba. Pentru că să nu uiți fetițo, ai primit bani ca să execuți copiile. Chitanțele sînt la mine, le-am luat de la Finștein. Și-n aceste hîrtii scrie negru pe alb pentru ce ai primit banii; „... să execut copia fidelă a cutărui și cutărui tablou după originalul cutare și cutare" îți amintești? Eu posed aceste acte, sînt probele cele mai evidente că ai luat parte la această afacere. Iar din hîrtiile astea nu rezultă —

cum mă condamni — că ai fost indusă în eroare. Nu ! Categoric, nu ! Ceea ce rezultă, ți-am spus, este faptul că ești părtașă la afacere și atîta tot. Lucru suficient pentru o urmărire penală !

— N-am luat parte la nici o afacere, nu cunosc nimic, nu știu nimic ! am răbufnit iară, ridicînd glasul plină de enervare. M-ați mințit, m-ați indus în eroare, asta este și așa am să spun la judecată !

— Probe, dragă Talida, probe ai ? mi-a cerut sfidător și imperturbabil Alin Costiniu. Cu ce ai să dovedești că ai fost mințită și că nu a fost o înțelegere inițială între noi, cei ce am întreprins această acțiune ? Spune, cu ce ?

Am rămas mută pe scaun, fără să mai scot o vorbă. Eram amețită, se învîrtea odaia cu mine, treceau sănii pe uliță, nu le auzeam, nu auzeam nici vorba femeii de dincolo ce venise de la cules cartofii și-i spunea ceva băiatului, tremuram și un gol mi se ridica din stomac, dîndu-mi o senzație de leșin, Doamne, în ce murdărie mă găseam fără voia mea ! Ce considerație avusesem pentru omul din fața mea, și care-i era adevăratul caracter ! Îl credeam cinstit, corect, împărțea cu generozitate bani în dreapta și-n stînga, oferea coctail-uri, mese, petreceri, oferea cadouri și apreciate atenții se îmbrăca în cele mai distinse costume și-și ținea casa într-un rang de întîia mînă și toate astea din ce venituri ? Din respectivele afaceri cu tablouri și poate din altele necunoscute mie pînă în clipa de față. Pentru mine, radiografia morală a acestui ins era acum limpede, clișeul ei îmi spunea totul, într-adevăr tîrziu, dar îmi confirma unele presupuneri inițiale, îmi întărea o anume convingere ce mă stăpînise de la început. Ah, cum de nu-i spusesem lui Victor totul, ar fi fost avertizat din capul locului, cum de nu-i vorbisem de la început despre relațiile mele cu acest individ degradant prin comportarea lui ? Dar, oare ce-i puteam spune ? Ce cunoscusem eu pînă acum din toate cîte îmi auzeau urechile în clipele astea ? Cu ce eram vinovată, chiar față de propria mea conștiință pentru tot ceea ce făcusem, pentru tot ceea ce întreprinsesem ? Naivitate ? Încredere în oameni ? Lipsă de discernămînt în alegerea prietenilor ? Poate numai una din acestea sau toate la un loc. Nu știu... Ceea ce știu este faptul că mă socoteam o femeie corectă și corectă rămăsesem în limitele demnității nu greșisem cu nimic nu făptuisem nimic înjositor. De unde să-mi dau seama că

fusesem amestecată, fără voia mea într-o afacere detestabilă din care nu știam cum am să ies și în ce fel să-mi dovedesc nevinovăția? Totuși, gîndul meu era la Victor, îi voi spune tot cum a fost, mă va înțelege prin bunătatea lui, va rezolva totul, nu se poate să nu mă ajute, să găsească o argumentare justificabilă. Și, pînă la urmă, poate să-l pună la punct pe acest șantajist de ultimă speță!

— Fetițo! m-a trezit din gînduri Alin Costiniu, timpul trece și trebuie să facem ceva. Ceva care să ne elibereze pe amîndoi de această grea povară. Pentru că trebuie să recunoști, nu este ușor nici pentru tine, cu atît mai mult pentru mine...

— Ce să facem? am șoptit eu, ca dusă pe altă lume și am simțit cum mi se umezesc ochii. Ce puteam face?

— Vezi că putem discuta? mi-a vorbit liniștit, oarecum satisfăcut că reușise să mă îngenuncheze într-un fel. Ei, vezi?

— Spuneți...

— Iată planul meu, ușor de realizat, ușor de întreprins și peste o oră nu mai știm nimic unul de altul nu mai ai nici o supărare...

— Care?

— Mă duci sus la pichet, chipurile să mă prezinți soțului tău ca pe un vechi cunoscut. Îi voi povesti totul el va înțelege și dacă te iubește, te va salva...

— Cum mă va salva?

— Lăsîndu-mă să trec dincolo. Sînt singurul care te pot acuza ca fiind părtașă la afacere. Ori, dacă eu am dispărut, implicit dispare și acuzația împotriva ta. Iar dacă el nu face acest lucru pentru tine, repet — pentru tine în primul rînd eu mă reîntorc la București și declar toul. Cu riscul unei condamnări, bineînțeles, dar de care am să fac tot posibilul să scap. Pentru că, îți mărturisesc, dacă știam ce are să se întîmple, la ultima mea ieșire în străinătate nu mă mai întorceam. Acum pașaportul meu de serviciu este blocat. Dar cine și-ar fi putut închipui că fiul lui Ghiulamila, intrigat că „s-a furat donația tatălui său" avea să procedeze așa cum a procedat? Ei, ce zici?

— Soțul meu nu va fi de acord, o știu...

— De ce să anticipezi? a căutat să-mi întoarcă gîndul Alin Costiniu? Dacă ține la tine și știu că ține, tu mi-ai spus, îi va fi ușor să te salveze...

Mi-am cuprins fruntea în palme să nu mă vadă că plîng și am căzut pe gînduri, copleșită de durere. Ce să fac? Cum să scap de acest șantaj ordinar ce viza, în primul rînd, reputația lui Victor?

— Bine, sînt de acord, am acceptat eu într-un tîrziu, încolțindu-mi în mintee un plan năstrușnic, ce-mi luminase pe dată sufletul ca o rază de soare: îl conduceam la pichet, și-l dădeam pe mîna grănicerilor a lui Victor. În rest, aveam să mă dezvinovățesc eu în vreun fel în fața autorităților. Nu se putea ca adevărul să nu iasă la iveală în vreun fel.

— Serios vorbești? m-a întrebat cam neîncrezător, Alin Costiniu.

— Foarte serios, am spus categoric. Pentru că nu văd altă ieșire din această situație...

— Ei, îmi pare bine draga mea, și și-a frecat palmele de bucurie. Îmi pare bine!

Ochii îi străluceau viu, aprins, cîștigase jocul, era victorios, desigur se și vedea dincolo de hotar, scăpînd de urmăririle anchetatorilor și de sentința judecății. Fără să mă mai întrebe ceva, s-a ridicat, a luat rucsacul, l-a pus pe pat și a început să scotocească prin el. Căuta ceva...

— Și dincolo ce-o să faceți? am vrut să aflu. Dacă vă prind grănicerii lor?

— Nici o grijă, mă descurc eu! m-a asigurat el. Important este să scap de autoritățile române...

Tot umblînd prin rucsac, a dat la iveală un pistol cu țeava brunată, lungă învelit într-o bucată de pînză. I-a tras afară încărcătotrul, a controlat cartușele, apoi l-a vîrît la loc.

— Ce vreți să faceți? am întrebat puțin înfricoșată văzîndu-l cum umbla cu arma încărcată.

— Nimic deosebit, mi-a arătat el pistolul. L-am luat ca să mă apăr în caz că voi fi încolțit. Dar pînă sus, la pichet ne putem întîlni cu vreun polițai sau grănicer care, văzîndu-mă străin de locurile astea mă poate percheziționa. Și un asemenea pistol, dă de bănuit. Ba mai mult e chiar un capăt de acuză. Așa că te rog să-l iei tu în poșetă. Ești soție de grănicer, te știe toată lumea. Cu tine e altceva.

— Eu? m-am apărat înfricoșată. Nu... nu... nu-l primesc. Mi-e teamă, credeți-mă!

— De ce? Să nu-ți fie. Dacă nu apeși pe trăgaci nu se întîmplă nimic. Te rog...

După o oră de mers prin pădurea albită de ninsoare, străbătînd cărările troienite, am ajuns aproape de creastă, unde deodată locul s-a luminat, încît se zăreau limpede piscurile înalte, de stîncă, înconjurînd pichetul. Ne-am întîlnit prin sat cu oameni, îmi dădeau bună ziua, cu grăniceri care mă salutau cu mult respect, dar nimeni nu s-a sesizat de prezența lui Alin Costiniu și asta, datorită faptului că era însoțit de mine. Poate că-l socoteau un prieten de-al familiei și mergea către locuința noastră, așa cum mai veniseră și alții, cu alte prilejuri să ne viziteze, sus, în vîrful muntelui. Sau poate o rudă... Dar nici nu ne vorbeam. El cu rucsacul în spinare și schiurile pe umăr, călca voinicește în urma mea, fără să scoată vreun cuvînt, eu mergînd înainte, cu poșeta în mînă și în poșetă cu blestematul de pistol pe care-l duceam cu o teamă de nedescris. Și cu cît înaintam, cu atît mă gîndeam mai stăruitor ce va zice Victor cînd îi voi duce o asemenea pradă, de-acum și puțin liniștită în privința acuzațiilor ce mi-ar fi fost aduse ca fiind chipurile amestecată în murdara afacere descoperită de autorități. Aveam conștiința curată că nu făcusem nimic rău și asta era totul...

Ningea. Fulgii se învîrtejeau în aer ca amețiți, încețoșînd zarea. Împrejur, totul alb, un alb imaculat, intens, chiar obositor ochilor. Uneori creasta muntelui se ondula ușor și nămeții îi conturau spinări stranii, nefirești, cu linii paralele desenate în urcușuri și coborîșuri sinuoase. Pichetul nu era departe, dar abia se zărea prin perdeaua tot mai deasă a ninsorii. Ne-am oprit pe-o ridicătură de piatră acoperită cu gheață și Alin Costiniu a privit jur-împrejur, încîntat de frumusețea peisajului montan în vreme de iarnă.

— O splendoare! a spus el și a dat jos rucsacul din spinare, să se mai odihnească. Magnific, pe onoarea mea! Cît mai este pînă la pichet?

— Se vede deja! am arătat eu în depărtare.

— Căsuța aceea minusculă?

— Da aceea...

— Și acolo locuiești tu cu soțul tău?

— Acolo.

— Păi, înseamnă că granița nu e departe.

— Deloc! Uitați chiar se vede.

— Unde? Unde? a devenit deodată curios Alin Costiniu. Nu disting nimic, e totul atît de alb!

— Lîngă bradul acela înalt, jos către vale, se vede o bornă, i-am arătat eu. Cred că e troienită, dar acolo este în mod sigur. Pe creastă. Linia ce le leagă, este chiar linia hotarului.

— O adevărată pîrtie de schi pînă acolo! a spus el zîmbind.

— Să mergem, am propus. Aici, sus, viscolul începe să se întețească. Nu mai este mult...

— Îndată, să-mi pun schiurile, a spus și s-a aplecat să și le lege la picioare. Rucsacul este destul de greu și, în felul acesta, îl pot duce la vale mai ușor...

— Cum credeți...

După cîteva clipe porneam din nou la drum. Dar n-am făcut decît cîțiva pași că l-am văzut pe Alin Costiniu înfigînd cu putere bețele de bambus în zăpadă, încercînd să-și ia avînt pe pîrtie la vale. Aplecat sub greutatea rucsacului, îndîrjit și precipitat...

— Ei, ce faceți? i-am strigat, dar viscolul mi-a luat vorba și a purtat-o peste văile albe. Treceți peste linia hotarului!

Nu m-a auzit sau n-a vrut să mă audă. I se înfundaseră prea mult schiurile în nămeți și încerca să le scoată, să le așeze pe un loc potrivit. În sfîrșit, a reușit. Apoi a înfipt din nou bețele să-și facă vînt, fără să mă mai privească. Și în clipa următoare, a pornit la vale, către graniță, ca o nălucă albă...

Dar tot în clipa aceea, cu un curaj pe care nu mi l-am știut, am scos repede pistolul din poșetă, l-am întins în direcția aceea și am tras. Un singur glonț. Și glonțul i-a fost fatal fugarului. S-a prăvălit rostogolindu-se la vale, cu schiurile prin aer și s-a tot dus pînă ce a pierit înghițit de hăurile albe. Iar eu, încremenită de groază, am rămas cu arma în mînă, din țeava căreia încă mai ieșea un firicel de fum albăstrui privind în gol cu o uitătură cred demențială, stranie, plină de groază. Pentru cele ce făptuisem într-o clipă, o singură clipă ce însemnase de fapt viața unui om...

A lui Alin Costiniu...

Niciodată, mărturisesc, nu am ținut în mînă, pînă atunci, un pistol, deci n-am avut posibilitatea să învăț a ochi. Armele mă înfricoșau de moarte și evitam chiar să le văd. Iar în clipa aceea nu știu nu-mi dau seama ce putere ascunsă m-a împins ca, fulgerător, să scot unealta uciderii din po-

șetă și să trag. Ceea ce știu și sînt conștientă de acest lucru. Îmi amintesc ca acum, m-am gîndit pentru o secundă la Victor și la misiunea lui, aici la frontieră, la marea lui răspundere pentru paza hotarului. Și atunci, în secunda aceea, am tras. Și s-a nimerit să ochesc. Cu sînge rece, îngrijorată totuși să nu-i fac lui Victor un rău...

Îndată am văzut o rachetă roșie, cu trei stele, înălțîndu-se prin fulguirea deasă către cer. Apoi stelele coborînd ca trei petale de trandafir spre întinderile albe. După cîteva minute numai, patru grăniceri au fost lîngă mine...

Scriu și mă gîndesc acum la toate cele întîmplate. Mă gîdesc la Victor... Mă va ierta el, oare? Mărturisesc că l-am iubit și-l iubesc, așa cum poate și-a dorit și-și dorește orice bărbat. Și că tot ce am făcut, am făcut ca să-i apăr demnitatea, onoarea, munca lui plină de răspundere, aici la marginea țării...

În tindă se aud pași. Tresar. Se deslușește și glasul cuiva. Cineva își scutură picioarele de zăpadă.

— Aici este, domnule căpitan, îndată deschid...

În sfîrșit, a venit ofițerul anchetator. El trebuie să fie, Victor este numai locotenent, nu este vorba despre el. Las tocul, las gîndurile ce m-au apăsat două zile și două nopți, las totul...

Tu, conștiința mea, căreia îți scriu, fii propria mea apărare!

* * *

În sfîrșit, a venit ofițerul anchetator. El trebuie să fie. Victor e numai locotenent, nu este vorba despre el. Las tocul, las gîndurile ce m-au apăsat două zile și două nopți, las totul...

Tu, conștiința mea, căreia îți scriu, fii propria mea apărare!

Aci, însemnările, stîngaci caligrafiate, cu un scris mărunt, dezordonat, luau sfîrșit. Am închis, deci, caietul cu sentimentul că las o lespede de granit peste o viață de om. O

viață al cărei destin m-a cutremurat și m-a făcut să retrăiesc clipe răscolitoare, emoționante...

Tu, conștiința mea, căreia îți scriu, fii propria mea apărare!

Dar, oare, Talida a avut nevoie de această apărare? Chemarea ei a trebuit să găsească vreun ecou în inima cuiva anume?

Se făcuse ziuă. Trenul alerga vertiginos spre punctul terminus trecînd ca un bolid pe lîngă stații și cantoane, iar perdeaua ce acoperea fereastra ușor lăsată, flutura în voie lovindu-se aprig de marginea paaului. Am stins lampa de noapte; nu mai folosea la nimic; am pus caietul pe valiza colegului meu de călătorie, care dormea încă învelit cu cearceaful. Omul nu știe, desigur, că datorită lui, cunoscusem în orele ce ar fi trebuit să fie de somn, o femeie. O adevărată femeie!

Nu după mult timp, am auzit și glasul conductorului pe culoar, anunțînd stația de coborîre. Maiorul s-a trezuit, s-a dat jos din pat, mi-a spus „bună dimineața", aranjîndu-și părul înfoiat și a început în grabă să se îmbrace. Avea umerii lați, puternici, arși de soare, venea doar de pe litoral. Foarte amabil, s-a prezentat, spunîndu-și numele, gradul, după care a continuat să-și aranjeze valiza, în timp ce-și privea mereu ceasul de la mînă, îngrijorat, pesemne, să nu întîrzie. La fereastra compartimentului, începuseră deja să defileze primele case de la periferia orașului unde trebuia să coborîm.

— Sînteți din poliție? am întrebat, stăpînit de-o evidentă curiozitate. Sau din justiția militară?

— Nu, a zîmbit el, neștiind pentru care motiv fac asemenea presupuneri. Nici dintr-una, nici din alta. Sînt finanțist, omul cifrelor cum se spune, am urmat Academia de studii economice și deci, în armată mă ocup, cum e și firesc de probleme financiare...

Trenul a oprit și am coborît pe peron. Ploua. În dreptul vagonului de dormit, sub o umbrelă, pe maior îl aștepta o femeie încă tînără, distinsă, cu ochi verzi și părul negru, dar a cărei față trăda o trecută și neascunsă suferință. Purta un fulgarin bleumarin, strîns cu un cordon pe talia-i subțire, pe braț o poșetă și, nerăbdătoare, cerceta fiecare călător ce cobora scara vagonului. Cînd l-a zărit pe maior, s-a

îndreptat degrabă către el, iar el a sărutat-o pe frunte și a prins-o imediat de după umeri cu o mînă, în cealaltă avînd valiza.

— Cum ai călătorit? am auzit-o întrebîndu-l și glasu-i avea ceva tandru, plin de afecțiune.

— Bine, a răspuns el și a cerut să-i țină umbrela. Timpul la mare a fost excelent, păcat că n-ai venit și tu...

— Ți-am spus, inima...

— Da, m-am gîndit.

— Mi-ai adus caietul de la Comandantul grănicerilor? a întrebat-o mai apoi călcînd zveltă, cu pasul ușor lîngă ei. L-ai găsit?

— Desigur. Mi l-a dat un colonel, foarte amabil. Era într-un dosar prăfuit, spunea că sînt ani de zile de cînd zace acolo, nu-i mai trebuia nimănui. Dacă ți-ar fi cunoscut adresa și știa că-ți folosește, ți-l trimitea de mult...

— Te-ai oprit în București la ducere sau la întoarcere?

— La întoarcere...

Mergeam în urma lor, le ascultam conversația și eram de-a dreptul mișcat că la un pas înaintea mea, se afla femeia a cărei viață, prin mărturisirile ei scrise, făcuse obiectul unui adevărat roman. Era așa cum mi-o închipuisem, cum o întrezărisem între filele acelea îngălbenite de vreme. Mai matură însă, cu urmele suferinței pe obrazul încă tînăr, cu privirea puțin tristă, obosită, dar din care răzbătea totuși o lumină de speranță către viața ei de acum. Dar, oare, maiorul Teodorian era soțul ei? Sau cine era el? Vreo rudă sau cunoștință apropiată! Și unde era Victor? Soțul cel atît de iubit în scrisul ei, în gîndurile ei, în inima ei?

Misterul avea să-mi fie dezlegat, abia peste două zile, seara, la unul din restaurantele orașului. La o masă am zărit-o pe Talida împreună cu maiorul, de astădată el îmbrăcat în haine militare, ea într-o superbă rochie bleu, cu decolteu larg, frumos pieptenată, cu părul lung, negru, revărsat pe umeri. Ospătarul, care s-a întreținut cu ei cîteva minute, semn că-i cunoștea mai îndeaproape, a venit mai apoi la masa mea să-mi ia comanda. Locuia în același bloc cu cei doi și chiar pe aceeași scară. Așa că informațiile lui amabile, n-au întîrziat să-mi satisfacă curiozitatea...

— Este o mare pictoriță, domnule, mi-a șoptit el, profesoară, aici, în oraș, e dirigintă la clasa fiicei mele. Cu mulți ani în urmă a fost măritată cu un grănicer, un locotenent

după cîte am auzit. Într-o noapte însă, cînd ea a prins un infractor sau așa ceva, sau într-una din nopțile alea, nu știu exact, el nu s-a mai întors la pichet. A murit sub o avalanșă de zăpadă, înghețat, acolo, între munți. L-au căutat cu elicopterele, cu schiorii, cu alpiniștii, mă rog ce n-au întreprins grănicerii să dea de el, dar în zadar! L-au aflat abia în primăvară niște ciobani, stătea înțepenit în picioare, lîngă un brad, cu gura deschisă, așa cum poate strigase după ajutor și nu-l auzise nimeni. Dînsa s-a măritat abia anul trecut cu maiorul...

Întreaga seară, tulburat de cele aflate și care-mi întregiseră într-un fel biografia Talidei, am stat cu ochii numai către masa ei, privind-o stăruitor, urmărindu-i fiecare gest, fiecare mișcare sau tresărire a chipului ei deosebit de frumos, dar încă învăluit de-o lumină tristă, cenușie și blîndă. Și amintindu-mi în clipele acelea aproape tot ce știam despre ea, aveam senzația că vizionasem pînă atunci un film, un film adevărat, despre viața unei ființe adevărate. Un film ale cărui secvențe aveau să mă urmărească încă multă vreme ca și cum le-aș fi trăit eu însumi, aș fi fost martorul tuturor celor întîmplate și pe care nu puteam să le uit. Pot fi, oare, uitate jertfirile de sine ale unei femei întru apărarea propriei ei demnități? Niciodată!

București, februarie 1975 — iulie 1976.

Lector : CONSTANTIN Frasin
Tehnoredactor : BRADLER CARMEN
Apărut 1991. Bun de tipar 23.05.91.
Coli tipo 16.

Tiparul executat sub c-da nr. 57 la
Societatea Comercială — editare și imprimerie
„Porto-Franco" S.A. Galați
B-dul George Coșbuc nr. 223 A Galați
România

Colecția Cupidon

De același autor:

ROMANE

Bogăția unui sărac
La porțile Severinului (tradus în Cehoslovacia)
Moartea lebedei
Necunoscuta
Prizonier la nouă ani
Fata Morgana (tradus în Bulgaria, Ungaria, Polonia, Germania)
Viața nu iartă

NUVELE

Răzbunarea
Întoarcerea la viață
Ei doi și Pipo (tradus în Germania)
Într-o singură oră

ISBN 973-557-049-1

Lei 46